

TÓTH LÁSZLÓ

Tavaszi síp meg a többi

Révai

E-könyvek igény szerint – Könyvek milliói elérhetők egy kattintásra

Az európai könyvtárak rengeteg, a XV. és XX. század között kiadott könyvvvel rendelkeznek. Az EOD szolgáltatással ezek a rejtett kincsek mindenki számára hozzáférhetővé válnak egyetlen kattintásra. Az EOD hálózaton keresztül a könyvtárak katalógusaiban keresheti és rendelheti meg a kívánt könyv e-másolatát a világ bármely részéről a hét bármely napján, a nap 24 órájában. A könyvet digitalizáljuk és az e-másolatot elérhetővé tesszük Önnek. Fizessen online, bankkártyájával és állítsa össze a saját személyes digitális könyvtárát!

Milyen az EOD által készített e-könyv?

Az EOD szolgáltatás e-könyvei olyan digitalizált könyvek, amelyeket PDF formátumban kézbesítünk Önnek. A fájl tartalmazza a digitalizált eredeti könyv képét és az OCR-rel (optikai karakterfelismerővel) felismertetett* teljes szöveget. Az elektronikus szöveg előnye, hogy kereshető, másolható, más programokkal szerkeszthető, belőle nyomtathatók részletek, sőt akár az egész is. Természetesen minden az eredeti dokumentumon előforduló bejegyzés, jelölés vagy széljegyzet is látható lesz a digitalizált változaton.

* Nem minden e-könyvben alkalmazható.

A szolgáltatás feltételei

Az EOD szolgáltatásainak igénybevételével egyidejűleg elfogadja annak feltételeit is. A jelen dokumentum bármely részéről készült minden egyes másolatnak is tartalmaznia kell ezeket a feltételeket. Az EOD szolgáltatás szigorúan személyes, nem kereskedelmi célból biztosítja a digitalizált dokumentumokhoz való hozzáférést és nem engedélyezi az egyéb célból való felhasználást.

A szolgáltatás feltételei: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/hu/agb.html>

Terms and conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/en/agb.html>

További e-könyvek

További e-könyvek elérhetők az alábbi oldalon: <http://books2ebooks.eu>

ÓTH LÁSZLÓ

Adaszi
sír

TÓTH LÁSZLÓ
TAVASZI SÍP

TÓTH LÁSZLÓ MUNKÁI

Versek

Májusfa. Verses színjáték

Különös kérő. Regény

Májusi szivárvány. Kisregény

Ami erősebb nálunk. Regény

A tehetségtelen. Regény

Pénztár 9—2-ig. Regény

Magányos jegenye. Elbeszélés-sorozat

Arcélek az ujságpapíron. Tanulmányok

Üzenet a világba. Elbeszélések

Magyar vártán. Cikk

M. irod. O. 17724.

TÓTH LÁSZLÓ

TAVASZI SÍP

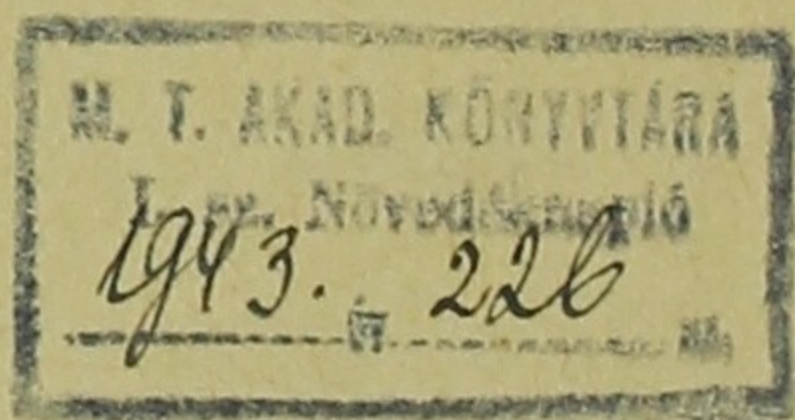
MEG A TÖBBI

REGÉNY

RÉVAI

A „Tavaszi síp meg a többi” elejétől végig kitalált történet. Alakjai sohasem éltek, nem hasonlítanak, nem is emlékeztetnek senkire. A regényben leírt események és élmények semmi személyes vonatkozásban sincsenek az íróval.

Minden jogot — tehát a fordítás, színpadra alkalmazás és filmesítés jogát is — az író magának tartja fenn.

... **ILYENKOR**, március évadján, mindig lebírhatatlan vágyakozás fog el a Kis-Duna szelíd tájai után. A barkásodó fűzbokrok között szeretnék leülni, a víz partján, egy nagy köre és nézni, hogy fodrozza az erdőkből lesikló szél a lassan folyó, símatükrű vizet. A kanyargó utak mellett őrtálló jegenyék ágain már zöldes-barna gombokban duzzadnak a rügyek és várják a nap csókját, hogy kibonthassák magukat az életre. Az örök megújulás és az örök fiatalság várakozó napjai ezek, amelyekben mi öszülő halántékkal nézzük a Duna fölött szálló fehér felhőket, ahogy a lehulló nap a szélüket elpirosítja és megara-nyozza... És a régi-régi márciusok jutnak az ember eszébe, amikor mint kócos kisdíák járkált a dunai füzesben s éles bicskával vágta a vesszőt, hogy sípot faragjon belőle és a sípba belefújva, kiáltta el a világnak az örömet, hogy: jön a tavasz, kivirulnak a mandulafák, kinyílnak a pünkösdi rózsák és megjön a forró nyár, a jegenyék ezüst pitykéi ragyognak majd a déli napban és csillog a friss harmat kora reggel a vízre hajló fűzbokrok ágainak fehérszőke levelein... Igen, az ember belefúj a régi fűzsípba... a tavaszi sípba és megpróbál elfütyülni rajta egy-két elfelejtett dallamot, egypár régen ködbeveszett

könnyű tavaszi trillát — az ifjúságról, szerelemről, a boldogságról és a boldogtalanságról. A lányért, az asszonyért való örök összeütközéseknek, a férfisorsokat keresztező női sorsok újra meg újra megújuló összecsapásainak, lelki küzdelmeinek kis tragédiái és kis komédiái vonulnak fel, úgy, ahogy megestek valamikor és úgy, ahogy csak akkor eshettek meg . . . Mindez olyan messze van már, hogy csak a képzelet és a szó mehet utána, hogy utolérje s a mai ember előtt egy pillanatra felvillantsa újra azt a világot, amikor a gyerek még olyan akart lenni, mint az apja s a fiatalember nem arra gondolt, hogy kap-e és hol kap egy hivatalt, vagy egy íróasztalt, hanem arra, hol veheti fel a harcot a maga nagy ideáljaiért és hol pihenhet meg szelíd és tiszta érzéssel — egy kis ideál mellett. Erről szól a tavaszi síp — és a téli doromb, a nyári hegedű és az őszi fuvola.

ELSŐ RÉSZ

TAVASZI SÍP

1

Fűzfa, bodza, furulya

A SÍP hamisan szólt, de élesen. Jancsinak pedig most ez volt a fontos. Egymásután háromszor fújt bele a vékony zöld szerszámba, amely mint valami furcsa madárhang, sivített bele a tavaszi levegőbe. Amikor negyedszer is bele akart fújni, a gyöngé fűzfahéj megpattant és két lyuk között felkunkorodott. Jancsi dühösen megcsóválta a fejét és eldobta tönkrement hangszerét. Óvatosan hátra nyúlt a nadrágzsebébe és kivett másik három újat. Összeráncolt homlokkal, gondosan válogatni kezdett közülük. Végre kivett egyet, míg a másik kettőt újra visszacsúsztatta a zsebébe. Ebbe belefújt. De a hang rekedt volt, inkább nyöszörgött, mint sípolt, mire a gyerek mérgesen elhajította. Most viszont rövid zekéjének bal oldalzsebébe nyúlt bele s onnan egy nagyobb bodzafasípot vett ki s azt tette a szájához. A felcsattanó tiszta erős, bűgő hangra Jancsi szeme felragyogott:

— Ez már döfi! — mondta magában és erőseket fújva a sípba, lassan megindult a dunaparti töltésen a hajóállomás felé.

Féltizenegyre járt az idő. Dongó bácsi, a délceg stéges mindjárt megkongatja a hosszú póznára erősített kis harangot, amivel a nyaralókat hívja az érkező pesti hajóhoz. Dongó bácsi különösen szépen tud harangozni ezen a zengőhangú rézcsengetyűn. Három lassú, erős kongatás-

sal kezd, — ezeknek a hangja lassan száll a fák felett. Majd erősebben húzogatja a kötelet, de kimért, egyforma ütemben, kemény rántásokkal, amitől frissen és gyorsan csengő lesz a kis harang szava. Dongó bácsi azután egyre jobban gyorsuló ütemben huzigálja a kötelet, a kis harang nyelve most már sebesen repül ide-oda s a csengő hang szinte úgy pereg már, mint a dob, — amíg egyszerre csak megáll a kötél a stéges kezében, megáll a kis harang is és hirtelen elnémul, hogy azután Dongó még újra, de közben kis szünetet tartva, egy-egy kisebb kongatással és végül nagyobb szünet után egy utolsó nagyobb kongatással fejezze be a harangozást... Nem tudja ezt így senki, — sőt eltanulni se tudta tőle senki fia, pedig mennyien próbálták és hányszor.

Most is, ahogy kihúzott derékkal, lassú, de katonás lépéssel megindul a harang oszlopa felé, négy-öt rövid-nadrágos nyaraló fiú meg egy surbankó kis parasztlegény veszi körül.

Jancsi is hozzájuk csatlakozik és a szemével odaint az egyiknek. Az a legjobb pajtása, Miska, annak hozta épp megmutatni az új sípjait. Igaz ugyan, hogy Miskának botfüle van, a tercet a kvinttől nem tudja megkülönböztetni, mégis a kis sárga bicskájával sokkal jobban ért a sípkészítéshez, mint ő. Neki ez különben is meg van tiltva, amióta a multkor olyan mélyen belevágott a hüvelykujjába, hogy vastag, nagy kötést kellett tenni rá s egy hétig nem zongorázhatott miatta.

Már pedig a felvételire sokat kell gyakorolni, nehogy csúfot valljon és őt — a harmadik gimnazistát — ne vegyék fel a haladókhöz a zenedébe.

Miska gyorsan odalép Jancsihoz, mialatt Dongó bácsi derékszögben kinyújtott karral marokra fogja a csengő-kötelet és először lassan és hosszan meghúzza. Jancsi már mutatja is pajtásának a bodzasípöt:

— Tegnap este csinálta a kertészlegény — mondja csöndesen. — Jó erős hangja van, de csak egyféle...

A másik kezébe veszi, nézegeti, belefúj, azután a lyukat a szeme elé tartja. Rázza a fejét:

— No, ez így nem sokat ér, — mondja — hagyd nálam. Megpróbálom, talán tudok délután csinálni valamit belőle... — hirtelen felnéz a kis harangra, amely most már vadul lóbálódzik az oszlop végén és éles csengésekkel lármázza tele a parti csendet.

— Szép hangja van! — mondja csendesen Miska.

— Gé, — feleli rá Jancsi — de a színe szép, mint a mély tilinkó.

A másik megint a bodzasípon babrál:

— Na, látod, ez a Sándor milyen szamár... Hát ha a végén nem csinál lyukat, akkor persze, hogy csak egy hangon tud szólni.

— Csináld meg, kérlek. Szeretném, ha estére megkaphatnám.

Miska nem válaszol. A haranghúzó hatalmas parasztot nézi, akinek gőgös bronz arcából hetykén áll ki füstölő makrapipája. Mert azt ki nem venné a szájából az egész hosszú csengetés alatt... Csak most, hogy az utolsót is elkongatta s kivörösödött, megizzadt tenyerét beletörölte rövid kék kötényébe — nyúl a pipához a balkeze három első ujjával és egy pillanatra kiveszi a fogai közül. De épp csak addig, amíg oldalt sercint egyet s máris újra hosszú, bodros füstöt ereget belőle... Jobb mutatóujjával megböki kis pörge kalapját.

— Istennek ajánlom! — dörmögi és megy a hajóhíd felé, hogy a rövid árbocra felhúzza a piros-fehér-zöld lobogót.

Most újra megszólal Miska gyanakodva:

— Minek neked este ez a síp?

Jancsi zavarba jön:

— Hát csak úgy... kell...

— Ja, — nevet fel keserűn a pajtása — már tudom! Te ma este biztosan a Vedryék hársfája körül fogsz csavarogni.

Jancsi elvörösödik:

— Ugyan... már megint kezdted ezzel! Inkább add vissza a sípot... Ne csináld, ha nem akarod.

— Dehogy is nem akarom. Este hatra behozom az uszodához... Ha akarod, csinálhatok rá több lyukat is, ötöt vagy hetet is.

— Félek, hamis lesz...

— Nem, otthon van egy jó mintám, az éppen ilyen vastag, legfeljebb ezt egy kicsit megkurtítom éppen olyan hosszúra s akkor a lyukakat majd kimérem rajta...

Hirtelen karonfogta Jancsit s elvitte a többitől az egyik nagy platán mögé:

— Te, ilyenekkel szoktad kihívni a Sárít?

— Mi közöd hozzá! — vágta rá gyorsan a másik és paprikavörös arccal nézett farkasszemet a barátjával.

Miska vállat vont és kis szünet után csak annyit mondott:

— Hát ha titkolódzol...

Most hirtelen erős fütty hangzott a Duna felől. A hajó elhagyta az öblöt s lassítva jött az uszoda mellett a kikötőhíd felé. Azután a hajó orráról felzengett a kis jelzőharang, annak bizonygatására, hogy a hajó ki fog kötni. Igaz ugyan, sohasem történt még, hogy ne kötött volna ki, a jelzés tehát voltaképp teljesen felesleges szokás volt, de éppen ezért elmaradhatatlan. Mint ahogy sok minden elmaradhatatlan az életben, ami már régen felesleges, de ha eltűnne, mégis hiányoznék.

— É, — mondta Jancsi — kis é, magas fuvolaszín! Miska értetlenül bámult rá:

— Honnan tudod te ezt így? ... Én ezt nem értem... Hogyan tudod te ezt egyszerre mindjárt megmondani?

Jancsi nevetett:

— Nem tudom, de mindig is tudtam.

— És a fütty? — kérdezte a másik.

— Magas dé.

— Csodálatos — mondta Miska őszinte ámulattal. —
Én ezt sohasem fogom tudni.

— Mert botfüled van!

— Az nem igaz, én minden nótát tudok.

— Csak hamisan énekeled! — Jancsi nevetett.

— Ez szemtelenség! — mondta mérgesen Miska. —
Ha más mondaná, pofon ütném!

— Próbáld meg!

Miskát elfutotta a harag és hirtelen felemelte a bal-
kezét:

— Nesze!

A pofon elcsattant. Jancsi egy pillanatra tágranyílt
szemmel, sápadtan nézett a barátjára:

— Megörültél? — azután hirtelen rávetette magát.

A következő percben már mind a ketten a földön
hempergöztek s ütötték-verték egymást — dühödten és
megvadulva. Pedig ez még sohasem történt köztük. De
most úgy verekedtek, mint két utcakölyök.

A többiek odarohantak, nagynehezen szétválasztották
őket. Hát alaposan helybenhagyták egymást. Miskának
szeme alatt volt egy nagy kék folt, Jancsinak pedig a
homlokán serkedt ki a vér.

— Ezt megkeserülöd! — mondta Jancsi fuldokolva.

— Te is, te is! — kiáltotta a másik s megint meg-
indult feléje. De a többiek elrángatták.

Közben kikötött a hajó s a hídon megjelent néhány
hétköznapi kiránduló, egy pár kofa és a végén — Miska
mamája.

A fiú erre jobbnak látta, hogy elődalogjon és ne
mutassa magát így az anyja előtt. Elosont inkább hátra-
felé a nagy fák védelme alatt. De mielőtt elindult, a te-
kintete egy pillanatra a földre esett és ott meglátta a
bodzasípót. Hirtelen felemelte és zsebetette. Maga sem
tudta, miért nem hagyta ott, de hogy már nála volt, nem
dobta el. Pedig úgy érezte, hogy ezekután oda kellett
volna hajítani a Jancsi lába elé. Csináljon ő magának

sípöt, ha olyan büszke a hallására. Nagy kerülőutat vett, hogy lejusson az uszodához. Ott majd rendbeszedi magát.

Ezalatt Jancsi is leporolta ruháját, elsimította összekócolt haját és a többi fiútól kísérve, egyenesen az uszodának ment:

— Szerencséje volt, hogy kiszedtétek a kezem közül, — hajtogatta — mert nem tudom, mi történt volna... Csak azt nem értem, mitől bolondult így meg!

Nem mondott igazat. Nagyon jól értette, pontosan tudta ő, mi volt emögött a hirtelen támadás mögött. Lehet, hogy Miska maga nem tudta, de ő igen... Nem is mi, hanem -- ki!

Sári... A három Vedry-leány közül a legkisebb. A leoszókébb hajú, a legfehérebb arcú leány, akinek a táncórán éppen Miska mutatta be... Mert Miskának volt az ideálja...

Akkoriban a kisdíákok így nevezték azt a barna vagy szőke, kéktekintetű vagy csillagszemű kislányt, akinek az alakja köré a maguk gyerekes és mégis férfias, keserves és mégis édes, forrongó és mégis tiszta álmait szőtték...

Igen, Sári volt az igazi ok, azért kérdezett utána Miska kétszer is, mikor a síp kijavításáról volt szó...

— Milyen furcsa, — gondolta magában Jancsi — eddig soha nem volt kettőjük között egy hangos szó sem... De mióta tegnapelőtt Sári rászólt Miskára a litánia után, hogy hamisan énekelt s ő azt mondta neki, hogy botfülű vagy, azóta a barátjában volt valami keserűség és gúnyosság vele szemben... Persze, az előbb is, amikor kérdezte, hogy este a Vedryék hársfája alá megy-e a sípjával...

Jancsi valami lelkiismeretfurdalás félet érzett, arra gondolt, hogy ő hirtelen és erőszakosan Sári és Miska közé tolakodott s magának akarta lefoglalni a kislányt, pedig két hete még nem is ismerte.

Odaértek az uszodához, a női órának éppen vége volt. A mamák, nagy kisasszonyok és a kis süldő lányok hangos csoportokban tódultak ki a keskeny hídon át.

Jancsi már messziről meglátta Sárít... de most nem akart vele találkozni. Gyorsan a parthoz szaladt, ahol az hirtelen magas szakadással állt a víz felett, egy ugrással lent volt az iszapos víz szélén és megbújt egy nagy fűzfabokor mögött. Ahogy a nők hangos csoportja elvonult az úton, két név és egy szó ütötte meg a fülét:

— Torody Bandi és Rankó Tibor párbajoztak... Hallottátok?... Tibor megvágta a Bandit!... Ugyan, nem is nagy az a vágás, csak egy kis tapasz van rajta!... Bandi ma reggel már ki is jött!... Tibor is itt van, hiszen kibékültek!...

Jancsi óvatosan a fűzfák alatt sompolygott el az uszodához, ott hirtelen újra felmászott a partra és rálépett a hídra. Amikor egy pillanatra visszafordult a lányok után, látta, hogy Tibor és Bandi karonfogva jönnek az úton, nevetve, cigarettázva. Nem értette.

Gyorsan besietett az uszodába, a ruhatárból kivette lepedőjét és úszónadrágját, kinyitotta a kabinját és gyorsan átöltözött. De közben azon gondolkozott, hogyan történhetett ez, hogy ezek ketten tegnap még karddal álltak szemben egymással, ma már megint jóban vannak. Ezt nem tudta felfogni. Elhatározta, hogy megkérdezi Bandit, aki szegről-végről az unokabátyja volt. Később meg is tette.

A nyurga, szőke fiatalember nevetett:

— No, dehát ez természetes. Összeszólalkoztunk, elküldtük egymáshoz a segédeinket, megverekedtünk és kibékültünk. Ez csak magától értetődik — monokliját utolérhetetlenül előkelő módon a szemébe csíptette. Azután részletesen elmagyarázta, miképpen megy végbe az ilyen kihívás:

— Lovagias emberek között ez csak így történhetik!

Lovagias emberek között — gondolta magában utána Jancsi... A következő pillanatban leszaladt az uszoda végébe, ahol két pajtása, Károly és Géza, akiktől különben az édesanyja mindig óvta őt, alsóst játszottak.

— Kérlek, — mondta nekik — ti lesztek a segédeim. Menjetek el Miskához és hívjátok ki párbajra!

A két fiú olyan tekintettel bámult rá, mint borjú az újkapura:

— Mit csináljunk?

Jancsi megpróbálta utánozni Bandi előkelő és hideg arcát, azután megmagyarázta a fiúknak, hogy ami közte és Miska között történt, azt lovagiasan kell elintézni. Ő tehát kihívja Miskát párbajra.

— Karddal? — kérdezte ijedten Károly.

— Nem! Az, úgylátszik, nem elég komoly dolog... — és közben Bandi könnyű karcolására gondolt, amelyen már tapaszt sem volt:

— Mi hosszú, erős fűzfavesszőkkel fogunk verekedni! Géza felállt és elordította magát:

— Éka-béka, heuréka!... Ebben már benne vagyok! — megragadta Károly kezét és kiment az uszoda napozójába, ahol megtalálták Miskát. Komoly arccal előadták küldetésüket. Miska csodálkozott, de látta, hogy ezek komolyan beszélnek és erre azt mondta:

— Jól van. Az én segédeim Pali és Feri.

Erre a négy gyerek összeült, megállapították, hogy a párbaj öt perc múlva kezdődik kint a dunaparti réten, amint Géza mondta, nehéz lovassági fűzfavesszőkkel.

Öt perc múlva tényleg szemben állt a két barát, úszónadrágban, csupasz testtel. Mindkettőnek kezében egy-egy hosszú, erős, lehántolt fűzfavessző volt, amelynek csak a végén maradt meg, mint valami ostornak bojtja, néhány fűzfalevél. A segédek melléjük álltak és Károly elkiáltotta magát: Rajta!

A következő pillanatban Miska és Jancsi, akik különben ugyanabba a vívóiskolába jártak, minden vívási szabály és forma mellőzésével, irgalmatlanul elkezdte ütni és verni egymást. Három perc múlva mind a kettőnek a teste tele volt hosszú és piros csíkokkal, amelyek irgalmatlanul csíptek és fájtak. Ők azonban úgy tettek,

mintha mindez semmi se lenne és vadul püfölték tovább egymást. Végül Jancsi megcsúszott és elvágódott a földön, amire a négy segéd a párbajt befejezettnek nyilvánította. Jancsi felállt, odament Miskához és azt mondta neki:

— Szervusz, most béküljünk ki!...

Erre Miska, aki eddig a pillanatig halálos sértődöttséggel és hideg bosszúvággal gondolt Jancsira, — ami-
ben kétségkívül szerepe volt a már említett Sárinak —
úgy megörült, hogy majdnem elsírta magát. Azonnal
Jancsi nyakába borult.

Ebben a pillanatban megkondult a déli harangszó.
Előbb a nyaralók kis kápolnájában, azután túl a vizen,
a nagytemplom tornyában.

Jancsi hirtelen kibontakozott a béke öleléséből és
előrehajolva figyelt. Azután halkan megszólalt:

— Cé... Gé... Ha most Dongó bácsi is meghúzná a
csengőjét, C-dur hármashangzat lenne.

— Már megint kezded... — morogta magában
Miska.

Jancsi megszorította a kezét és átszellemült arccal
súgta oda neki:

— Hallod, milyen szép... Ilyen szép harangok nin-
csenek sehol a világon...

Akkor hirtelen elváltak és mindegyik hazament.

Délután hat óra körül megint az uszodában találko-
tak. Miska benyúlt a kabátjába és szégyenlősen kihúzott
egy igazi furulyát.

— Nézd, az a bodzasíp délelőtt, mikor ott a földön...
eltört. Azt már nem tudtam megcsinálni. Ezt... ezt én
odaadom neked... Én úgy se tudok rajta...

Szomorúan elnevette magát:

— Nekem botfülem van... Neked adom...

— Nekem adod? De hiszen ez még az apádé volt!

— Neked adom. Te majd találj ki rajta valami szé-
pet... De valami újat!

Ebben a pillanatban a túlsó partról, a falu felől furcsa, elnyújtott, rekedt hangokat hozott a szél. A kondás tülke szólt együgyűen, elnyújtottan, mélán és fájdalmasan az alkonyati csendben.

A két fiú összenézett:

— Én ezt úgy szeretem hallani — mondta csendesen Jancsi. — Figyelj csak: egy kvint leesés és utána ez a terc leesés. F-dur, hallod?

Miska kétségbeesetten nézegette a barátját:

— Hallom, de nem értem!

Jancsi hirtelen zsebébe nyúlt, papírt, ceruzát vett ki. A papírra gyorsan öt vonalat rajzolt, azután lázas gyorsasággal kezdte beírni a hangjegyeket.

Miska csodálkozva nézett rá:

— Te ezt is tudod?

Jancsi úgy nézett vissza, mintha ez lenne a világ legtermészetesebb dolga:

— Hát persze, na hallod! Te, ha én egyszer majd írok egy nagy szimfóniát, akkor ez benne lesz... Igen, ezzel fog kezdődni... Ez a magyar mező legmélyebb hangja...

Hirtelen éles, recsegő trombitahang vágott át a Dunán.

— A csordás! — mondta Miska.

— Igen, — felelte Jancsi — mindig elrontja nekem ezt a percet.

Miska félve nyujtotta újra Jancsi felé a furulyát.

— Akkor ez talán nem is kell neked!

Jancsi mohón kapott utána:

— Dehogy nem!... Csak ha nem akarod, nem megyek el vele a Vedryék kertje alá.

Miska most úgy érezte, hogy neki nagyon nemesen kell viselkedni:

— De menj el! Furulyázz neki valami szépet, valami nagyon szépet, de magad találj ki — a barátja kezébe tette a furulyát és elszaladt. Azután hirtelen visszatért:

— De tudod, mit! Ha van egy olyan fűzfasípod még, azt add ide.

Jancsi boldogan felelt:

— Van! Most délután megint kaptam Sándortól négyet, — elővette hirtelen a zsebéből őket — vedd mind!

— Nem, — mondta Miska — elég az egyik. Ezt add ide!

Kivette az egyiket:

— De most siess, mert Vedryék korán vacsoráznak!

Jancsi egy pillanatig állt. Tétovázott. Messziről, — most már sokkal halkabban — megint a kanász kürtje szólt.

— Megyek — mondta azután. — Köszönöm! — hirtelen megrázta Miska kezét és sietve elindult a sötét, árnyas fasor felé.

Miska sokáig nézett utána, később csendesen lesétált a parthoz, leült a meredek szélére, lelógatta a lábát és belefűjt a kis zöld sípba. Hamis, kellemetlen, éles hang szállt ki belőle.

— Fűzfasíp — mondta Miska csendesen... — Tavasi síp... vacak síp...

Sárira gondolt és azt hitte, hogy mindjárt megszakad a szíve.

Még egyszer belefűjt a sípba, azután egyideig a tenyerén táncoltatta és egy hirtelen mozdulattal beledobta a Dunába.

Felállt és csendesen hazament.

2

A bábok meg a zsineg

A KÖVÉR pincér lihegve hozta és osztogatta a sörös korsókat. A hosszú törzsasztal körül idősebb urak üldögéltek. A kaszinókert árnyas diófái alatt ez volt az egyetlen foglalt asztal, a többi üresen szomorkodott a melegben. A középkorú urak nagyrésze a kuglipálya körül táborozott és elismeréssel jutalmazta vagy hangos nevetéssel gúnyolta a dobásokat, aszerint, hogy a kopott, öreg golyó telibe talált vagy a vonalról lecsúszva, oldalt szaladt föl a pálya végén deszkából ácsolt félhengerre, amelynek az az ősi rendeltetése, hogy a hibázó golyókat visszavezesse a favályuba.

Éppen egy alacsony, kövér úr — nyilvánvalóan budapesti vendég — mustrálgatta a golyókat és végre kivette közülük az egyik közép nagyságút. Előbb a tenyerén mérgette, azután kétszer-háromszor kicsit feldobta a levegőbe. Úgylátszik, nem találta alkalmatosnak, mert visszavette és egy másik után nyúlt. De mielőtt kivette volna, előbb lassan és gondosan feltúrta a két ingeujját. Ez a művelet azonban hosszú volt és bonyodalmas. Először tudniillik le kellett tenni miatta a sötétkék kamgarn, kétsoros kabátot s azt gondosan fel kellett akasztani a kuglizó végén álló, félig nyitott száletli egyik üres fogására. Üres fogast találni viszont nem volt könnyű, hiszen már vagy tizennyolc-húsz úr előzetesen megtette ugyanezt. A

pesti gavallér végre talált egy kiálló szöveget s arra nagy figyelemmel — kifelé fordított béléssel elhelyezte a kabátját. Azután körülnézett és megállt egy üres asztal mellett. Először a jobbkeze ujja-végeivel húzta meg az ingujjon lötyögő színes kemény manzsettát, hogy azután bal hüvelyk- és mutatóujjával megfogja a félholdalakú, sárgaréz manzsettagomb egyik végét s a két kemény manzsettaszár egymáshoz szorításával megpróbálja a gombot az egyik lyukból valahogy kiszabadítani. Amikor ez végre megtörtént, akkor a manzsetta alsó két gomblyukát fosztotta meg az ingujjban maradó két kis gyöngyházgombtól, amelyeket viszont ezután kivett az ingujjból és körülményes lassúsággal elhelyezett az asztalon a manzsetta mellett. Most ezt az egész műveletet megismételte a másik ingujjal és manzsettával. Ekkor jutott el végre oda, hogy kurta és kövér alsókarján feltűrhette könyökön felül az angol zefir ingujjakat, amelyeknek mintája rózsaszín alapon kék lóheréket ábrázolt. Végül megigazította derekán a vastag selyemgumiból készült széles övet, amelynek baloldalán nikkel patkó fityegett az óralánc megerősítésére, nehogy az aranyóra — ha véletlenül kiesnék, a patent kapoccsal lezárt s az övre varrt barna bőrtokból — le találjon esni a piros téglára, amivel a kuglipálya melletti rész ki volt rakva. Egy pillanatra még a fejéhez nyúlt és megigazította csodálatos fodrász-művészettel elrendezett fényes fekete hajfürtjeit, azután lassú, méltóságteljes lépésekkel tolván előre pocakját, újra odament a vályuhoz és kivette a már előbb kiszemelt golyót. Ezzel ugyanazt csinálta, mint az előbbivel, most azonban láthatólag megnyerte a tetszését, mert odaállt vele a kifutó deszkához s jobblábát gondosan a deszka végének közepére helyezte. Magas, fűzős sárgacipő volt rajta, rendkívül széles talpakkal és ormótlan csukaorral. Lepillantott rá s mintha valaki kérdezte volna, odavetette a mellette álló két gyerekeembernek:

— Eredeti amerikai cipő! — mondta.

— Remek — felelte az egyik és titokban megbökte a pajtását. — Hogy maga, Lajos bácsi, milyen elegáns mindig...

Könnyedén vállatvont, mintha azt akarta volna jelezni, hogy igazán nem tehet róla, ha Császár Imre mellett ő a legjobban öltözködő ember Budapesten. Közben egy kissé leguggolt s előretartott jobbkezének három ujjára helyezve a golyót, elkezdett célozni.

Hátulról éles, parancsoló hang szólalt meg:

— Pista, hé! Állítsd fel a bábukat a pesti úrnak!

Erre a pálya végén előmászott egy piszkos parasztyerek és óvatos lassúsággal felállította mind a kilenc bábút.

Az előbbi hang megint odakiáltott:

— Aztán vigyázz ám... Hallottad?...

— Tessen nyugodt lenni, — jött vissza a vékonyhangú válasz — minden rendben lesz!

A fiatalember, akit az előbb a barátja meglökött, most odasúgta a másiknak:

— Ez is be fog ugrani. Jancsikám, milyen marhák ezek a pestiek mind.

— Hallgass, Miska! — dörmögött rá a másik. — Ne rontsd el a passzióját!

Lajos bácsi hirtelen hátrafordult:

— Kriegspartie? — kérdezte.

Az előbbi kiabáló hang tulajdonosa, szélesvállú, magas úr — olyan nyugalmazott huszárőrnagy formájú — felelt vissza rá:

— Nem, ez szólóverseny.

Lajos bácsi valami kis hetykeséggel szólt oda:

— Van valami díj, ha az ember egyre kilencet üt? — és megint visszafordult, hogy célozzon.

A kuglizó társaság összemosolygott.

— Hogyne, hogyne. Persze, persze! — mondta a macskabajuszú öregúr, aki az előbb jött át a törzsasztaltól.

— Hát akkor kezdjük! — kiáltotta Lajos bácsi.

Marokra fogta a golyót, karját kétszer-háromszor hátra és előre lendítette, a két térdét behajtotta, a pocakját előre engedte, a válla közé húzta a fejét, szemével vészjóslóan nézett a pálya végén álló bábukra, arca kipirosodott s keményre pödört fekete Vilmos császár-bajszának két szára izgatottan remegett. Azután egy nagyot kurjantott, három gyors lépést tett előre, végre a csodálatos amerikai cipője talpával nagyot dobbantott a deszkán és — hátulról hirtelen nagy erővel előrelendített kezéből — kiröpült a golyó! Tagadhatatlanul jól célzott, a golyóbis *schnurgrád* robogott előre s elütötte a legelül álló bábót, az pedig fejbevágta a királyt. De ugyanebben a pillanatban hirtelen össze-vissza feldőlt mind a többi hét is. Az egész társaság hangos hurrázásban tört ki.

— Óriási! — harsogta a hatalmas termetű kuglivezér és odafordult a macskabajuszúhoz:

— Láttál már ilyet? ... Ismeretlen pályán első lökésre ... mind a kilenc, ez nagyszerű! Ugye?

— Persze, persze, hogyne, hogyne! — mondta a köpcös macskabajuszú és röhögve elfordult.

Lajos bácsi visszalépett diadalmas vívóállásából, kihúzta magát, mellét kidüllesztette és öntudatos leereszkedéssel fogadta a hódolatot ...

— No, izé ... hát igen ... van egy kis gyakorlatom ... — azután könnyedén hozzátette: — No és hol a díj?

Megfordult és olyan büszke nézéssel tekintett körül, mint egy győztes a régi Olympián, amikor át akarja venni az olajágát.

Gyula bácsi megnyugtatta:

— Persze, persze ... hogyne, hogyne ... — motyogta — meglesz!

A kiabáló hangú megveregette Lajos bácsi vállát.

— Mindjárt itt lesz ... már hozzák ... Sándor — ordított oda a pincérnek — hamar a hordó sört! De hideg legyen! Mert agyonütöm a csapost!

Lajos bácsi arca még boldogabb mosolyra derült.

— Hordó sör? Na, ez igazán remek! Ezért érdemes volt.

— Persze-persze... hogyne-hogyne... — mondta hirtelen Gyula bácsi és visszasietett a törzsasztalhoz.

Most megszólalt az erőshangú:

— A hordó sört természetesen te fizeted! Nálunk tudniillik, ez az ősi szokás; aki kilencet üt — az fizet egy hordó sört!

Lajos bácsi hangja megcsuklott:

— Hogyan, kérlek? De hiszen... izé... én nyertem.

— Éppen azért — felelte szárazon a másik. — Ez itt, édes öregem, szabály. Végre is tudhatod, itt Kaszinóban vagy — és merően ránézett Lajos bácsira, aki csendesen és megadóan lesütötte a szemét:

— No igen... természetesen... nagyon örvendek — lassan odalépegetett egy üres székhez és vissza sem fordult a leütött kilenc bábu felé.

Ezt okosan tette, mert így még véletlenül sem vehette észre, hogy a Pista gyerek most gyors ügyességgel leoldja a vékony madzagot arról a kis vaskampóról, amely a kilenc bábót tartó, négyszögű és belső kereszttel megtöltött fakeret végébe volt beleütve úgy, hogyha kívülről a zsineget valaki megrántotta, okvetlenül fölborult egyszerre valamennyi bábu...

— Gyerünk! — mondta Miska. — Ezek megint fogtak egy palit.

— Te, micsoda szavakat használsz! Hol ragad rád az ilyen?... Én azért szeretnék egy pohár sört meginni... csak nem ebből — felelt Jancsi.

— Van nálad pénz?

Jancsi nevetett:

— Van. Egy korona, meg három hatos.

— Nálam tizenhat krajcár van... Hát akkor azért ihatunk egy-egy pohárral odakint...

Jancsi a fejét csóválta:

— Mért beszélsz még mindig krajcárban? Már hét

éve, hogy fillérben kell számolni, te még mindig azt mon-
dod, hogy forint meg krajcár.

Miska zavartan hümmögött:

— Nem is tudom... Tudod, nálunk odahaza...

Elindultak a kijárat felé.

Jancsi újra kezdte:

— Általában te, Miska, te nem vagy elég modern!
Pedig jövőre érettségizel... Multkor is azt mondtad,
hogy neked nem tetszik Ady, meg hogy te Verdit szere-
ted és a Saloméban nagyon untad magad.

— Igen, ezt nem is tagadom... Te nem szereted
Verdit?

Jancsi fölényesen legyintett:

— Verkli!

— És Petőfit?

Jancsi fölvetette a fejét:

— Az más. De már ezeket a mostaniakat, ezeket a
koszorús költő bácsikat, ezeket nem bírom.

Miska félénken megszólalt:

— Én nagyon szeretem Jókait...

— Tolsztojt olvastad?

— Igen, az is nagyon szép...

Kiérttek a söntésbe. Jancsi pohár sört rendelt, Miska
csak egy pikolót. Gyorsan megitták.

— No, hova menjünk most?

— Gyerünk fürdeni, jó?

— Még nincs féltizenkettő...

— Hát akkor majd várunk...

Elindultak a napos úton a víz felé.

— Te, — szólalt meg Jancsi — hallottad, hogy a
Magda menyasszony?

Miska hirtelen megállt. Megfogta barátja karját:

— Magda?... Prommer Magda?... Nem igaz!

— Á, dehogy a Prommer Magda, — a Szajkay-lány.
Prommer Magda még csak tizenhét.

— Csak tizenhat! — mondta határozottan Miska, de nem nézett a pajtására:

— Te, Jancsi! Mit érdekel téged a Prommer Magda? Te jóba vagy vele is? — kérdezte azután halkán. Komisz szorongatást érzett hirtelen a mellében.

A másik közömbös hangon válaszolt. De elfordult és úgy mondta:

— Á, semmi!! A zenedében korrepetáltam vele... Elég ügyesen zongorázik, csak hanyag és... semmi elméletet nem akar tanulni.

— Te?... Korrepetáltál vele?... Sohasem mondta! — csodálkozott Miska.

— Na hallod, mit számít annak egy zongoratanító... aki pláne még gimnazista. Mindíg jogászokkal meg ludovikásokkal korcsolyázik a Ligetben.

— Nem igaz — akarta mondani Miska, de azután inkább lenyelte és hallgatott.

— Nem is tudtam, — mondta később — hogy te már tanítasz a Zenedében?

Jancsi válaszolt:

— Nem tanítok, hanem az egyik tanár megkért, hogy különórán foglalkozzam egy-két növendékkel. Tudod, ez nem is rossz, hoz egy pár koronát...

— Mennyit?

— Hát hol harmincat, hol negyvenet, de olyan hónap is volt, hogy csak huszat... Így nyáron meg persze semmit.

— Itt nem korrepetálsz vele? — kérdezte Miska rekedten.

— Nem! — felelt kurtán Jancsi, a másik föllélekzett. Az öröm azonban korai volt, mert a barátja hozzátette:

— Itt csak kétszer játsztam vele négykézre.

Miska ránézett kerekre nyílt szemmel:

— Itt? Mikor?

— Tegnap... és csütörtökön estefelé.

— Nem is mondtad... — nyögte Miska. De volta-

kép az fájt neki, hogy Magda se mondta tegnap este... pedig... pedig milyen soká beszélgettek. Magda elmondta, hogy ő zongoraművésznő lesz és jövőre már a Zeneakadémiára fog járni... Elmondta azt is, hogy legjobban Chopint szeret játszani és Bachot nagyon unja, — de Jancsiról egy szót se szólt... Miért nem beszélt róla? Hogy a Magdának nem számít egy zongoratanító... jó, jó, télen, az más, akkor fizetett érte. De itt, most...

— És itt mennyit kapsz egy négykezes óráért? — kérdezte hirtelen.

— Semmit, — nevetett a másik — itt barátságból teszem!

Miskát most bántotta ez a szó: barátságból!

— Hát akkor ti nagyon jóban kell, hogy legyetek, ha barátságból megteszed neki... Engem, úgylátszik, arra sem méltat barátságból, hogy elmondja az ilyet.

— Ugyan kérlek, — legyintett Jancsi — nevetséges! Nem olyan fontos dolog... Én szeretek négykézre játszani. Ő pedig föl akar lépni itt valami Anna-napi hangversenyen, mert fölkérték... Chopin H-moll szonátáját akarja játszani.

— Veled? Együtt fogtok szerepelni? — kérdezte szorongva Miska.

— Hát kivel?... Veled?... Vagy a Kuruntyu Jós-kával?

Ez fájt neki. A Jóska süketnéma, félhülye siheder volt... afféle falubolondja, akit csúfoltak a gyerekek s aki ezért kövel hajigálta őket.

— Furcsákat tudsz felelni... — szólalt meg hosszú szünet után Miska.

— Te meg furcsákat kérdezel! — válaszolt idegesen a másik. — Neked... neked mi közöd van Magdához?

Miska zavarba jött... Mit mondjon? Nem árulhatja el Jancsinak, hogy az este...

Eszébe jutott tegnapról az a pár édes perc, az a rö-

vid csönd, amíg Magda puha fehér tenyerét rátette az ő öklére és közelhajolva súgta:

— Megvárom...

Mit vár meg? Azt, hogy ő, Miska, gépészmérnök lesz?... Igen, most már egész határozottan és biztosan az lesz. Gépészmérnök... Gépészmérnök!... Nem tudta, miért, de különösen nagyon tetszett neki ez a szó. Úgy érezte, valami nagyszerű lüktetése van. Szinte zakatol, mint egy mozdony: gé-pész-mér-nök... gé-pész-mér-nök... Ez ugyan elég sokáig tart, jövőre érettségizik s azután még öt év... Magda akkorra huszonegy éves lesz. Azaz valljuk meg az igazat, huszonkettedik lesz már. Igaz, a nőknél mindig a kisebb kor számít. De azt mondta, hogy megvárja, pedig ő nem is kérte... Magda magától mondta, amikor ő elbeszélte neki a terveit... Miért mondta volna, hogyha nem úgy érzi?

— Mi bajod van? — kérdezte hirtelen Jancsi. — Miért nem beszélsz?

— Semmi... csak elgondolkoztam — a képzelete megint visszarepült Magdához... Milyen közelről mondta... szinte érezte homlokán a haját. Azt a furcsa kócos, rozsdavörös hajkoronáját.

— Meg kellett volna csókolni! — sóhajtott a magában... — És ha pofonütött volna? — belepirult a gondolatba és lehúnyta a szemét... Igen, ma este meg fogja csókolni... Hiszen azt mondja, hogy megvárja, akkor voltaképpen...

Jancsi megint megzavarta:

— Te, emlékszel? — és oldalba bökte. — Négy év előtt itt párbajoztunk!... — tényleg ott jártak már az uszoda melletti füzesnél.

Jancsi hangosan fölnevetett:

— Micsoda marha kölykök voltunk, azért a fricsli Sáriért. Olyan buta volt az, barátom...

— Nem volt az buta — Miska megrázta a fejét. — Nagyon értelmesen lehetett vele beszélgetni.

— Á, beszélgetni? Az csak hallgatni tudott.

— Na igen, úgy értem, nagyon értelmesen tudta hallgatni, mikor az ember beszél vele.

Jancsi fölényesen intett:

— Minden buta nő értelmesen tudja hallgatni a férfit. Ellentmondani nem mer és azt se meri megmondani, hogy nem is figyel komolyan oda, hát inkább értelmesen néz rád és hallgat! — Jancsi úgy mondta ezt ki, mint valami leszűrt életbölcséséget s azután hozzátette:

— No, a Magda, az nem hallgat. Annak be nem áll a szája.

— Nagyon édesen tud nevetni... — mondta csöndesen Miska és kicsit meghatottan gondolt a lányra.

— Persze, mert szép fogai vannak... De az egész szonátából nem értett meg semmit. A multkor próbáltam neki megmagyarázni, hogy egy nagy szerelemről szól és gyönyörű lányról, aki meghalt s a férfi bánatáról, aki siratja... Tudod, mit mondott a végén?...

— Na?

— Hogy akkor ő nem világoskék ruhában fog fölépni a hangversenyen, hanem fehérben... Mind ilyenek... — és egy megvető mozdulatot tett, amely nyilván a női nemről táplált rossz véleményét fejezte ki tömör összefoglalással.

— Még nagyon fiatal — mentegette Miska s eszébe jutott, hogy amikor egyszer június végén, naplementekor arra figyelmeztette, milyen gyönyörűek az aranyszélű, rózsaszínű felhők a sötét hegylánc fölött, Magda közömbösen emelte föl a tekintetét az alkonyodó égre és csak annyi mondott:

— Igen, most már mindennap korábban végződik be majd a tenisz.

De azután hirtelen az is eszébe jutott, hogy tegnap este már Magda mondta neki, milyen szépek a csillagok és milyen világos az ég a Tejút körül... Azt is kérdezte:

— Hisz maga a csillagokban, Miska? — erre ő azt

felelte, hogy nem hisz bennük, mert az számár középkori babona, mire a lány csak annyit mondott:

— Kár...

Tényleg kár volt, mert ezt szépen lehetett volna folytatni... Olyan furcsa, hogy ő mindig elmulasztja az alkalmakat és csak utólag jut eszébe, hogy milyen számárságot csinált... Meg kellett volna csókolni!

— Unalmas vagy ma — szólt rá megint Jancsi...
— Te, csak nem vagy szerelmes ebbe a Prommer Magdába?... Mert ha az vagy, akkor én szívesen abbahagyom... Nem akarok újra fűzfavesszőkkel verekedni! — elnevette magát és hátbavágta a pajtását.

— Abbahagyod? Mit? — kérdezte Miska ijedten és elfulladt a lélekzete.

— Hát ezt az izét... ezt a dolgot a Magdával.

— Micsoda dolgot? — nyögte ki Miska elboruló szemmel.

— Ugyan már, ne légy számár — mondta mérgesen a másik. — Magda nem olyan nagy eset. Te igazán szerelmes vagy beléje?

Miska nyelt egyet és tagadott:

— Á, dehogy, — hazudta keservesen — csinos lány, kedves lány, dehát... nem az én esetem — tette hozzá erőltetett nevetéssel.

— Akkor jól van — felelte nyugodtan Jancsi...
— Nekem tényleg tetszik egy kicsit, csak nem szabad komolyan venni. Mindenki tudja róla, milyen hiú és kacér... Csak az nem csókolózik vele, aki nem akarja.

— Ez hazugság! — tört ki Miskából a méltatlankodás.

Jancsi szembefordult a pajtásával. Láttá Miska kivörösödött arcát, villogó szemét, amelynek sarkában mintha könny is remegett volna.

— Bocsáss meg, — mondta hirtelen megindultsággal — csak ugrattalak, mert tudni akartam... most már tudom!... Barátom, te bizony szerelmes vagy...

— Te... te is csókolódtál vele? — kérdezte izgatottan a másik és megragadta Jancsi karját.

— Á, szó sincs róla. Mondtam már, én csak zongoratanító vagyok mellette. Ne légy olyan számár!

Miska komoran nézett maga elé:

— Az előbb másért neveztél számárnak...

— Mondom, csak azért mondtam, hogy kiugrasszam a nyulat a bokorból!

— Azt mondtad, hogy hiú és kacér.

— Na persze, minden ilyen korú lány hiú is, meg kacér is. Olyan szép... el van kényeztetve... itt is mindenki udvarol neki.

— Az előbb azt mondtad, — makacskodott Miska — hogy mindenki csó... — elharapta a szó végét, azután hirtelen két kezével megfogta Jancsi jobbját.

— Jancsi, beszélj őszintén... melyik az igaz?

— Mondtam már — felelte vontatottan a másik és kihúzta kezét a barátjáéból.

— Te, tényleg azt hiszed, hogy... hogy mindenki-vel... — elfordult és pár lépésnyire eltávolodott a másik fiútól.

Jancsi nem felelt.

Mögöttük hirtelen hangos beszéd hallatszott. Az urak jöttek a Kaszinóból az uszoda felé.

Jancsi örült, hogy valami másra terelhette a szót.

— No, azóta a Lajos bácsi biztosan ütött mégegyszer kilencet!

Most Miska nem válaszolt. Az járt az eszében, hogy mikor tegnap este benézett Magdához, Lezics Karcsi éppen akkor ment el és a kiskapuban kezét csókolt Magdának, úgy búcsúzott... Csütörtökön meg a tenisz után Magda Roháty Sanyival vonult el a kert sarkába a nagy fűz alá a mohos kőpadra... Később neki azt mondta, hogy Sanyi, aki francia-német-szajos tanár, megcsinálja számára a nyári feladatokat... Multkor pedig, mikor az a hosszú holdvilágos séta volt, Váray Istivel ment egé-

szen a faluhatárig, mert amint megsúgta, nem akarta, hogy olyan feltűnő legyen, hogy visszafelé ők együtt jönnék ketten...

A hangos férfitársaság most elhaladt mellettük és a hatalmas főkuglista éppen Lajos bácsi vállát veregette:

— Csodálatos, öregem! Egy délelőtt kétszer leütni mind a kilencet... nagy mester vagy!

Lajos bácsi kissé bizonytalan hangon felelt:

— I-igen, csak hát tudod, azért ez egy kicsit drága nála... nálatok — csuklott egyet. — Hanem jó sört mér a kocsmárosok... és ami a fő, hi... hideget! — megint csuklott egyet. — Remélem, senki sem haragszik, amiért én nyertem a szó... szoló versenyt.

— Haragudni? Öregem, akkor nem ismeresz minket! Mindenki ünnepel téged! Ugye, Gyula bácsi?

A macskabajuszú, aki Lajos bácsi mögött ment, már nem is titkolta a röhögését:

— Persze-persze... hogyne-hogyne... — kiáltotta nagyot kacagva.

Miska csöndesen nézett utánuk.

— Milyen jó ennek, — gondolta magában — nem tudja, hogy becsapták. Vajjon mit érezne, ha tudná, milyen csalásnak lett az áldozata. — Hogy valaki egy vékony zsineget megrántott s a bábuk mind ledültek. Elhulltak... megadták magukat.

Jancsi újra odaszólt Miskához:

— Hallottad? Hogy lehet valaki ilyen vén számár...

— Számár... számár... — ismételte magában szomorúan Miska — fiatal számár... csacsi... az bizony...

Itt vannak, lám, ők mind a fiúk, mind körülveszik ezt az egy lányt... Pedig ez zsinegen rángatta őket, mint a bábszínházban... Megrántja a zsineget s ők úgy hasra esnek, elvágódnak, megadják magukat, mint a Lajos bácsi kilenc bábja.

Magda pedig a formás, meleg kezével folyton rángatja a zsinórt. Hol a Sanyi esik el, hol az Isti, hol a

Karcsi, hol ő, talán csak ez az egyetlen Jancsi... ez nem dől be neki... Milyen furcsa, milyen különös is ez a lány. És milyen különösek ők fiúk, hogy mind beugranak neki. De Jancsi nem... egész bizonyosan ő az egyetlen, aki nem. Ő csak mulat vele — és mulat rajtuk.

Ebben a pillanatban szinte gyűlölte a barátját. Nem azért, mert megtudta tőle az igazat, nem is azért, mert alulmaradt vele szemben, hanem mert irigyelte, amiért ő nem ugrott be...

Az uszodából most nagy csoportban jöttek ki a nők. Köztük legelől Prommer Magda. Ahogy hozzájuk ért, megállt.

Rámosolygott Miskára, aki e pillanatban úgy szeretne volna, — ha nem tud semmit, mert Magda olyan gyönyörűen nevetett rá.

— No, Miska, — kérdezte — lejön ma a teniszhez?

— Nem! — felelte a fiú kurtán és tovább akart menni.

— Kezeit csókolom!

Magda csodálkozva nézett rá, aztán biccentett a fejével:

— Jó, hát akkor majd holnap... — azzal hirtelen cdament Jancsihoz, egész közel állt hozzá és valamit súgott neki.

A fiú tétován nézett vissza, félszemével Miskát figyelte, de az hátat fordított és sebesen elment az uszoda felé.

Mikor az útra befordult, mégis vetett vissza egy pillantást.

A lány még mindig ott állt Jancsi mellett és látszott, hogy valamit erősen magyaráz neki. Az pedig mosolyogva állt előtte, valamit mondott neki és a végén bólintott a fejével. Magda erre hirtelen megfogta a fiú kezét és sokáig tartotta a magáéban. Azután hirtelen elszaladt.

Jancsi lassan, kedvetlenül jött az uszoda felé. Miska megvárta az ajtóban.

— Mit akart tőled? — kérdezte majdnem durván Miska.

— Azt akarta, jöjjenek fel délután zongorázni. De mondtam, hogy nem megyek.

— De én úgy láttam, hogy valamit megígértél neki.

— Azt akarta, hogy akkor jöjjenek fel este, hát ráhagytam... de nem megyek fel.

Miska bámulta a barátját.

— Igen... ez az... így kell velük bánni... — gondolta magában és tudta, hogy ő soha, de sohase fog tudni így bánni velük.

Megengesztelődve nézett Jancsira:

— Hát miért nem mégy föl hozzá?... Tőlem... — tett egy lemondó mozdulatot a balkezeivel — lehet!

Jancsi hirtelen két kezével vállonragadta Miskát és hirtelen felcsattanó hanggal, nekikeseredve súgta a fülébe:

— Mit bánom én, ezt... ezt a fruskát... Nem tudod. Mondtam már az előbb: Szajkay Magda menyasszony lett! — hirtelen erősen belemarkolt pajtása vállába, azután ráborult és elbődült, mint valami szegény sebzett állat.

— Elhagyott!... — hörögte. — Pedig milyen szép két dalt szereztem neki!... — hirtelen kiszakította magát, ellökte Miskát, megfordult és elrohant.

A másik szájtátva bámult utána.

Azután utána szaladt. Amikor utolérte, belekarolt.

— Te dalokat írtál hozzá?... Kinek a verseire?

Jancsi már összeszedte magát. Halkan válaszolt:

— Azok nem olyan dalok, azaz hogy a szövegük inkább csak vázlatosan van meg... úgy... ahogy én elgondoltam. Nem rímes versek. Csak egyszerű sorok, de ritmus és játék van bennük... érted?

Miska nem igen értette, de azért intett a fejével, hogy igen.

— Eljátszta neki? — kérdezte azután.

— Persze. Nagyon sokszor.

— Tetszett neki?

— Azt mondta, gyönyörűek. Tudod, voltaképpen ezek olyan félig-meddig mesedolgok... még május elsején... — hirtelen megállt a szóval. — Nem, ezt nem mondom el!

— De mondd, kérlek, mondd el! — a félkarjával átölelte Jancsi vállát. — Én nem adom tovább, becsület-szavamra! Mi volt május elsején?

— Megcsókolt! — súgta Jancsi. — Amikor eljátszottam a legjobbat, ami neki a legkedvesebb volt, akkor utána hirtelen megcsókolt, azután sírva fakadt és beszaladt a másik szobába.

— Sírva fakadt?... Te... akkor... akkor ő már tudta, hogy... hogy férjhez fog menni...

— Lehet — sóhajtott bizonytalanul Jancsi.

— Nem gondolod, hogy kényszerítették?

— Nem gondolom, — biztosan tudom! Hiszen ez a borzasztó!

— És most mit csinálsz a dalokkal?

— Átírom. Egészen szövegnélküli gyerek-zongoradarabokat csinálok belőlük.

— Gyerek-darabokat? Miért?

— Mert ez olyan gyerek dolog volt... nálam is... meg nála is. De most vége. Három nap óta rengeteget kínlódtam... most már nem vagyok gyerek többé.

Miska szomorúan nézett a pajtására:

— Jó neked... Nekem apámék mindig azt mondják, hogy én még milyen nagy gyerek vagyok, mert hogy néha ólomkatonákkal is játszom... Pedig az nem gyerekség, hanem komoly tanulmány... stratégia... Tudod te azt, hogy én már egyszer eljátszottam a Görgey egész híres visszavonulását... egy német katonai könyv alapján, amit a nagypapa olvastatott el velem — mondta büszkén, de azután kissé zavartan hozzátette: — Tíz koronát kaptam érte nagypapától.

Jancsi nyögött egy hosszút:

— Én meg azt mondom, neked jó, aki még gyerek vagy! És nekem rossz, aki már nem vagyok az, — arca hirtelen elkomorodott — de ezek a zongoradarabok jók lesznek... nagyon jók. Fogadni mernék, hogy Koesslernek fognak tetszeni... még talán Bartóknak is... Együtt fogom kiadni valamennyit.

— Mi lesz a címe? — kérdezte Misi.

— Ejnye, mi is legyen a címe? — gondolkozott hangosan a másik, azután hirtelen elnevette magát: — Te, megvan! Tudod, mi lesz a címe?

— No mondd!

— „Tavaszi síp...”

3

Frakk és klakk

— SZÓVAL, akkor mindenki tudja a dolgát — mondta a zöldposztós asztal fejénél ülő szélesvállú, magas fiatalember és egy lassú mozdulattal végigsimította hosszú, szőke haját. — Akar még valaki hozzászólni? — és választ sem várva, készült felállni.

Ekkor mellette hirtelen felütötte rövidre nyírt fekete sörtés fejét egy lesült arcú, zömök ifjú ember:

— Két dolgot kell még megállapítani, elnök úr — mondta tiszteletudón.

A magas szőke erre megadón visszaereszkedett székebe és tömött vöröses bajuszát tapogatva megkérdezte:

— Miről van szó?

— Meg kell állapítani, hogy a vizitéléseket pontosan lebonyolították-e s nem maradt-e ki véletlenül valami fontos család... a másik pedig az, hogy ki kell jelölni a szmókingöröket.

Az elnök szelíden ellenkezett:

— Ugyan kérlek, hiszen mást se csinálunk három hét óta, minthogy zsakettben körülrohanunk a városon minden délután. Minek azok a szmókingörök? Ez megint mi-csoda új ötleted?

A kis mokány fiú azonban szigorúan nézett vissza:

— Bocsáss meg, Ali, mind a kettő rendkívül fontos... Tudod, hogy a tavalyi nagy siker titka is a vizit

volt. Akkor még egy bálrendezőség sem csinálta, csak mi. Most már azonban utánozzák. A jogászok is, a technikusok is, sőt a bölcészek is, — s egy fölényes mozdulatot tett a kezével — de azok nem fontosak. Ha azonban mi azt akarjuk, hogy a Medikus Bálon az idén is meglegyen a száz leány, akkor a vizitek körül nem szabad semmi hibának történni... Megállapítottam például, hogy Marzsóy államtitkáréknál a kijelölt urak még nem jelentek meg. Sőt ma reggel azt hallottam, hogy a dékánnál is csak a hivatalos helyiségben voltak, de a családhhoz nem mentek el... Ezért most ülés után a rendező urak mind jöjjenek ide hozzám és diktálják be, hol nem voltak még...

Páran feszengeni kezdtek a helyükön és egy kerekképű, pirosarcú fiú közbeszólt:

— Én most szigorlatra készülök, én nem érek rá!

A mokány csöndesen helyreigazította:

— Mondjuk talán, — pótszigorlatra... De a rendezőséget nem muszáj vállalni... csak aki vállalta, annak teljesíteni kell a kötelességét.

A kerekképű erre elhallgatott és behúzta a fejét.

— Mit akarsz azokkal a szmókingörökkel, Tuky? — kérdezte újra az elnök. — Ez megint valami új kitalálás!

— Arról van szó, — mondta erre a másik — hogy egy elitbált tönkretesz, ha öt-hat szmókingos alak megáll a majomszigeten...

— De mi végre is táncestélyt rendezünk — vetette közbe félénken valaki, Tuky letorkolta:

— Ez a név csak egy régi hagyomány. Bál vagyunk, sőt merem mondani, ma már a legnagyobb egyetemi bál. Nem engedhetjük, hogy egy szerencsétlen szmókingos flótás miatt a Jogsegítőben röhögjenek rajtunk.

— Mondd meg már, hogy mi lesz a dolguk a szmókingöröknek? — idegeskedett az elnök.

— Fölkérünk négy jól fésült urat, akik megállnak a lépcsőházban jobbról és balról s aki szmókingban jön, azt hazaküldik.

— Hazaküldik? — szörnyűködött az elnök. — Hát akinek nincs frakkja, az mit csináljon?

Tuky hajthatatlan maradt:

— Az ne menjen elitbálba! A jogászbálon, bölcsődebálon már régen keresztülvitték ezt, ettől nem vagyok hajlandó tágitani. Megmondtam, amikor a főtitkárságot elvállaltam, hogy mindenben a legszigorúbb mértékkel kell mérnünk! — körülnézett, van-e, aki ellent mer neki mondani.

Senki sem volt.

— Azt gondolom, — szólalt meg Tuky újra — hogy Veres és Árdy meg Kapos. Te is vállalnád, Szelényi, nem?

A megszólított vékonypénzű legényke azonban tiltakozott:

— Nem, kérlek, én már vállaltam a pénztárnál a munkát... ez nem nekem való.

— Hát akkor ki lesz a negyedik? — kérdezte az elnök.

— Talán három is elég lesz... — szólt közbe az asztalvégről egy kövér fiatalember. — A fő, hogy snejdig fiúk legyenek! Mert ebből úgyis lesz három-négy lovagias ügy.

— Négy kell! — mondta határozottan a főtitkár és azután hozzátette: — Nem baj, én majd szólok Horváth Misinek. Az nagy lovagias szakértő.

— Igen, de jogász — jegyezte meg valaki.

— Nem baj! Erélyes ember és különben is tiszteletbeli rendező nálunk, hát nagyon jó lesz.

— Akkor kimondom a határozatot — mondta az elnök és fölállt. — Most azonban megyek, mert holnap kollokvállok az öreg Csizmásnál... Vigye el az ördög az egész bált, most magolhatok éjfél után kettőig.

— Nem baj, — felelte Tuky — legalább okosabb leszel... Légy nyugodt, aztán jövőre már úgyis én leszek az elnök — megint körülnézett, de mindenki bólogatott. Odaszólt annak a másodévesnek, aki a jegyzőkönyvet ve-

zette: — Te, írd össze, hogy milyen vizitek vannak még hátra, azután holnap majd mutasd meg... Vigyázat, uraim, mert csak négy hét van hátra! — végigkezelt az emberekkel és már ment is. Mikor a kapunál kilépett az Üllői-útra, fölgyűrte télikabátja gallérját és jól a szemére húzta az öreg lódenkalapot.

Cudar idő volt. Vágott a szél s mint apró hegyes tűket szórta a havat az emberek arcába.

Tuky befordult a Szentkirályi-utcába és a Baross-utca sarkán fölült egy sárga villamosra. Az Egyetem-téren leszállt, bevágott a Kaplony-utcába és belépett az Egyetemi Kör külön lépcsőházának a kapuján. Megkérdezte a szolgát:

— Benn van Horváth titkár úr?

— Igen, az előbb a könyvtárban láttam.

— Derék gyerek ez a Misi, hiába — mondta Tuky magában.

Már elmúlt hat óra s ő még mindig a könyvtárt bújja, pedig ma biztosan izgatott, hiszen csak kedden láthatja Sumsumot...

Gyorsan ment a könyvtár felé és benyitott. Belülről kihallatszott Misi hangja:

— Az ást raubolom, ki segít?

Tuky szinte megmerevedett az ajtóban. A barátja a három másik fiatalemberrel a nagy középasztalnál ült és ramslizott.

— Te kártyázol? — kérdezte és komolyan meg volt botránkozva.

Misi zavartan hümmögött:

— Egyszer nekem is meg kell próbálnom a szerencsémét — megvakarta a fejét. — Igaz ugyan, hogy nem igen mutatkozik.

— Hát akkor fejezd be, tudod, hogy félhétre ott kell lennünk. Kilencre hazajön az öreg és akkor kotródhatunk..., Jancsi hol van?

— Egyenesen odajön. Órája van az Akadémián. —
A partit lejátszotta, vesztett és fizetett.

Tuky az utcán közölte vele a nagy megtiszteltetést,
hogy szmókingőr lesz a medikus bálon.

Miska dadogva válaszolt:

— Hogy ... izé ... szóval, az lesz a dolgom, hogy
a ... hogy a szmókingosakat visszaküldjem? — nagyot
nyelt és rémülten mondta magának:

— Akkor mindjárt magamat is visszaküldhetem! —
azon törte a fejét, megmondja-e Tukynak, hogy neki
sincs frakkja. A mult héten tett ugyan valami célzást
apának, hogy neki a farsangra frakk kellene, de az öreg
úgy tett, mintha nem hallaná. Azóta nem merte előhozni.

— Remélem, vállalod! — kérdezte Tuky szigorúan,
mire a másik készségesen felelt:

— Ó, hogyne ... természetesen! — legfeljebb két
napra lefekszem ágyba és azt mondom, hogy influenzám
van — gondolta magában. Ebben aztán meg is nyugodott,
minthogy Miska általában hamar meg tudta nyugtatni
magát. Amikor megérkeztek az öreg lipótvárosi házhoz
és két-három lépcsőt átugorva, fölrobogtak a harmadik
emeletre Berlyékhez, bizony már jóval elmúlt félhét. Az
előszobából kihallatszott a zongora hangja.

— Rachmaninoff! — mondta Tuky ... — Jancsi
már főzi őket.

Miska óvatosan a télikabát zsebébe nyúlt és kihalá-
szott belőle egy kis selyempapirosba göngyölt csomagot.
A papírt lefejtette róla s akkor kiderült, hogy mimóza-
csokrocskát hozott magával.

Tuky lenézően mérte végig:

— Már megint virággal számárkodol? Sohasem fogsz
megjavulni.

— Sumsum nagyon szereti ... — mondta nagy szé-
gyenlősen Misi és maga elé engedte a barátját.

A szobában, ahova beléptek, szelíd félhomály volt.

A sarokban sárga állólámpa égett és lent a földön két négyszögű japán papírlámpa.

Jancsi a zongora mellett ült és vadul dübörgött rajta, a pamlagon pedig összebújva három leány hallgatta.

Az egyik, akinek ferdevágású, barna szemei voltak és puha kontyba fogott szőke haja, felugrott és eléjük jött:

— Jó estét, Tuky! — mondta és melegen megrázta a fiú kezét. Azután Misire is vetett egy pillantást:

— Jó estét, Misike!... Á, köszönöm! — és közömbösen átvette a virágot.

— Hát ennek mi baja van? — kérdezte magában Misi.

Jancsi is odaintett feléjük a fejével, de nem hagyta abba a zongorázást, hanem vadul verte tovább a szerencsétlen billentyűket.

— Képzeld, Tuky, — mondta a ferdeszemű leány — a papa váratlanul beleegyezett, hogy elmenjünk a Medikus Bálra. Tegnap itt volt maguktól két rendező vizitbe és úgy meglepte a papát, hogy nem tudott nemet mondani. Így hát mehetek, Ilike is jön persze — és rámutatott az egyik lányra, aki térdére ejtett kezekkel átszellemülten hallgatta Jancsi játékát. Az most egy hatalmas csattanó akkorddal befejezte, felállt és odajött hozzájuk.

— Szóval, akkor Sumsum lesz a bálkirálynő! — mondta azután és Misi persze majd óriási mimózacskorral fogja várni a kapualjban.

Misi kedvetlenül leült egy sarokba.

— Mi lesz most?... Sumsum ott lesz a bálon, ő szmókingőr lesz... és otthon fog az ágyban feküdni, mert nincs frakkja.

Tuky odament a harmadik lányhoz, aki magas és karcsú volt...

— Remélem, Flóra, maga is eljön?

A lány a fejét rázta:

— Én unom a bálokat. Meg őszintén szólva, félek, hogy be találok rekedni, pedig most nagyon kell készülnöm a vizsgára.

— Mit fog énekelni?

— Tosca nagy áriáját! — hirtelen odafordult Jancsihoz: — Tudja mit, próbáljuk el!

Jancsi elhúzta a száját:

— Inkább a „Traum durch die Dämmerung“-ot, ezt maga egész szépen tudja már.

— Jó, azt is. De előbb a Toscát.

Miska még mindig ott ült egyedül a sarokban s rettentő dühös volt magára.

Tényleg micsoda számárság volt, hogy megint virággal jött. Ennek a lánynak egy jó szava nincs hozzá. Ha mond valamit, akkor is mindig gúnyos. Pedig nyáron milyen kedves volt...

— Igen, nyáron kedves volt!... — vissza akart gondolni arra a nyári délutánra, mikor a falu végén az akácosban jöttek hazafelé, ő megfogta Sumsum kezét és megszorította és Sumsum egy pillanatra odasímult hozzá... De sehogy sem tudta magát visszaringatni annak a pillanatnak a hangulatába, mert Flóra hangja betöltötte a szobát s valami meleg, szinte forró légkört teremtett benne.

Sumsum hirtelen fölállt és odament Misihez:

— Mi baja?... Miért nem ül közénk?

A fiú kedvetlenül válaszolt:

— Semmi bajom sincs... Minek üljek maguk közé?

— Nem valami kedves, Misi, hogy egyszer jön egy héten, akkor is ilyen...

— Hát az igaz, egyszer egy héten elég kevés.

Sumsum nevetve nézett rá:

— Ha maga ilyen, akkor sok! — megfordult és ott hagyta.

Odament a zongorához és leült Jancsi mellé.

Miskát ez a jelentéktelen és tréfás pár szó keményen szíven ütötte.

— Sok? Jó!... Hát akkor nem jövök többet. Akárhogy is ott leszek a medikus bálon, csak éppen Sumsummal nem fogok táncolni!... Majd én megmutatom!

Amikor Jancsival és Tukeyval hazafelé mentek a hóba borult utcán, Jancsi elkezdte:

— Édes kislány ez a Sumsum, őt jobban szeretem, mint Flórát... Azt hiszem, sokkal mélyebb érzésű. De te olyan mafla vagy vele, — mondta Misi felé — hogy az kétségbeejtő! Azért jössz ide minden héten, hogy összevesszél vele? Látod, hogy szeret...

Misi hűvös tartózkodással felelt:

— Ezt bízd rám, kérlek, ez az én dolgom.

Jancsi vállat vont:

— Hát csináld, ahogy jónak látod. Itt az egyik percben olyan vagy, mint egy trubadur, a másikon goromba vagy, mint egy kanász.

Misi fölkapta a fejét:

— Igaz, Jancsi, mi van a régi kanásztülökszóval? Azt mondtad egyszer, hogy az benne lesz majd egy szimfóniában.

Jancsi élénken felelt:

— Benne is van... igaz, nem szimfóniában, hanem egy cselló szonátában. Majd meghallod, a vonósnégyes fölvette az idej programjába. Azt hiszem, márciusban sor kerül rá.

— Neked jó, — mondta Misi... — te keresel!

Tukey a Fürdő-utcán elvált tőlük. Akkor Jancsi megkérdezte:

— Te miért nem keresel?

— Papa nem engedi, hogy hivatalba menjek... De ma elő fogom neki hozni... Te, mondd, neked van frakkod?

— Most csináltatok...

— Drága volt?

— Hát elég drága... száznegyven korona, de részletre.

— Száznegyven korona? Mikor lesz neki annyi pénze? Csak húsz korona zsebpénzt kap egy hónapra... De szegény apa nem tud többet adni... Igaz is, ma este elő kellene neki hozni a hivatalt. Úgyis ott lesznek Feri bácsiék. Az biztosan helyeselni fogja... Ő majd elmondja, hogy a nagypapa bankjába fölvennék nyolcvan koronával. És akkor... akkor mindjárt meg lehetne rendelni a frakkot. Igen, el fogja mondani és Feri bácsi fog neki segíteni.

Nem úgy történt. Ő tényleg elő tudta hozni apának a vacsoránál a bankbeli állását, de Feri bácsi azt mondta, hogy az bolondság lenne. Ő most csak tanuljon az egyetemen és kollokváljon. Misi kissé kényelmetlenül érezte magát, mert az első félévről még csak egy kollokviuma volt. Erre ő azt mondta, nem kívánhatja apától, hogy mindazt tőle kapja, amire neki szüksége volna.

— Mire volna szükséged? — kérdezte Feri bácsi. — Megvan neked mindened.

Erre Miska kivágta:

— Például egy frakkra! Három bálon is rendező vagyok és nem tudok majd elmenni.

— No, hacsak ez a baj, — mondta Feri bácsi nevetve — ezen gyorsan segítünk. Nekem van egy vadonatúj frakkom, alig volt még rajtam. Öt év előtt csináltattam Londonban. De akkor az orvosok rám parancsoltak, hogy hízzak meg. Én hat hónap alatt tényleg meghíztam tíz kilóval, a frakk pedig nem ment rám többé. Ott lóg a szekrényemben, voltaképpen vadonatújonnan. Holnap elküldöm neked.

Misi zavartan nézett az apjára, de az intett, hogy köszönje meg:

— Köszönöm! — mondta kényszeredetten és rettetesen szégyelte magát. Eszébe jutottak a hirdetések: uraságoktól levetett frakk... Abban menjen szmókingör-

nek? Mindenki látni fogja, hogy nem az övé! Jobban kétségbe volt esve most, mikor már volt frakkja, mint amikor még nem volt... Uraságoktól levetett... Fölállt az asztaltól és bocsánatot kért, hogy neki most tanulnia kell. Bement a szobájába és elbőgte magát.

Másnap a frakk megérkezett. Fölpróbálta. Tagadhatatlanul elég jól állt rajta. Látszott, hogy tényleg új. Remek anyagból volt és keskeny fénytelen tükörrel, de — bársonygallérral... Ez az egy volt, ami nem tetszett Misinek.

Délután bement a híres szabóhoz az Egyetemi Kör mellett és megnézte a legújabb angol férfi divatlapokat. Ez nem nyugtatta meg. Olyan frakk csak egy volt közöttük, amelyiknek bársony volt a gallérján — de az is másképpen. De amikor a jogászbálra fölvette, — apától kapott hozzá új fehér mellényt — azért mégis úgy érezte, mindenki őt nézi és mindenki látja rajta, — hogy ez a frakk nem az övé. Az előcsarnokban Tukyval találkozott. Az elismerően nézegette végig.

— Jó a frakkod! — mondta. No, gyere, bemutatlak egy pár lánynak.

— Nem... van nekem elég ismerősöm.

— Gyere! Bemutatlak! — mondta Tuky erélyesen.

Misi megadta magát. Voltaképpen azért nem akarta, hogy Tuky bemutassa, mert félt a jó táncosnőktől. Ő tudniillik nem tudott balra jól bosztonozni. Azután mégis nekidurálta magát.

Az első leány, habfehér ruhás, villogó szemű, fekete hajú elsőbálos, tánc közben ránézett és azt mondta:

— Jaj, de remek frakkja van magának!

Miska erre kihúzta magát, mintha az a szó valami hirtelen bátorságot öntött volna beléje és — elkezdett balra bosztonozni. Eleinte döcögött a dolog, de a kis fekete táncosnő kitűnő volt, alkalmazkodott és Miska pár perc múlva boldogan állapította meg magában: tudok már balra is!... Reggelig táncolt. (Ki tudná ezt megmondani,

hogy is volt, hogy a régi világban órákig győztek az emberek bosztont táncolni...) Mire elérkezett a Medikus Bál, Misi már híres táncos volt. Valami piknikrendezésbe is belecsöppent, sőt a híres nagy bálrendező, aki olyan elegáns volt, mint egy angol lord és olyan kedves, mint egy francia marquis, külön kiemelte a többiek közül és nehéz feladatokkal bízta meg. Szóval, — Misi befutott.

A Medikus Bálon mint valami szigorú és bőszt gárdista őr állt a lépcsőház jobboldalán és irgalmatlan ridegséggel küldte vissza a szmókingos urakat. Közben izgatottan nézett a bejárat felé, hogy Sumsum jön-e?

Jött. De Misi szívében éles törzsurást érzett. Sumsum Jancsi karján vonult föl, — a gyertyákat tartó egyetemi huszársorfal között.

De Misi ebben a pillanatban mégis diadalmasan nézett a fölhaladó párra. Hóna alatt összelapított klakkjával, amelyet Feri bácsi szintén küldött a frakk mellé, a gomblyukában néhány szál mimózával, a tükrön a Medikus Táncestély rendezői jelvényével és az erre az estén a tekintély kedvéért külön föltett monoklijával úgy nézett le a Sumsumot vezető Jancsira, mint valamikor Caesar a legyőzött Pompejusra.

Jancsin tudniillik szmóking volt!

Miska odalépett hozzájuk, meghajolt Sumsum előtt, kezet csókolt, azután egy zavart mozdulattal Jancsi felé fordult:

— Jancsikám, hát gyorsan menj haza és öltözz át frakkba... Tudod, hogy ide nem lehet, csak frakkban feljönni.

A másik zavartan és haragosan nézett rá:

— Ne bolondozz, kérlek. A frakkom még nem készült el... az az ostoba szabó...

Miska kihúzta magát:

— Sajnálom, barátom, sem segíthetek rajta... én nem engedhetlek föl!

Jancsi rámeredt:

— Te, te, képes volnál ezt megtenni?

Misi ránézett Sumsumra, aki égő vörös arccal állt ott s keskeny kezével megérintette Misi karját:

— Kérlek, — mondta azután halkán — saját felelősségedre. De ha megengeded, a hölgyet én vezetem föl... mert azt mégsem lehet.

Jancsi félreállt és átengedte a helyét. Miska bevonult a bálterembe Sumsummal, mint Caesar Rómába a legnagyobb diadal órájában. Jancsi szomorú szemmel nézett utánuk:

— Szamár! — azután hirtelen utánuk sietett.

Amikor a terem bejáratánál Misi és Sumsum is megtorpantak egy pillanatra, Jancsi hirtelen odalépett a barátjához, megsimogatta a vállát, azután egy hirtelen mozdulattal visszahajtotta a bársonygallért és megnézte a szabó cégcéduláját.

— Érdekes — mondta nevetve. — Te Londonban csináltattad a frakkodat!... Sosem tudtam, hogy te ilyen előkelő vagy... De régi divat szerint... Vagy kölcsönbe van?

— Nem! — kiáltotta dühösen Misi. — Az enyém, hogy képzeled! De egy modelldarab... — érezte, hogy elvörösödött s mintha a szívét valami hideg érintés érte volna: „Uraságoktól levetett elegáns ruhákat...”

Azután Sumsumot átadta egy táncosnak, kiment a teremből, lebotorkált a lépcsőn, beült egy ócska konflisba és hazakocogott. Otthon vigyázva besurrant a szobájába, — lassan levetette a frakkot. Ráakasztotta egy székre és — dühösen belebokszolt... Sohasem vette föl többé.

Másnap jelentkezett a bankban és harmadnap rendelt magának részletre egy rosszul szabott, gyűrődő, vacak frakkot.

4

Március Idusa előtt

A CSENGŐ éles szava végigzengett a néptelen folyosón és Hobán, a kipödört bajuszú, délceg altiszt előhúzta zsebéből a tanári szoba ajtajának kulcsát. Benyitott, hogy mint a cövek ott álljon a fogas mellett, amikor a dékán-professzor elhagyja a tantermet. Már nyílt is a kis ajtó és sebes lépésekkel jött a szigorú tanár úr, a rettegett, félelmetes vizsgáztató, aki az előbb ezzel a meglepő mondattal fejezte be előadását:

— Most pedig, uraim, közlöm önökkel, hogy Ő felsége magyar királyi udvari tanácsossá nevezett ki (nagy éljenzés és taps) ... kérem, nem ezért mondtam, csak figyelmeztetni akartam önöket, hogy én ezentúl sem vagyok méltóságos úr, hanem ebben a teremben és az egyetemen professzor úr — odahaza pedig tekintetes úr ... Aki pedig méltóságos úrnak mer szólítani, az elveszti a szorgalmi jegyét ...

Miután gyorsan fölugrott székéből, kerek, kopasz fejét válla közé húzta és négy-öt gyors lépéssel már kinn is volt a teremből.

Még egy harsány éljen szállt utána, de a fiúk már szedelőzködni kezdtek, vették jegyzeteiket, könyveiket, bebújtak kabátjaikba és kiáradtak a folyosóra s az egyszerre megtelt a lármázó hangok zajával.

Egy páran megálltak a katedra előtt és kis cso-

portba verődve vitatkozni kezdtek arról, hogy hát voltaképpen kinek is van igaza abban a fontos kérdésben, hogy mi voltaképpen a fikció.

Az előbb oly kurtán, furcsán távozó professzor úr ugyanis a mai órán még egy különös kijelentést tett. Ezt mondotta:

— Vannak, mélyen tisztelt hallgatóim, amint hal-lom, olyanok is, akik szerint az a fikció, ha a praetor valami létező dolgot nem létezőnek, illetőleg nem létező dolgot létezőnek tekint. Ez enyhén szólva bolondság!

A hátsó padokból hirtelen zúgás támadt s egy-két hang a római jog egyik professzorának nevét kiabálta.

Az előadó tanár erre fölkapta fejét s mintha nem értene valamit, halkan odaszólt az első padban ülő stréber sorhoz:

— Mi az, mit mondtak az urak ott fönn?

Erre a főstréber, egy cvikkeres, sovány és kopott izraelita szolgálatkészen felállott, a katedra elé lépett és halkan odasúgta a professzornak azt a nevet, amit előbb felülről leordítottak.

— Nem értem... hogyan? Mi köze van ehhez az én igen tisztelt és nagyrabecsült kollégámnak?

A főstréber ismét egész halkan felelt:

— Kérem, ez a mondat a fikcióról az ő tankönyvében van benne!

— Nem, nem!... az nem lehet! — kiáltott föl idegesen a tanár úr. — Ez csak valami tévedés lehet, kérem. Ezt az én nagytudású professzor kollégám semmi-esetre sem mondhatta így.

Az első sorból mutogatták a könyvet s egy másik stréber már nyújtotta is szolgálatkészen a tanár felé, aki kissé előrehajolva, kinyújtotta érte a kezét, azután a könyvet maga elé tette, föltette a pápaszemét, s olvasni kezdte a megjelölt helyet.

Csöndesen csóválta a fejét, a könyvet összecsukta, visszaadta és sokáig hallgatott. Majd szégyenlősen arca

elé tette két tenyerét, nagyot rándított a két vállán, fölemelte a fejét s a két tenyerét most széttárva, a hallgatóság felé fordította:

— Bocsánat, sajnálom, igazán nem akartam, vagy nem emlékeztem... dehát — a hangja hirtelen fölcsattant — fájdalom, a véleményemen nem tudok változtatni... — azután gyorsan másról kezdett beszélni.

A kis csoport erről beszélgetett:

— Remek pofa az öreg. Én ezt már harmadszor hallom tőle... Mindíg pontosan ugyanígy csinálja — mondta egy kerekarcú, alacsony, kövér fiú.

— A másik sem marad adósa, — szólt közbe most Miska, aki szintén ott volt a csoportban — a multkor azt mondta, hogy az egyetemén csak két komoly magánjogász van — a másik Grosschmid... Ezzel a kisöregget kihagyta a nagyok közül!

— Jó, jó, csak az ember azt tudná, hogy melyiket kapja a szigorlatra, mert ha véletlenül nem az előtt vizsgázik, akinek a könyvéből tanul, úgy elhasal, mint a béka!

— Nem kell félni, — mondta egy gyöngye hang — Hobán mester majd megcsinálja nekem a jó bizottságot.

A kerekképű fölényesen leintette:

— Szamár vagy! Ennek a trükknek már a zöldfülű gólyák sem ugranak be, Hobán nagy zsivány. Két-száz embernek megígéri, hogy jó bizottságot szerez neki és csak arra az esetre kér jutalmat, ha sikerül. Erre véletlenül 43 tényleg megkapja azokat a tanárokat, akiket szeretett volna és a Hobán zsebrevág fejéenként 20 koronát. Neki nincs semmi rizikója. Bizonyos százalék feltétlenül beválik.

Miska a fejét vakarta:

— Nem tudom, most mit csináljak. Merjek-e a kisöreghez bemenni? Meg kell hívnunk a március 15-i ünnepségre... de ha rossz kedve van, kidob. Mindegy,

azért megpróbálom. — Odament a kisajtóhoz, kopogott, kinyitotta.

A professzor már kabátban állt s éppen a kesztyűjét vette át Hobán mestertől, amikor az ajtó nyílására megfordult:

— No, mi az, fiatalember? Talán kollokválni akar? Miska zavartan dümmögött.

— Nem, azt most még nem... hanem mély tisztelettel meghívom mél... izé... professzor urat, azaz, hogy dékán urat az ifjúság vigadói márciusi ünnepélyére.

A tanár keménykalapját forgatta a kezében és vonakodva válaszolt:

— Nem tudom még, kérem, hogy Pesten lesz-e, de esetleg... talán amennyiben úgy fordul, hogy nem kell elutaznom, — akkor hát persze... Ki az ünnepi szónok? — kérdezte hirtelen.

— Barabás Béla! — felelte Miska büszkén.

— Ja... persze, ilyenkor a függetlenségi oroslánok rázzák a sörényüket. Nem tartom helyesnek, ha az urak politikusokat kérnek föl ilyen alkalmakra. Sokkal helyesebb volna, ha csak ifjúsági szónok beszélne — mondta a professzor.

— Az is lesz.

— Ki?

— Én.

— Maga? Na, képzelem, miket fog összebeszélni... Miért nem kértek föl egy professzort...

— A Rector úr ömagnificenciája nem szereti, ha ezeken az ünnepélyeken tanár urak beszélnek!

— Ja, ő nem szereti? — a haragja kirobbant. — Én meg ezt nem szeretem! Tudják az urak, hogy én nem vagyok 48-ellenes, de ezt nem szeretem. Magukat mindig kihasználják a politikára, maguk mind azt hiszik, hogy persze, könnyen fognak mandátumhoz jutni, a vége pedig az, hogy megbuknak a vizsgán.

— Bocsánat, professzor úr, nekem eszem ágában sincs, hogy politikus legyek, a vizsgákat pedig le fogom tenni... De nagyon kérem, tessék eljönni az ünnepélyre, a dékán urat úgy szereti az ifjúság.

A tanár fölkapta a fejét a maga furcsa módján, mert ilyenkor mindig úgy tartotta a nyakát, s a nyaka fölött az arcát, mint a csirke, mikor figyel:

— Mondja, ez igaz, amit most mondott?

— Persze, hogy igaz... ha nem volna igaz, nem mondanám.

— Szóval maga azt hiszi, hogy engem szeretnek. Voltaképpen mi a fenét szeretnek rajtam? Goromba vagyok, buktatok, nehezen adok jelest a kollokviumra, mit szeretnek rajtam?

— Azt, hogy őszinte és igazságos.

— Azt hiszik? Igazán?

— Mindenki tudja!

— Hát jól van, kérem. Elmegyek az ünnepélyre, de amíg a politikus beszél, be fogom fogni a fülemet. Jó?... Tudja, fiatalember, milyen szomorú az, hogy az ember a szemét behúnyhatja, de a fülét nem! Szavamra mondom, sokszor, bár szegény ember vagyok, adnék tíz forintot, ha megtehetném. Főleg a kari üléseken, amikor mélyen tisztelt kollégáim... — elhallgatott, biccentett, fejébe csapta kalapját s kirohant a szobából. Hobán mester nevetve nézett utána:

— Horváth úr tud a nyelvén beszélni — mondta elismerően. — De nem is kell félnie. Itt én nem kellek, az öreg biztosan magához veszi a szigorlatra.

— No, az még messze lesz, addig még össze is veszhetik velem.

— Nem olyan ez, kérem, ez csak fölfelé verekszik mindig, lefelé soha... Még velem sem!

Miska erre átnyújtotta a kötelező egykoronást Hobánnak s elindult a Szerb-utcai lépcső felé, hogy lemenjen a kabátjáért a Tudiba, ahogy akkoriban a Joghall-

gatók Tudományos Egyesületét nevezték. Ennek a földszinten volt a helyisége, ide a jó tanulók jártak. Első emeleten volt viszont a Joghallgatók Segítő Egyesülete, amely azidőben olyan fél-Nemzeti Kaszinója volt a jogászoknak s egyben a jogászbál rendezőbizottságának is állandó székhelye.

Persze, voltak, akik mind a kettőbe jártak és rengetegen — akik egyikbe sem...

Miska a Tudiban csak két fiút talált. Egyik volt a kerekkepű és kövér, aki különben az egyesület alelnöke volt, a másik bodros és feketehajú, zordarcú fiatalember, aki képtelen szabású, óriási zöld kockákkal szőtt ruhát viselt. Kalapja is a kezében volt már, valami vadászfővegszerű holmi volt, hátul vaddisznósörrel. Úgy nézett ki, ahogy a Nemzeti Színházban ábrázolták a szolgabírókat. Pedig nem az volt, hanem ujságíró és megvető fölénnel viseltetett az ifjúsági közélet iránt, mivel ő már bejárt a parlamentbe.

— Mit akartok Barabással? — kérdezte kemény hangon Miskát. — A koalíció lejárta magát.

Miska vállatvont.

— Voltaképpen Apponyit akartuk, de ő nem tudta vállalni... és akkor már ott voltunk a pártkörben s amellet Barabás nagyszerű szónok.

— Hallom, te is beszélsz... majd adatok róla pársort.

— Nagyon kedves lesz tőled, majd elküldöm neked a beszédemet.

— Jó, majd meglátom, mit tehetek érted! — nevette. — Most gyere az Apostolokba.

— A Körbe kéne átmennem.

— Ugyan hagyd azt a marhaságot. Olyan remek töpörtyűs pogácsa van ott, barátom...

Miska arra gondolt, hogy apja éppen tegnapelőtt meglehetősen rosszalóan nyilatkozott a söröző fiatalemberekről...

— Dehát apa olyan furcsa! — gondolta magában. Ezzel a hivatalnoksággal is mit csinált. Egy hónap után kijelentette, nem engedi, hogy tovább járjon a bankba, mert Miska így elhanyagolja az egyetemi tanulmányokat, már pedig az a fontos. Amikor a fiú erre, a már megrendelt és át is vett új frakk részletfizetésére kezdett példálódzni, apa kijelentette, hogy a havi 20 koronát meg fogja fizetni. Zsebpénznek pedig majd ad 50 koronát, de nyáron is, hogy a jövő évadra is félretehessen...

— Fontos, hogy idejében megtanuld a takarékoskodást! — mondotta... Hát ez nem lesz nehéz, mert ott falun ugyan el nem költheti semmire a pénzét, de legalább nem kell majd szégyenkeznie Jancsi előtt, aki...

Hirtelen eszébe jutott, hogy azt ígérte Jancsinak, este elviszi az operába... még ezt is el kell intézni.

— Na, jössz, vagy nem jössz? — kérdezte a zöldruhájú.

— Hát elmehetek...

Amikor azonban kiléptek a kapun, egy kis piros sapka haladt át éppen, át az Egyetem-téren. A sapka alól hosszú aranyhajzuhatag omlott egy kis bakfis vállára. Mellette kiszáradt, csontos, öreg hölgy ment.

Miska ráköszönt az aranyhajjesés tulajdonosára, aki hirtelen feléje fordította a fejét. Édesen elpirult, sőt elvörösödött és csodálatos, nagy kék szemében kacagó öröm látszott:

— Jé, maga az, Miska?... jaj, de kedves... mondja, igazán maga fog beszélni március 15-én?

Miska közben elvált a szolgabírójellegű ujságírótól, aki gúnyos fintorral búcsúzott tőle, amikor látta, hogy egy ilyen kis fricsli leányhoz csatlakozik.

— Honnan tudja, hogy beszélek, Irmuska? — kérdezte a fiú.

— Láttam a plakátokat! Milyen nagy, zöld betű-

vel van nyomva a maga neve. Mondja, mi az, hogy t. v. alelnök?

— Azt jelenti, hogy ügyvezető, most lettem az...

— És micsoda ügyeket vezet maga? — kérdezte áhítatosan Irmuska.

— Hát az Egyetemi Kör ügyeit.

— És maga is elnök lesz majd, mint a Tibor bácsi, meg a Dódi bácsi?

— Miért mondja róluk, hogy bácsi?

— Nekem azok voltak — amikor még hozzánk jártak.

— No, még a végén nekem is azt fogja mondani, hogy bácsi!

— Nem, Miska, magának sohasem fogom azt mondani! Maga egészen más! — zavarba jött és megint elpirult:

— Mondja, — kérdezte aztán — tud nekünk jegyet szerezni az ünnepélyre?

— Majd küldök egy páholyt — válaszolt Miska nagy fölénnyel.

— Maga, úgye, biztosan eljön hozzánk szombaton a házibálra?

— Persze, hát hoggyne. Én ne jönnék?... Majd megtáncoltatom magát is, Irmuska!

— Ó, nekem nem lesz szabad még bemenni. Én még csak most vagyok tizenöt éves — nagyot sóhajtott. Jaj, de jó volna, ha tizenhét lennék.

— Miért volna az jó, Irmuska?

— Mert akkor azzal táncolhatnék már, akivel akarok!

— Na és kicsoda az? — évődött Miska.

De a kislány nem nevetett. Elhallgatott és csak nagysokára szólalt meg újra:

— Én azt most nem tudom megmondani magának — suttogta halkán, aztán hirtelen odafordult az idős hölgyhöz, aki némán jött mellettünk:

— Cili, mi most erre megyünk.

A Baross-utcában jártak és Irmuska kísérlőnlőjével befordult a József-utkába. Kézfogás után mégegyszer visszafordult Miska felé.

— Szombaton azért még látom magát... ügye? — megint elpirult és visszakapta a fejét. Miska csodálkozva nézett utána, ahogy a napfényben csillogó haját meglebegtette a szél és sötétkékruhás alakja eltűnt a Wenckheim-palota mögött.

Mikor Miska, fejét utána fordítva, tovább haladt, hirtelen beleütközött valakibe. Jancsi volt.

— Már megint úgy megy, mint az alvajáró! — nevetett rá Miskára.

— Csak... izé... néztem valaki után.

— Mi az, talán Sumsum?

— Á dehogy. Egy kedves kis kölyök... A Bonthos-lányok húga.

— Te is jössz oda szombaton?... Megígérttem Sumsumnak.

Miska elvörösödött:

— Mit ígértél Sumsumnak?

— Hogy vasraverve elviszlek oda!

— Elmegyek, de nem tudtam, hogy ő is ott lesz!

— Szóval megint összevesztetek?

Miska elkeseredetten visszavágott:

— Nem vesztünk össze... ellenben ő megsértett.

— Ugyan kérlek... örökké érzékenykedsz!

— Ez nem érzékenykedés... A multkor együtt voltunk valahol pénteken, amikor elváltunk, azt mondtam, hogy hétfőn fölmegek hozzájuk. Tudod mit mondtott?... azt, hogy „Jaj, de unalmas... Már megint?“

— Nem mondta komolyan.

— Lehet, de én komolyan vettem.

— Ez a butaság... ja, igaz. A cselló-szonátámat a jövő hónapban játsszák, április 10-én. Okvetlen el-

gyere . . . és szombaton is légy kedves Sumsumhoz, mert fejbeváglak.

— Nagyon érdekel téged Sumsum?

— Ha téged nem érdekelné — érdekelne! — mondta Jancsi s hirtelen valami szomorúság borult a szemére. De azután félrefordította a fejét és elbúcsúzott:

— Szervusz!

Miska rosszkedvűen ment tovább . . . Micsoda buta dolog ez Sumsummal, miért ilyen furcsa ez a leány?

— Nekem szelídség kell, puhaság . . . gyöngédség. Sumsum pedig . . . Eh, szombaton majd beszél vele. Megpróbálja neki elmagyarázni . . . és kezdte is már magában mondani, hogy mit fog majd és hogyan magyarázni Sumsumnak, hogy azután erre a lány . . . amire ő . . . és megint Sumsum . . . — mire hazaért, már természetesen a leggyönyörűbb egyetértésben beszélgetett a láthatatlan lánnyal és megígérte neki, hogy a doktorátus után azonnal el fogja jegyezni.

A dolog azonban nem így történt.

5

Bor és petróleum

BONTHOSÉKNÁL nagy báli társaság volt és a házikisasszonyok megkérték Miskát, aki mint akkoriban mondani szokták, házifiú volt náluk, hogy sokat táncoljon. Miska, akiben kétségbeejtően erős, belenevelt kötelességtudás volt, az ilyen kéréseket parancsnak tekintette és este féltízről éjfélig úgy csúszkált föl-alá a nagy szalonban, mint valami dühös gőzmozdony a rendező pályaudvaron. Sumsumot azonban éppen csak látta, mert a lány nem táncolt, hanem bement a másik szobába és Jancsival beszélgetett. Miska közvetlen a vacsora előtt jutott hozzá, hogy leülhessen melléje.

— No, végre észrevette, hogy itt vagyok? — kérdezte Sumsum.

— Attól féltem, hogy megint unalmas leszek!

— Az bizony meglehet, de Jancsival nagyon jól mulattunk.

Miska fölfortyant:

— Hát akkor csak mulassanak tovább! — mondta dühösen és elrohant.

Az ajtóban még egy pillanatig megállt, hátha Sumsum utánaszól. De nem tette.

Ha a fiú visszafordult volna, meglátja, hogy a leány elsápadt és a szeme tele lett könnyel.

De az ember néha elfelejt visszanézni.

És mindent elront...

Miska kiment az ebédlőbe, ott találta Irmuskát, aki a konyha felé vezető ajtóban állt s láthatóan nagyon megörült Miska megjelenésének.

A fiú odament hozzá:

— Nézze, Irmuska, most nagy szívességre kérném... Tudom, hogy engem Sumsum mellé ültetnek, de Jancsi szeretne mellette ülni.

— Melyik Jancsi?

— A muzsikus. Unker Jancsi!

— Az, aki mindig zongorázik és aztán szétszedi a pianinót?

— Az, az... Szóval Irmuska vegye el az én névkártyámat Sumsum mellől s tegye oda Jancsiét.

— És maga hol akar ülni?

— Maga mellett!

Irmuska fülig elpirult:

— De nekem kint van terítve a lányok szobájában. Nekem és Cilinek.

— Hát csak elfér még egy teríték?

Irmuska a fiúra vetette kék pillantását. — Jó, — mondta halkan — megcsinálom... de cserébe elkérek valamit.

— Mit? Parancsoljon.

— Adja ide a virágját!

— Ezt? — kérdezte bizonytalanul Miska s frakkja kihajtókéjára nézett, amelyen néhány szál mimóza volt feltűzve.

— Igen ezt! — súgta Irmuska és már nyúlt is utána.

Miska érezte, hogy ez már árulás Sumsum ellen, hiszen az ő kedvenc virága s Miska csak azért tűzte ezt föl, mert különben a sok sárga porzó bepiszkította a selyem tükröt. De most már nem utasíthatta vissza a gyereket:

— Tessék — mondta udvariasan és már adta is.

Irmuska lesütötte a szemét:

— Köszönöm! — suttogta alig hallhatóan, aztán hirtelen átfutott az ebédlő másik oldalára. Az egyik asztalról fölvetett egy kártyát, átvitte egy másik asztalhoz, ott kicserélte. A Miska névkártyáját pedig a kezébe fogta, egy kis késsel hirtelen átszúrta s ebbe belehúzta a Miska mimózáit. Azután kiszaladt a szobából.

A vacsorát Miska tényleg a leányszobában ette végig Irmuska társaságában, mert Cili, aki nevelőnő-sége mellett amolyan házvezetőnőféle is volt, csak néha jelent meg egy percre. A kislány roppant mulatságos volt; az iskoláról mesélt, a tanárnőkről, meg a barátnőiről, persze édesen megszólta őket. Miska el volt tőle ragadtatva, ez az érzés azonban olyan ártatlan volt, mintha egy kis helyes kutyustól, vagy angóra-cicától lett volna elragadtatva. Eszébe sem jutott, hogy ebben a szép kis csitriben komolyabb leányt lásson, aki... pedig, ha tudta volna, hogy mégegyszer!...

No, de hát ha az ember előre tudná a dolgokat.

Akkor a szőke Mici sem tette volna azt, amit cselekedett.

Mert mire a vacsora végén Miska visszatért a nagy ebédlőbe, síró házikisasszonyokat, tanácstalan fiúkat s részben fölháborodott, részben kuncogó hölgyvendégeket talált.

Sumsum egy sarokban állt és nagyon sápadt volt. Miska odament hozzá.

— Mi baja?... Mi történt itt?

— Ne kérdezze, — súgta a lány — szörnyű dolog...

— Miért?

— Mert e pillanatban a legsúlyosabb gyanú alatt állunk!

— Csak nem tűnt el három ezüstkanál? — nevetett a fiú.

— Annál is borzasztóbb — minden pohárban petróleumos bor van.

— Micsoda?

— Úgy, ahogy mondom. Vagy minden pohár petróleumos, vagy a borosüvegekbe öntöttek belőle... Én már olyan rosszul vagyok, hogy szédülök... Hirtelen lehajtottam egy fél pohár bort, — hirtelen megfogta a fiú karját — jaj, én mindjárt elájulok...

Miska gyöngéden karonfogta és átvezette a szalonba, ott leültette egy nagy karszékbe... hozott neki vizet. De Sumsum alig érintette ajkával a poharat, máris visszalökte és megrázkódott.

— Rémes, ebben is van!

— Akkor bizonyos, hogy a poharak petróleumosak. Talán a mosogatóvízben...

— Nem, az nem lehetne ilyen erős... Ez valami összeesküvés a szegény Bonthos-lányok ellen... De legrémesebb, hogy itt mindenki gyanakodni fognak!

Ez azonban nem volt így, mert pár perc múlva tisztázódott a dolog, a szép Mici, a szőke Barkay-lány, ugyanis hirtelen — fejfájásra hivatkozva — távozott... Amikor azonban búcsúzott, az egyik udvarlója kezét csókolt neki... De hirtelen elengedte a leány kezét — hátralepett két lépést és elsápadt.

Ez az udvarló Jancsi volt, aki fölháborodva odament most Bonthos Ferihez és azt mondta neki:

— A Mici kezének petróleumszaga van!... Mici a tettes!

— Lehetetlen! — mondta ijedten Feri.

— Ez kétségtelen... de az is, hogy bűntársai vannak!

— Hogy nyomozod ki?... Nem szagolhatjuk végig mindenkinek a kezét!

— Azt nem... De arra fognak emlékezni, hogy kivel volt együtt vacsora előtt Mici! Gyere, megkérdezzük Miskát.

Miska semmit sem tudott mondani. Miskát Sumsum mellett találták, mint önkéntes ápolót. A fiú e pil-

lanatban magában azt érezte, hogy ő mégis csak támasza ennek a leánynak. Ahogy a másik két fiú oda-jött, nyomban kigyulladt benne a féltékenység.

— Jancsi már megint Sumsummal akar lenni! — gondolta gyanakodva. De amikor megtudta, hogy miről van szó, lovagias arcot vágott s azt mondta:

— Tapintatosan kell csinálni a dolgot, már így is kínos a botrány... majd én utánanézek!

Az intézkedési vágy erősebb volt benne a féltékenységnél. Otthagyta Sumsumot Jancsival és Ferivel s megkereste Irmuskát. Elmondta neki, amit tudott. Irmuska sápadt volt:

— Én már mindent tudok, — suttogta — jöjjön.

Behúzta magával Jancsit a leányszobába. Odamutatott az asztalra, ahol réztálcán pléh petróleumcsöpögtető állott, az a szerszám, amit a varrógépeknél használnak.

— Ezzel csinálták!

— Mici?

— Ő és két fiú.

— Kik?... ki kell őket azonnal rúgni — tört ki a felháborodás Miskából.

— Nem lehet... nem mondhatom meg.

— De miért nem, Irmuska? Az ilyen frátereknek ki kell tekerni a nyakát.

— Nem. Nem lehet, — könnyörgő szemmel nézett a fiúra — ne kérdezze...

— Á, há... szóval valami nagy Ő van benne — gondolta magában a fiú és megkérdezte:

— Mi az? Talán bizony az is közte van, akivel maga táncolni szeretne ma?

A kislány vörös lett, mint a rák s hirtelen megragadta a fiú kezét.

— Nem... esküszöm magának, hogy nem az... nem azért... jaj, mit fog maga most gondolni rólam,

inkább nem mondom meg — ívformájú, szép, piros szája lebiggyent, elsírta magát:

— Tudja, ez olyan borzasztó, a Feri volt az egyik! Miskával forgott a világ.

— A maguk bátyja? Megörült?

— Tudja, ő mindig szereti az ilyen bolondságokat. Én láttam őket vacsora előtt, mikor végigjárták az asztalokat, úgy tettek, mintha a cédulákat nézték volna, pedig minden pohárba petróleumot csöpögtettek.

— Szörnyű... Most mi lesz?

— A mama először majd elájult, de gyorsan intézkedett, apus maga szaladt le a vendéglőbe poharakért és borért... szerencsére a borosüvegek fele még nincs is kinyitva... Képzelve, a nyitott üvegekbe is csöpögtettek.

— Na, ennek a Micinek nem jósolok jó tavaszi szezont az idén. Ezt ugyan senki sem hívja meg többé.

— Miért? Azt hiszi, hogy mindenki fogja tudni? Akkor Feriről is...

— Igaz! Talán még meg lehetne akadályozni! Jancsinak kell szólni. Már sietett is hozzá.

Ott ült Sumsum mellett és igen, fogta a Sumsum kezét.

Miska szeretett volna rárohanni, de erőt vett magán, leült melléje.

— Kérlek, el kell tussolni az egészet, — körülnézett — az egyik házi is benne van.

— Talán a maga kis ideálja, Irmuska? — kérdezte Sumsum csúfondárosan.

A fiú fölháborodva tiltakozott:

— Hogy képzelsz ilyent... az az édes kislány... Hát megmondom, ha tudni akarják... De épp azért hagyjuk abba az egészet, nem kell róla többé beszélni. Feri volt benne.

— Hogy védi azt a lányt... Érdekes! Maga igazi

lovag, kedves Miska — mondta élesen Sumsum és elfordította a fejét.

Miska zavartan hallgatott.

— Jöjjön, Jancsi, — szólt a lány — zongorázzék valamit. Ez jót fog tenni a társaságnak is. — Ahogy elment, Miskára rá se nézett.

A fiú természetesen halálosan meg volt sértve, most már nemcsak Sumsumra haragudott, hanem Jancsira is, aki engedett Sumsum kívánságának és tényleg leült a zongorához.

— Nohát, nekem ebből elég volt — mondta magában Miska és kiosont az előszobába. Az ebédlőbe vezető ajtónál ott találta Irmuskát, aki a fogasok mellett motoszkált és nagyon megijedt, amikor a fiút meglátta.

— Már megy? — kérdezte ijedten.

— Igen, holnap reggel van egy kollokviumom — hazudta Miska és kezet adott Irmuskának. — Jó éjszakát, kislány!... Álmodjék szépeket.

A leány ránézett és halkan mondta:

— En mostanság csupa szépet álmodom...

Ez a pár szó valahogy bennemaradt a fiú fülében s amikor a csípős márciusi éjszakában hazafelé ment, újra meg újra az eszébe jutott.

— Olyan, mint egy verssor!... — gondolta magában és mire hazaért, kész is volt a verssel, amit ehhez az első sorhoz írt.

— Miről álmodhatik egy ilyen kislány? — kérdezte Miska magában — és kiről? Érdekes volna tudni.

Bizony érdekes lett volna s Miskára nézve talán nagyon meglepő.

Mert Irmuska azalatt bezárkózott a szobájába, elővette a Miskától elvett mimózaszálakat, gondosan bele-tette háromszoros rózaszín selyempapírba, azt egy nagy levélborítékba, a borítékot aztán odavitte a párnája alá. Azután gyorsan levetkőzött, bebújt az ágyába, el-

oltotta a lámpát, fülére húzta a takarót s az egyik kezét bedugta a boríték mellé.

— Édes Miska — súgta magának, de azért félig hangosan, aztán becsukta a szemét és már aludt is.

Miska azonban minderről nem tudott. Azt sem vette észre, hogy a felöltője zsebében egy piros szekfű volt. Ő viszont nem aludt el, mert dühösen gondolt Sumsumra, Jancsira, mindenkire, az egész világra s elhatározta, hogy csak azért is olyan nagyszerű beszédet fog mondani március 15-én, hogy Sumsum el lesz tőle ragadtatva. De ő rá sem fog nézni!

6

Ünnepély és botrány

A MÁRCIUSI ünnep el is következett, Miska szerzett egy díszmagyart a Nemzeti Színház ruhatárából, fölvette papája csizmáját s beült egy konflisba, mely eldöcögött vele a Vigadóhoz. Ott először az előcsarnokban állt meg és résztvett a Rector, meg a dékánok fogadásában... Azután elkezdődött az ünnepély. Ő kiment a dobogóra, hogy elmondja megnyitó beszédét, amelyet persze előre gondosan megírt és jól betanult. Azzal kezdte, hogy erről a helyről üdvözli az öreg negyvennyolcas honvédeket, elsősorban a betegségéből fölgyógyult nagy vezérüket, Görgey Artúr tábornokot. A teremben erre zúgás támadt, voltak, akik tapsoltak, mások püsszegtek, maga a Rector pipacsvörös lett a haragtól... Hát még, amikor Miska folytatta s olyan kijelentést tett, hogy a Balkánon már történelmi erők ütköznek össze s a nagy európai bonyodalom előreveti árnyékát, épp ezért vigyáznunk kell, hogy erős hadsereg védhesse Magyarországot, mert erős hadsereg és kitartó polgári munka az, amitől nagy lesz a nemzet — nem pedig a puffogó hazafias frázisoktól.

Nagy tapsot kapott a végén és büszkén nézett föl az erkély páholyaira, ahol az egyikben Sumsum ült kipirulva, a másokban a Bonthos-lányok és köztük viaszfehérre váltan Irmuska.

De Miska még be sem fejezte a beszédét, amikor a Rector dühösen fölpattant a helyéről s kirohant az erkélyről.

Mikor Miska lejött a dobogóról, a Kör titkára már loholva jött feléje.

— Azonnal gyere, a Rector hivat.

A fiú gondolta, hogy ebből nem lesz semmi jó. A Rector híres történettudós volt s egyik legnagyobb el-lensége Görgeynek.

A Rector a lépcsőházi nagy folyosón várta és rá-kiáltott:

— Mi volt ez, kérem? Micsoda kormánypárti be-széd ez! Munka meg hadsereg? És pláne Görgey Artúr! Tudja ön egyáltalán, hogy ki volt Görgey Artúr?

Ebben a pillanatban a folyosó másik végén meg-jelent Sumsum a nénjével és persze Jancsival. Miskában erre fölágaskodott az önérzet s a büszkeség és vissza-vágott a rektornak.

— Persze, hogy tudom, méltóságos uram. A nagy-apám is a honvédje volt... Ő tanított meg a tisztele-tére.

— Hát csak tisztelje! De egyetemi ünnepélyen ne szavaljon róla! Különben is, hogy mert elmondani olyan beszédet, amit előzetesen nem mutatott be nekünk — ordította az öreg professzor.

Sumsum már sokkal közelebb jött, már kellett, hogy hallja a beszélgetést. Ezért Miska is felemelt han-gon válaszolt.

— Tudtommal március 15-én, amit ma ünneplünk, eltörölték a cenzúrát! Méltóságod vissza akarja állí-tani?

— Ön itt fegyelmi joghatóságunk alatt áll... — vigyázzon magára.

— Én az Egyetemi Kör alelnöke vagyok, méltósá-gos uram.

Sumsum öt lépésre volt már és rémülten nézett feléjük.

— Az Egyetemi Kör alelnöke? — harsogta a Rector. — No, majd gondoskodom róla, hogy ne legyen az tovább!... Éretlen tacsó.

Miska elvörösödött és Sumsum felé nézett.

Az végtelenül szomorú tekintettel meredt rá.

— Méltóságodnak nincs joga engem sérteni! De indítson ellenem eljárást, ha akar!

— Meg is fogom tenni!

Miska összecsapta a bokáját:

— Nem tudtam, hogy egyetemi polgárnak csak ellenzékinak szabad lenni és nem mehet Tisza István, Zichy János vagy Khuen-Héderváry után. Azt hittem, hogy a szabadság mindenkire vonatkozik. Csináljon méltóságod amit akar, a Kör fiatalságának azonban én vagyok a vezére! — mondta szinte szavaló hangon Miska s úgy érezte, hogy ő most legalább olyan hős, mint Posa márkí Don Carlosban.

A Rector hangosan fölnevetett.

— Vezér?... Neveletlen kölyök!...

Ekkor borzasztó dolog történt: Sumsum elnevette magát!

Miska megfordult — rövid főhajítás után — és elment veresége színhelyéről. Sumsum, Flóra és Jancsi már jól lefelé jártak a lépcsőn. Miska nem ment utánuk. Vissza akart térni a fiúkhoz, de a félkörterem ajtajában megállította a dékán. A szigorú ember rátette kezét a fiú vállára:

— Mindent hallottam. A beszéde nagyon jó volt. Az öregtől nem kell félni... hirtelen haragú, de nem rossz ember. Különben is rám feltétlenül számíthat. Ha baj van, ott leszek!

Miska lehajította a fejét.

— Lehet, professzor úr, hogy nem volt okos, amit tettem.

— Nem baj, fiam. Fogadjon el tőlem egy tanácsot és egész életében tartsa meg: haladjon mindig a saját orra után! — kezét nyujtoít és erősen megrázta a Miskáét, azután visszament a terembe.

Irmuska, amikor lejött az ünnepség végén, már sehol sem találta Miskát.

A fiú bent ült a Vigadó-kávéházban és a harmadik üveg sört itta éppen.

7

Valaki fölfigyel

HIDEG, ellenséges csönd vette körül az elnöki értekezlet komorságba borult tagjait, amikor a köpcös, kopaszodó fő-diákvezér befejezte rövid mondókáját:

— Tehát ismétlem: nem járulunk hozzá ehhez az új delegátus-listához és ragaszkodunk az eredeti hivatalos összeállításhoz. Szavazást kérek.

Az elnöklő nyurga fiatalember pipacsvörösen, a haragtól remegő hangon válaszolt:

— Visszautasítom azt az állítást, hogy a Kör hegemoniára törne az egyesületek között. De nem adhatja föl azokat a régi pozíciókat, amelyek annakidején a feloszlatus előtt megillették. Most, hogy önkormányzatunk újra visszaállított, természetesen két delegátusi helyre tartunk igényt. Egyébként elrendelem a szavazást! — odafordult Miskához, aki a Körben ugyan ü. v. alelnök volt, de az értekezleten csak jegyző.

— Kérem, tessék kiosztani a szavazócédulákat!

Miska felállt, körüljárta az asztalt s mindenki elé letett egy-egy gépírásos kis cédulát, amelyen nyolc név állt: négy tag és négy póttag.

Azután levette az egyik szekrény tetejéről a szavazóurnát és megállt a köpcös, már nem egészen fiatal úr mellett:

— Kérem a szavazatokat! — mondta halkan.

A fődiákvezér ekkor már a ceruzájával huzigált és írogatott a cédulán, amelyet gondosan összehajtott és úgy dobott be az urnába. Utána a többi is. Kilenc cédula hullt az urnába és Miska visszament vele az elnök mellé. Ott az urnát letette az asztalra és kinyitotta. A köpcös úr erre benyúlt és kezdte kisedni a cédulákat. Miska azonban rátette a kezét a fődiákvezérére és azt mondta:

— Bocsánat, kedves bátyám, ez az én dolgom! — azzal elvette tőle a már kivett három cédulát, maga elé tette és egymásután kibontotta.

A köpcös úr arcán egy pillanatra rövid, piros hullám futott végig, de azután elnevette magát és megveregette Miska vállát.

— Igazad van... Nichts für Ungut!...

Miska egyenkint nyújtotta az elnöknek a cédulát, aki felolvasta az eredményt, Miska pedig jegyezte. A végén az új lista és a régi hivatalos egyformán négy-négyre állt, amikor a kilencedik cédula eldöntötte az izgalmas kérdést: az új lista megbukott.

Az elnök most már sápadt volt, amikor kihirdette az eredményt. E szerint a Kör elnöke bejutott ugyan egyik delegátusnak és Miska is egyik pótdelegátusnak, de a következő delegátus-helyet egy bölcsész kapta s a másik kettőt két jogász. Az egyik az, akivel eredetileg az új listára való összeesküvést szőtték. Ez azonban egyhangúlag jött be, mert a köriek is, meg az ellenfelek is rászavaztak. Különben Miskának jóbarátja volt. De az ü. v. alelnök úr ezúttal nagyon dühös volt rá... Áruló!... Hogy is ne, elütötte attól, hogy ő legyen az egyik fődelegátus a jövőheti nagy diákkongresszuson, amelyet egy dunántúli főiskolába hívtak össze.

Elmenőben Miska odasúgta az elnöknek:

— Balambér elárult minket.

— Honnan veszed?

— Nyilvánvaló, azok is rászavaztak!

Az elnök meghökkenve nézett Miskára:

— Ejnye, neked igazad lehet! — hűvös főhajrással köszönt el az oszladozó társaságtól. A köpcös úr joviálisan karonfogta Miskát, ahogy lefelé mentek a lépcsőn:

— Kérlek, ne vegyétek ezt a személyetek ellen irányuló dolognak, csak elvi kérdés... Nagyon nehéz ügyek előtt állunk, különben is az a fair play, hogy a vesztes játékosnak nem szabad haragudni.

Miska elnevette magát:

— Főképpen, ha rosszul játszott.

A másik fölfigyelt és kérdően nézett rá:

— Persze, — folytatta Miska — rosszul játszottunk, azaz, hogy Kuli rosszul elnökölt.

A köpcös hirtelen megállt és fürkészően nézett Miska arcába:

— Hogy érted ezt?

— Nagyon egyszerű a dolog. Az értekezletnek tíz tagja volt. Én nem számítok, mert nem szavazhattam... Kulinak sejteni kellett volna, hogy nekünk esetleg csak négy szavazatunk van és nektek öt.

— Na és? — kérdezte a fődiákvezér, de már mosolygott.

— No és... Kulinak azt kellett volna csinálni, hogy valamilyen módon átadja az elnöklést valakinek közületek, akkor egyszerre minekünk lett volna öt szavazatunk és nektek csak négy. Mert a ti ötödiktek elnökölt volna, Kuli pedig nálunk lett volna az ötödik.

A köpcös elismerően bólintott:

— Hát te hogy csináltad volna?

— Azt mondtam volna, hogy elfogultnak érzem magam ebben a kérdésben s mert nem vagyok pártatlan, nem elnökölhetek. Tehát felkértelek volna téged, mint köztünk legidősebbet, hogy mint korelnök, vedd át az elnöklést.

— Azt hiszed, átvettem volna? — nevetett a másik.

— Dühös lettél volna, de át kellett volna vened!
A köpcös rátette kezét Miska vállára és halkan
mondta:

— Úgy látom, hogy neked van az ilyen dologhoz érzéked. Hogy jutott az eszedbe?

Most Miska nevetett:

— Tőled hallottam, kedves bátyám... tavaly, egy menzabeli vacsora után.

Az öreg fiú megcsóválta a fejét:

— Hallod-e te... még utóbb veled számolni kell!...
No, jó, jó, majd efelől a vonaton beszélgetünk. Hanem azt neked máris megmondom bizalmasan, ott lenn majd össze kell tartanunk.

— Az bajos lesz — mondta szárazon Miska — ezek után, de majd meglátjuk!

Rohant haza, hogy átöltözzék. A hangversenyre ment, amelyen Jancsi szonátáját játszotta a híres kvar-
tett...

8

A szonáta és a tülök

AMIKOR belépett a Royal fényes fehértermébe, rögtön meglátta az ötödik sorban Sumsumot és Flórát, meg a barátnőjüket.

A Bonthos-házibál óta nem látta a leányt. Odament hozzájuk s talán túlságosan hangsúlyozott fesztelenséggel Jancsi művéről kezdett beszélni:

— Sok szép lehet benne, csak nekem túlmodern. A zene legyen zene...

— Azaz melódia, persze?... — nevetett föl Sumsum.

— Na igen — mondta Miska és hirtelen zavarba jött... — Hát mi legyen más?

— Harmónia is van a világon, kedves Miska... — válaszolt hűvösen Sumsum. — De persze, maga, aki örökké veszekszik, nem élvezzi a harmóniát... Jancsi azt mondta, hogy lesz benne valami, amit maga nagyon fog szeretni benne!

— Tudom — felelte halkan Miska s hirtelen valami nagy melegséget érzett. A régi tülökszó jutott az eszébe... szinte mintha hallotta volna, ahogy a hangja átszáll a Duna fölött a csöndes nyári alkonyatban...

...A közönség tapsolni kezdett, a művészek megjelentek a dobogón. Miska is leült a helyére.

A kvartett először Bachot játszott, azután került sor Jancsi darabjára.

A rövid kis szünetben Miska szándékosan nem nézett Sumsum felé és szórakozottan pillantgatott a mennyezetre. Ahogy tekintete végigsiklott a terem falán, a kis erkélybenyílóban hirtelen megpillantotta a falhoz lapuló Jancsi arcát. Ez az arc most nagyon sápadt volt s Jancsi néha idegesen végigsimította a kezével.

A kvartett belekezdett a szonátába. A cselló kezdte rövid, szaggatott szólammal és Miska meghatottan pillantott Jancsi felé, igen, ez a régi tülökszó... vagy legalább is olyasféle. De az első hegedű hirtelen felsikoltott, rövid, éles, gyors hangok vágtak bele az induló-dallamba és már szét is törték. A másodhegedűből furcsa futamok szálltak föl és az egészből hirtelen valami különös összevisszaság lett... Miska ijedten tekintett jobbra-balra, szörnyű hangzavarnak érezte az egészet. Mintha az emelvényről valami rettentő kakofónia zúgna fel, amelyben csak néha merül föl egy-egy dallam csilláma, azután újra elvész a húrok lármájában, ahogy sikongva, visongva, nyögve keresztezték és szabdalták egymást, mintha a kvartett minden tagja csak arra törekedett volna, hogy a másiknak a játékát megzavarja.

Miska fölnézett Jancsira és csodálkozva látta, hogy a barátja arcán valami mennyei öröm fénylik. Boldog és megelégedett s mégis izgatott és remegő kifejezése volt a szemének.

— Jancsi ezt tartja szépnek?... — gondolta magában ijedten Miska. Egyszerre rettenetesen messze érezte magától ezt a fiút, akivel szinte összeforrt az ifjúsága és az élete. Eddig el sem tudta volna képzelni, hogy legyen valami, ami ennyire közöttük van, ennyire szétválasztóan, elszakítóan közöttük van, mint ez a zene most...

Igaz, hogy Jancsi néha egészen más véleményen volt az írókról, színdarabokról, operákról, képekről, szobrokról, mint ő. De az csak afajta vita volt, szóbeszéd, amely néha esett közöttük. Mögötte azonban Miska mindig valami lelki azonosságot, valami gondolkodásbeli közösséget érzett. Most értetlenül és rémülten hallgatta ezt a zenét. A muzsikát, amit Jancsi bizonyosan a szívével írt s minden vágyát és álmát beletemette! Mégis, az ő számára nincsen benne semmi ismerős.

Csak egypár taktus volna, egy kicsi rész, amire ő őszintén azt érezné, hogy igen, ez szép... ez gyönyörű... jaj de gyönyörű!... De nem, az első tételnek vége... A közönség egy része hangosan tapsol, másik csak udvariasan. Miska érzi, hogy a teremben sokan vannak, akik úgy ülnek itt, mint ő, jóakarattal, szeretettel — de csalódással és megrendüléssel.

Már a második tétel kezdődött és Miska hirtelen reménykedni kezdett... Igen, ez más volt. A friss és könnyű ütemek sodrából egyszerű kis téma csengett, új meg új változatok futamait hozták elő ismét és ismét a vonók... Ejnye, honnan ismeri ő ezt a dallamocskát, amelyik rövid és édes, mint egy gyermekkacaj. Hallotta ezt tán valamikor? Vagy ez csak olyan „már hallottam“ jelenség, mint ahogy néha az ember meg merne esküdni rá, hogy valamikor valahol már látta azt, amivel most szembe került... Egyszerre eszébe jutott az a buta kis vers, amit valamikor Magda szokott énekelgetni... Hogy ez Jancsinak ennyire a fejében maradt!... A fejében?... Dehogy, valahol a szívében maradt, a szívnek egy árva csücskében, ahol rejtve és titokban talán még mindig van valami annak a hamis kislánynak a képéből. De hogy lehet ez? Hiszen Jancsi voltaképp egy másik Magdába volt szerelmes. Ezzel a bakfissal inkább csak játszott. Furesa, ő, Miska már régen elfelejtette azt a lányt s ha valamikor egy ideig fájt

is az emléke, ma már azt sem tudná megmondani, milyen színe volt a szemének.

Ennek a tételnek is vége volt. A hatása jóval zajosabb volt, mint az elsőé, sokkal többen és lelkesebben tapsolták.

A harmadik tételnél azonban megint lelohadt Miska lelkesedése. Ezt még sokkal zavarosabbnak, bonyolultabbnak, érthetetlenebbnek hallotta, mint az elsőt... Kezdett komolyan dühbe gurulni. Mit képzél ez a Jancsi... — róla és az egész közönségről?... Azt hiszi, hogy mindenki megbolondult? Az emberek azért jönnek ide, azért fizetnek a helyükért, hogy ezt hallják?... Vakmerőség, amit Jancsi csinál, egyenesen kihívás! Ez már nem is zene, ez csak lárma.

Miska a közönséget kezdte újra figyelni. Az volt az érzése, hogy a nagy többség éppen úgy gondolkodik, mint ő. A taps is ezt igazolta, mert bizony legyöngült a második rész sikerével szemben.

A negyedik tétel megint a tülökdallammal kezdődött. Ebben a részben Jancsi zenéjében mintha szinte birokra kelt volna a szólamok magávalragadó édessége s az össze nem hangzás éles, majdnem durva ellentéte. Végül azonban a melódia valahogy legyűrte a kakofóniát és a tétel forró, színes és gyors hevületben rohant előre... De akkor hirtelen megint csak letört, vijjogó és kellemetlen hangok vágódtak bele egyre erősebben, a végén pedig szinte kettétört az egész egy nyílt, de szinte sértő kihangzású akkordban.

A közönség tapsolt, csak nem lelkesedett. A kvartett vezetője végül kézenfogva elővezette Jancsit, amire a taps melegebb lett, Miska mégis úgy érezte, hogy ez nem a zenének, hanem a rokonszenves fiatal művésznek szól.

— Jár a baba, jár!... — gondolta magában. Nem ilyennek képzelte Jancsi első nagy bemutatkozását. Dühös volt. Azt nem bánta volna, ha a zene annyira

újszerű és idegen lett volna, hogy a közönség fölháborodik, püsszeg, fütyül — tüntet ellene! De ez a jóakarrattal vegyes ellenérzés, ami majdnem az egész darab alatt megülte a termet, aggodalommal töltötte el.

A szonátától nem kapta meg azt, amit várt, ezért nem is szerette. De Jancsit szerette, becsületes, őszinte férfi-szívvvel, fájt neki a gondolat, hogy Jancsi most csalódik, mert a diadal helyett csak mérsékelt sikerhez jut...

— Milyenek lesznek a kritikák? — kérdezte magában s előrement, ahol pár zenekritikus beszélgetett, akiket ismert.

— Hogy tetszik, kedves mester? — kérdezte az egyiket, akinek furcsa kicsi termete és békafeje volt.

Az elismerően biccentett.

— Érdekes! Csak az a baj, hogy Koessler és Dankó Pista között ingadozik.

Miskát föháborította ez a fölényeskedés. Elfordult a békafejűtől és a monoklis, szépfejű öregurat kérdezte meg, aki bolyhos, sötétszürke zsakettjában inkább angol államférfinak tetszett, mint pesti zenekritikusnak:

— Nézze, kedves öcsém, én szeretem a bátor fiatal-ságot, de akkor legyen nagyon merész. Én szeretem a konzervatívokat, de azok azután ne ugráljanak... A maga barátja még szép dolgokat fog írni, nagy dolgokat fog írni... de ez még nem azok közül való.

— Szóval, levágja, Gazsi bácsi? — kérdezte valaki.

— Szó sincs róla! Kezdő embernek meg kell adni a biztató fogadtatást! Ez a fiatalember jóhiszemű és a művészetében becsületes! Más kérdés, hogy talán nincsen igaza, de ez nem ok arra, hogy bántuk... Bántuk azokat, akik már fenn állnak az ormon, azok elbírják.

Ez kissé megnyugtatta Miskát. Odasétált Sumsumékhoz. A lány arca ragyogott, szeme csupa könny volt:

— Gyönyörű!... Ugye, Miska, gyönyörű volt?

— Igen... hogyne... nagyon érdekes.
 Sumsum elnevette magát:
 — Csak magának nem tetszik, mi?... Dehát maga
 botfűlű, kedves Miska.
 — Botfűlű!
 Fájt neki ez a szó.
 Különösen Sumsumtól fájt.
 Meg azután eszébe jutott az a régi délelőtt a Duna-
 parton, mikor ezért a szóért összeverekedtek Jancsival.
 Milyen furcsa — mennyi idő mult el azóta!
 Pedig neki nincs botfüle. Ő nagyon jól hall min-
 dent. Ő érzi és érti a zenét, csak... csak nem tud két
 taktust másként elénekelni, mint hamisan.
 — Mikor látjuk? — kérdezte Flóra.
 A fiú ránézett Sumsumra, akinek mintha gúnyosan
 villant volna meg a szeme.
 Lehet, hogy Miska tévedett, de úgy látta. Ezért
 kissé szenvedő hangon felelt:
 — Nem tudom... Holnapután utazom a kongresz-
 szusra! — mondta és a hangjában önkéntelenül valami
 büszkeség csengett.
 — Micsoda kongresszusra? — kérdezte Sumsum.
 — A Diákszövetségére.
 — Maga ott is valami?
 — Igen, delegátus vagyok — mondta Miska és
 igyekezett közömbös arcot csinálni hozzá. Voltaképpen
 füllentett, mert hiszen csak pótdelegátus volt. Dehát
 azt nem kell a lányok orrára kötni.
 — Maga is fog beszélni?
 — Igen. Én is tartok előadást.
 — Miről?
 — A diáksajtóról... Tudniillik, kérem, amint már
 mondtam magának... — de nem tudta folytatni, mert
 a kvartett újra megjelent az emelvényen.
 Miska azonban nem ment vissza a helyére, hanem
 kiódalgott a teremből és a folyosón megkereste Jancsit.

Az a családjával állt, a bátyjával, az öccsével, a kishúgával, az apjával és az anyjával, akik mind sugárzó arccal, látható boldogsággal vették körül.

— No, szerencsére — gondolta magában Miska — Jancsiék meg vannak elégedve a sikerrel. Ha neki jó...

Jancsi, amikor meglátta, odafutott hozzá és boldogan megölelte. Miska is meg volt hatva.

— Hát hogy tetszett? De őszintén mondd meg!

Miska nem mondta meg őszintén. Kicsit köszörülte a torkát, de azért úgy beszélt, mint akinek minden nagyon tetszett.

— Különösen az a kis gyerekvers-dallam nagyon kedves — mondta azután. — De hogy emlékeztél erre?

— Na hallod!...

— Nem emlékszel? Mindíg Magda énekelte.

— Persze... én tanítottam rá. Ha énekelte és nem is voltam mellette, azt jelentette: téged szeretlek!... Téged szeretlek!... Ezt akkor így beszéltük meg.

Miska rámeredt.

— Megbeszéltétek?... De hiszen akkor azt mondtad... különben... igazán nem fontos...

Hanem azért a kedve elromlott.

Jancsi mamája kedves arccal fordult Miskához:

— Szép, hogy úgy örül a Jancsi sikerének. Tudom, hogy nagyon szereti... És magának igazán tetszik ez a zene? Mert Jancsi mindig azt mondja, hogy magának botfüle van.

A szó most újra szívenvágta Miskát.

— Botfülű!

Szóval, Jancsi még a háta mögött is... ez komolyan rosszulesett.

— Hja, nem lehet mindenki olyan nagy muzsikus, mint ő, akinek Verdi is — verkli.

— Verdi — verkli?... Nekem?... Honnan veszed ezt? — kérdezte megdöbbenve Jancsi.

— Te mondtad egyszer...

Jancsi zavartan nevetett:

— Ugyan, kérlek, kamaszkoromban... Akkor az ember azt hiszi, hogy nagy valaki, ha fölényes. Ezen már túlvagyunk! — és neheztelő pillantást vetett az anyjára:

— A mama félreértett engem... illetőleg valamikor...

— Persze, ezt is kamaszkorodban mondtad, mi? — mondta hirtelen keserűséggel Miska. — Nem baj, Jancsi, vannak mások, akiknek jobb a fülük, viszont ez nem olyan biztos, hogy ez rád nézve — jó!... Mert az ember nemcsak a fülével hallgatja a zenét.

— Hanem mivel? — kérdezte Jancsi kishúga.

— A szívével, kedves Milike! — meghajította magát, hirtelen kezettfogott Jancsival és elment.

Hazafelé igyekezett másra gondolni. Hangosan mondta magában kongresszusi előadását, amire napok óta készült.

— Mert, mélyen tisztelt kongresszus, a diáksajtó ügyét nem lehet lekicsinyelni. Friss, eleven, modern, bátor diáksajtóra van szükségünk, amelynek első parancsa Deák örök törvénye: igazat kell írni!

Szinte hallotta a tapsot, amely erre föl fog zúgni. Érezte, hogy ezzel sikere lesz, nemcsak ezzel az egy mondással, hanem az egész előadással.

Tévedett. Nem volt sikere. Egyszerűen azért, mert el sem tudta mondani. Ez pedig így történt.

9

Az elnöki székben

AMIKOR harmadnapra reggel beült a külön vasúti kocsiba, amelyet a MÁV rendelkezésre bocsátott a Diák-szövetségnek, a köpcös fődiákvezér félrevonta:

— Beszélni akarok veled!

— Kérlek, Dódi bátyám, parancsolj!

A fődiákvezért az egész egyetem Dódinak hívta.

— A Dódi! A Dódi bácsi!

Ha a fiúknak kellett valami, azt mondták, majd a Dódi bácsi, ha a Rector akart valamit, azt mondta: Majd a Dódi bácsi! Ha az elnökök nem tudtak határozni, azt mondták: Majd a Dódi bácsi!

A köpcös elkezdte:

— Kérlek, én tudom, hogy voltaképp arra esküdtek össze, — mondta mosolyogva — hogy a főtitkárságot vissza akarjátok venni a Műegyetemtől... De ez baj, mert akkor Budapest és Kolozsvár össze fog veszni fölötte. Sokkal okosabb náluk hagyni, mert a vezérképviselői állás úgyis a kezünkben van.

Most Miska nevetett:

— Már tudniillik a ti kezetekben!

Dódi bácsi bólintott.

— Lehet, hogy lesz majd más jelöltünk! — és jelentősegteljesen nézett Miskára, akinek bizony, be kell valani, dobogni kezdett a szíve.

A fővezér folytatta:

— Nagyobb baj azonban az, hogy Kolozsvár ellenünk szervezi a vidéket. Rájöttünk, hogy hetek óta leveleznek, meg akarják buktatni a központot és el akarják vinni Budapestről Kolozsvárra.

— Azt nem lehet hagyni! — tüzeskedett Miska.

— Természetes, hogy nem. De ezért kell most Budapestet összetartani. Félre kell tenni az ellentéteket legalábbis ezekre a napokra. Számíthatok rád?

— Feltétlenül! — felelte Miska lelkesen és fontossága tudatában.

— Este Brátky szobájában gyűlünk össze, majd meglátod, miért? Tizenegykor légy ott!... Addig figyeld a vidéket és próbálj megtudni valamit.

Miska hasznossá akarta tenni magát és minden fülkét szorgalmasan végigüldögélt. Kérdezett és beszélt. Végül eleget tudott.

Este tíz körül a szokványos bankett után — ahol már bizonyos politikai ellentétek robbantak ki, — a budapestiek is, vidékiek is fölcihelődtek, mintha aludni mennének. Miska fölment Brátky szobájába, aki a Diák-szövetség budapesti vezérképviselője volt. Amikor belépett, már majdnem mindenki ott volt. A Kör elnöke is. Ez nagyon sápadt volt az izgalomtól. De a szobán félhomály ült és nagy csönd. Neki is intettek, hogy ne nyissa ki a száját. Pár pillanat múlva Miska már azt is tudta, hogy miért. A másik szobából hangos szónoklás, zajos közbekiáltások, tapsok lármája zengett át.

— Odaát folyik az összeesküvés! — súgta Dódi bácsi.
— Meg kell várni a végét.

Elég soká tartott. Éjfél is elmúlt, amikor odaát elcsöndesedtek a hangok és hallani lehetett, hogy sorra, külön-külön elhagyták a szobát.

Akkor Brátky csöndesen kilépett a szobája ablakán, amely alatt a szálloda vendéglőjének üvegteteje húzódott

el. Óvatosan két lépést tett a másik szoba felé, azután visszajött.

— Elmentek. A két főmufti pedig már éppen most vetkőződik...

Még vártak egy félórát. Látták, hogy a szomszéd szobából az üvegtetőre hulló fény kialudt.

Akkor megszólalt egy magas, szőke fiatalember, aki a szövetség főtitkára s a Műegyetem egyik fődelegátusa volt:

— Láthatjuk, hogy a szövetkezés teljes ellenünk. Csak a vendéglátó város fiatalsága és az egriek tartanak velünk. Most pedig tudjátok meg, hogy a miniszter nem hagyta jóvá az alapszabályainkat, így legelőször új alapszabályokról kellene tanácskozni. Az pedig biztos robbanás és szakadás! Feltétlenül leszavaznak és a központot elviszik Budapestről! Mit csináljunk?

A fiúk össze-vissza kezdtek beszélni. Miska hallgatott. Végre mikor mindenki belefáradt s egy pillanatra csönd lett, megszólalt. Elmondta, mit tapasztalt a vonaton s este ki mit mondott neki. Ezek mind arra számítnak, hogy a budapestiek egymás ellen lesznek. Először tehát meg kell fogadni becsületszóra, hogy — Budapest összetart!

Hirtelen mindenki helyeselni kezdett. Dódi bácsi nagyokat bólogatott:

— De azután mi lesz a kongresszuson? — kérdezte.
— Mert ez még csak negatívum. Konkrét terv kellene!

Most mindenki hallgatott megint. Miska újra rákezdte:

— Nekem volna egy tervem... — és lassan, csöndesen mondani kezdte. Két perc múlva mindenki feszülten figyelt rá. Miska érezte, hogy jó úton van. Egyre lelkesebben magyarázta az elgondolását. Amikor befejezte, mindenki tapsolt.

De a Kör elnöke a fejét csóválta:

— Mindez nagyon szép, de ki meri ezt vállalni és megcsinálni?

Senki sem felelt.

Dódi bácsi most szúrósan ránézett Miskára:

— Te vállalnád?

Miska pár pillanatig habozott, azután kivágta:

— Vállalom és megcsinálom!

— Agyon fognak verni! — nevetett Brátky.

A főtitkár azonban kihirdette a határozatot:

— Eszerint az első ülés elnökévé, — mivel ez Budapest joga — Miska barátunkat jelöljük ki. A többi a te dolgod.

Miska biccentett:

— Meglesz.

Szétoszlottak. Mindenki ment lefeküdni.

Miska nem tudott elaludni.

Ő lesz a kongresszus első elnöke!

Mit fog ehhez szólni Sumsum? ... És a mama, meg a papa, ha olvassák!

Valósággal elérzékenyült önmagától. Nagyon meg volt elégedve, de ha arra gondolt, hogy holnap mi lesz, akkor már nem érezte olyan jól magát.

Hát azután lett is belőle nagy kalamajka.

Reggel könnyen ébredt és korán.

A reggelinél Miska nem a pesti fiúk közé ült le, hanem a kolozsváriak asztalához.

— Hallom, — súgta oda az egyiknek — hogy sok panaszotok van ... hát csak ki vele! Mondjátok el mindent! Nekünk is vannak panaszaink és sérelmeink a vezetőséggel szemben.

— Azt hiszed, hogy engedni fogják? ... — aggodalmaskodott a kolozsvári fiú, aki behemót nagy gyerek volt és fekete körszakállt viselt.

— Az attól függ, hogy megfelelő, tárgyilagos elnök van-e? — felelte fontoskodva Miska. — Én például — tette hozzá halkán — a legszélesebb medret engedném a

vitának, mert sokkal okosabb, ha a keserűségek kijönnek az emberekből, mintha bennmaradnak.

— És ki lesz az elnök az első ülésen?

— Nem tudom, — füllentett Miska s e percben azt hitte, hogy legalább akkora diplomata, mint Talleyrand — szokás szerint pesti lesz!

— Akkor nem fogja engedni! — ijedezett a körszakállas.

— No, no, — mondta erre Miska — ismétlem, attól függ, hogy ki lesz az!

Ezután átült a helyi jogászkör elnökéhez s hosszú beszélgetést kezdett vele Mereskovszki Leonardo da Vincijéről.

A szövetség tanácsa déli 12 órakor ült össze és megállapította az első ülés napirendjét. Amikor az elnökségre került a sor, a főtitkár bejelentette, hogy Kardy Kálmán megbetegedett s így fődelegátusnak helyébe Horváth Mihályt hívták be és őt jelölik arra, hogy az első ülésen elnököljön. Kérdezte, nincs-e ez ellen kifogás. Azután felállt Boleszár János, a feketeszakállas és kijelentette, hogy nem is fogadnának el mást elnöknek. A pestiek összenéztek és Dódi bácsi elmosolyodott:

— Egész jó tanítvány a kölyök! — súgta magában.

Az ünnepélyes megnyitás 5 órára volt kitűzve, mikor is felvonultak az összes kiküldöttek. Olyan komor arcokkal ültek le a régi városháza padjaiba, mintha arról lenne szó, hogy a főrendiház meghallgatja a királyi üzenetet. Amikor a budapesti egyetemi énekkarok felvonultak a karzatra, bent a teremben nagy volt a mozgás. A pestiek, akik a jobboldalon ültek, tapsolni kezdtek, a vidékiek is tapsoltak a baloldalon, de zavartan néztek össze. Nyolcvan ember, különösen ilyen jótorkú nyolcvan ember nagy segítség, még ha nincs is szavazati joga.

Megint mozgás támadt, bevonult a vezetőség, a főtitkár fölment az előadói székbe és bejelentette, hogy az első ülésen Budapest egyik fődelegátusa, Horváth

Mihály, az Egyetemi Kör ügyvezető alelnöke fog elnökölni. (Általános éljenzés és taps.)

Miska kissé halvány volt, amikor fellépett az elnöki emelvényre és kezébe vette a csengőt.

— Milyen kár, hogy Sumsum most nem lehet itt! ...
— gondolta magában s megrázta a csengőt.

— Mélyen tisztelt Kongresszus! — kezdte erős hangon. — Amikor az Önök kitüntető bizalma engem az elnöki székbe emelt, én ezt a bizalmat megköszönöm és ígérem, hogy tisztemet tárgyilagosan és részrehajlás nélkül fogom betölteni, mert itt nem egy egyetem ifjúságának, hanem az ifjúság egyetemének vagyok a képviselője. (Nagy éljenzés és taps.) Önöket is felkérem, igen tisztelt uraim, hogy a közös nagy célokat tartsák szem előtt. Lehetnek jogos magánérdekek, lehetnek jogos partikuláris érdekek, de mindenekfölött áll az egyetemes diákság s e fölött is a magyar haza és a nemzeti társadalom érdeke. (Általános helyeslés!) Kijelentem, hogy a szólásszabadságot meg fogom védelmezni és módot fogok adni a vélemények szabad kifejtésére! — E pillanatban szigorú pillantást vetett a főtitkár és Dódi bácsi felé, aki csöndesen megvakarta a tokáját és észrevétlenül, félszemmel visszapislantott Miskára. De igen kedvesen.

Baloldalon azonban nagy mozgás és sugdolódzás támadt:

— Ez megadta nekik! — mondta halkan a körszakállas. Miska pedig folytatta:

— De azt is kijelentem, hogy a szólásszabadsággal való visszaélést és a magasabb közérdek ellen való vétést nem fogom tűrni. (Taps.)

Ezután megtette az elnöki előterjesztéseket s bejelentette, hogy az ülés napirendjére elsőnek a főtitkári jelentés és az afölött való határozathozatal, második pontnak a diákmenzák ügye, harmadiknak a diákkönyvtárak ügye van kitűzve. Ezt a három tárgyat az első ülésen kell elintézni. Reméli, hogy azt ma be tudják fejezni. Kéri,

hogy mindenki röviden szólaljon föl. Módot kíván azonban adni a delegátusoknak, hogy esetleges kívánságaikat, vagy panaszait napirend előtt elmondhassák s ezért kérdezi, hogy kíván-e valaki napirend előtt fölszólalni. A vidék oldalán tizen-tizenketten jelentkeztek fölugrással, a jobboldalról csak egy fiatalember tartotta föl a kezét.

Ez már föl is akart állni, hogy beszélni kezdjen, de Miska leintette:

— Kolozsvár fődelegátusát illeti a szó! — mondta erélyesen.

— Miért... Miért éppen őt?... — zúgták erre a budapestiek.

— Mert Boleszár János úr már az ülés előtt bejelentette szándékát. Csöndet kérek — mondta azután az elnök a jobboldal felé és megrázta a csengőt. A vidékiek megtapsolták.

Dódi bácsi a tenyerére hajtotta a fejét. Majd kipukkadt a nevetéstől.

— Súlyos sérelmeket kell szóvátennem — kezdte Boleszár remegő hangon — és bizalmatlanságomat fejezem ki a főtitkár úrral s a központi vezetéssel szemben, mely az egész év alatt elhanyagolta a másik egyetem és általában a vidék ügyeit, mert — és itt azután felsorolta húsz percen keresztül a különböző panaszokat, amelyek között olyanok szerepeltek, hogy a budapesti márciusi ünnepélyre nem hívták meg a kolozsvári ifjúságot, vagy hogy elkésetten kapták kézhez a kongresszusra a vasúti jegyeket.

A pestiek már tíz perc múlva zúgni kezdtek:

— Eláll! Eláll! — kiabálták, de az elnök erélyes csöngetéssel védte a körszakállas ifjút.

Utána az egyik vidéki jogakadémia képviselőjét hívta fel szólásra, mire a pestiek megint tiltakoztak, Miska erre kettőt rendreutasított és kijelentette, hogy

nem tűr beleszólást elnöki jogkörének gyakorlására. A vidék erre óriási tapsban tört ki.

Végre harmadiknak felszólalt a budapesti ifjú, aki azt kérte, hogy hagyják abba ezeket a kicsinyes panaszokat, mert az ifjúság erőit nagyobb dolgokra kell tartogatni. A másik oldal erre azzal válaszolt, hogy egymás után kilencen szólaltak föl, mindenik tíz-tizenöt percig, de a jobboldal állandó zúgása közt és az elnök csengőjének szakadatlan csilingelése közepette. Már kilencre járt az idő, amikor még mindig lett volna három vidéki felszólaló.

Miska most erőlyesen megrázta a csengőt.

— Tekintettel arra, — mondta — hogy féltízkor legkésőbb el kell kezdődnie a város ünnepi estebédjének, kérem a kongresszus tagjait, hogy a további felszólalásoktól álljanak el, mert különben nem tudjuk az első ülést ma befejezni.

Kolozsvár vezérképviselője és Boleszár összenéztek, súgtak valamit egymásnak, azután a vezérképviselő hátra-nézett a baloldalra, mire a soron levő nagyváradi fiatal-ember felállt és kijelentette, hogy a további felszólalásoktól elállnak. (Általános helyeslés!) Dódi bácsi megint fölpislogott Miskához és elismerően megbiccentette a fejét.

Most következett a főtitkári jelentés. Nyilvánvaló volt, hogy a többségben lévő vidék tele van vad haraggal a főtitkár iránt, tehát le fogja szavazni.

— Következik napirendünk első pontja, — szólt az elnök — a főtitkár jelentése és az afölött való határozathozatal.

— Már szedheti a sátorfáját örökre a szőke cvikkes — kiáltotta a főtitkár felé Boleszár sztentori hangon.

— Úgy van! Úgy van! Mondjon le! Menjen a helyéről! — harsogott a baloldal.

Miska keményen rájukcsöngetett;

— Először talán méltóztassék meghallgatni a főtitkár urat!

Most a jobboldal tapsolt.

A főtitkár hosszú, unalmas jelentést olvasott föl, amely minden panaszra és sérelemre válaszolt, a jövőre nézve azonban a legteljesebb elégtételt ígérte.

— Magának nem hiszünk! — kiáltotta a kolozsvári vezérképviselő, — új központot kívánunk!

— De Kolozsvárt! — ordította Boleszár, pipacsvörösén.

A főtitkár most fahangon így szólt:

— Végül van szerencsém bejelenteni, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr önmagyméltósága — ilyen és ilyen szám alatt kelt rendeletével — alapszabályaink jóváhagyását megtagadta!

Az egész terem felhördült. A karzaton az énekkari diákok abcugolni kezdtek.

Miska megint rázta a csengőt.

— Figyelmeztetem a karzatot, hogy maradjon csendben, mert különben, elrendelem a kiürítést! A kongresszus tagjait pedig kérem, hogy a döntő pillanatban őrizték meg nyugalmukat.

De csak lassan lett csend a teremben. Mind a két oldalon izgatottan tárgyalták a nem várt eseményt.

— Tiltakozunk! — kiáltotta a budapesti bölcsészfődelegátus. Erre a vidék is nagy zúgással válaszolt:

— Mi is tiltakozunk! Követeljük a jóváhagyást!

Most jött Miska trükkje. Megint megrázta a csengőt.

— Azt hiszem, mindannyiunk nevében kijelenthetem, hogy a jóváhagyás megtagadásáról a legmélyebb megdöbbenéssel értesülünk. Felhatalmazást kérek, hogy a kongresszus nevében tiltakozó sürgönyt küldhessek a miniszter úrnak. (Éljenzés.) Ez a tény azonban új helyzetet teremtett, mélyen tisztelt Uraim! Nincs többé helye széthúzásnak vagy huzavonának. Egységesen kell fellépni. Erre pedig csak egy mód van, el kell most azonnal

fogadnunk a főtitkári jelentést, mely azt indítványozza, hogy az alapszabályokat újra egyhangúlag fogadjuk el. Ha ezt meg tesszük, a kongresszust tovább folytathatjuk. Ha nem, szét kell oszlanunk, mert nincs jogalapunk a további tanácskozásra. Ez esetben pedig az új szövetség megalapítása s az új kongresszus összehívása legalább egy félévet vesz igénybe. Erre mi nem érünk rá! (Taps jobbról.) Ha viszont indítványomat elfogadják, a tanácskozás tovább folyik és egész gazdag tárgysorozatunkat le tudjuk tárgyalni. Aki tehát indítványomat nem fogadja el, álljon föl! De megkérdezem, van-e valaki, aki magára veszi a felelősséget az egész magyar diákság előtt és a jövővel szemben, hogy egyéni okokból, vagy partikuláris érdekekből megbontotta a diákság egységét és lehetetlenné tette a diákszövetség fennmaradását. Kérdezem, van-e közöttünk ilyen áruló?

Hát persze, hogy nem volt.

A teremben olyan csend lett, hogy igazán a légy zümmögését is meg lehetett volna hallani.

Miska három pillanatig várakozott. Akkor csengetett és száraz, hideg hangon a következőket mondta:

— Mivel szerencsére senki sem jelentkezett és senki sem tett ellenvetést, kimondom az egyhangú határozatot, hogy a kongresszus a főtitkári jelentést elfogadta, a felmentvényt megadta s az alapszabályokat újból egyhangúlag elfogadta . . . Következik napirendünk második pontja, a diákmenzák ügye. Felkérem Béder János előadó urat, terjessze elő indítványát.

Jobbról valaki elrikkantotta magát:

— Éljen! Budapesten maradt a központ!

Ebben a pillanatban olyan ordítás tört ki a baloldalon, mintha száz oroszánt eresztettek volna be a terembe.

Boleszár fölugrott, vörösén és az öklét rázta az elnök felé.

— Törvénytelen a határozat! Tiltakozom!

A többi kórusban zúgta utána.

— Tiltakozunk! Becsaptak minket!

— Darabont főispán! — kiáltotta Miska felé a kolozsvári vezérképviselő.

— Rendreutasítom — dörögte erre Miska.

— Csalás, disznóság — ordította magából kikelten egy selmecbányai diák.

— Rendreutasítom!

— Mégis disznóság!

— Fegyelmi elé utasítom — szólt rá Miska újból.

De ez csak olaj volt a tűzre. A vidéki oldal dühöngve lármázott. A padokat verték. Miska csakúgy szórta a rendreutasításokat és a fegyelmi elé utalásokat. Már fél-tíz elmúlt, de a vihar nem akart sehogyan sem elállni.

Erre Miska megnézte az óráját, meglendítette a csengőt és csendes hangon mondta:

— Az első ülést holnap reggel 9 óráig fölfüggesztem!

— Ezzel már le is ment az elnöki emelvényről.

Boleszár eléje rohant.

— És ki fog holnap elnökölni?

Miska csendesen és természetesen felelt:

— Én! — mondta és odalépett Dódi bácsihoz. A körszakállásra rá sem nézett többé.

Magában pedig azt gondolta:

— Ha ezt Sumsum látta volna!

10

Serleg és pezsgő!

ESTE a város bankettjén a kultúr tanácsnok mindenről mitsem tudva, lelkes felköszöntőt mondott a diákság egységére és nagy elismeréssel adózott a kongresszus eddigi komoly munkájának. Erre Miska föl pattant a helyéről és rövid, kerek beszédet mondott, amelyben kijelentette, hogy bármilyen nagyok is bizonyos ellentétek, ezek inkább csak látszanak azoknak, mert a viharokra aludni kell egyet és másnap neki kell kezdeni a munkának. Ő biztos benne, hogy ez a bizonyos diákegység a holnapi nap folyamán imponálóan fog megmutatkozni. Erre mindenkinek muszáj volt tapsolni. A város híres bortermő vidéken volt, a városi pincészet pedig alaposan kitett magáért, minek következtében a haragok engedni kezdtek, a kedélyek csillapultak s így a társaság tűrhető hangulatban oszlott szét.

Másnap Miska pontban kilenc órakor fölment az elnöki emelvényre, újból megnyitotta az ülést.

De fölállt Boleszár és azt vitatta, hogy ezen az ülésen Miska már nem elnökölhet, mert ő a pénteki napra volt kijelölve. Erre Miska megállapította, hogy a kolozsvári fődelegátus téved, mert őt az első ülésre jelölték ki, az pedig még folyik, mert tegnap este csak felfüggesztették, hiszen még rá sem térhettek a napirendre. Erre fölállt Kassa delegátusa és csatlakozott Kolozsvár felfogá-

sához. Mire Miska kijelentette, hogy az „elnöki enunciaciókat” nem lehet vita tárgyává tenni s megvonta a szót. A kassai fiatalember azonban igen hevesvérű legény volt és tovább beszélt. Ekkor azután váratlan dolog történt. Az egyik pesti pótdelegátus, aki híres atléta volt, hirtelen átölelte a szónokot és visszanyomta a helyére. Mivel pedig egymásután álltak föl vidéki diákok és mind magukévá tették a kolozsvári fölfogást, a pesti atléta percenként más és más ifjút ölelt át s nyomott le a helyére. Közben a baloldal ordított és verte a padot, a pestiek pedig karban kiabálták, hogy:

— Rendre! Rendre!... A fegyelmi bizottság elé!

Miska szájából csakúgy ömlöttek a rendreutasítások, folyton rázta a csengőt és — csendet kért, miközben maga bömbölt a legjobban.

Vagy tíz percig tartott a láрма, vitáról, napirendről szó sem lehetett többé. Ekkor a helyi jogakadémia delegátusa, aki eddig Budapesttel tartott, csendesítő beszédet akart tartani a vidékieknek, de az atléta rávetette magát, átölelte és őt is lenyomta a helyére. A diák azonban hirtelen ügyesen kibújt a karjaiból, beugrott a terem közepére és elkiáltotta magát:

— Akadémiánk ifjúsága ezennel kilép a szövetségből!

A vidékiek is elkezdtek kiabálni:

— Mi is!... Mi is!

Miska föllállt:

— Mivel a vendéglátók megtagadták a Szövetséget és ezzel megvonták vendégszeretetüket, a kongresszust ezennel berekesztem és a termet kiüríttetem!

— Próbálja meg!... Tovább tanácskozunk! — kiáltott feléje Boleszár.

Miska erre intett az énekkarnak, az elkezdte énekelni a Himnusz, amire persze vége lett minden lármának. Mikor az ének bevégeződött, az énekkar levonult a földszintre, félkörben körülvette a vidékieket és a *Gaudeamus igitur*

énekzése közben lassan elkezdte őket kiszorítani a teremből. Ebben lelkesen segített nekik az atléta, meg a többi pesti fiú s alig mult el három perc, a terem üres volt.

Miska lépett ki utolsónak, betette maga után a hatalmas tölgyfaajtót, ráfordította a nagy kulcsot, azután a kulcsot zsebetette, lement vele a polgármesteri hivatalba s ott egy csodálkozó titkárnak átnyújtotta azzal, hogy a kongresszusnak vége van, de délben meglesz a serlegbankett.

A Diákszövetségnek ugyanis volt egy serlege, amelynek fedőjén Kossuth Lajos kis ezüstalakja állt. Ez a hatalmas ezüstbillikom állandóan vándorolt városról városra, mert egy évig mindig az őrizte, ahol az utolsó kongresszus volt s azután egy kiküldöttje serlegbeszéd kíséretében átnyújtotta a következő kongresszuson a rendező-, a vendéglátó ifjúság képviselőjének. Na, már most az volt a baj, hogy az utolsó kongresszus Kassán volt, így éppen az az ifjú hozta magával a serleget, akit a pesti atléta először nyomott le a helyére. Viszont annak kellett átadnia, aki utoljára kiszabadította magát az atléta karjaiból és kilépett a Szövetségből.

Hosszas tárgyalás indult meg Miska és a helyi ifjúsági vezető között. Miska a budapesti vezérképviselővel és a főtitkárral együtt visszakövetelte a serleget, mert az a Szövetség tulajdona, aki tehát nem tagja a Szövetségnek, az nem is veheti át. Viszont a kassai ifjú nem volt hajlandó a serleget a kezéből kiadni, még kevésbé Budapestnek visszaadni. Boleszár kijelentette, hogy ők megtartják a serlegebédet a budapestiek nélkül. Erre a budapestiek a nagy terem mellett lévő másik hosszú teremben terítették maguknak és kijelentették, hogy ők is megtartják a serlegebédet.

— Serleg nélkül! — nevetett Boleszár.

— A serlegbe ital is kell, komám! — mondta erre Miska és összemosolygott Dódi bácsival, meg a főtitkárral. Ők ugyanis hárman tudtak valamit, amit rajtuk kí-

vül nem tudott senki. Azt, hogy a vidékiek kezében volt egy üres ezüstserleg, de a főtitkár kezében volt kétszáz üveg pezsgő, amit a híres helyi pezsgőgyár a Diákszövetségnek küldött és a főtitkár szállodai szobájába szállított.

Pontban egy órakor azután így két párhuzamos bankett kezdődött. A pestieké lényegesen szebb képet mutatott, mert ők az énekkariakkal együtt vagy száztízen voltak, míg a másikon a nagyterem a harmincöt-negyven résztvevővel valósággal kongott az ürességtől. A vidékiek dühös arccal és makacs elhatározással megkezdték a maguk ebédjét, a pecsenye után fölállt a kassai fiatalember és előre elkészített hosszú emlékbeszédet mondott Kossuth Lajosról. A beszéd szép volt és tartalmas, de fölöttébb tudományos, ami a hallgatóságot nem túlságosan lelkesítette.

Viszont a másik teremben — amikor már a kassai szónok Kossuth Lajos pestvármegyei követté választásának jelentőségét ecsetelte — fölállt Miska, jobbkezét maga elé emelte, mintha valami kelyhet fogna és így szólt:

— A serleg nincs a kezünkben, de jogilag itt van nálunk és biztosan tudjuk, hogy újra visszakerül hozzánk, mert e nemes város ifjúsága nem tarthat meg birtokában elorzott és a Diákszövetség tulajdonát képező értéket. (Úgy van! Úgy van!) Jelképesen tehát mi emeljük meg ezt a serleget, a Diákszövetség Kossuth-serlegét és ígérjük, hogy Kossuth céljaiért Széchenyi eszméivel, Deák szellemében fogunk küzdeni. (Éljen!) Poharamat a magyar diákegység helyreállítására ürítem. (Nagy taps.)

A következő pillanatban bevonultak a pincérek és hoztak harminc üveg pezsgőt és sorban fölállították végig az asztalon. Dódi bácsi kezébe vette az egyiket és elkezdte bontogatni.

Ezalatt a kassai szónok eljutott az 1848-as pozsonyi országgyűléshez és drámai hangon föltette a következő kérdést:

— Mindezekben a nagy eseményekben, mélyen tisztelt uraim, mi a legfontosabb? — és egy pillanatnyi szünetet tartott.

Ekkor a másik teremből pukkanás hallatszott: Dódi bácsi a levegőbe röpítette a pezsgődugót.

— Ismétlem, mi a legfontosabb? — kiáltotta patetikusan a kassai diák.

Újabb pukkanás, majd még egy és még egy...

— Igen, mi a legfontosabb, uraim...

E pillanatban a vendéglátó és kilépő elnök sápadtan felugrott és elkiáltotta magát:

— A pezsgő!

A kassai belezavarodott a beszédbe. Az asztalnál nagy mozgás támadt, miközben a másik teremből most már sortűzszerűen pukkantak a pezsgők, az énekkar pedig rákezdett a Kossuth-nótára.

Amikor a dalban odaértek, hogy: „Elfogyott a regimentje“, Boleszár mérgesen az asztalra csapott az öklével és dühösen körülnézett:

— Hát bizony elfogytunk...

A kassai ifjú valahogy gyorsan befejezte a beszédét és leült. Most a vendéglátó elnöknek kellett volna beszélni és a serleget átvenni. Ő azonban megsemmisülten ült a székén.

Ebben a pillanatban kitárult a másik terem két nagy ajtószárnya, Miska, kezében a habzó pezsgőspohárral odament a kassai ifjúhoz, meghajtotta magát előtte és poharát odakoccintotta a serleghez:

— Nagyon szép volt! Gratulálok!... De talán bejőnétek egy-két pohárra?... Végre is ez már nem diákpolitika...

A vidékiek zavartan néztek össze.

— Kérlek, ha úgy gondoljátok... — dadogta a kassai szónok — végre is, tényleg, fehér asztalnál...

Erre Miska karonragadta és vitte magával a másik terembe. Néhányan utánuk mentek.

Boleszár dühöngött.

— Nem mentek oda hozzájuk!... Megtiltom!...

Erre fölállt megint nyolc-tíz ember, igazi magyar „csak azért is“ arccal és szó nélkül átment a pestiekhez. Az asztalnál nem maradtak csak tizenöten-tizenhatan. De öt perc múlva ennek a fele sem volt már ott, lassan mind átlógtak a másik terembe. És ez így ment tovább. Végül már csak ketten maradtak: a vendéglátó elnök és Boleszár, akit még a saját fődelegátus társa is otthagzott.

A másik tereméből újra meg újra áthangzott a pezs-gösdugók pukkanása, az énekkar pedig újra rákezdte a Kossuth-nótát.

Boleszár tenyerébe hajtotta a fejét:

— Hát elfogyott... bizony elfogyott a regiment...

— azzal odafordult a vendéglátóhoz:

— Tudod-e, barátom, hogy nálunk mindig ez a vége mindennek. Elfogy a regiment... Kossuth Lajos azt üzente, elfogyott a regimentje... Nagy Bercsényi Miklós sirdogál magában, elfogyott szegénynek minden katonája... Érted, komám, nem esett el, nem hullt el, nem esett fogságba, csak elfogyott...

— Bocsánat, — mondta most a vendéglátó — egy percre meg kell, hogy beszéljem ezt a serlegügyet... — azzal fogta az ezüstbillikomot, rátette a fedőt és — át-sétált vele a másik terembe.

— Ez is... — dörmögte Boleszár és fölhajtotta a vörösborát. Azután csendesen fölállt és lassú, tempós lépésekkel — ő is átment a másik terembe.

Belépését viharos taps fogadta. Igaz, hogy a kétszáz üvegből már száz körülbelül elfogyott... Amikor délután ötkor szedelődzködni kezdtek, mert hatkor indult a vonat Budapestre, Dódi bácsi az utolsó poharat töltötte tele Miskának, aki körül rózsaszínben úszott, helyesebben, forgott a világ.

— Jövőre te leszel a főtitkár! — súgta Dódi bácsi és Miska boldogan felsóhajtott:

— Ha ezt Sumsum megtudja!...

Igen, Sumsum... Mert ez járt folytonosan a Miska fejében: meg akarta mutatni ennek a furcsa leánynak, hogy ő messze különb a többinél, akik körülötte forognak. Jancsinál is... azaz, hogy Jancsi — no, róla azért ezt mégsem mondhatja, hiszen Jancsi már jóval tovább van nála... azon a pályán, amit ő választott magának — ezt Miska nem tagadhatta le, ő jóval elébe került a sikerben, hírben — jövedelemben. Bizony, akárhogy vesszük is, őt végre még mindig csak az apja tartja el, hiszen az az ötven-hatvan korona, amit írással valahogy összekeres, éppen csak hogy kiegészíti a zsebpénzét, Jancsi pedig valami kétszáznegyven koronát keres a Zeneiskolában, mint tanár... Igaz ugyan, hogy mire ő végez, megvan neki ígérve egy banktitkárság... Az elnök maga ígérte meg neki, azaz a papának... Csakhogy hát egyelőre... azonkívül Jancsinak mégis bemutatták már egy szerzeményét, a kritikák is jók voltak... Hanem most akárhogy vesszük is, az a kongresszusi szereplés azért megmutatta, hogy ő, Miska, még nagyra van hivatva. És ha a jövő évre tényleg ő lenne a Diákszövetség főtitkára... és ha nem lesz, az se nagy baj, mert a Körnek biztosan ő lesz az elnöke, attól pedig már igazán csak egy lépés a politikai pálya. Elröstelte magát. Micsoda butaság ez, hogy ilyeneket gondol. Okosabb lenne, ha az első szigorlatra készülne... Az is meglesz — nyugtatta meg magát. Ezt mégse lehet letagadni, hogy itt most komoly sikere volt... Így töprengett magában, amíg becsomagolt s mire kiért a pályaudvarra, azt érezte, hogy most már igen, mégis csak eléje állhat Sumsumnak és azt mondhatja neki:

— Ugye, hogy megmutatom, hogy vagyok valaki!... Olyan valaki, akire rábízhatja magát, akit nem lehet gúnyos mosolyokkal, fölényes vállrándításokkal elintézni. És aki — igen, ez a legfontosabb — nem unalmas... De hiszen ezt nem is mondta komolyan Sumsum, mindig

olyan figyelmesen szokta hallgatni, ahogy ő beszél. De akkor miért mond ilyeneket?

Nem jutott hozzá, hogy a magának fölvetett kérdésekre feleljen, mert ahogy belépett a vasúti állomás előcsarnokába, viharos éljenzés és taps fogadta. A kongresszus résztvevői már majdnem mind kint voltak a pályaudvaron és tomboló hangossággal énekelték a *Gaudeamus igitur*-t... Boleszár Miska eléje ugrott, megint piros volt az arca, de most a jókedvtől és elkurjantotta magát:

— Éljen szeretett elnökünk!

Mire a kassai fiú nagyot rikkantott:

— Emeljük föl őt is!

Miska nem is tudta, miről van szó, csak azt látta, hogy nyolc-tíz izmos diák veszi körül és aztán egyszerre fent volt a levegőben a fiúk vállán, akik körbe szaladtak vele az előcsarnokban és közben hangosan kiabálták:

— Éljen az elnök!... Éljen az elnök!...

Most azonban megszólalt egy éles hang:

— Beszállni!... Beszállni!...

Miska a következő pillanatban lepottyant a földre, egy szélesvállú, hatalmas ifjú hátán csúszott le s szerencsére az utolsó pillanatban átölelte ennek a nyakát, mert különben aligha ki nem ficamítja a lábát... Lelkes körülhordozói ugyanis mind egyszerre engedték el s kicsi híja, hogy nem törte ki a kezét-lábát a kemény kőlapokon.

— Vigyázz, barátom, ez a közszereplés veszedelme. Az ember azt hiszi, hogy fönn van és pontosan akkor bukik le — súgta egy csendes hang a fülébe.

Megismerte: Dódi bácsi volt, aki kedvesen karonfogta. Mit tagadjuk, Miskának szüksége is volt rá. Most kezdte érezni, hogy az ebéd után túlságosan mélyen nézett a képzeletbeli serleg fenekére és semmivel sem volt józanabb, mint a többi.

Mert hát hiába, százhusz diák az csak százhusz diák, és kétszáz pezsgősüveg — az kétszáz üveg pezsgő.

Siker és bukás

Miska a vonaton behúzódott egy sarokba. Öt perc múlva édesen aludt.

Kelenföldnél fölrázták. A Kör elnöke egy újságot nyomott a kezébe.

— Nos, kisöreg, mondtam ugye, hogy baj lesz belőle!
— és egy cikkekre mutogatott.

Miska kidörzsölte szeméből az álmot és olvasni kezdte... Óriási címbetűkkel ez volt kinyomtatva:

DARABONTELNÖKLÉS A DIÁKKONGRESSZUSON.
NEM KELL A KOSSUTH-NÓTA
A PESTI DIÁKOKNAK!

Miska elrémült:

— Hát ez mi?

— Olvasd csak, olvasd! — biztatta a körelnök.

Hát Miska elolvasta a cikket. Abban pedig az volt megírva, hogy a budapestiek által erőszakolt elnök, Horváth Mihály, példátlan erőszakosságokat követett el, valósággal darabont-főispán módjára viselkedett. Rendőrökkel oszlatta szét a kongresszust s azután tüntetést rendezett a Kossuth-nóta ellen, az utcán hangosan abcugolta a Justh-pártot.

— Mit fogsz csinálni? — kérdezte Kuli.

Miska fölényesen intett:

— Fölmegyek az öreg Sándorhoz s megmondom neki, hogy bolonddá tették a lapját.

— Fölmész? A szerkesztőhöz? — kérdezte ámulva az elnök.

— No igen, — mondta Miska — elégszer vacsorázott nálunk, majd elintézem vele.

A dolog nem ment olyan egyszerűen, ahogy Miska nagy önérzetében elképzelte, mert amikor betette lábát a szerkesztőségbe, a keménykezű elnök egyszerre eltűnt s egy félénk, nyurga diák lett belőle, aki félve kopogtatott be a titkári szoba ajtaján — bár az ajtó nyitva volt...

Fölényes, pápaszemes ifjú fogadta:

— Mit akar?... — kérdezte olyan hanghordozással, hogy Miskának viszketni kezdett a tenyere. De azért udvariasan felelt:

— A főszerkesztő úrral szeretnék beszélni — mondta.

— Óriási! Mindjárt a főszerkesztővel! Más nem is lesz jó?

Erre Miska dühbe jött.

— Kérem, tessék engem bejelenteni, Horváth Mihály vagyok!

Leült. A pápaszemes alaposan végignézte, azután elnevette magát és eltűnt egy párnázott ajtó mögött. Ez az ajtó azonban gyorsan kinyílt, a főszerkesztő maga lépett ki rajta, szájában egy óriási szivarral:

— No, mi az, kedves öcsémuram? Mi járatban van nálunk? — mondta kedélyesen, mintha valami vidéki nagybácsi lett volna, amit a pápaszemes ifjú látható megdöbbenéssel vett tudomásul.

— No, jöjjön csak be! Miről van szó?

Miska körülnézett a szobában. Ott olyan rendetlenséget látott, ami minden képzeletet fölülmúlt. Az íróasztalt elborították a papirosok, füzetek, könyvek, egy másik asztalon halomban állt rengeteg levél, kézirat, régi

újság, meg képeslap, a könyvesszekrény tetején boros-
üvegek sorakoztak. Az egyetlen széken, amely a főszer-
kesztő karosszékén kívül volt a szobában, a Szilágyi-féle
Magyar történelem öt vastag piros kötete állott.

— Kérem, egy cikk jelent meg a diákkongresszusról,
ami — pillanatig gondolkozott, hogy fejezze ki magát,
de azután eszébe jutott, amit annyiszor olvasott: az első
szótól az utolsóig légből kapott koholmány.

A szerkesztő szórakozottan verte le szivarja hamuját:

— Ja, úgy!... No és mit akar ezzel, kisöcsém?

— Szeretném helyreigazítani, kérem.

A szerkesztő unottan rázta a fejét:

— Azt nem lehet. Amit mi írunk, az igaz.

— De nem igaz, kérem! — háborodott föl Miska. —

Egy szó se igaz belőle!

A szerkesztő legyintett:

— Nem fontos. Az igazság stiláris kérdés. Hanem
ha magáról van szó, majd csinálunk valamit! — csön-
getett.

A pápaszemes benyitott.

— Demeter urat kérem! — mondta a szerkesztő.

Az azután jött is.

— Kérem, Demeter úr, legyen szíves csináljon egy
érdekes intervjú-t Horváth úrral... Ő volt a kongresz-
zus elnöke. „Audiatur et altera — mars!” — mondta a
szerkesztő jóakarátú fölénnyel és hozzátette — Mi min-
díg tárgyilagosaak vagyunk.

Miska nyelt egyet.

— Hát menjen csak, kedves öcsém, a Demeter úrral,
ő majd elintézi a dolgot... Sajnálom, ha tudtam volna
— már kezét is fogott, már el is fordult, már olvasott is
egy kéziratot.

Miska ment Demeter után, aki piszkos folyosókon
és mocskos szobákon vezette végig, míg végre egy író-
asztalnál megállt, ott leültette Miskát a rozoga székre
és kérdezni kezdte.

Miska meg lehetett elégedve. Demeter úr megcsinálta az intervjút, amely pontosan az ellenkezője volt a tegnapi cikknek. A maiból tudniillik az derült ki, hogy Miska rendkívül finoman és tapintatosan vezette a tanácskozásokat, a kongresszus rendkívül eredményes volt, a pesti diákok hangversenyen adták elő a Kossuth-nótát és a Diákszövetség táviratilag üdvözölte a függetlenségi pártot.

Miska, amikor a cikket elolvasta, voltaképpen inkább bosszankodott, viszont tagadhatatlanul hízelgett a hiúságának, hogy a lap úgy áll vele szóba, mintha valami pártvezér lett volna. Az egyik oldalon volt egy intervjú vele, a másikon pedig egy másik intervjú Justh Gyulával, aki akkor Házelnök volt.

— Na, ha ezt Sumsum is olvassa . . . — gondolta magában.

Éppen a Múzeum-körút sarkán állt — ott vette meg az estilapot és be akart fordulni a Kecskeméti-utcába, amikor látta, hogy messziről a kis Bonthos-lány jön. Hosszú szőke haja szinte tündökölt a napfényben.

— Ejnye, de rég nem láttam ezt a kislányt! — mondta magában. — Meg is állítom egy percre.

De azalatt, amíg feléje indult, mégis csak újra Sumsum jutott az eszébe.

— Föl kellene menni hozzájuk. Most már igazán illenék . . . — Jancsi hangversenye óta nem is látta. Jancsinak is kellene telefonálni, hogy olvassa el ezt az intervjút . . . legalább nem nézné úgy le ezeket a diákdolgokat. Sumsumhoz úgy mehetne föl, mintha a lap véletlenül volna nála és akkor megmutatná neki . . . azután elmondaná az egészet . . . akkor Sumsum végre láthatná, hogy ő kicsoda . . . Igen, föl fog menni ma délután hozzájuk. De előbb beszél Jancsival, hogy ő is jöjjön . . . Vagy nem . . . Most jobb volna, ha egyedül beszélhetne egyszer ezzel a lánnyal . . . Igen, egyedül, hosszan és komolyan . . .

Meg fogja neki végre mondani, hogy legyen hozzá jó és gyöngéd és szelíd és...

— No, hogy van, kedves darabont-főispán? — kiáltott feléje már tíz lépésről Irmuska s odaszaladt hozzá:

— Olvastam, hogy maga milyen rettenetes goromba elnök volt... Na, tudja, ezt sohase képzeltem magáról...

Miska kihúzta magát:

— Miért? Azt hiszi talán, hogy amiért én jómodorú és szelíd fiú vagyok...

— Nem... nem... ne értsen félre. Én tudom, hogy maga mindent a legjobban csinál... — nagy kék szeme rajongva nézett a fiúra. Keze egy pillanatra megérintette Miska karját:

— Csak olyan dühös voltam, hogy olyan csunyát írt magáról az a ronda újság.

Miska fölényesen legyintett:

— Azt már elintéztem!... — kivette a zsebéből az összehajtott újságot. — Ebben már benne van az én hosszú nyilatkozatom, amelyben kifejtem álláspontomat, visszautasítom a támadást.

Irmuska csodálkozva kérdezte:

— Maga nyilatkozott?... Igazán?... Óriási!... Tudja, nem tudtam a tegnapi cikket egészen végigolvasni, mert dühös is voltam, de azért is, hogy a lapban benne volt a kisebbik Berly-lány eljegyzése.

Miska torkát összeszorította a rémület.

— Mit... micsoda eljegyzés?... Kinek az eljegyzése?...

— A kisebbik Berly-lányé, a Sumsumé. Hiszen ismeri?

Irmuska odafordult a kísérőnőjéhez:

— Cilikém, hogy is hívják a vőlegényt?

— Brondresz Emil... Igen... — mondta az öreg hölgy — a híres Brondresz téglagyárosnak a fia. Jó parti!

Miska valami szédülésfélét érzett.

— Lehet... azaz, érdekes, persze... hallottam már

régen róla... hogyne... Kezeit csókolom, nekem most mennem kell!...

Már ott is hagyta őket. Már rohant is a Jancsiék lakása felé. Közben megállított egy konflist, beugrott és bement a címet:

— József-utca 30!...

A kocsiban valósággal összeroskadt.

— Mi történt itt?... Hogy lehet ez?... Hiszen ez az ember éppen csak hogy járt hozzájuk. Soha nem látta Sumsumot komolyan öt percre együtt ülni vele!... Olyan száraz, olyan hűvös ember... Igaz, hogy jó kiállású fiú s amellet huszonhat is elmúlt. Az apja gyárában cégvezető. Dehát végre is Sumsum...

Szorongó fájás szúrt a mellében. Érezte, hogy a torát szorongatja a harag és a kétségbeesés.

A feje lehanyatlott — és nem bírta tovább: a szeméből kicsordult a könny... de a keze ökölbe szorult.

— Megölöm azt az embert... Nekimegyek és félig agyonverem, utána pedig összevagdalom és keresztül-lövöm!

Mint az örült, úgy rohant föl a józsefvárosi szürke bérház sötét lépcsőjén. Lihegett, ahogy becsöngetett.

Jancsi kis húga nyitott ajtót.

— Mi az, Miska? Mi van magával?... — kérdezte ijedten. — Csak nem történt valami szerencsétlenség otthon?

— Nem, kérem, semmi... Jancsival szeretnék beszélni! Itthon van?

— Itthon... hogyne... Menjen be, a szobájában van, dolgozik.

A fiú berohant a barátjához.

Jancsi az íróasztalánál ült, kottákat írt. Amikor Miskát meglátta, fölugrott, odaszaladt hozzá és átölelte...

Nem kérdezett semmit, nem is mondott semmit, csak hagyta, hogy Miska elbögje magát a vállán.

Két vagy három perc múlva azután eltolta magától és leültette:

— Nem tudtam neked írni vagy üzenetet küldeni... Olyan hirtelen jött az egész.

— Hát hogy?... Miért?...

— Az öreg úr csinálta. Tudod, milyen kegyetlen és zsarnok. Megbeszélte az öreg Brondresszel, azután a fiattal és erre közölte a megfellebbezhetetlen végzést.

— Sumsum?

— Két napig sírt... és folyton várta, hogy fogsz neki írni. De persze, te csak ezzel a számár kongresszussal törődtél, még egy levelezőlapot sem küldtél neki.

Miska sápadtan hallgatta:

— Igaz, — monda rekedten — elfelejtettem!...

— Különben is olyan lehetetlenül viselkedtél vele az utóbbi időben, nekem sokat panaszkodott... Emlékezzél, Bonthosék estélye előtt szóltam neked, de ott is alig foglalkoztál vele. Egyre azzal a kis Irmussal voltál. Sumsum mellé voltál ültetve, azután ezzel a kis bakfissal elbújtál egy másik szobába vacsorázni... Sumsum egész este panaszkodott, de te rá sem néztél... A hangversenyen is éppen csak hogy odamentél hozzájuk. Nem kísérted haza őket... Megint föl húztad az orrod... Most itt van, megeheted, amit főztél!

Miska megtörve hallgatta a vádbeszédet. Védekezni próbált:

— Hát nem így volt. Mindíg ő bántott meg, mindíg fölényeskedett, gúnyolódott... én nem akartam elmenni tőle... sőt, mindent azért csináltam, hogy ő... előtte legyek valaki és hogy megmutassam, — rám bízhatja magát.

— Legalább megmondtad ezt neki?

Miska bután bámult Jancsira:

— Nem... azt nem... Én úgy éreztem, hogy ezt ő úgyis tudja.

— Te, megcsókoltad te valaha Sumsumot?

Miska elvörösödött:

— De kérlek...

— Ne számárkodj, most ez nagyon fontos, beszélj őszintén!

— Egyszer, de csak játékból... Kint falun... egy délután zálogosdit játszottunk és akkor úgy... játékból...

Jancsi dühösen intett:

— Játékból! Te tulok!

— Ne szidj — súgta Miska szenvedő hangon.

— Na jó, jó! Dehát szóval, nem komolyan?

Miska fejét rázta:

— De igen, azért én komolyan... nagyon komolyan... Sohasem fogom elfelejteni... olyan édes, olyan forró volt a szája, az egész lány úgy remegett...

— Azután, máskor... soha többé?

— Soha!

— Menthetetlen számár vagy!

— Tudom... most már tudom — mondta csöndesen Miska. — Dehát... én nem... én nem mertem...

Jancsi fölugrott és dühösen járt körül a szobában.

— Nézd, Miska! — mondta azután pár perc múlva.

— Ez a dolog teljesen reménytelen most már. Ezen nem lehet segíteni... — hirtelen felkapta a fejét.

— Mondok neked valamit! De ne érts félre. Nemcsak te szenvedsz...

Miska ránézett kérdően:

— Sumsum is?

— Sumsum is... de más is.

— Kicsoda? — kérdezte értetlenül Miska.

A barátja egy pillanatig hallgatott, azután ki mondta:

— Én!

— Te?... Te?...

— Én! Egy év óta örült szerelmes vagyok Sumsumba...

— De hiszen... soha... nem értem. Egy szót nem mondtál erről soha.

Jancsi az ablaknál állt. Csakúgy dobta hátrafelé a szót.

— Nem mondtam! Miért mondtam volna? Tudtam, hogy te szereted... régebben... — azután sóhajtott egyet — és azt is tudtam, hogy ő szeret téged. Mondtam neked, úgy-e? Hát most aztán vége!... Azt hittem, hogy csak én vagyok reménytelen szerelmes ebben az ügyben... és kiderült, hogy ketten voltunk... Kvittek vagyunk! — megfordult és kezét nyujtott:

— Szervusz!... — elnevette magát.

Miska megszorította Jancsi kezét és keserűségében ő is nagyot nevetett:

— Hát szervusz!...

Jancsi hirtelen odament a zongorához, fölcsapta a fedelét és leült melléje.

A bűgő hangok megtöltötték a sötétedő szobát.

Jancsi a szonátájából játszott, azt a részt a régi tülökszóval, aztán... elkezdte a témát mindenféle változatokban játszani. De folyton és egyre csak ezt az egyet. A rövid kis tülökszólamot, ezt a furcsa, vacak kis dallamot, amit valamikor a falusi kondás fúj, aminek a hangját a Duna fölött hozta át az alkonyesti szél, valamikor... egyszer... régen... jaj, de régen!...

Azután abbahagyta Jancsi. Fölállt, csöndesen odament könyvespolcához, levett róla egy skatulyát, kinyitotta, belenyúlt. Kivett belőle egy kicsi, összeszáradt, régi sípot... Odaadta Miskának, aki mélyen a bánatába hullva, fejét a két térdére könyöklő kezére tette s úgy nézett be a semmibe, száradó könnyekkel.

— Nesze! — mondta... — Tedd el!

Miska kezébe vette, tenyerére tette, nézegette. Megpróbált belefújni. De az összeszáradt, repedezett síp már semmi hangot sem adott.

Miska tenyerén dobálgatta.

— Tavaszi síp... fűzfasíp, vacak síp... — és elhallgatott.

Azután hirtelen fölugrott, odament a kályhához, kinyitotta hideg ajtaját és bedobta a sípot.

— Köszönöm, Jancsi!... Becsületes fiú vagy!... Hát majd csak megélünk valahogy! — egy percre Jancsi vállára tette a kezét, meg is veregette a hátát, azután megfordult és elment.

Kinn az utcán már beesteledett. Álmos, sárga gázlámpák égtek hosszú sorban, végig az utcán.

Miska nagyot sóhajtott, — azután még egy nagyot sóhajtott.

És elindult csöndesen a lármás Körút felé...

MÁSODIK RÉSZ

TÉLI DOROMB

MULTKORIBAN, egyik nagyon hideg januári éjszakán, ahogy a Ferenc József-hídon át Budáról gyalogoltam hazafelé, — a talpam alatt csikorgó hóban hirtelen megbotlott a lábam. Valami apró, kemény tárgy akadt az útjába. Lehajoltam és fölvettem. Régimódi, elnyütt kis doromb volt. Ez a furcsa és együgyű hangszer, amilyent már nem is láttam évek óta. A gazdája, aki eldobta, vagy elvesztette, bizonyosan valami farsangi estélyen jutott hozzá — a sokféle olcsó mókatárgy között, mivel az emberek megpróbálják a régi farsangok hangulatát felidézni. Valószínűleg ott hevert ez is, ahonnan az élelmesebbek előbb elkapkodták a papírgolyóbisokat, a színes serpentinkarikákat, a tengerészsapkákat és a tiroli kalapokat, a zengő szájharmónikákat és a konfettizacskókat. Ez valami élhetetlennek jutott, aki végére ért oda a farsangi kosárhoz és nem is tudta mit csináljon vele. Talán megpróbálta, hogy valami nótafélét pendítsen meg rajta, de ez aligha sikerülhetett. Ki tud ma már dorombon játszani? ... És ha tudna is, ki hallgatná meg, — ki kíváncsi a régi, egyhangú zümmögésekre? ... Mintha a víg nyári tücsök télen próbálna megszólalni — a hó alól, a város dübörgő zajában,. Ki kíváncsi ma a tücsök zenéjére ezen a furcsa, keserves, hosszú télen? Vagy akár nyáron is, mikor az emberek már nem a csöndért mennek ki a szabadba, hanem oda is ma-

gukkal viszik a motor dübörgését, a rádió hangos hírverését és a grammofon lármázó dzsesszbendjét... Lehet ugyan, hogy akinek ez a dolog jutott, még ma is ábrándos fiatalember volt... Talán szeretett volna eljátszani rajta egy-két zengő ütemet a világosszőke-hajú, hidegacél-szemű leánynak, vagy a nevetőtekintetű, barna rizsporral kendőzött, göndör-hajú szépasszonynak, — de azok a néger zenét hallgatták s egy újfajta táncra hajlítgatták a derekukat. A regényes ifjú tehát abbahagyta a dorombolást, két tányér káposztalevest evett, sört ivott rá s amikor hazamenet megtalálta zsebében a dorombot, — megvetéssel ledobta a hóba. Neki nem is mondott semmit ez a szegény, árva, elvetélt hangszer... Én zsebre tettem és hazavittem. Az íróasztalomra dobtam és azóta estéről-estére ott látom. Nem mertem hozzányúlni, hiszen nem értem a módját, — mégis egyszer ez a doromb megszólalt magától!... És régi-régi telekről kezdett zenélni, elveszett és elmerült világról, ködbefakult emberekről, ifjú árnyékokról és soha-soha többé nem látott leányok elmosódó képeiről. Addig kísértett, amíg leültem melléje és megpróbáltam betűkkel, szavakkal lekottázni a muzsikáját. Most itt van: ez a téli doromb a negyedszázad előtti Budapest, a negyedszázad előtti ifjúság, a negyedszázad előtti, érző és vívódó, boldogságában boldogtalan, boldogtalanságában boldog régi élet.

1

Élő opál

A HANGVERSENYNEK vége volt. Az ünnepelt művészek még egyszer meghajoltak, azután vették hangszereiket és sorra levonultak a dobogóról. Utoljára János állt föl a zongora mellől. Összehajtotta a hangjegyfüzetet és tekintetével még egyszer végigfutott a közönségen. A sok szép asszony és viruló leány között nem találta meg azt, akit keresett. A fal mellett sorban álltak az urak, néhányan szmókingban voltak, a legtöbb azonban zsaketet viselt, a katonatisztek majd mind fényes gombú vagy kissujtásos zubbonyokban, mellükön a piros-fehér szalagos kitüntetésekkel. A középső ajtónál fiatalok csoportja állta körül a magas, borotvált arcú, középkorú urat, aki élénken magyarázott valamit a vele szembenálló, kipödört bajuszú, délceg tartású férfinak. Az csöndesen mosolygott és látható fölénnyel hallgatta. János az ifjak közt megismerte Miskát és intett neki. Leszállt a dobogóról és kisietett a hátsó ajtón. A művészsobává változtatott kis szalonban letette a hangjegyeket, a tükör előtt gyorsan megfésülködött, megigazította nyakkendőjét és visszament a terembe.

Miska még mindig ott állt a többi között. Odament érte. A borotvált arcú magyarázott:

— Csak arról van szó, kedves bátyám, hogy éjfélén túl egy óráig hosszabbítsátok meg a zárórát!... Megkér-

deztem a honvédelmi miniszter úr őexcellenciáját, ő azt mondta: csak táncoljanak a gyerekek! És a belügyminiszter úr őexcellenciájának sincs ellene kifogása, de azt mondja, hogy ez voltaképpen tőled függ és csak, ha te beleegyezel...

A pödört bajuszú magas ember körülnézett, a fiatal arcokból csupa sürgető tekintet ragyogott feléje. Elnevette magát:

— Hát jól van! Nem bánom. De csak egy óráig... Majd mindjárt intézkedem... — megveregette a borotvált úr vállát. — Csak nem ronthatom el ennyi szép kis leány mulatságát!

Már ment is. Az ifjúság lelkesen kiabált:

— Éljen a főkapitány!

János karon fogta Miskát.

— Miről van szó?

Miska unottan felelt:

— Táncolni akarnak... Ezek örökké csak táncolni akarnak!

— Ne légy ilyen savanyú!

— Én is szeretek mulatni... de most... Éjjel egykor majd kimennek az utcára és innen ötven lépésre, a szenes bolt előtt látni fogják a sorbanállókat, akik már két órája ott dideregnek... Ami pedig nagyobb, azok is fogják őket látni!

— Ne dörmögj!... Egyáltalában nem árt, ha az itthoni hangulatot egy kicsit fölvilványozzák!

Már csak ketten álltak az ajtóban. A fiatalok szétoszlottak. Pincérek mentek el mellettük, párolgó teát vittek jobbra-balra. Két idősebb úr kifelé igyekezett a teremből:

— Határozottan tudom, hogy megvan a megegyezés Tisza és a kormány között. A választójogi javaslat...

A másik hevesen rázta a fejét:

— Szó sincs róla! A miniszterelnök keze kötve van, Tisza nem enged, muszáj választani, mert ha most...

— Teljes lehetetlenség! — vágott közbe az első — amikor a kormánynak... — a többi már elnyelte a sárga függöny, csak annyit lehetett meghallani — ... ha Wekerle...

— Hogy tetszett? — kérdezte János.

— A *scherzo* remek. Az első tétel azonban kissé hosszadalmas, ne haragudj... Hogy is mondjam, túlságosan egyszínű, de a befejezés — szép. Azt tudod, nagyon szeretem!

János idegesen simított végig a haján:

— Igen... az első tételnél most már én is érzem, hogy valami baj van. Azt még okvetlenül át fogom dolgozni. Mikor játszottuk, hirtelen valami süket csöndet éreztem, szörnyű ijedtséget és az volt a gondolatom, hogy ezt most mindenki rettenetesen unja és akik játsszák, azok is unják... én magam is unom! Valósággal csodálkoztam, mikor a nagy tapsot kaptuk.

— Arra ne adj! — legyintett Miska. — Ez csak udvariasság! Itt csupa jómodorú, finom ember ült, ezek nem műbírálni jöttek ide...

János hümmögött:

— Az ember most örül, ha játszhatik valahol. Különben is — te rendezted!

Miska kihúzta magát:

— Még pedig azt hiszem, nagyon jól! Ezek a teák jól fognak menni. Különben megnyugtatlak, van itt se-reg komoly zeneértő, de — tette hozzá — az talán nem tapsolt olyan lelkesen...

János mérgesen ráförmedt:

— Hallgass, te botfűlű!... Hanem micsoda zöldséget írtál te az utolsó versedben?

— Melyikben?

— Valami szemről... Igen — élő opálról!... Élő opál — micsoda számárság!

Miska lehajtotta a fejét és a cipője orrát nézte:

— Neked számárság, nekem egy szép álom...

— Tyű, fiú, te szerelmes vagy ... nagyon! ...
Miska rándított egyet a vállán és felelni akart, de már nem mondta ki a szót. Az ajtót nézte mereven és hátralepett egyet.

Az ajtóban pedig megjelent egy magas és karcsú leány. Halvány arcából, amelyen most lehellietnyi pirosság futott át, szürkés-kék szempár ragyogott elő.

Ahogy szempilláit felvetette, szinte kék lett körülötte minden. Keskeny, piros, parancsoló szája hirtelen kinyílt és egy szót vetett oda Miska felé:

— Elkéstem?

Miska zavartan motyogott valamit és a leány fejét nézte, amelyet szőkésbarna hajkorona vett körül s a felett magas fekete szalmakalap, azon tenyérszerű széles lila selyemszalag, a két végén kis ibolyacsokrokkal. Elöl, a keblén is ibolyacsokrot viselt — de élőt. A vállát, a fejét, a haját szürke prém vette körül. A kis prémes lilabárony körgallér alatt pedig fekete tüllruha volt rajta.

— De egy csésze teát még kapok? — kérdezte nevetve és kezét nyújtott Miskának.

Erős és mégis puhán meleg volt a keze. Miska érezte, hogy elvörösödik, amíg visszaadja a szorítását:

— Megengedi, a barátom ... — és bemutatta Jánost.

Az éppen mondani akart valamit, de a leány ránézett és így szólt:

— Igazán nagyon sajnálom, hogy nem hallottam a szonátáját ... Egyszer majd eljátssza nálunk, jó? Nálunk minden csütörtökön nagyon kedélyes kamaramuzsika van ...

— Maga is játszik valamin? — kérdezte János nem éppen kellemes hangsúllyal.

A leány felvágta a fejét:

— Én? ... Nem! ... Én nem, a Mici, a húgom ...

— azután csöndesen hozzátette — én énekelek!

— Schubertet vagy Schumannt? — kérdezte János és halkán, fölényesen nevetett.

— Én Strausst szeretem . . . Például a Traum durch die Dämmerung-ot! — felelte a leány.

Miskának eszébe jutott az a délután, amikor Nóra neki énekelte ezt a dalt. Egyedül — neki! Közbevágott:

— Ha ezt egyszer Nórától hallod, nem leszel többé ilyen fölényes — mérges volt Jánosra azért a fensőséges modorért, ahogy a leány meghívását fogadta. Igaz, hogy egy kicsit — magáért a meghívásért is dühös volt.

Nóra hirtelen odafordult hozzá:

— A vers nagyon szép, Miska. És köszönöm az ibolyákat! . . . Már kívülről tudom!

— Miska ibolyáit? Én már tizenöt év óta tudom őket kívülről! — szólt közbe János.

Nóra, Miska felé beszélt és nagyon kedves tekintettel mondta:

— Nem, a verset! Igaz, hogy rövid! . . . Meg kellene zenésíteni — most megint János felé fordította a fejét.

— Maga megzenésíthetné! Akkor énekelném! . . .

— Csak akkor? — gondolta magában Miska.

— Melyik az? Csak nem az élő opál?

— De igen! — mondta a leány és mondani kezdte:

*„ . . . Szemről — élő opálról,
Mely láng és enyhe szender,
Bódító, mint a mámor
S végtelen — mint a tenger! . . . ”*

— Ja, így vagyunk! — eszmélt föl János.

— Igen, arról van szó, — mondta azután — hogy Miskának három dalát zenésítem meg. Karácsonyra megjelenik Rózsavölgyinél . . . Azt különben tudja, hogy a vígoperámhoz ő írja a szöveget!

Miska rábámult a barátjára. Árva szó sem volt igaz az egészből — most hallotta először.

Nóra hirtelen felemelte és előrelelendítette mind a két karját és a két kezével jobbra-balra hivogató mozdulatot

tett. Fehér, keskeny kezei voltak, hosszú ujjai szinte beszéltek. A két mutatóujját kissé fölemelte:

— No, uraim, nem ülünk le? — fejét kissé előre-hajtotta és jobbra billentette. Hegyes kis orrocskájának két rózsaszín cimpája megremegett az édes mosolytól, amely elcsücsörítette a száját. Olyan volt ebben a pillanatban, mint valami színpadi alak.

— Mintha a Rózsalovagot játszaná... — gondolta magában Miska, de csak annyit mondott:

— Talán itt az egyik fülkében? Ez üres...

A leány kibillent az ajtón, de visszafordulva oda-szólt Miskának:

— No, főrendező úr, gyorsan gondoskodjék a teáról!... Mi itt megvárjuk!...

Ahogy Miska elment, Nóra szelíden megfogta János karját:

— Itt most leülünk... Haragszik, hogy elkéstem? — kérdezte halkan, de bűgő hangon s egy könnyörgő pillantást vetett Jánosra, amíg leült.

A fiatalember csöndesen letelepedett melléje:

— Haragudni nincs jogom. De jólesett volna, ha meghallgatta volna a szonátát... Különben miért engedte, hogy Miska bemutasson magának?

Nóra nevetve megrázta a fejét:

— Nézze, Miska édes, jó fiú, de bolondul szerelmes belém és rettenetesen féltékeny... Még nem mondtam meg neki, hogy a multkor megismerkedtünk, pedig ő már sokszor beszélt magáról nekem. Így sokkal jobb... Ő nagyon dicsérte nekem ezt a szonátát...

— Csodálom, — felelte szárazon János — velem mindig vitatkozik miatta...

— Az más! Őneki ez a szokása! De a háta mögött mindig gyönyörűen beszél magáról. Azt mondta, hogy maguknak sok közös emléküik van és ebben a szonátában is van valami régi dolog, amit csak ketten tudnak... Igaz?

Higgye el, voltaképpen ő tett kíváncsivá magára is és a szonátára is.

— Roppant kíváncsi lehetett rá, — mondta, csöndesen a zeneszerző sértődött hangon — mert nem jött el meghallgatni!

— Mert nem itt és nem így akarom hallani! — súgta most Nóra és közelhajolt Jánoshoz. Az csodálkozva nézett vissza rá:

— Hát hol és hogy?

— Majd eljön egyszer hozzánk... olyankor, amikor egyedül lehetünk... akkor majd eljátssza — de egyedül nekem!... Érti?... Nekem! — könnyedén megérintette ujjaival a férfi kezét.

János egy ideig hallgatott, azután mintha szándékosan akarna másról beszélni, azt kérdezte:

— Amikor a multkor találkoztunk, maga egy szóval sem mondta, hogy énekel! Miért?...

— Nem... Nevetségesnek tartom, hogy ha valaki, aki mélyen és igazán érzi a zenét, egy zeneszerzővel, mindjárt a megismerkedés után, muzsikáról kezd beszélni... Ez olyan, mintha egy földbirtokosnál a marha ára iránt érdeklődnék, vagy egy fogorvos előtt az aranytömésről kezdene beszélgetést... — nevetett. Hátravetette magát a karosszékekben. Az ibolyaszín gallér lehullt róla, szép hattyúnyaka fehéren világított ki a fekete túll elég merész kivágásából.

— No, azért beszéltünk zenéről is és megígérte, hogy eljön meghallgatni a szonátámat.

— Igen — de más hozta elő! Emlékszik, a kis Bont-hos Irmuska... Mondja, mit szól ahhoz a kisleányhoz? Édes fruska...

János válat vont.

— Helyes bakfis. Azt hiszem, nagyon eszes...

— Bakfisnak már nem lehet mondani, — Nóra elbiggyesztette piros száját — jóval elmúlt tizenhat! De abban igaza van, hogy okos, csak egyszerre butácska is.

Bele van bolondulva ebbe a csacsi Miskába... — nagyot nevetett. — De az még butább, mert nem veszi észre! Mondja, maga sem veszi észre, ha tetszik egy leánynak?...

János vállat vont:

— Észreveszem, de nem hiszek rögtön neki...

— Hinni kell, Jani, az élet akkor szép, ha az ember hisz benne... és mindenekfelett, ha önmagában hisz!... — a tenyerét a fiú balkezére tette. Forró volt a leány keze és az ujjai belesímultak Jánoséiba. — Pénteken délután hatkor eljön hozzánk... Igen, csütörtökön is — a kamarazenére. De azután pénteken délután — csak hozzám! És akkor eljátssza a szonátáját. Jó? Én pedig énekelek magának. Mit énekeljek?

— A Traum durch die Dämmerungot!

— Igen, el fogom énekelni magának, azután mondok magának valamit. Mert meg kell magának mondanom, hogy... — hirtelen hátrahajolt, a kezét elkapta és a háját kezdte igazgatni vele. Pincér jött teával és mögöttes Miska.

— Főrendező úr, nagyon elhanyagol! — szólt oda Nóra a fiúnak és kinyújtotta feléje a karját. Parancsolón intett a kezével:

— Most leül és itt marad! Ne hűtlenkedjék! Rettentő kékszakáll ez, minden délután három leánynak csavarja el a fejét! — bólintott oda János felé. Az ezüst csiptetővel benyúlt a cukortartóba:

— Hány darabot, Misike?

— Én cukor nélkül iszom — felelte Miska és kedvetlenül hozzátette:

— Még mindig nem tudja?

— Igaza van. Maga az, aki a teát cukor nélkül, de szűretlenül, levéllel issza. Hogy is mondta egyszer? Minden tealevél egy szellemes gondolat? Ugye?

— Bocsánat, ezt nem én mondtam, hanem...

— Nem fontos! Mikor jelenik meg a cirkuszi verse?... Ismeri azt, János? Az igazán édes!... Az,

amelyik a trapézművésznőről szól és a szegény kis istállófiúról...

János bólintott, hogy ismeri. Miska örült is annak, amit a leány mondott, meg nem is. A cukorral való feledékenységet jóvátette Nóra azzal, hogy emlékezett a tealevéltre. De az örömet, amit a cirkuszi vers dicsérete okozott Miskának, lerontotta az a furcsa dolog, hogy máris Jánosnak nevezte a másikat, pedig csak most ismerte meg. De rögtön mentegetni kezdte magában, Nóra tudja, hogy János neki a legjobb barátja és annyit beszélt róla neki...

A borotvált úr, aki az előbb a főkapitánytól kicsikarta a zárórameghosszabbítást, most megállt a fülke előtt:

— János, kérlek — bocsánatkérő mozdulatot tett a leány felé. — Ne haragudjék, hogy megzavarom magukat! — intett Miskának, hogy mutassa be.

— Nóra, ha megengedi, Romby Dini! — hadarta Miska.

— Ó, csak nem akarják nekem bemutatni magát... Persze, maga annyi embert ismer, hogy mindenkit rögtön el is felejt, ugye? ... Tinka néniéknél sokat voltunk már együtt, nem emlékszik — és odavetett hirtelen egy nevet. A név a földművelésügyi miniszteré volt. Tinka néni pedig annak a felesége.

Romby a homlokára ütött:

— Jaj, kedves Nóra, csak most ismerem meg! A kalap teszi, kérem... Amellett sötét is van és én, tudja, nem látok jól — föltette a monokliját. — Ezer grácia szegény fejemnek!...

— Minden meg van bocsátva, kedves Dini! Most pedig vigye el Jánost, mert úgyis láttam, hogy azért jött — és odafordult a muzsikushoz — magát kegyelemben elbocsátom, de nem felejtí el, — ahogy megbeszéltük... hat órákor! — kezét nyújtott és erősen megszorította Jánosét, aki most lehajolt és kezét csókolt. A kézcsók

tagadhatatlanul meleg volt és hosszú. Romby azonban már karonfogta a fiatalembert és vitte magával. Miska hallgatott és a teáját itta.

Nóra hirtelen egészen feléje fordult. A szeme szikrázott a haragtól, arcával közelhajolt Miskához:

— Mi ez? Egész este nem törődik velem! Délben hiába hívtam telefonon... A hivatalban is hiába kerestem. Maga pedig sem tegnap, sem ma nem hívott föl!

Miskát meglepte a váratlan támadás. Éppen ő akart szemrehányást tenni Nórának, hogy tegnap felhívatta magát telefonon és nem volt otthon. És azt is meg akarta mondani, igen, úgy látszik, János máris nagyon érdekli. Mert ha János így csókol kezét!... De bele sem kezdhetett. Nóra valósággal ráviharozta a haragját:

— És hol volt tegnap?

— Tudja, mondtam, hogy Bonthoséknak van a napjuk...

— Persze, azután ott maradt vacsorára... És az Irmuska — olyan okos!... Maguknak minden leány okos, aki tudja magukat hallgatni!... A Váci-utcában sem volt ma délelőtt. Pedig tudta, hogy ott vagyok!

— A Váci-utcában? De hiszen ma délelőtt a nagyjégen volt!

— Szóval, már ma délután is beszélt Irmuskával?... Igenis, voltam a nagyjégen, de azért a Váci-útcán is átszaladtam. Maga pedig nem volt sehol. És itt sem törődik velem! — a hangja hirtelen elcsuklott. — Mi van magával, Miska?... Miska, maga olyan furcsa egypár nap óta!

— Én?... De kérem!

A leány térdeire fektette a két könyökét, az állát pedig rátette a két kinyitott tenyerére. A keze remgett, az ujjait idegesen mozgatta. Hallgatott, nem nézett Miskára.

— De Nóra, kérem! — dadogott az zavartan.

— Ha már nem szeret... miért nem mondja

meg? ... Emlékszik, megígértük egymásnak, hogy mindig igazat fogunk mondani! Ha ez a szép, nagy érzés — ami olyan hirtelen elöntött mindkettőnket egypár hét óta — egyszer akármelyikünknel megszűnnék, meg fogja mondani a másiknak! — nagyot sóhajtott és meghajtotta a fejét. — Hát ha úgy van, mondja meg! ... Mindent ki lehet bírni!

A fiú megragadta a kezét:

— Nóra!

A leány most fölemelte a fejét és feléje fordította az arcát. A szeméből két nagy könny buggyant ki:

— Nóra! — súgta megindultan Miska ... Óvatosan körülnézett, azután a két kezébe vette a leány kezeit és simogatta:

— Tudja, hogy magát szeretem ... hogy örültem, eszeveszetten szeretem! Csak nem kételkedik bennem? ... Én becsületes ember vagyok. Nem képzeli, hogy nem érzem azt, amit mondok? ...

A leány megszorította a fiú kezét, azután hirtelen kivette a zsebkendőjét, letörölte a könnyeit:

— Tudom ... Ostobaság volna, ha kételkedném! Ne haragudjék, de nagyon ideges vagyok és ... maga tudja, — tette hozzá szégyenlősen — nagyon féltékeny a természetem. De sohasem bántom többé! ... Nekem olyan nagy szükségem van magára — mert egyedül vagyok! És annyi mindent várok az élettől! Mégis mindenki bánt ...

— Ki bántja? — kérdezte sötéten Miska és ebben a pillanatban kész lett volna megverekedni egy huszárezreddel.

— Hagyjuk ezt, Miska. A fontos, hogy maga szeressen ... Mikor jön el?

— Hát csütörtökön ott leszek a kamarazenén ...

— Igen, igen, jöjjön, csak az nem számít ... De szombaton — ráér? ... Szombaton délután pontosan hat órakor! Mici nem lesz otthon. A cirkuszverset hozza el,

azt úgy szeretem hallgatni. Énekelni fogok magának, jó? A Rózsalovag nagy áriáját, maga úgy szereti. És engem is szeret, ugye?

Miska nem tudott válaszolni. Ismerősök jöttek. Pár percig beszélgettek — végre elmentek. De mielőtt a fiatal-ember még megszólalt volna, Nóra megkérdezte:

— Mondja, ez a Romby Dini sokat jár külföldre, ugye? ... Most is olvastam, hogy Berlinben volt.

— Igen. Neki van valami fontos megbízatása, ami-ben sokszor utazik. Tudja, ő nagyszerű ember, neki van-nak a legjobb összeköttetései! Én ugyan az ilyet nem sokra értékelem, de viszont az ügyességét csodálom. És Berlinben is mindenkivel olyan jóban van, hogy nem is képzelem. Volt már a főhadiszálláson is ... Minden fontos embert ismer a császári udvarban. Például az Opera fő-intendánsa valósággal rajong érte! ... Igaz, hogy Dini állandóan debreceni paprikás szalonnát visz neki. Láttam például egy fényképét, amit azzal ajánlott neki, hogy „legkedvesebb barátomnak“.

Nóra hirtelen fölugrott:

— Igazán? ... Az ember nem is képzelné! ... Hanem nagyon megültünk itt, Miska, a mama megint haragudni fog! — és odanyujtotta a kezét. Miska ugyanazzal a me-legséggel és éppúgy csókolta meg a keskeny fehér kezét, mint az előbb János. A kézcsoók forró és hosszú volt. A leány még egy percre visszafordult:

— És a szemem szép volt ma? ...

— Mint az élő opál! — mondta rajongva Miska.

Nóra már ment is. Ahogy belépett a terembe, körül-nézett és látta, hogy Romby éppen ama bizonyos Tinka nénivel beszélget. Megcélozta őket és gyors lépésekkel odasietett hozzájuk:

— Kezeit csókolom, Tinka néni! Jaj, de remek a ruhája! Ugye, bécsi?

Az őszhajú dáma édesen rámosolygott Nórára:

— Hogy vagy, kis virágom? ...

— Jaj, Tinka néni, protezsáljon engem egy kicsit Dininél!

— Kedves Nóra, tudja, hogy én boldogan állok rendelkezésére!

— Dini, ennek a kisleánynak mindent meg kell csinálni! — mondta a kegyelmes asszony és ellebegett...

— Mivel lehetek a rendelkezésére?

— Szeretnék egy-két ajánlólevelet Berlinbe. Főképpen az Opera főintendánsához kellene egy levél. Azt hallom, magának nagyon jó barátja. Magát mindenki úgy ismeri ott...

Dini szerénykedett, de látszott rajta, nem titkolja, hogy Nóra igazat mond.

— A levél meglesz! A főintendáns tényleg nagyon jó barátom. Mikorra parancsolja, hogy elküldjem a leveleket? Kihez kell még?

— Azt maga tudja a legjobban. A fontos, hogy bejussak a zenei életbe és a társaságba. A legjobb mesternél fogok tanulni!... És azért az ilyen támogatásra szükség van... Csak azt ne higgye, hogy nem hiszek magamban! De — nagyot sóhajtott — ismerem a világot és az embereket... és ránézett Dinire.

— A leveleket már holnap megkapja, kedves Nóra. Sok szerencsét kívánok! Hanem én bizony azt hittem, hogy magának más tervei vannak! Az én kis Miska barátom...

Nóra türelmetlenül dobbantott a lábával:

— Ezek a pesti fiatalemberek mind egyformák! Ha egy leány rájuk mosolyog, mindjárt azt hiszik, hogy hozzá mennek! De én érzem, hogy maga — egészen más ember, mint a többi!

Romby meghajtotta magát:

— Ebben az egyben mindenesetre!...

Nyurga, szőke huszárhadnagy állt meg a leány előtt és táncra kérte. Nóra meleg pillantást vetett Dini felé, azután elment a táncosával. De hirtelen visszajött:

— De okvetlenül kérem holnap a leveleket, mert csütörtökön a reggeli vonattal utazom! — kezét nyujtott és nagyon melegen megszorította Dini kezét. Dini lehajolt és kezét csókolt. A kézcsók határozottan forró és hosszú volt.

Ahogy Romby kiment a teremből — Jánosba és Miskába ütközött.

— Remek teremtés ez a Nóra, fiúk! Nagyszerű valami! Nagy karriért fog csinálni! Meglátjátok! Hogy van-e hangja, azt nem tudom, de tud akarni és ez a legfontosabb. Ott Berlinben biztosan meg is tanul mindent, ami kell...

— Hol?... Hol?... — kérdezte egyszerre mind a két fiatalember.

Romby csodálkozva nézte végig őket:

— Nem tudjátok? Berlinbe megy énekelni tanulni! — amikor látta, hogy ezek ketten majd sóbálvánnyá válnak, elnevette magát. — Nem tudjátok, tényleg?... Csütörtök reggel utazik. Most kért tőlem ajánlóleveleket! Becsületszavamra! — tette hozzá végső megerősítésül. — Ezt nem kell féltetni, fiúk!

János nagyot nyögött:

— Nem kell féltetni, az már bizonyos.

Miska nekitámaszkodott az ajtófélfának. Nem szólt egy szót sem. Sápadt volt és egész bensője reszketett.

— Elmegy?... Elmegy?... — dadogta azután és erősen megszorította János karját.

— Na, fiam, — mondta János — nesze neked! Itt van az élő opál! Mindíg mondtam, hogy számárság ez a hasonlat!

— Nem számárság, János! — mondta halkan a másik. — A régiék megmondták: az opál könnyet jelent...

— Csak nem fogsz bögni! — mordult rá János. — Húzd ki magad!

Ebben a percben fiatal szőke leány jött ki az ajtón. Hirtelen Miska felé fordult és bólintott feléje.

Miska utánanézett, azután karonfogta a barátját:

— Gyerünk! Nem akarom még egyszer látni!

János lehorgasztott fejjel ment a másik mellett. Már kint jártak az utcán a hidegben, amikor megszólalt:

— Ne félj... Engem is becsapott!

Miska megállt a sötét utcasarkon és halkán csak annyit mondott:

— Hát igen... De azért a szeme szép, felejthetetlenül, csodálatosan szép... Hanem ez az opál, János — nekünk már örökre elveszett!...

2

Bécsi gyors

A KELETI PÁLYAUDVAR vasboltozatos csarnokát a téli reggelben ködből és füstből keveredett szürke, nyomasztó homály borította el. Egy-két lámpa égett pislogó, sárga fénykörrel, távolabb a szemafórok piros és zöld fényjelei imbolyogtak. Hosszú, kopott vonatok álltak egymás mellett, az egyik mozdony kéményéből szikraesőt köpdösött szakadozottan. Egy hang kétségbeesetten kiáltotta:

— Negyvenhetes! . . . Negyvenhe-te-e-s! . . . Ne-e-egy-ve-e-enhe-e-et-e-e-es!

Az érkezési oldalra éppen rázudult egy bejáró személyvonat zavaros, hömpölygő embertömege, a másik oldalon azonban alig lézengett néhány alak. Két hordár lassan baktatott a táskáktól roskadozó tolókocsival, de a bécsi gyors közönsége még benn szorongott a várótermekben. Egy fiatalember azonban már fel és alá sétált a vonat mellett és kétpercenként előkapta hosszú városi bundája mögül vékony acélóráját. Türelmetlensége, amelylyel a percek számolta és folytonos bekukkantása az elsőosztályú váróterem ajtóablaka mögé, akkor is elárulta volna, hogy valakit vár, ha a balkezeiben nincsen az a fehér selyempapírba gondosan becsomagolt hosszú virágcsokor, amelyet láthatólag szeretett volna állandóan úgy tartani a háta mögött, hogy az se lássa meg, aki szemben érkezik.

Ne rejtegezzük sokáig a várakozó ifjú személyét, aki most éppen tizedszer igazította meg keménykalapját azzal a nyugtalansággal, amely különben is mindig elfogta a pályaudvaron, akár maga utazott, vagy akár kísért, akár fogadott valakit.

Miska maga volt ő...

Az azonban nyilvánvaló volt, hogy Miska nem utazni készült. Először is azok közé a jólnevelt, társaságbeli ifjak közé tartozott, akik tisztában voltak vele, hogy az utazáshoz éppúgy föl kell öltözni, azaz megfelelően neki kell öltözni, mintha valaki bálba megy, vagy kihallgatásra a miniszterhez. Ahogy elképzelhetetlen volt Miska számára, hogy ez utóbbit valaki, ha már nem is kétsoros szalonkabátban, de legalább is jól szabott zsakettben kísérheti csak meg, olyan lehetetlen volt számára a gondolat, hogy ne kockás utazóruhában és komoly utazóbundában szálljon ilyenkor vonatra és ne bolyhos zöld vagy barna nyúlszörkalapot tegyen a fejére.

Igen, egészen nyilvánvaló volt, hogy Miska vár valakit. Ezt a türelmetlenségén és a virágcsokron kívül az is mutatta, hogy a balzsebéből félkilós, hosszú, aranyszállal átkötött Gerbeaud-doboz ágaskodott ki.

A történetek után természetesnek találjuk-e, hogy Miska a csütörtök reggeli bécsi gyorshoz ilyen kétségbevonhatatlan díszkíséretnek vonul be, ha eszünkbe jut, hogy kinek kellett ezzel a vonattal elutaznia.

Nem, Miska például ezt nemhogy természetesnek nem találta volna, de még lehetségesnek sem akkor, amikor Jánossal tegnapelőtt komoran és szótlanul végigbaktatott a Semmelweis-utcán. Mert amikor hosszú csönd után megálltak és elváltak, véleményüket egyszerre mind a ketten egyetlen tömör szóban foglalták össze:

— Kígyó!

Ki tudná megmagyarázni az ifjú férfiszívek forró kohójának különös művét, amely az imádott tüneményből rövid pár perc alatt gyalázatos hüllőt csinál. De ezt

csak az vegye tőlük rossznéven, akivel az életben sohasem esett meg hasonló.

Miska azon az éjen megfogadta, hogy soha, de soha többé szóba nem áll ezzel a hamis teremtéssel. És meg kell mondanunk azt is, hogy magában János is egészen hasonló fogadalmat tett...

Dehát!... Másnap délelőtt Miskát a hivatalában felhívta telefonon az a bizonyos édesen búgó hang, amelytől a fiúnak valahogyan mindig elszorult a szíve. Az édes hang tulajdonosa kétségbeesetten közölte Miskával, hogy az erbtantija magához rendelte egy hétre Bécsbe, mert gyöngélkedik s a mama most azt követeli, hogy holnap utazzék el.

Miska erre zordonan válaszolt a kagylóba:

— Érdekes, hogy Romby ezt már tegnap este tudta...

Erre pár pillanatra csönd felelt a telefonban, de azután hangos bugyborékoló nevetés:

— Óriási! — kacagott Nóra. — Hát az a bamba tényleg beugrott? Akkor megnyertem a fogadást.

— Ki az a bamba? És micsoda fogadásról van szó? — kérdezte zavarodottan Miska. Amire Nóra még mindig nagy nevetés között elmesélte, hogy fogadott a nővérével, aki titokban nagy rajongója Rombynak, hogy ő öt perc alatt akármilyen kérését teljesítteti a nagy bálrendezővel, ha csak egyszer is rámosolyog:

— Erre húgom azt mondta, hogy kérjek ajánlólevelet tőle a berlini Opera főintendánsához, mert Romby erre a barátságára a legbüszkébb és már két neves operai tagnak megtagadta az ajánlólevelet, mert híres arról, hogy félti az összeköttetéseit. Én pedig kijelentettem, hogy igenis megszerzem ezt az ajánlólevelet s erre fogadtunk egy üveg orosz otkolonban s akkor én még ma meg fogom kapni a levelet is, meg az otkolont is. Nahát, hogy milyen mafla ez a Romby!... Misike, gratuláljon a hódításomhoz! Délben pedig jöjjön ki a Váci-utcába, mert

beszélni akarok magával. Pá, pá! — elhallgatott, de azután pár másodperc után még hozzátette egészen halkán:

— De azért szeret?... — és gyorsan letette a kagylót.

Miska érezte, hogy a dolog valahogyan nincsen rendben. Az erbtanti hirtelen hívása, ez a furcsa fogadás, amelyről eddig egy szót sem szólt és maga Romby... Az egész valahogyan nem egyezett. Először is nem volt igaz, hogy Romby féltette volna az összeköttetéseit, mert ellenkezőleg, arról volt híres, hogy mindig mindenkinek minden lehető szívességet megtett. Másodszor pedig azt különösen nem lehetett róla föltételezni, hogy mint lelkes operalátogató, ismert énekeseknek meg énekesnőknek ilyen kérést megtagadna. Hiszen annyiszor volt rájuk szüksége különböző rendezései között. De még ha így van is, — miért nem szólt az egésről Nóra? Meg azután találkozása Rombyval egész véletlen volt!...

Ismételjük meg azonban, amit az előbb már mondtunk: dehát!... Mert hogy Nóra nemcsak a bécsi nagynéni és a különös fogadás gyanús történeteit mesélte, de mondott még valamit... Azaz, hogy kérdezett. Hisz ez... igen... ez a kérdés... nem is a kérdés, de a hang, ahogy mondta, ez mégsem lehet csalás, hamisság és kitalálás!

Miska tehát magában kimondotta ugyan, legalább is feltételesen, az ítéletet, hogy sem a bécsi hívásból, sem a fogadásból nem hisz el semmit, de azért elhatározta, hogy délben kimegy a Váci-utcába, természetesen azért, hogy a dolgot alaposan ellenőrizhesse és kifaggathassa Nórát... Meg azután szemtől-szembe mégis csak másként beszél vele a leány, telefonon könnyebb hazudni, mint ha valakinek a szemébe kell nézni.

Amikor azonban erre gondolt, megborzongott benne az ijedtség, hogy Nóra esetleg úgy tud nézni a szemével, hogy viszont belül mást gondol, de azután megnyugtatta magát, hogy vele szemben nem! Nem! Az ő kutató és

kemény tekintete előtt a leány nem fog tudni alakoskodni.

Legalább most véglegesen színt fog vallani, nyugtatta meg önmagát. Nyomban utána gyorsan fésülködni kezdett és újrakötötte a nyakkendőjét.

Félegy után odaszólt a szobatársának, hogy egy percre föl kell szaladnia a honvédelmibe, de félkettőre visszajön. Ha a főnök keresné, mondja meg, hogy a Zita-kórházi C-pavillon dolgában kell valamit sürgősen megtudnia.

A Szervita-téren, a kis virágosboltban vett három apró csokor ibolyát és betette a bundája zsebébe. Azután lassú lépéssel kísétált a Kristóf-tér sarkára és ott megállt.

Először is szemügyre vette azt a pár fiatalembert, aki a híres divatüzlet előtt álldogált. Nem volt köztük közelebbi ismerőse. Már pedig sürgősen bizalmas és szolgálatkész pajtásra volt szüksége. Nóra a mamájával jön majd s ha ő egyedül csatlakozik hozzájuk, hármásban egy komoly szót sem tud váltani a leánnyal. De ha jön egy barát, aki föláldozza magát és hajlandó a mamát mulattatni, akkor ő előre mehet Nórával s akkor majd alaposan előveheti. Ilyen fiatalember azonban sehonnan sem közeledett, ellenben hátulról valaki hirtelen meghúzta a kabátja ujját. Megfordult, a szőke Bonthos Irmuska állt előtte, a régi házi bútordarabbal, Cilivel, aki öt év alatt alig változott valamit. Sovány volt, unott és csöndes, mint azelőtt.

— De Irmuska!... — milyen gyönyörű is lett ez a leány, most, hogy az utóbbi hetekben megint összejött vele, valami furcsa érzése volt vele szemben. Ez a fiatal és ragyogó szőke szépség, amikor még bakfis korában őbelé volt szerelmes, elkérte a virágját, s amint később a nénjei mesélték, esténként heteken át selyempapírba göngyölve, a párnája alatt tartotta. Most pedig itt áll előtte huncut mosolygással, szinte fölényesen és majdnem kötekedő hangon kérdi:

— Vajjon kit vár a költő úr? ... A csillagok állásából azt kell hinnem, hogy egy magas, karcsú, széphangú hölgyet. Nem?

Miska zavartan tekintgetett jobbra-balra:

— A csillagok tévednek, Irmuska, a fiúkat várom, akikkel meg kell beszélnem a délutáni alsóst.

— Na ne mondja! Talán bizony nem is találja meg őket anélkül a Magyar Világ kávéházban, mi? ... Jól van, Miska, de azért vasárnap délután feljöhetne hozzánk, leszünk egypáran — már ment is tovább, gögös kis fejbiccentés után.

Miska sokáig nézett utána, ahogy eltűnt a Gizella-tér felé. A fiú ellenkező irányba indult és pár lépés után beleütközött egy angol lordba. Vagy legalább is valakibe, aki olyan elegáns volt, ahogy Budapesten rajzolták az időben a férfiszabók mintalapjain az angol lordokat. Miska nagyon megörült. Elébe állt.

— Szervusz, Pursi! Éppen téged várlak!

A borotváltképű, monoklis ifjú csodálkozott:

— Engem? Miért?

— Mert te most nekem segíteni fogsz.

— Na né, miért? ... és hogyan?

— Kérlek, mindjárt itt lesz Nóra. Nekem, tudod, sürgős beszélnivalóm volna vele, mert elutazik s ha kedves volnál és egy ideig jönnél a mamával ...

Lord Pursi leereszkedően bólintott:

— Tudod, hogy ez az ügy kedvemre van. Nem is képzeled, mennyit dolgoztam érdekedben vasárnap. Csak az volt a baj, hogy ez az örült zongorista János odajött és olyan hevesen kezdett neki udvarolni ...

— János? Kinek?

— Kinek? Hát Nórának! ... János pedig elemében volt, szétszedte a pianinót és egy félóráig dörömbölt rajta. Kétszer egymásután játszotta el a Campagnulát, már a fülemtövéen nő ki.

— Hát így vagyunk? — gondolta magában Miska és

a gondolat belenyilallott a szívébe. — Hát akkor ezek miért tettek úgy tegnap, mintha akkor ismerték volna meg egymást? ... Mert hogy Nóra ... — dühösen ökölbe szorította a kezét — azon nem lehet csodálkozni. De János ... ez árulás!

A másik folytatta:

— Nóra valóságéggal áradozott. Arra kérte Jánost, hogy egypárszor jöjjön hozzá és kísérje.

— Igen? ... — nyögte Miska.

— Különben nyugodt lehetsz, mert Nóra mindjárt itt lesz ... Erre felé jönnek, megálltak valami ismerősökkel.

Miska kémlelve nézett a hullámozó emberseregbe s végül is mintha tényleg fölfedezte volna a leány sötét bolerókalapját.

— Hát akkor, ha olyan kedves lennél! ... — súgta oda Pursinak. Alig mentek vagy huszonöt-harminc lépést, már találkoztak is Nóráékkal. A leány már messziről friss és kigyulladt tekinteteket vetett Miska felé, aki ben minden tegnapi és mai harag hirtelen elolvadt. Ha nem restelte volna, odaszaladt volna Nórához, hogy egy pillanattal előbb tudjon vele kezet fogni.

— Velünk jönnek? — kérdezte a leány.

— Igen, hogyne, — mondta Pursi — ha megengedik! — gyorsan odacsatlakozott a mamához és a Nemzeti Színház új darabjáról kezdett beszélni nekik. A mama nagy színházrajongó volt.

Nóra és Miska elől mentek, de a fiú hallgatott.

— Mi baja van? — kérdezte súgva a leány.

— Semmi és minden ... Azt hiszem, tudhatja ...

Nóra összevonta a szemöldökét:

— Tudhatja, nem tehetek róla, hogy el kell mennem Bécsbe.

— És Berlinbe?

— Mondtam már!

— Hja, fogadás! Egy szót sem hiszek az egészből.

— Hát ne higgyen... Én mindig azt hittem, hogy bennem sohasem fog kételkedni... De hát ha maga ilyen...

Miska nem felelt.

A leány arca egy pillanatra megrezdült:

— Hja, igaz, tegnap nem volt ott alkalmam megmondani, hogy én már ismerem a maga János barátját. Most vasárnap hallottam zongorázni. Egészen jó. Csak egy kicsit Bussonit utánozza... És mondja, miért szedi szét a zongorát?

— Ez egyik bolond szokása.

— Az is bolond szokása, hogy folyton meg akarja fogni az ember kezét?

— Nahát, ez a János... — gondolta magában Miska — mégis csak hallatlan! Tudja, hogy ő... és akkor... — magában már veszekedni kezdett vele.

— Miska! — vetette most oda hirtelen Nóra — nem jönne velünk ma délután moziba?

— Hová?

— Ide! Azt mondják, hogy csodajó.

A fiú habozott.

— Akkor tudnánk egy kicsit beszélni, így most nehéz ebben a tolongásban.

Ez döntött.

— Hát jó! Eljövök! — mondta Miska. — Hol találkozunk?

— Itt, a kapu alatt. Hatkor, jó? Legyen olyan szíves és vegyen egy páholyt.

Miska lapos pénztárcájában ijedten rezzent meg három tízkoronás. A fiú nyelt egy nagyot:

— Kérem, hogyne!

— Ki jön?

— A mama, a húgom, meg én és maga.

Miska megnyugodott. Ez a mozi akkoriban olyan berendezésű volt a nézőterén, hogy a páholyok hátul voltak a fal mellett, négy embernek egymás mellett kellett ülni.

Nem volt kényelmes, de Miska számára biztató lehetőség volt benne, hogy Nóra mellé kerülhet, úgyhogy a másik kettő a leányon túl lesz.

Nóra és a mamája elbúcsúztak és a Gizella-téren fiákerbe ültek.

Eredetileg úgy volt, hogy Miska délután elmegy Jánoshoz, de most dühös volt rá, még csak nem is telefonált neki.

A páholyt azonban megvette, azután még beszaladt a Gerbeaud-hoz és vett egy doboz zöld mentacukrot, mert ezt Nóra nagyon szerette.

Már háromnegyed hatkor ott várt a kapuajtónál.

Nóra természetesen késett.

Végre megérkezett, de nem hármásban, hanem egész nagy társasággal. A húga, annak egy barátnője az anyjával és még három fiú.

Miska hosszúra nyúlt arccal fogadta őket, de Nóra nagyon melegen megszorította a kezét és odasúgta:

— Menjen előre! Én jövök maga után.

A moziban már futott a kép és a nézőtér szűk sorai között nehezen tudtak előrefurakodni. Nóra azonban nagyon ügyesen úgy intézte, hogy a Miska páholyába ő, a húga barátnője és egy ifjú ember került, míg a húga meg a két mama és két fiatalember egy másik távolabbi páholyba szorult. Amikor elhelyezkedtek, Nóra, akin nagy, széleskarimájú fekete kalap volt, szembefordult, úgyhogy a kalap szinte elválasztotta őket a másik két embertől. A leány csöndesen lehúzta a kesztyűjét és amikor Miska átadta a cukros skatulyát, a balkezét egy pillanatra a fiúéban felejtette.

A film bonyolult rémtörténet volt, de szerepelt benne Párizs és a nagyopera. Amikor a vásznon fölillant az Opera bejárójának a képe, Nóra arca elkomolyodott, határozottak, szinte kemények lettek a vonásai és mintha valami ítéletet hirdetne ki, úgy mondta:

— Itt fogok én énekelni!

— És én? — kérdezte csöndesen Miska.

— Maga pedig nagyon nagy ember lesz idehaza. És amikor Pesten csinál valamit, arra fog gondolni, mit énekelek én. És amikor én ott kiállok a rivaldára, az fog eszemben járni, mit csinál most odahaza Miska. Azután mind a ketten elutazunk a Rivierára és ott fogjuk nézni az eget és a tengert... Jó?

— Szóval, talán mégis van valami igaz abban a berlini énektanulásban?

Nóra hirtelen megrázta magát, kiegyenesedett, szembefordult a fiúval és égő pillantással szólalt meg:

— Nézze, Miska, én magának nem tudok, nem is akarok hazudni... csak nem volt időm és módom, hogy beszéljek a dologról. Én megmondom magának egészen az igazságot. Én tényleg elmegyek Berlinbe. Nem bírok itthon maradni... Nem bírom ezt a kicsinyes, polgári életet... Unom a szalonokat és a teákat és ezeket a középszerű és érdektelen embereket... Engem minden, minden a színpad felé sodor... Maga, maga az egyetlen, akit kár itthagyni, de én tudom, hogy maga... maga más, maga nem fog elfelejteni... Éppolyan kitartóan tud akarni értem, mint én ezért a pályáért... Én Pestet itthagynom, de magát nem hagyom el. Írni fogunk egymásnak. Aztán maga majd kijön Berlinbe.

— Én?

— Van ott magának ismerőse most?

— Igen, Tuky, a doktor, a Pursi bátyja.

— Na látja. Mi nem szakadunk el... Kikísér holnap reggel a vonathoz? Hét óra húsz, Keleti!

Megfogta és felemelte Miska kezét és a kalap fekete kupolája alatt forró szájával egy pillanatra odaért Miska szeméhez.

Azután hirtelen előrefordult és szomszédjával, a leánnyal kezdett beszélgetni...

Ezért volt kinn csütörtökön reggel Miska a Keleti-pályaudvar indulási perronján.

Ezért járt egyre izgatottabban föl-alá, ezért nézte meg újra meg újra figyelmesen az órát. Ha az utolsó percekben jönnek, egyetlen bizalmas szót nem fog tudni beszélni Nórával, pedig az óra már hét óra négy percet mutatott!

Ekkor végre megjelent Nóra vékony alakja az elsőosztályú váróterem kinyíló ajtajában. Mögötte idősebb, köpcös úr jött, utánuk sovány öreg hordár, aki három nagy koffer alatt roskadozott. A köpcös úr ismert munkapárti képviselő volt és Nóra nagybátyja. A leányt tehát nem a mamája kíséri, Miska ettől kissé fölvidult, mert így mégis csak kilátás volt valami rövid kis beszélgetésre. Sietve ment eléjük.

Mikor Nóra meglátta, már messziről kiáltott a fiú felé:

— Miska!... Ez aztán meglepetés! Maga mégis csak igazi lovag! — odafordult a nagybátyjához: — Nézd, milyen kedves ez a Horváth Misi, kijött búcsúztatni...

Már ott állott Miska előtt:

— Hát ez óriási!... Honnan tudta, hogy ezzel a vonattal utazom?

Miska rábámult, érezte, hogy nagyon ostoba arcot vág. Dadogott valamit:

— Ez már az én titkom, kérem... és nem árulom el.

A leány egy hálás pillantással ismerte el, hogy Miska ügyesen viselkedett. Azután átvette a virágot meg a cukrot, de hosszú szürke esőkabátját, amelyet a karján hozott, átadta a fiúnak:

— Fogja, míg elhelyezkedünk!... Tóni bácsi, merre van a szakaszunk?

— Mindjárt megtudom, fiacskám. Várj meg itt addig!

Ott álltak a hosszú vonat végénél. Nóra csupa jókedv — ragyogott az örömtől, az utazás reggeli izgalmától.

Arca kipirult, a szemei csillogtak. Miska szomorúan nézte:

— Milyen boldog ez a leány... és milyen messze van már innen... Ő meg itt marad.

Nóra kitalálta a gondolatát. Kesztyűs kezével végigsimította a fiú karján:

— Megmondtam: nem szakadunk el!... És most ígérje meg, hogy minden este tíz órakor rám fog gondolni! Én is magára... De vigyázzon, ha egyszer elmulasztja... — nem fejezte be. Tóni bácsi visszajött és szólította:

— Elöl vagyunk, az étkező mellett. A kofferek már bent vannak! — azzal rohant is előre.

Nóra és Miska lassan sétáltak utána. Amikor végre odaértek és Nóra kezét nyújtott, sokáig erősen szorította vissza a kezét:

— Úgy szerettem volna még mondani valamit magának!

— Hát mondja!

— Már nincs rá idő!

— Akkor írja meg.

— Megírni nem tudom.

Miska fölsegítette a leányt a lépcsőn és utána ment.

— Akkor elkísérem Kelenföldre.

Nóra láthatólag zavarba jött:

— Az csacsiság... miért fárasztaná magát? Hogy tud onnan visszakecmeregni a városba! Nem, nem engedem!

— Előbb tudni akarom, mit akart mondani.

— Majd mégis megírom... talán jobb is lesz...

Ebben a pillanatban a kalauz bevágta az ajtót, a vonat füttyült, az indító trombitája fölharsant.

— Már késő — nevetett Miska. — Most mondja!

— Itt így nem tudom elmondani — a hangja idegesen csengett. Hirtelen megfordult és bement a fülkékbe.

Miska elkedvetlenedve nézett ki az ablakon s egy tehervonat kocsijait számolgatta, ahogy elrohantak mellette. Már a Népligetnél járt a vonat, amikor Nóra visszajött és csöndesen belekarolt a fiúba:

— Majd egyszer így megyünk együtt a Kékvonaton a Rivierára...

De Miska most dühös volt.

— Ne komédiázzunk! — mondta nyersen. — Mi most, azt hiszem, örökre búcsúzunk!

A leány tágra nyílt szemmel úgy nézett, mintha valami rettentő hírt hallana:

— Misike, hogy beszélhet így? Hiszen tudja...

— Csak azt tudom, hogy itthagytam... Vegye tudomásul, hogy én sem most, sem a jövőben nem osztozok... Nem tűröm a vetélytársakat, akkor sem, ha egy színházi nézőteret jelentene.

— Persze, szeretne bezárni egy kalickába!

— Azt szeretném, ha ott maradna a fészekben, amit én készítek magának.

— S hol van az, Misike? Gyorsan szóljon, ha elkészül, én azonnal oda fogok röpdülni... De figyelmeztetem, hogy nekem a legkisebb fészek négy szoba, mégpedig lehetőleg villában, valahol a Gellérthegyen vagy a Rózsadombon!

Miska elszántan nézett maga elé.

— Meglesz... két-három év alatt feltétlenül meglesz!

— És addig, Miska... addig?

A fiú nem felelt.

— Na látja — súgta most halkan Nóra és egészen közelhajolt Miskához... — Most mi jobb magának addig? Ha én itt Pesten egyik zsúrból a másikba járok, vagy egyik estélyből a másikba, a Váci-utcán sétálgatok fiatalurakkal és a nagyjégen bolondozom velük... Vagy pedig ha kimegyek tanulni, ahol reggeltől-estig nem érek rá semmire, csak a hangomnak élek és a zenének... maga

pedig néha kijön és akkor együtt járjuk Berlint, együtt rándulunk ki Potsdamba... Például most húsvétkor, jó?

A vonat nagyot zökkent és Nóra feje mintha véletlen lenne, egy percre odaütődött Miska arcához. A fiú könnyű, pillanatnyi csókot érzett a szeme szögletében.

— No, kijön?... — kérdezte azután Nóra.

Miska megszorította a leány kezét:

— Mindíg levesz a lábamról... maga az erősebb, hiába!

— Csacsi maga, Misike... Hogy lenne erősebb egy leány, aki szeret?

A gyors az összekötő hídon rohant át szörnyű csattogással. Amikor azután már kint futott a töltésen, Nóra újra megszólalt:

— Mondja, mi van Jánossal? Azóta nem láttam!

— Én sem — felelte Miska s bosszankodott, hogy Nóra éppen most megint Jánosról kezd beszélni...

— Tegnap keresett telefonon, de csak a húgommal beszélt, az mondta meg neki, hogy elutazom. Valami olyast mondott, hogy ő is utazik, mert Győrben lesz valami hangversenye... De hogy mikor, azt nem mondta a húgomnak.

Miska egy pillanatra élesen ránézett Nórára, a leány azonban zavartalanul és derűsen adta vissza a pillantását.

Tóni bácsi közben kijött a folyosóra és a delegációkról kezdett beszélni valamit. A vonat azután befutott a kelenföldi pályaudvarra.

Nóra a kezét nyujtotta, de előbb lehúzta a kesztyűjét. Miska hirtelen lehajolt a keskeny kézre és megcsókolta. Amikor fölemelte a fejét, a nyitott kocsiajtón át János arcát pillantotta meg, aki vékony aktatáskával a hóna alatt futott a vonat mellett.

Nóra előkapta a zsebkendőjét, eltakarta vele a szemét és befutott a fülkéjükbe.

Miska szinte szédülten nézett utána, de azután rá-

meredt Jánosra, aki éppen föl akart mászni a lépcsőn. Miska valósággal nekiugrott, ahogy leszállt.

— Mi... mit keresel itt?

János elvörösödött, de nyugodtan mondta:

— Győrbe megyek, hangversenyem van... holnap este fölhívlak — már fönn is volt a kocsiban és bevágta maga után az ajtót.

Az indító trombita megszólalt, a vonat elindult.

Miska pedig, mintha pofonütötték volna, sápadtan bámult utána és pillanatokig nem tudott megmozdulni a helyéből.

— Árulás!... — ez volt az első, ami eszébe jutott. Azután sietve indult a kijárat felé.

Akkor vette csak észre, hogy Nóra hosszú szürke esőkabátja ottmaradt a karján.

3

Az új harmadik

JÁNOS azzal dobbant a leány elé:

— Szóval, Miska kint volt a Keletin... Hónnan tudta?

Nóra idegesen rántott a vállán:

— Én is ezt kérdeztem tőle... Azt mondta, ez az ő titka... Már azt hittem, maga árult el...

— Én?... Hogy képzeli! — védekezett János. Már védekezett. A másik pedig tovább támadott:

— Nem szólta el általában magát előtte?... Mit beszéltek rólam azóta?

— Csak nem képzeli... Kezet sem ad?

— Haragszom, mert biztosan tudom, — folytatta Nóra felcsattanva — hogy beszéltek rólam... Láttam Miskán, az egész viselkedésén. Olyanokat kérdezett.

— De nem, Nóra, becsületszavamra... Miért? Mit kérdezett Miska?

A leány elnevette magát:

— Nem fontos... Már az egész dolog nem fontos, ha maga azt mondta, szavára, akkor az úgy van — megfogta János kezét és erősen megszorította.

János fölemelte a keskeny kesztyűs kezét és maga felé fordította a tenyerét, ahol a gombolás fölött a kesztyű bőre szabadon hagyott egy kis darabot a leány tenyeréből, ott megcsókolta.

- Édes...
- Meddig jön?
- Nevetni fog... én tényleg Győrbe megyek!
- Miért?
- Mert este a hangversenyen és látom el a zongora-kíséretet.
- Micsoda hangversenyen?
- Valami jótékony célú Vörös Félhold-hangverseny lesz.
- Ott ki a hegedűs?
- Nem hegedűt kísérek, hanem éneket.
- És ki az énekes?
- Nem énekes, hanem énekesnő. Marossy Elza.
- Gratulálok! — mondta Nóra kedvetlenül. — Marossy gyönyörű szép nő...
- Lehet... A hangja azonban már nem a régi.
- De nagy kultúrája van. És mit énekel?
- Operaáriákat, persze... a Habanérát, a Pillangó kisasszonyt... Ráadásul Toscát.
- Irigylem.
- Máris?... Maga még el sem kezdte!
- Nem a sikereit irigylem... azt, hogy ma este magával lesz! — erősen a fiú szemébe nézett. Azután előre ment és bement a szakaszukba.

Tóni bácsi újságot olvasott, de éppen letette és zsebredugta a csiptetőjét. Csodálkozva nézett Nórára, a szeme azt fejezte ki:

— Már megint egy fiatalember?... — de nem szólt egy szót sem.

Nóra elmosolyodott:

— Tóni bácsi, bemutatom neked János barátomat... zongoraművész — tette hozzá magyarázón. — Vele szoktam korrepetálni.

János meghökkenve nézett a leányra:

— Miért hazudik ez most? — gondolta magában,

de erre éppúgy nem tudott felelni, mint ahogy általában a férfiak nem szoktak tudni felelni erre a kérdésre.

— Áh, igen! Nagyon örvendek! Szóval, egy új Liszt Ferenc? ... Na, én most megyek reggelizni az étkezőkocsiba ... Nem jöttök át?

Nem mentek át.

Ahogy Tóni bácsi behúzta maga mögött az ajtót, Nóra két határozott mozdulattal jobbról-balról összehúzta a függönyöket. Hirtelen megfordult, a jobbkarjával átölelte János nyakát, a balkezevel beletúrt a hajába és hirtelen megcsókolta a fiú szemét. De amikor János át akarta ölelni és vissza akarta adni a csókot, Nóra hirtelen eltávolodott és megint széthúzta a függönyöket. Könnyű mozdulattal hátulról fölfelé megsimította a haját és megigazította a kontyát.

— Bolond voltam ... Felejtse el!

— Hogy lehetne ezt elfelejteni? — mondta János és egészen közellépett a leánynoz.

De Nóra hirtelen leült, arcát két kezébe temette és elkezdett sírni.

— Mi baja, Nóra? Mi történt? — kérdezte rémülten János és leült a leány mellé.

Nóra nem felelt. Pár pillanat múlva már fölvetette a fejét, előszedte a zsebkendőjét, letörölte a könnyeit.

— Semmi, János ... semmi ... Csak olyan szörnyű az, hogy el kell mennem ... Tegnap nem mondtam magának igazat a telefonba ... Én nem a nagynéném betegsége miatt megyek Bécsbe, hanem mindjárt továbbutazom Berlinbe és legalább egy évig nem jövök haza ... Egy évig nem fogom látni magát, János. Még mindig csodálkozok, hogy elsírtam magamat?

— Évig ... egy évig! ... — dadogta a fiú. — De hiszen tegnap még azt mondta, hogy a jövő vasárnap megyünk a Svábhegyre sétálni?

— Nem mondtam igazat, mert ... mert a telefonba

nem tudtam volna ezt megmondani magának... Viszont én magának nem tudok hazudni... magának nem!

— Miskának is megmondta?

Nóra egy pillanatig hallgatott, azután legyintett:

— Miskának csak annyit mondtam... hogy esetleg átrándulok Berlinbe... De neki nem tudok beszélni az én nagy álmomról.

— Arról, hogy operaénekesnő lesz?

— Igen, és kérem magát is, sohse beszéljen erről a dologról vele. Az álom a mi kettőnké, János...

— A mi kettőnké?

— Igen. Mert amikor én énekelni fogok a párizsi Operában, akkor maga fogja vezényelni a zenekart.

— No, azt már bajosan! Ahhoz nekem kellene legalább húsz év és csupa sikeres, szerencsés húsz év.

— Na és nekem?

— Egy nőnek sokkal könnyebben megy az ilyesmi. Az énekesnői karrier hirtelen emelkedik föl... Márólholnapra elsőrangú csillag lehet valakiből. Nálunk muzsikusoknál ez nem megy ilyen egyszerűen... Különben is a franciák nem igen engednek oda akárkit...

— Hát akkor majd én jövök Pestre. Maga Pesten fog dirigálni!

— Az már lehet... Tényleg szó van arról, hogy esetleg korrepetitor lehetek az Operánál jövőre.

Nóra idegenkedve nézett végig Jánoson.

— Korrepetitor?

— Hja, valahol el kell kezdeni, kedves Nóra!

— És Marossy Elza protezsálja magát? Azért kíséri?

— Dehogysis!... Csak az ő rendes kísérője nem jöhet és engem kértek, hogy helyettesítsem.

— De maga ismeri Marossyt?

— Talán kétszer beszéltem vele.

— Bele fog szeretni!... Igen, érzem, hogy bele fog szeretni... Hát csak menjen... csak fusson utána!...

Igaza van... Én elmegyek, mit törődik maga holnap-
után velem!

— Ugyan, kérem, micsoda csacsiság ez a Marossy-
dolog? Legalább öt évvel idősebb, mint én!

— De szép!

— Micsoda gyerekes képzelődés... Nóra, hát mit
gondol rólam?... Hogy én a maga első gyönyörű csókja
után...

— Maga... maga mit gondol rólam? Hogy én... ki
vagyok és milyen... aki alig ismerem és máris megcsó-
koltam... — nagyot sóhajtott. — De lássa, ez az én
bajom, a nagy őszinteség, az egész nyíltság... hogy nem
tudom titkolni azt, amit érzek. Azt mondom, amit érzek
és azt teszem, amit érzek!

Hirtelen János nyakába vetette magát és az ajkával
rátapadt a fiú szájára.

Forró és fullasztó csók volt. János beleszédült.

De Nóra hirtelen kiszakította magát az ölelésből.
Fölugrott, feltépte az ajtót és kiszaladt a folyosóra.
Egy pillanatra visszafordult és halkan súgta:

— Ne jöjjön utánam... majd mindjárt visszajövök.

János várt, de a leány csak nem jött. Eltelt tíz perc,
félóra, háromnegyedóra és Nóra nem tért vissza.

János egyre türelmetlenebb lett. Tóni bácsi eldobott
újságját háromszor is megpróbálta olvasni, de mindig
újra letette. A tájat nézte idegesen, az elfutó távírópóz-
nákat, a fakóbarna Vértess-hegyeinek körvonalait. Ujjai
haragosan doboltak az ablakon.

— Mi van ezzel a leánnyal? Miért nem jön vissza
Nóra?

Végre is dühösen kiment a fülkéből és átment az
étkezőkocsiba, amely közvetlenül az ő kocsijuk után
következett.

Nóra ott ült Tóni bácsi mellett és szemközt vele egy
magas, borotvált huszárfőhadnagy. Azzal beszélgetett.

A leány cigarettázott és most éppen tréfásan a főhadnagy szeme közé fújta a füstöt.

Janos duhösen vissza akart fordulni, de Nóra meglátta és intett neki.

— Jöjjön csak! — kiáltotta feléje. — Bemutatom egy másik muzsikusnak. Pista remekul hegedül!

A főhadnagy kezét nyujtott és elmorogta a nevét... János csak annyit értett belőle, hogy „...czy...”

— Oh, én csak olyan naturalista vagyok! — nevetett a huszár.

Janos lassan, megfontoltan felelt:

— Az nagy tulajdonság, nem is tudod, milyen nagy tulajdonság!

— Es ki a kedvenc zeneszerzője, Pista? — kérdezte Nóra, odakacsintva János felé. — Fráter Lóránt, vagy Dankó Pista?

A főhadnagy arcán mintha valami kis felhő szállt volna át. Egy ideig nem felelt, később halkán csak annyit mondott:

— Bach...

Nóra megrázta a fejét:

— Én nem szeretem... nekem unalmas... — azután zavartan tette hozzá: — Persze, azt elismerem, hogy óriási...

— Szép, hogy elismeri — bólintott János és mert mindenáron szeretett volna valami fájót mondani, utánavevette: — Egy percig sem hittem, hogy magát Bach érdekelheti!

Nóra megütközve nézett rá, azután elfordult, mereven kinézett a kocsiablakon. Amikor később visszafordult, János látta, hogy a szeme csupa könny.

— Komisz voltam! — mondta magában a fiú és szerette volna valahogy jóvátenni a dolgot, de nem sikerült. Azt mondta:

— A maga vérmérsékletéhez Verdi illik.

Nóra erre felugrott:

— Na, Isten velük, én most visszamegyek! — a főhadnagynak kezét nyújtott, de Janira rá sem nézett és otthagytta őket.

— Megbocsátasz, utána megyek! — mondta pár perc múlva, nagy hallgatás után János és már ment is.

Amikor visszaért a fürkhéhez, Nóra a tükör előtt állt, táskájából keskeny és vékony füzetet vett ki s kitépett belőle egy lap selyempapírt. Azzal előbb letörölte jobbról-balról az orrát, azután kétoldalt a bőrt a szája körül, majd új lapot vett elő és azzal letörölte az arcát.

Amikor észrevette, hogy János nézi, zavartan eldugta a füzetet a tárcájába, a selyemlapokat pedig összegyúrta és bedugta a hamutartóba.

János mentegetődzni akart, de nem jutott hozzá, Nóra leült és intett, hogy üljön melléje:

— Nagyon ideges voltam, ne haragudjék, ... de Tóni bácsi a nyakamra hozta ezt az embert. Ki nem állhattam! ... Pedig valósággal üldöz!

Már túljártak Komáromon s a leány egy percre megfogta János kezét és benne felejtette a magáéban ... Később fölállt, odament az ablakhoz és sokáig kibámult rajta. Azután hirtelen megfordult, odament Jánoshoz, ráhajtotta a fejét a vállára, onnan fölnézett rá és azt súgta:

— Ne felejtse el ... Ígérje meg, hogy minden este kilenc órakor énám fog gondolni, jó? Én is magára ... és egyszer kijön Berlinbe, ugye? ...

János meg akarta ölelni, de Nóra szelíden kibontakozott:

— Nem, nem! — súgta. — Most menjen így el! Így, hogy csak akartuk a csókot ... de nem adtuk ... Menjen! Mire megfordulok, ne legyen itt!

Újra visszament az ablakhoz.

János vette a cókómókját, kint még megállt az ajtóban, de a leány nem fordult vissza, János tehát átment a kocsi másik részébe. Ott is maradt Győrig.

Amikor leszállt, beleütközött a főhadnagyba...

— Hát te nem utazol tovább? — kérdezte tőle János.

— Áh, nem! A következő vonattal már megyek is vissza.

— Azalatt el tudod intézni itt a dolgodat?

— Nincs itt nekem semmi dolgom, öregem! Én csak azért vagyok itt, mert megnyertem egy fogadást.

— Fogadást?...

— No igen, tudod... tegnap este vacsora után találkoztam Tinka néniéknél Nórával... Sokáig muzsikáltunk... én persze ittam is. Nagyon virágos kedvem volt és amikor hajnalban hazamentünk, Nóra azt mondta, hogy könnyű nekem, mert én alhatom, de neki korán kell kelni, mert ő utazik. Erre én azt mondtam, hogy ki fogom kísélni a vonathoz. Nem akarta elhinni, erre én fogadást ajánlottam, hogy nemcsak kikísérem, hanem Győrig el is kísérem. De én valahogy elkéstem és majdnem lemaradtam, csak az utolsó pillanatban tudtam fölugrani a vonatra... Később nagynehezen megkerestem a fülkéteket, be is köszöntem, láttad?

Nem, János nem látta és nem bánta volna, ha soha nem is látta volna meg ezt a főhadnagyot, mert akkor nem beszélt volna vele és nem tudta volna meg, hogy...

— Csalás! — gondolta magában és rettenetesen föl volt háborodva, nem is Nórára, hanem magára.

— Úgyis el kellett volna jönnöm Győrbe... — mentegette magát, de érezte, hogy ez ostobaság, mert utazhatott volna délben is, sokkal kényelmesebben.

— Gyönyörű teremtés ez a Nóra! — mondta kedvesen a főhadnagy. — Olyan közvetlen, igazán csodálatosan bizalmas tud lenni... Csak, azt hiszem, hogy egy kicsit vakmerő tervei vannak az élettel szemben, — de mintha megbánta volna, hogy ennyit mondott, hirtelen hozzátette — persze, nekem csak futólag beszélt róluk...

János azonban tudta, hogy a fiatal katona ezt csak azért mondta, nehogy az lássék, mintha elfelejtkeznék a

bizalmasság kötelességéről, azért hát meg is akarta könnyíteni a helyzetét:

— Ezt mind tudjuk, kérlek... mindenáron opera-énekesnő akar lenni!

— Szép hangja van!

— A hangja nem nagy, de az energiája rendkívüli... Ez mindenesetre sokkal jobb, mintha fordítva volna. Biztosan karriert fog csinálni! — nevetett hangosan és erőltetetten, de magában csöndben megismételte:

— Igen, karriert fog csinálni, — és hozzágondolta — csakhogynélkülem!

— Na és mit nyertél a fogadáson? — kérdezte a főhadnagyot és tréfásan belelökött az oldalába.

— Azt mondta, hogy valami nagyon szépet fogok kapni tőle, de jöjjen ki érte Berlinbe... Ezt különben valószínűleg meg is fogom tenni, mert egy-két hónapon belül valószínűleg oda kapok hivatalos beosztást.

— Ahá! — gondolta magában János. — Szóval, összeköttetés...

Ez egy kicsit megnyugtatta, de ez nem tartott soká, mert érezte, hogy e körül a dolog körül még sincs minden rendjén akkor sem, ha Nóra tudta, hogy a főhadnagy kikerül Berlinbe. Miért mondta, hogy ki nem állhatja és hogy Tóni bácsi hozta a nyakára?

— Furcsa! — gondolta magában, amíg elbúcsúzott a huszártól. — Ez a Nóra az egyetlen nő, akivel az ember nem tudja kiismerni magát.

Ez igaz is volt, meg nem is. Nórával valóban nem lehetett kiismerni magát valakinek, János csak abban tévedett, hogy nem Nóra volt az egyetlen ilyen nő.

Ezt azután később János is megtanulta.

4

Veszélyes ígéret

AMIKOR Miska délben hazament a hivatalból, merített papirosú borítékot talált az asztalán. Nyomtatott meghívó volt benne.

Miska csodálkozva nézte, mi jutott eszébe a miniszternek és feleségének, hogy őt meghívják vacsorára. A hívás a jövő hétre szólt, csütörtökön este kilenc órára.

— Hogy jutottam én ezeknek eszébe? ...

Azután kezdett valami földerengeni benne, mintha Romby Dini mondta volna, hogy a miniszter felesége akar rendezni valami hangversenyt.

— Na mindegy! Legalább kapok egy jó vacsorát!

Ebéd után elolvasta az estilapot és abban meglepve látta, hogy Marossy Elza Győrben vendégszerepel és a zongorakíséretet János látja el.

— Hát akkor mégis igaz... De akkor is miért utazott hajnalban, miért nem az énekesnővel együtt? ...

Cudar dühös kedve volt és levetette magát a kerevetére:

— Gombház... — próbálta vigasztalni magát az ismert hiábavaló férfi mondással, de hiába, mert Nóra szeme csak ott táncolt előtte a sötétben... Mivel azonban Miska egészséges fiatalember volt, hamar elaludt és későre ébredt fel. Akkor jutott eszébe, hogy ma este Operába kell menni... Gyorsan átöltözött, beugrott egy

konflisba. Sikerült is idejében megérkeznie, még éppen be tudott osonni a helyére.

Amíg a zenekarból megszólalt a zarándok-kórus ismert dallama, Miska körülnézett és boldogan állapította meg, hogy az öreg zenekritikus mellé került... legalább a szünetekben nem fog unatkozni, az öregúr mindig olyan kedves hozzá. Amellett biztosan nagyon jókat fog mondani.

Miska abban nem csalódott, hogy az öregúr ezúttal is kedves volt hozzá, jó mondásokról vagy szünetközi beszélgetésekről azonban szó sem lehetett, mert az öreg a felvonás után fölállt:

— Na, öcsém, nekem elég volt!... Derék hőstenorunk a harmadik felvonásra úgyis végkép rekedt lesz és valószínűleg részeg is. Az ember igazán nem érti, hogy van még Venus, aki hajlandó vele... énekelni... Hanem maga tehetne nekem egy szívességet, Miska öcsém!

— Kérem, parancsoljon!

— Nézze, írja meg helyettem a kritikát a mai előadásról. Nem kell sok, vagy tizenöt sor. De abból három sort írjon roppant melegen és elragadtatva erről a balettpatkányról, akinek — a színlapon rábökött egy névre — falábai vannak ugyan és olyan ügyetlen, mint egy rattler kutya, de viszont a szerkesztőm feleségének egyik unokahúga... Azután holnap reggel küldje fel a szerkesztőségbe, én majd adjusztálom...

Miska készségesen megígérte. De nem is tudta, hogy voltaképpen mit ígért meg.

Ettől kezdve nem tudott sem a zenére, sem a színpadra figyelni. Folyton az járt a fejében, mit fog erről írni... és hogyan fogja megírni?... Elhatározta, hogy előadás után mindjárt bemegy egy kávéházba, tintát, tollat és papírt kér... Előre élvezte ezt a számára új helyzetet, de mire Tannhäuser vándorbotja kivirágzott, mégis meggondolta és egyenesen hazarohant. Otthon beült a

szobájába és hozzákezdett az íráshoz. Sehogy sem ment. Már ötödször kezdte újra, amikor végre megszületett az első olyan mondat, ami tetszett neki. Akkor azután neki-lendült és hamar elkészült vele. De két hosszú kutyanylevet telefirkantott. Mert az ívpapírt középen behajtotta és kettévágta gondosan. Másnap reggel már félkilenckor bent volt az öregúr szerkesztőségében. Majdnem egy órát kellett várnia a keskeny fülkében, amit a nagy emeleti üzlethelyiség egyik terméből rekesztettek el s ami körül-belül úgy nézett ki, mint valami nagyobb szabású kutyaól. Két kicsiny öreg asztal állt benne, de csak az egyikén volt tintatartó és egy piszkos törött tollszár. Telefon azonban mind a két asztalon volt. A falon naptár lógott, a sarokban fogas, a mellett tükör. Az ablak mellett a falról nagy darabban lógott le a tapéta. Még egy kopott térkép is volt a falon, amely a nyugati harcteret ábrázolta. Piros-fehérek és piros-fehér-fekete zászlócskákkal volt tele ez a térkép, amelyet azonban rettentő tintafojt éktelenített el. A lecsurgó tinta persze a falat is elpiszkolta és a barátságatlan fülkét még visszataszítóbbá tette. Miska kényelmetlenül üldögélt egy darabig a rozzant széken, azután járni kezdett föl-alá, végre kibámult az ablakon. Akkor látta, hogy az öregúr lassú lépésekkel jön át az úttesten, selyemkihajtós hosszú fekete felsőkabátban és ragyogó cylinderben. A gomblyukában fehér szegfű virított. De eltelt tíz perc is, amíg megnyílt az ajtó és elkápráztató előkelőségében belépett rajta. Nyilván a híres cukrásznak a házban lévő fióküzletében lehetett közben, mert finom fehér papirosba burkolt kis csomagot hozott a kezében, ami az előbb még nem volt nála.

Kedves mosollyal bólintott oda Miska felé és nagy gonddal letette az egyik asztalra a köcsögkalapot, a felöltőjét pedig felakasztotta a fogasra. A szegfűt kivette és szalonkabátjának gomblyukába fűzte. Lassan lehúzta pezsgőszínű kesztyűjét, azután kezet nyujtott Miskának:

— Remélem, nem várt sokáig? Nekem egy kis dolgom

volt odafönt — és a kezével hátrafelé bökött — ... a Várban — mondta azután halkan.

Miskára erős benyomást gyakorolt az öregúr válogatott öltözéke, de nem merte megkérdezni, hogy hol volt a Várban és kinél. De ezt különben hiába is tette volna, mert Gazsi bácsi — úgy hívták az öreget — soha nem beszélt, arról sem, ha tényleg volt valakinél, arról sem, ha úgy tett, mintha tényleg lett volna valahol dolga.

— Elhoztad? — kérdezte. Miska már nyujtotta is. Az öregúr átvette, szemére illesztette aranykeretes monokliját és olvasni kezdte a kéziratot... Közben jobbkezésének mutatóujjával olyasféle mozdulatokat tett, mint egy vezénylő karmester. Közben kétszer összehúzta a szemöldökét, végül is biccentett egyet.

— Egész jó! — mondta. Azután leült az egyik asztalhoz, a kéziratot maga elé tette, elővette a ceruzáját és kihúzta több mint a felét annak, amit Miska írt.

A fiúnak elszorult a szíve, mert látta, hogy Gazsi bácsi éppen azt a részt törölte ki, ahol megmondta véleményét — és pedig nem éppen hízelgő véleményét — a tenoristáról.

Az öregúr azután titokzatos jeleket írt a papír felső balsarkára:

— No, így jó lesz... — nagyot kiáltott: — Mihály!... Mihá-á-ály!...

Nyílt az ajtó. Öreg szolga csoszogott be.

— Adja oda Krampusznak! — átadta neki a kéziratot és még egy kis cédulát, amit hirtelen a belső zsebéből kapott elő. — Ezt meg vigye be a dirinek, mondja meg neki, hogy sürgős!

— Egészen jól ír maga, öcsém! Formásan és érthetőn... ami ma szinte meglepő...

— De ki tetszett húzni... — dadogta Miska — éppen a legfontosabbat, ahol megírtam a szörnyű gikszeret...

— Igen, fiam, kihúztam, mert igaz volt!

— De miért, kérem?

— Nézze. Maga még fiatalember, maga még lehet kegyetlen. Jeles tenorunk azonban már öreg. Már most, hogy festene az, hogy erre én figyelmeztetem, aki egykorú vagyok vele.

— De Gazsi bácsi nem énekel és nem csinál gikszer!

— Gondolja? — kérdezte szórakozottan s a monokli zsinórját fölemelve, ingát játszott vele. Kis ideig hallgatott...

— Néha, amikor a vezércikket befejezem, bizony én is érzem azt, hogy ez már nem a régi. Hogy valami hiba van a hangvételben... hogy nincs igazi kicsengése... Szóval, én érzem a sorstársi közösséget jeles tenorunkkal: az öregségét... Persze, más volna, ha ez a kritika a maga nevével jelennék meg. Új ember ha belép a szobába, csapja be az ajtót. Legfeljebb azt mondják rá, hogy nevetlen ember, de mindenesetre észreveszik... Én már halkan lépek be, mert előbb-utóbb ki kell lépnem... Öt év, tíz év, tizenöt év... Attól függ, meddig bírja még a vesém... Én hát nem vesézek. Nem írom meg a rosszat.

— De ha a rossz az igaz — mondta szerényen Miska.

— A megjegyzés becsületére válik, ifjú barátom... Az igazság azonban stiláris kérdés... Már tudniillik nálunk... itt... Mert én nem írhatom meg, milyen rossz beszédet mondott tegnap pártunk egyik jeles vezéralakja, miért írjam meg, hogy a mezzoszoprán fejhangjai hamisak? Pedig azok... Dehát ezt maga még nem érti — halkan tette hozzá: — Kívánom, hogy ne is értse soha... De nézze csak, megtehetne nekem még egy szívességet. Ma este filharmonikus hangverseny van, elmehetne helyettem. A műsor nagyon jó, de én vacsorára vagyok híva és nem szeretnék elkésni. A háziasszonynak van egy olyan sajtpuddingja, amit nem szabad elrontani... Elmegy helyettem?

— Ó, hogyne, boldogan! — felelte Miska. — És akkor holnap reggel majd behozom!...

— Jó, akkor várjon egy kicsit, mindjárt adom a jegyet. Különben is utána kell néznem ennek a... — nem mondta meg, hogy minek, de Miska megérezte, hogy arról a kis céduláról lehet szó, amit Gazsi bácsi a szolgának átadott.

Ebben a pillanatban torzonborz fejű ember kukkantott be az ajtón.

— Na mi lesz, öregem! A fő már várja a vezért!

— Ma nem én vagyok a soros — mondta Gazsi bácsi méltósággal.

— Kótay beteg! — dobta oda a másik. — No, sietés!

Az ajtó becsapódott és Gazsi bácsi megvető arccal nézett az eltűnt ismeretlen után:

— Ez a Krampusz, most látta! Segédszerkesztő, egész nap ordít és sohasem tudja, hol van a feje... Egy percre várjon!

Miska fél órát várt. Akkor nyílt újra az ajtó és Gazsi bácsi bosszús képpel tért vissza.

— Egy sakáltól könnyebb kapni egy jó falatot, mint ezektől tíz koronát — dörmögte. — No, de most jól levágtam!... Tessék, itt van a jegy, azután holnap legyen szerencsém!

Miska tehát elment a filharmonikus hangversenyre, ahol találkozott Jánossal. A tegnapi dolgot egyik sem hozta elő. A szünetben a nagy irodalmi vitáról beszélgettek. A híres öreg főszerkesztő élesen megtámadta az új költők egyikét. János szidta az öreget és rajongott a megtámadott költőért. Miskának az volt a véleménye, hogy a vita meddő. Ezen veszekedtek egy kicsit, azután elváltak. Nem mentek együtt haza, pedig egyfelé laktak. A tegnapi dolgok még sajogtak mind a kettőben.

Miska otthon gyorsan elkészült a kritikával, azután

lefeküdt. Musset könyveiből kivett egyet. Pár oldalt elolvasott „A század gyermekének vallomásai“-ból.

— Milyen messze van tőlünk... — gondolta magában — sőt éppen tölem... miért van, hogy mégis — de erre már nem felelt és elaludt.

Másnap tíz órakor ment be a szerkesztőségbe. Ezúttal az öregúr előzte meg. Már ott volt és fel-alá járt a folyosón, két kezét a hátán összekulcsolva. Elgondolkozva lépett Gazsi bácsi, alig vette észre, amikor köszönt neki.

— Csak menjen be, fiam, majd mindjárt jövök!

Miska bement a fülkébe és az egyik asztalhoz leült. Pár perc múlva a Krampusz nyitott be és sokszorosított gépirást dobott oda az asztalra, de közben oda sem nézett:

— Ebből csináljon húsz sort! — mondta, de már ott sem volt.

Miska válaszolni akart, de már nem volt ideje.

Az asztalon volt kéziratpapiros, Miska tehát engedelmesen elővette a ceruzáját, elolvasta a gépiratot. Pest vármegye közgyűléséről szóló könyomatos tudosítás volt. Miska másodszor is végigolvasta, azután csinált belőle egy húszsoros kivonatot. Mivel pedig arról volt szó benne, hogy a törvényhatósági bizottság bizalmat szavazott a kormánynak, azt a címet adta neki: Pest vármegye a kormány mellett.

Eszébe jutott, hogy ezt be is kell küldeni a Krampusznak, hát elordította magát:

— Mihály!

Kisvártatva megjelent a csoszogó szolga és bizalmatlanul ránézett.

Miska fogta a kéziratot és átadta Mihálynak.

— Ezt be kell vinni a Kra... a Kra... izé... a szerkesztő úrnak!

Mihály biccentett és elment.

Két perc múlva kicsapódott az ajtó, mögötte megjelent Krampusz arca, tajtékozva ordította:

— Megörült?... Pest vármegye a kormány mellett?...

Hát miért vagyunk mi ellenzéki lap? — bedugta a fejét és amikor az ismeretlen fiatalembert meglátta, meghökkenve nézett rá.

— Pardon! — mondta. — Azt hittem, hogy az a marha Falusi! — ezzel megint eltűnt.

Végre jött Gazsi bácsi. A kritikát monokliján keresztül megint gondosan átvizsgálta. De most csak egy szót húzott belőle.

— Nem — mondta. — Ez talán kicsit sok. Jó kar-mester, de nem zseniális. A legjobb esetben tehetséges... — de azért nem tehetség!... Lássa, kérem, ez nálunk a legnagyobb baj. Mert itt mindenki tehetségesnek indul, de hányan vannak a tehetségek?

Gazsi bácsi ma nem volt szalonkabátban. Sötétkék, nagyon puha anyagú öltöny volt rajta. Halványszürke mellény és bordó nyakkendő.

— Nem akar ma elmenni a Király Színházba?

— Szívesen!

— Itt a jegy... a kritikát féltízre kérem.

Miska másnap féltízkor pontosan ott volt a kritikával. Gazsi bácsi azonban nem volt ott és Mihály azt mondta, nem is jön be. Beteg. Miska erre mit tehetett volna egyebet, elővette a rövid kritikát, még egyszer elolvasta. Egy pillanatig gondolkozott, azután a végére zárójelben oda-biggyesztette: „h. m.“

Átadta Mihálynak:

— A szerkesztőnek! — csak ennyit mondott. Menni akart, de akkor a folyosón végigrohant Krampusz. Mikor meglátta, megtorpant előtte és rákiáltott:

— El kell menni, kérem, a szeszcsalók tárgyalására a Mozsár-utcai kapitányságra! Adhat róla egy hasábot, de legkésőbb félegyig! — máris továbbszáguldott.

Miska megvakarta a fejét... azután lement, beült egy konflisba és elment a mozsárutcai kapitányságra. Közben beszaladt egy kávéházba, onnan telefonált a

hivatalába, hogy csak egy órára jön be, mert fölment a belügybe.

A kapitányságon egy rendőr útbaigazította. Nagy szobába nyitott be, ahol egy asztalnál újságírók ültek. Miska köszönt és leült közéjük... Jegyezgetett, félegykor kiment, megkereste a telefont, fölhívta a szerkesztőséget és tízpercig diktált. Maga csodálkozott a legjobban, hogy milyen könnyen megy.

Azután végre berohant a hivatalába... Jelentkezett a főnökénél és azon a címen, hogy ügyvédi vizsgára készül, szabadságot kért. A főnökének jókedve volt és megadta:

— Add be írásban, majd elintézzük. De már holnap nem is kell bejönnöd.

Miska másnap nem ment be a hivatalba...

De a szerkesztőségbe bement... Így kezdődött.

5

Ha a nóta szól...

JÁNOS kerülte a találkozást a hangverseny óta Miskával. Már hazafelé menet érezte, hogy ostobaságot csinált, amikor tartózkodó hűvösséggel állt szóba barátjával, aki éppúgy nem tehetett róla, mint jómaga, amiért Nóra megint mind a kettőjüket becsapta. De éppen emiatt restelkedett, mert eddig Miska előtt mindig fölényesnek mutatkozott a nőkkal szemben. Szégyelte volna bevallani a másik előtt, hogy ő sem győztes a vetélykedésben, mert van egy harmadik, sőt ki tudja, hány és hányadik van még, akiket ez a lány az ujja köré csavar. De ha arra gondolt, hogy emiatt elromlik a barátságuk, akkor komolyan megijedt. Végre is Nóra most elvonult, ki tudja, mennyi időre. Lehet, hogy talán örökre kiröppent az életükből. Micsoda butaság, hogy ez esetleg elszakítsa őket egymástól annyi év után. Szerette volna tudni, hogy Miska mit érez iránta. Neheztelést, irigységet vagy komoly haragot? Tudta, hogy beszélnie kellene a másikkal, egészen nyíltan, majd csak megértenék egymást valahogy. Sehogy sem tudta azonban, hogyan kezdjen hozzá. Pedig a negyedik nap már valósággal idegesítette, hogy Miska sem jelentkezett. Ha most nem csinál gyorsan valamit, egész bizonyos, hogy elmérgesedik a dolog, már pedig igaz, hogy a fazekat össze lehet drótozni, ha eltörik, de a barátságot nem.

Ötödik napon végre elhatározta, hogy felhívja Miskát telefonon. A hivatalban azonban azt mondták, hogy szabadságon van.

Jánosba belenyilalt valami keserű gyanú:

— Mi az, máris utána utazott volna?

Alig várta az ebédidőt s akkor fölhívta Miskáék lakását. Dehát ez csak jószándék volt, mert a központ folytonosan azt felelte:

— Mással beszél!

Próbálta háromszor, ötször, tízszer, hiába. Akkor megunt, de azután egy félóra múlva megint újra kezdte. Most szerencséje volt, a lakás jelentkezett. Miska édesanyja volt a telefonnál.

— Miska már elment! — felelte. — Benn van a szerkesztőségben.

— Hol? — csodálkozott János.

— A szerkesztőségben! Félhatig ott van... No, Isten vele, Jancsi! — és letette a kagylót.

Szerkesztőség? . . . Miféle szerkesztőségbe jár Miska? . . . És mióta? . . . Sehogy sem értette a dolgot, de egyelőre meg kellett elégednie ennyivel. Majd később megpróbálja újra fölhívni. Sietett a zeneiskolába. Ott a szolga azzal fogadta, hogy *A Hír* szerkesztőségének a központja kereste, tessék fölhívni Horváth szerkesztő urat!

— Horváth szerkesztő urat? . . . Ki lehet az és mit akar?

Persze, egy percre sem jutott eszébe, hogy Miskáról van szó.

Pedig hát róla volt szó. Az történt ugyanis, hogy amikor telefonon megköszönte a meghívást a miniszterének, a leányuk volt a telefonnál. Sovány, ijedtszemű teremtés volt ez a leány. Ilcsinek hívták s arról volt híres, hogy Magyarország és kapcsolt részeinek egyik legrosszabb táncosnője volt, viszont természetesen mindig volt táncosa elég — tekintettel a papára. Szóval,

Ilcsi beszélt Miskával s mindjárt elmondta neki, hogy a vacsora egyúttal megbeszélés is lesz, mert jótékony bazárt akarnak rendezni művészi hangversennyel egybekötve.

— Tudja, mamus azt gondolta, hogy maga sok író ismer, fel lehetne kérni Herczeget vagy Pekárt. És egy zongoraszám is jó volna, csak nem valami nagyon nehéz darabbal, esetleg egy énekesnő az Operától... Persze, legjobb volna, hogy a papus a pártban szólna valamelyiknek, vagy az intendásnak. De a papus az ilyeneket útálja s azt mondta, hogy őt hagyjuk békén. Akkor Rombyval beszélünk és ő mondta, hogy maga ilyenben nagyon ügyes...

Miska nyelt egyet magában:

— Ahá! Szóval, ezért hívtak meg!... No, nem baj! Meg fogom csinálni...

Ezért kereste Jánost, de meg azért is, mert megérezte, hogy ezen keresztül lesz a legjobb újra közeledni a barátja felé. Miska pontosan ugyanazt érezte Jánossal szemben, mit az ő iránta:

— Csak nem fogunk Nóra miatt szembekerülni!

Ebben a pillanatban azonban ijedten vette észre magában, hogy napok óta nem is jutott eszébe Nóra. Akkor első nap, igen, akkor rettenetesen bántotta az egész, de azután annyi minden történt. Gazsi bácsi bevitte a főszerkesztőhöz. Az ismerte ugyan már régen, de csak nagyritkán találkozott vele és így voltaképpen komolyan először beszélgethettek. A főszerkesztő sok mindenről kérdezte, azután hirtelen megkérdezte:

— És komolyan újságíró akar lenni?

— Írni szeretnék — nyögte ki Miska — és azt hiszem, hogy egy lapnál talán...

— Na igen, mind azzal kezdjük, hogy azt hisszük... igen, hogy majd egy lapnál talán könnyebben el tudjuk helyezni a regényt, amit még meg sem írtunk, vagy az elbeszéléseket, amiket nem mertünk eddig beküldeni sehová... Azután elmúlik harminc év és akkor megünnepeljük az ember újságírói jubileumát... Hát kérem,

én nem bánom, próbálja meg nálunk. Majd a Krampusz...
izé... Keleti szerkesztő úr ad magának valami beosztást...

— Izé... kérem... már beosztott a rendőrséghez...

— Az jó lesz kezdetnek, de azután... Mondja, maga micsoda doktor?

— Juris...

— Hát akkor — még egyszer végignézett Miskán — később majd áttesszük a politikához. Jó a prózája? — ezt már Gazsi bácsitól kérdezte.

— Mindenkinek jó a prózája, aki versírással kezd, — mondta az ő szokott megállapító modorában az öregúr — feltéve, hogy a régi iskolához tartozik. Persze, ezek a mostaniak a prózával kezdik s aztán ezt sikerül is benyomniok a verseikbe... No gyerünk, ifjú ember, várja önt a halhatatlanság és a Krampusz!

Így történt, hogy Miskából három nap alatt Horváth szerkesztő úr lett, de természetesen csak a szolgák és a telefonközpont előtt. A szerkesztőségen belül bizony a kartársak azzal a csöppet sem biztató pofával fogadták, ahogy azidőben a jólfésült, vasaltnadrágos és tiszta galléros fiatalembereket fogadta az a bizalmatlanság, amely szerint csak kétféle újságíró van: jó és — keresztény.

Miska azonban úgy tett, mintha ezt nem venné észre.

Két nap alatt megismerkedett az egész szerkesztőséggel, a hangosakkal és a vesézőkkel és magában hamar megállapította róluk, hogy voltaképpen ártalmatlan, jó fiúk, csak egy pózban élnek, abban, hogy bohémek, fölényesek és — tőlük függ az egész világ!

Az új környezet azonban annyira elfoglalta és annyi mindenféle újdonsággal, meglepetéssel szolgált számára, hogy szívének bánatával egyáltalában nem ért rá foglalkozni. Amikor végre eszébe jutott, hogy Nóra is a világon van és neki most miatta szenvednie kellene, akkor a

legjobb akarattal sem volt képes még csak valami komoly hiányérzetet sem fölfedezni magában. Ekkor eszébe jutott, hogy ő voltaképpen nagyon kemény férfi. Ez így van jól, az ember tépje ki szívéből a viperát, dobja el, mint egy régi kalapot, vagy egy ócska kabátot.

— Kabát!... — riadt föl benne hirtelen a lelkiismeret. — Mi lesz Nóra kabátjával, ami Kelenföldön a karján maradt s amit azután hazavitt... Ezért is kellene beszélni Jánossal, hátha ő tudja Nóra címét... Igaz, hogy egyszerűbb lett volna Nóra mamájával beszélni, de félt, hogy ezzel a leánynak csinál kellemetlenséget.

Amikor tehát János a zeneiskolából fölhívta a szerkesztőséget és Miskát kapcsolták, nem a jótékonycélú bazárról és a hangversenyről kezdett vele először beszélni, hanem rögtön Nóra berlini címét tudakolta. János azonban ezt meglehetősen kényelmetlenül fogadta. Úgy érezte, hogy ebben ugratás van, vagy legalább is titkos szemrehányás, mintha azzal gyanúsítaná, hogy levelezik Nórával. Az igazság az volt, hogy ő sem tudta a leány címét. Igaz, azt jólesően vette tudomásul, hogy viszont Miska sem tudja.

— Írni akarsz neki? — kérdezte támadón.

— Á, dehogy! De tudod, véletlenül nálam maradt akkor a kabátja és most nem tudom, hogyan juttassam el hozzá?

— Nagyon egyszerű, Romby Dinivel. Az biztos tudja valahogy a módját.

Ez kapóra jött Miskának és jobban ráterelte a beszélgetést a hangversenyre:

— Voltaképpen azért hívtalak föl, vállalnál-e a kvartettel egy számot. A Vörös Félhold javára lesz valami jótékony bazár és hangverseny.

— Mit fizetnek? — kérdezte szárazon János.

— No, de jótékony cél, kérlek!

— Én, kérlek, nem rendelkezem a társaim pénztárcája fölött... Magam a kedvedért esetleg eljövök

ingyen, de végre is, ha megfizetik a meghívókat, meg a termet!

— Hát jó, akkor ezt előbb még megbeszélem Rombyval... — gondolkozott egy kis ideig, azután megkérdezte: — És mit csinálsz este?

János úgy érezte, mintha a Gellért-hegy esett volna le a szívéről:

— Semmit!

— Nekem el kell ma este menni a Népopera-ba. Majd szerzek neked is egy jegyet, azután elmehetünk valahová vacsorázni.

— Miért kell neked ma este a Népopera-ba menni?

— Kritikát kell írnom, tudod, az öregúr helyett.

János beleröhögött a telefonba:

— Hohohó! Óriási... te zenekritikát írsz?... Nahát — gratulálok a lapodnak!... Mit értesz te a zenéhez?

— Az íráshoz értek! Az a fő! Jössz, vagy nem jössz?

— Jól van, hát jövök. Majd legalább megsúgom neked, hogy mit kell írni. Te... te... botfűlű! No, szervusz!... — nevetve letette a kagylót.

Miskát máskor bántotta ez a szó, de most ő is nevetett. Annyira örült a kibékülésnek, hogy a sértésért nem tudott haragudni.

Amikor este találkoztak, úgy ölelték meg egymást, mintha valami háromhónapos utazás után találkoztak volna újra. De mert későn érkeztek, csak az első szünetben jutottak hozzá, hogy szót váltsanak. János elmondta, hogy a hangverseny nagyon jól sikerült, Marossy Elzát ünnepelte a közönség. Azért a sikerből neki is kijutott, mert eljátszotta az új keringőjét meg egy humoros darabját. Mind a kettő nagyon tetszett s ami fő, kapott ötven koronát:

— Azt ma megisszuk!...

Miska hirtelen fölvette kritikusi arcát és kijelentette, hogy az operett roppant ostoba, de a kis szubrettből még

lehet valami, bájosan kis fitos arcélivel és nagyon jól énekel. Ugye?

— Megjárja — dörmögte János. — Hanem mit szólsz a zenéhez?

— Sajnáltam, hogy a kalapot nem hoztam be...

— Miért?

— Folytonosan köszönni akartam az ismerősöknek, ahogy a zenében sorra előjöttek. Egy kis Lehár, egy kis Strauss, egy kis Lincke... Ez a szerencsétlen igazán szerezte a zenét!

— De a hangszerelés jó! — mondta erre mosolyogva János.

Miska bólintott:

— Igen, az elég jó...

— Te, ne légy nagyképű!... Mert ezt te úgysem érted a botfüleddel. Különben a hangszerelést én csináltam.

— Te?

— Én hát! Ez az alak csak füttyülni tud, meg valami keveset zongorázni.

— Naturalista?

— Még az sem. De tagadhatatlan, hogy ötletei vannak... A melódia fele tőle van, a másik felit lopja.

— Mit kaptál ezért?

— Négy száz koronát, barátom... az is valami.

— Na, azt is megisszuk majd ma este.

— Azt már nem! — nevetett János és magában hozzágondolta: — Azon fogok kimenni Berlinbe...

Erről egyszeribe eszébe jutott a főhadnagy és visszaugrott a naturalista szóra:

— Te, Nórának van valami naturalista zongorázó főhadnagya. Valami Pista...

— Ja! Igen, a Koronczy Pista!

Nóra neve, ahogy újra elhangzott közöttük, mind a kettőnek valami furcsa, kényelmetlen érzést okozott. Miska hadarva folytatta:

— Nagyon kedves, jó pofa. Ha becsíp, remekül tud nótázni... Olyankor a játéka mellé úgy lógatja a fejét, mint valami szomorú ló. Mostanában különösen két nótája van... Az egyik, hogy: Kerek a káposzta, a másik meg, hogy: Hármat füttyentett az aradi vonat.

— Én nem értem az ilyen nótázást... Mi van abban jó? — tündődött János.

— Hát azért jó biz az néha... — vélekedett Miska, de hirtelen elhallgatott. Megint eszébe jutott Nóra kabátja. Mégis csak meg kellene kérdezni a mamájától a címét... Majd nem mondja meg neki, hogy miért akarja tudni.

— Hát hova megyünk azután? — kérdezte, hogy másra terelje a szót. — Gyerünk a Putnokyba! Az jó hely és közel van mind a kettőnknek!

Odamentek az előadás után, amelyet különben — mint Miska megjegyezte — nagyon le fog vágni, de majd a hangszerelést megdicséri... Amikor azonban kifelé igyekeztek az előcsarnokból, Miska hirtelen azon vette észre magát, hogy mellette áll a főszerkesztője, aki két hölgyel meg egy monoklis úrral jött a ruhatár felől. Miska köszönt.

A főszerkesztő kedvesen odaintett neki, azután hirtelen odajött és kezét fogott vele. Miska gyorsan bemutatta Jánost, de a főszerkesztő nem nézett rá:

— Csak azt akarom mondani, hogy jó kritika legyen! Még a díszlettologát is dicsérje meg, fiam... De főleg a zeneszerzőt, csak a szubrettel vigyázzon, mert azt a feleségem utálja — és már ment is.

János gúnyosan nézett Miskára:

— Éljen a zenekritikus úr!

Miska dühösen akart felelni valamit, ebben a pillanatban azonban a főszerkesztő visszafordult és odakiáltott neki:

— Ja, igaz, beosztottam magát Kenyereshez, majd holnap beviszi a parlamentbe!

Miskát kellemes izgalom fogta el és kihúzta magát János előtt:

— Ha most átmegyek a politikára, — mondta csöndesen és minden szót megnyomott — esetleg megpróbálom, hogy behozzalak a zenekritikához.

János mélyen meghajolt:

— Előre is köszönöm, kegyelmes uram!

Amikor a Putnokyhoz beléptek, minden asztal tele volt. De ahogy körülnéztek, az egyik asztalnál Koronczy Pistát pillantották meg, aki hatalmas korsóból itta a házmestert.

— Hát ez hogy került ide? — kérdezte János.

Miska azonban odament hozzá.

— Egyedül vagy?

— Igen!... Iszogatok magamban...

— Bolond, aki egyedül iszik, te Pista... — nevetett Miska és odaintette Jánost. — Akkor, ha megengeded, leülünk ide! Jó?

Koronczyn látszott, hogy igazán örül nekik:

— De jó, hogy jöttetek!... Már úgy untam itt magamat, mint egy szomorú kenguru... Ha legalább cigány volna! De így még igazán ki sem lehet búsulni magát az embernek!

— Hát miért búsulsz, kenyeres? — kérdezte Miska.

A főhadnagy lehajtotta a fejét:

— Hej, nagy sora van annak... nem tudok én arról így beszélni...

Miska éppen valami résztvevő mondattal akarta vigasztalni, de jött a pincér és ő erre inkább rendelt egy sertéskarajt vöröskáposztával.

Amíg vacsoráztak, Koronczy megivott még két házmestert és mielőtt a feketét megrendelték volna, az asztalra csapott:

— Gyerünk át a Bodóba!

János szabadkozott, hogy már késő van, de Miska rászólt:

— Hohó, barátom, hol az ötven pengő? Azt mondtad, azt megisszuk ma!

Erre azután János már nem térhetett ki többé. Fölcihelődtek hát és átmentek a Baross-utca sarkára.

A kávéház zsúfolva volt. Persze, cigány játszott, az asztaloknál vidám és hangos társaságok mulatoztak. Egy-egy hang néha beleénekel a zenébe. A pincérek rohantak csörgő tányérokkal.

Miskát jól ismerték ebben a kávéházban és hamar kapott asztalt, közel a cigányokhoz. Miska odaszólt a prímásnak:

— Hármát füttyentett már...

A banda pár perc múlva rákezdte. Koronczy nagyokat bólogatott a zenére, azután egyszer csak fölkiáltott:

— Elvitték, elvitték... haj, de nem a huszárokat vitték el, fiúk, hanem a babámat... — azzal nagybúsan leborult az asztalra.

János intett a pincérnek és pezsgőt hozatott. A dugó nagyot durrant, a haboslé kifolyt a terítőre:

— Hát ha el is vitték, — mondta János — azért igyunk az egészségére!

— Hát igyunk még egyszer! Éljen! Éljen! Éljen boldogan... Gombház... kihúzta magát és a sarokba vágta poharát.

Miska és János összenéztek. Mind a kettőnek az volt a szemében:

— Hát ez kiért van így nekikeseredve?

De Pista már mondta is:

— János, te úgyis biztosan tudod, kit siratok én máma! Hiszen legutoljára még együtt voltunk vele...

János résztvevő pofát vágott, de magában hirtelen nagy megnyugvást érzett...

Szóval, Nóra kiadta az útját... Persze, hiszen mondta, hogy ki nem állhatja.

Miska azonban nem értette egészen a dolgot.

— Hát ki az? Kiről van szó?

— Nóráról, gyermekeim... A gyönyörű Nóráról, akinek tegnap volt az esküvője Berlinben!

János és Miska egyszerre ugrottak föl a helyükről.

— Kinek volt az esküvője?... Ki esküdött meg Berlinben?...

— Nem tudjátok?... Nóra azért ment ki Berlinbe...

— Már hogy ment volna azért? — kiáltott fel Miska. — Énekelni ment tanulni!

— Azért ment ki, hogy továbbképezze magát — toldotta meg János.

Koronczy megvetően intett a kezével:

— Mesebeszéd!... El tudott az a leány hitetni mindenkivel mindent! Eszeágában sincs annak opera-énekesnővé lenni!... Férjhez ment egy gazdag sör-gyároshoz!

— De akkor miért kért volna Romby Dinitől ajánlólevelet az intendánsához?

— Biztosan páholyt akart bérelni az Operába... Ámbár úgy tudom, Münchenben fognak lakni.

János töltött magának és fenéig kiitta. Azután újra töltött és újra ivott. Azután harmadszor is töltött és harmadszor is ivott.

Ivott Miska is, Koronczy pedig már bontotta a második üveget. Azután odaintette a primást:

— Azt húzd nekem, hogy:

*Azt hitted, hogy engem csalsz meg,
Megcsaltad te magadat...*

Szép, meleg hangja volt Koronczynak, de mire a nóta végére ért, már Miska is vele énekelt... Az igaz, hogy egy kicsit hamisan.

— Mégegyszer, te! — mondta a huszár a primásnak.

Most már János is velük danolt. De még a nóta közepéhez sem értek, János szeméből már kibuggyant a könny és végigcsurgott az arcán.

Miska csöndesen megszólalt:

— No látod, János, mégis van ám valami jó abban, ha a nóta szól...

János nem felelt, csak az asztal felett átnyúlt és erősen megszorította Miska kezét:

— Majd csak kiheverjük valahogy! — nyögte és nagyot húzott a poharából.

6

Csodálatos intervjú

A MINISZTERÉK vacsorájáig Miska nem találkozott Jánossal. Oda együtt mentek, — konflison — de közben a Belvárosban fölszedték Romby Dinit, aki beprézelte magát melléjük a szűk és ócska kocsiba.

— Nem a legkényelmesebb, — mondta — de miért fizessünk hárman két-két koronát, amíg így megússzuk személyenként hatvanhat fillérrel.

— És a húsz fillért ki adja?

Dini elnevette magát.

— Ti adtok tíz-tíz fillért még, mert én ülök a legkényelmetlenebbül... Most pedig ide hallgassatok. Szegény ember a pesti társaséletet baj nélkül csak úgy tudja megúszni, ha a fogához veri a garast ott, ahol lehet. Mert, sajnos, nem mindenütt lehet... Ha például az ideálod mellett ülsz a bálon, akkor francia pezsgőt kell hozatnod... Valahol ki kell spórolni, barátom! De jegyezzétek meg, hogy komoly vagyon csak takarékos-ságból keletkezhetik!

Miska és János összenéztek a háta mögött és elmosolyodtak. Mind a ketten tudták, hogy Dininek egész csinos vagyona van, aminek azonban az volt az alapja, hogy egyszer egy bolond éjszakán huszonhétézer koronát nyert valami ostoba újfajta kártyajátékon, amit akkor este tanult meg. Azóta sohasem játszta többé, de minden

este fölment a kártyaszobába és a baknál föltett tíz pengőt. Ha elvesztette, otthagyta. Ha nyert, tizet visszavett belőle és a másik tizet újra föltette. Ha nyert, még kétszer föltette, ha vesztett, elment és ha nyert, akkor is elment. Ez volt a szisztémája. Állítólag kitűnően keresett rajta.

A miniszter felesége egyedül fogadta a vendégeket. Az ura „Bécsben“ volt. Két házaspár volt még ott, az egyiknél képviselő volt a férj, a másiknál földbirtokos. Azután ott volt a híres agglegény istállótulajdonos, a házaspárok leányai, egyiknek kettő volt, a másiknak egy. Pár fiatalember s egy feketeszakállas idősebb úr, aki frakkban jelent meg és valami török rendjel volt a nyakában. Egy idegen hölgy is volt a társaságban, ezzel a szakállas rendjeltulajdonos állandóan franciául beszélt.

— Ez biztosan a török főkonzul! — súgta Miska Jánosnak, minthogy tudta, a hangverseny a Vörös Félholdért lesz.

A vacsora olyan volt, mint az ilyen vacsorák szoktak lenni. Fínom ételek, halk beszélgetés és szörnyű unalom. A szakállas néha apró történeteket mesélt el a konstantinápolyi osztrák-magyar diplomácia multjából és nagy tájékozottságot mutatott persze a török viszonyok körül. Miska most már érezte, hogy jó nyomon jár.

Ügyes akart lenni és egy váratlan szünetben átszólt a szakállashoz:

— Méltóságod milyen kitűnően beszél magyarul!

Az furcsa szemmel nézett vissza, de úgy tett, mintha nem hallaná és franciául hangosan elkezdett mesélni valami történetet az idegen hölgynek.

— Ajaj! — gondolta magában Miska. — Valami számárságot csináltam!...

A vacsora végén a háziasszony elmondta, hogy miről van szó. Nagy hangversenyt rendeznek a Zeneakadémián a Vörös Félhold javára. Utána fogadás a Kaszinóban... A fiatalok, ha elég szabadságos katona van, táncolhat-

nak is. Erre Romby vette át a szót s mint valami vezérkari főnök a hadjárat előtt, pontosan elmondta, hogy mi és hogy lesz, ki fog szerepelni, ki fogja fölkelni, kit és miért kell megmozgatni, kihez kell ajánlólevél a kegyelmes úrtól, kihez elég, ha a kegyelmes asszony ír... A törökökkel való részt barátunk elintézi — intett a szakállas felé. Amire Miska megint nem volt tisztában a dologgal. Ki lehet ez a rejtelmes, rendjeles úr?

Asztalbontás után oda is ment Dinihez és megkérdezte:

— Nem ismered? — volt a válasz. — Ez Mester Péter, a híres Mester... Csak kérdezd meg a kollégáidat, majd megmondják — mondta Dini és máris továbblebegett. (Miska másnap megkérdezte róla Gazsi bácsit. Csak annyit mondott: „A világ első életművésze. Mindenki azt hiszi róla, hogy — a másiknak a bizalmasa. Mindenki ismeri, de senki sem tudja miből él?“)

Jánost különben fölkezték a hangversenyen való résztvételre. A kvartettért följánlottak kétszáz koronát, amire János bejelentette, hogy a maga részét jótékony célra adja.

Azután unták magukat valami másfél óráig, mikor váratlanul megjelent a kegyelmes úr.

— Megérkezett, kedvesem? — kérdezte csodálkozó mosollyal a háziasszony, amire a miniszter nem felelt, csak rábámult a feleségére. A kegyelmes asszony balszeme azonban megrezdült, amire az öregúr elhallgatott. Miska viszont megállapította magában, hogy a miniszternek eszeágában sem volt Bécsbe menni, csak unta a vendégeket és a Kaszinóban vacsorázott.

A kegyelmes különben jó hangulatban volt. Jánost ismerte valahonnan. Egypár perc alatt kiderült, hogy nagyon szereti a zenét, tíz perc múlva pedig az is, hogy ért hozzá. Kedélyesen elbeszélgetett a két fiúval s mikor a társaság indult, kedvesen megrázta mind a kettőnek a kezét.

— Örülök, hogy a leányomhoz ilyen értelmes emberek is járnak! Tudniillik annyi számár jár ide, hogy az kétségbeejtő!

Miska és János egyedül mentek haza, de Nóráról nem beszéltek.

Másnap, amikor Miska bement a szerkesztőségbe, az egyik szobából kihallatszott Kenyeres ordító hangja. Kenyeres volt a politikai rovatvezető.

— Mit sózzák a nyakamba azt a taknyos álhírlapírót? Mégis csak hallatlan, hogy ilyen alakok betolakodjanak az újságírásba! Jó dolga volt a városnál, elmehetne a minisztériumba vagy a bírósághoz, mit akar az ilyen ember szabadpályán?... Persze, rögtön a politikába!... Na, majd én megtanítom... Majd én kezelésbe veszem!...

Miska továbbment a folyosón, azután öt perc múlva visszament a Kenyeres szobájához és benyitott:

— A főszerkesztő úr mondta, hogy jelentkezzem a szerkesztő úrnál...

Kenyeres köpcös kis ember volt, vörös bajusszal és dühös gurgulyaszemekkel.

— Igen, hallom, hogy magával nyomorítottak meg... Hát majd megpróbáljuk. De előre megmondom, hogy pontos munkát kérek és szigorú lelkiismeretességet!... Akkor mindjárt megyünk. Majd szerzek magának egy napijegyet — azután kiszólt az altisztnek és konflist hozatott.

Amíg eldöcögtek az Országházig, a politikai rovatvezető árva szót sem szólt.

Miska nagy elfogódottsággal lépett be a képviselőházi bejáraton, Kenyeres előljárt, ő félve lépegetett utána. A félemeleten az újságírói szobába mentek, ott a szerkesztő bemutatta őt a telefonoskisasszonynak. Több újságíró volt ott, azoknak Miska szabályosan bemutatkozott és azt mondta: Szervusz! Szervusz!... Azok ránéztek és így feleltek: Jó napot!

Kenyeres bement egy telefonfülkébe. Ekkor egy öregúr odajött Miskához, vállára tette a kezét és megkérdezte:

— Kinek a fia?

Miska megmondta, amire az öreg megveregette a vállát és azt mondta, hogy jól ismeri az apját. Itt majd vigyázzon:

— Hallom, Kenyeres keze alá került... Fogadja őszinte részvételemet!

Miska erre kérdezni akart valamit, de a rovatvezető kijött a telefonfülkéből és intett, hogy jöjjön utána. Feljebb mentek egy emelettel s mikor az üvegajtó kinyílt Miska előtt és végignézett, először, a hosszú pirosszőnyeges folyosón, valami olyasfélét érzett, mint amikor úszástanulás közben utána dobták a kötelet.

A rovatvezető bement a háznagyi irodába, azután kijött egy kis fehér cédulával, amire ráfirkantotta a nevét.

— Ez jó lesz mára. Nem tudom, holnap megint maga jön-e be? ... Kérdés, hogy beválik-e?

Miska kezdett dühös lenni.

Kenyeres a jobboldali folyosón ment tovább és egyszerre szembekerültek a miniszterrel, Miska tegnapi házigazdájával. A rovatvezető mélyen meghajolt, a kegyelmes úr szórakozottan visszaköszönt, de amikor Miskát meglátta, földerült az arca, odament hozzá és kezét nyújtott.

— Kérlek, elfelejtettem megmondani tegnap a barátodnak, nagyon szeretném, ha az egyik számuk Mozart lenne... Különben, hogy vagy? Nem is tudtam, hogy a politikában dolgozol...

Egy képviselő jött oda és elvitte a minisztert. A rovatvezető dühösen nézett Miskára:

— Honnan ismeri?

— Tegnap náluk vacsoráztam! — felelte mérgesen Miska.

— Ejnye, akkor talán a honvédelmi minisztert is

ismeri? Attól kellene egy interjú a negyvenkét—negyvenöt évesek bevonulásáról.

Miska ugyan nem ismerte a honvédelmi minisztert, de azért habozás nélkül válaszolt:

— Meglesz!

— Éppen ott jön, ni! — mutatott a rovatvezető egy őszeshajú, feketebajuszú, magas, zsakettkabátos úrra.

Miska erre odament a maga miniszteréhez, aki az egyik ablakban állt az előbbi képviselővel. Meghajolt előtte:

— Nagyon boldoggá tenne kegyelmes uram, ha bemutatna a honvédelmi miniszter úr őexcellenciájának!

— Kérlek, öcsém, nagyon szívesen! — karonfogta és már vitte.

— Bemutatom neked — mondta, amikor odaértek — fiatal barátomat, Horváth Mihály újságíró, aki valamit kérdezni szeretne tőled!

— No és mi ez a kérdés? — kérdezte pattogó hangon a honvédelmi miniszter.

— Ha lenne kegyes excellenciád mondani a „Hír”-nek valamit a negyvenkét—negyvenöt évesek bevonulásáról.

A miniszter összeráncolta a homlokát:

— Sajnos, erről nem mondhatok semmit.

— És mi lesz az idősebb korosztályokkal, kegyelmes uram?

— Erről sem nyilatkozhatom... sajnálom! — már kezét is nyújtott, már meg is fordult és már el is ment.

Miska visszament Kenyereshez:

— Nem akar nyilatkozni.

— De mégis, mit mondott?

— Azt, hogy semmit sem mondhat.

— És?

— És hogy nagyon sajnálja, de erről nem nyilatkozhatik.

— Hát akkor írja ezt le!

— Mit írjak le?

— A beszélgetést, ahogy történt.

— De minek, hisz úgysem lehet közölni semmit!

— Az az én dolgom! Maga azt tegye, amit én mondok!

Miska vállat vont. Bement az újságírói karzatra és egypár sorban leírta a rövid párbeszédet. Pontosan úgy, ahogy történt.

Tíz perc múlva bejött Kenyeres, melléje ült, a kéziratot maga elé húzta. Lebiggyesztett szájjal elolvasta.

— Éppen magával vert meg engem a sorsom! Kétségbeejtő... Na, lássa a főszerkesztő úr, hogy mit ér magával!

Kék ceruzát vett elő a zsebéből s nagy betűkkel a kézirat fölé valami két sor címet írt. Azután zsebrevágta és visszament a folyosóra.

Miska nem látta többet.

De mikor este megvette az újságot, rémülten meredt rá a harmadik oldalra. Óriási betűkkel ez a kettős cím harsogott a „Hír“-ből:

A honvédelmi miniszter nyilatkozik a „Hír“-nek.

A muszkaverő hős beszél a negyvenkét—negyvenöt évesek bevonulásáról.

A cím alatt pedig ott volt a Miska-írta pársoros kézirat, a rövid beszélgetés... a miniszter szavai: „Sajnos, erről nem mondhatok semmit!... Erről sem nyilatkozhatom!... Sajnálom!...“

— Kenyeres megörült! — gondolta magában Miska.

Akkoriban a „Hír“-nél az volt a szokás, hogy hét óra körül összejött az egész szerkesztőség és megbeszélték a másnapi lapot.

Miska tehát fölment. A folyosón Krampusszal találkozott:

— Szerencsétlen! Be mer jönni! A főszerkesztő szét

fogja tépni magát! — szomorú arcot vágott. — Jobb lesz, fiam, ha be sem jön többet. De legalább is ma tűnjék el!... Rettentő dühös magára.

— Hát aztán? — mondta csöndesen Miska. — Nem fog megenni...

Már be is nyitott a főszerkesztő ajtaján. Krampusz fejcsóválva nézett utána.

Miska belépett a szobába, megállt a főszerkesztő íróasztala előtt.

— Azt hallom, haragudni méltóztatik rám! Miért? A főszerkesztő fölkapta a fejét:

— Még kérdezi?... — az arca kipirult a haragtól. — Tönkretette a mai lapot... Kompromittálta a „Hír“-t... Ilyen marhaságot csinálni!...

— Háromhasábos címmel leadni, hogy a miniszter nyilatkozik, meg hogy a muszkaverő hős beszél s akkor kisül, hogy nem mondott egy szót sem! A sajtóosztályból már telefonáltak, hogy a miniszter rettentő dühös!... Aki nem tud újságot írni, ne írjon!...

Miska csöndesen válaszolt:

— Bocsánat, főszerkesztő úr, de én erről nem tehetek.

— Nem tehet róla!... Óriási!... Ki tehet róla akkor?

Ekkor megszólalt Gazsi bácsi, aki a sarokban szivarozott a szerkesztőség egyetlen kényelmes bőr karosszékében.

— Hát nem maga adta le?

— Kérem, nekem annyi részem van benne, hogy Kenyeres szerkesztő úr odaküldött a miniszterhez. Én a szerkesztő úrnak megmondtam, hogy a honvédelmi miniszter nem akar nyilatkozni.

— No és?

— No és a szerkesztő úr azt mondta, írjam le, ami történt. Leírtam. Ő elvette a kéziratot...

— De ezek az ostoba címek!...

— A címekről én nem tudok semmit, azokat nem én írtam.

A főszerkesztő fölugrott, fölrántotta a Krampuszhoz vezető ajtót és kiszólt:

— Nem emlékszik, kérem, kinek a kézírása volt ez a nagy buta cím?

Krampusz ártatlan arccal felelt:

— Kenyeres kartárs úré ... az ő szép kék betűi ...

— Igen? ... Szóval ... nna ... — a főszerkesztő föl-alá járt, Gazsi bácsi pedig intett Miskának, hogy ne szóljon egy szót sem.

Ezalatt Kenyeres a harmadik szobában nevetve mesélte a többieknek:

— No, azt hiszem, jól befütöttem ennek a taknyosnak! Azt hiszi, hogy amiért ismer egy minisztert, komolyan is szóba állnak vele ... Most aztán megnézheti ...

A szolga jött:

— A főszerkesztő úr hivatja Kenyeres urat!

A rovatvezető sokatmondó pillantást vetett két kollégájára, akivel eddig beszélgetett.

Fölényesen lépett be a főszerkesztőhöz s megvetően nézte végig Miskát:

— Remélem, most belátja, kérem, hogy Horváth úr nem alkalmas a politikára.

A főszerkesztő végigmérte Kenyerest és csak annyit mondott:

— Intézkedtem, hogy a főpénztárnál fölveheti félévi fizetését, Kenyeres úr! ... Ajánlom magam! ...

Kenyeresnek tátva maradt a szája.

— De kérem, mi az? ... Mi történt? ...

— Ha valaki ostoba, azt megbocsátom. De ha valaki komisz, azt nem ... Végeztünk! — visszaült a helyére és rá sem nézett Kenyeresre. Az kikullogott a szobából, mint valami megvert kutya.

A főszerkesztő megint fölállt, odament Miskához, a

két kezét rátette a vállára, erősen a szemébe nézett és azt mondta:

— Mindannyiunkat érhet baleset, fiatal barátom... de az nem jelent semmit!... Ismerte maga a honvédelmi minisztert?

— Nem. Egyik minisztertársa mutatott be neki ott, akit megkértem rá, mert ismerem.

— Hát akkor ma este feljön velem a pártba és megmagyarázza ezt a dolgot a miniszternek. Maga pedig továbbra is a politikánál marad.

Félóra múlva már fent voltak a pártban. A honvédelmi miniszter ott állt a maga tisztelői félkaréjában. Éppen régi katonatörténetet mesélt.

A főszerkesztő eléje állt:

— Kegyelmes uram, egy pillanatra!

— Talán maga is valami remek interjút akar csinálni? — elnevette magát.

— Nem, csak el akarom mondani, hogy voltakép mi történt.

És elmondta.

— Jól tette, hogy ezt a Kenyerest kidobta, már régen utáltam. Remélem, hogy annak a szegény gyerekek nem lesz baja!

— Nem, csak szeretne bocsánatot kérni excellenciádtól — a főszerkesztő intett Miskának, aki gyorsan odalépett.

Éppen el akart kezdeni valami bocsánatkérésfélét, de a miniszter félbeszakította:

— Jöjjön, kérem, üljön itt le velem a sarokba és fogok magának adni egy hosszú intervjút... Elmondom, hogy is volt az, amikor a hadtestemmel kettétörtem az orosz támadó frontot.

És elmondta.

Miska hallgatta.

— Nem jegyez? — kérdezte a miniszter.

— Nekem így jobban a fejemben marad — felelte Miska és ez igaz volt.

Már másnap a képviselőházban odavitte az intervjú kéziratát a miniszterhez.

Az végigolvasta:

— Hibátlan! — mondta, kivette a ceruzáját és aláírta a nevét.

A cikk estére megjelent.

És Miska másnap rendes belső munkatársa volt a „Hír“-nek havi háromszázötven korona fizetéssel. Villamosjeggyel és éves vasúti szabadjeggyel.

Este a főszerkesztő behívatta.

— A holnap esti gyorsal Berlinbe utazik. Az ajánlóleveleket megkapja. Két hétig ott maradhat... azután meglátom, hogy mit tud hazahozni. Reggel fölvehet öt-száz koronát...

Miska szédült.

— Berlin!... — azután eszébe jutott Nóra és a kabát.

De hiszen már férjhezment és el is utazott Münchenbe talán...

Ej, mégis, hátha nem is igaz, amit Koronczy mondott. Hiszen azóta nem hallotta senkitől. Az igaz, hogy meg kellett volna kérdezni Nóra anyját, vagy a nővérét.

Ma este föl fogja hívni.

A józsefvárosi kiskocsmában másnap este találkozója lett volna vacsorára Jánossal... Ezt le kell mondani.

Telefonon beszélt vele:

— Jánoskám, holnap nem mehetek veled vacsorázni... Berlinbe utazom!

— Berlinbe? — kérdezte furcsa hangon János. — Berlinbe?...

— A lapom küld ki.

— Hát csak eredj, jó mulatást! — János hangja keserű volt és a telefon kattánása jelezte, hogy lecsapta a kagylót.

7

Vers a vonaton

MÁSNAP reggel Miska felhívta Nóra nővérét. Ott-hon találta.

— Mi újság? — kérdezte a leány. — Olyan régen nem hallottunk magáról semmit...

Miska hebegett valamit, hogy nagyon sok a dolga, de azután minden bevezetés nélkül rákezdte:

— Szeretném tudni Nóra berlini címét.

A leány megmondta, hogy Nóra Charlottenburgban lakik s megadta az utcát és a házszámot is pontosan.

— Egy óra körül otthon találja, vagy este hét után.

— Szóval, Berlinben van?

— Miért ne volna Berlinben?

— Én olyasvalamit hallottam... izé... hogy átköltö-zik Münchenbe.

— Egyelőre még nem.

— Csak egyelőre?

— Igen, egyelőre Berlinben marad.

— Egyedül?

— Persze... azaz hogy... a berlini rokonainknál.

— Mondja, igaz?

— Micsoda?

— Amit beszélnek.

— Mit beszélnek?

Miska nagyot nyelt:

— Hogy Nóra menyasszony . . .

— Ezt mesélik?

— Sőt! Azt mondják, hogy már férjhez is ment.

A leány nagyot nevetett:

— No, annyira még nincs a dolog! Az az igaz, magának megmondom, hogy van egy gazdag gyáros udvarlója. Azok ott Berlinben nagyon rábeszélik Nórát, de ő egyelőre nem akar hallani a dologról.

— Ahá! Egyelőre . . .

— Tudja, az ember roppant gazdag . . . Palotája van Münchenben . . . De sokszor jár Berlinbe.

— Fiatalember?

— Harminchárom-harmincöt éves . . . Nóra multkor elküldötte egy képét, amin az Ottó is rajta van.

— Ottónak hívják? . . .

— Igen. Csinos ember . . . csak most béna a félkarja, mert a háborúban . . . De azt mondják, hogy még meg fog gyógyulni.

— Szóval, Nóra még nem határozott? — kérdezte Miska fölényeskedő hangon, de belül dobogott a szíve az örömtől.

— Na ne féljen, Miska, egyelőre még nincs baj!

— Ó, kérem — szeretett volna valami gögös férfimondást kitalálni, de csak ennyit tudott kinyögni:

— Mi Nórával olyan jó barátságban vagyunk . . .

— Akar neki valami nagy örömet szerezni?

— Hogyne! — felelte mohón Miska.

— Vigyen neki egy rúd szalámit! . . . És mondja meg neki, hogy mi is sokszor csókoltatjuk . . . Maga pedig, ha haza érkezik, jöjjön fel egyik délután . . .

Miska rögtön bement a Szenes-üzletbe a Dorottya-utca sarkán és két rúd szalámit vett. Gyorsan elintézte az utazáshoz szükséges dolgokat. Este indult . . .

Jánossal szeretett volna még beszélni, nem sikerült. Nem baj, gondolta, majd ír neki Berlinből . . . Mégis kár, mert János azt fogja képzelni, hogy ő valamit titokban

csinált a háta mögött... Olyan lelkiismeretfurdalásfélét érzett s ezért a pályaudvaron vett egy levelezőlapot, megcímezte Jánosnak és ráírta, nagyon sajnálja, hogy nem tudott elbúcsúzni... A kártyát bedobta a postaládába s azután felszállt a hálókocsiba. Miután elhelyezkedett a fülkéjében, kijött a folyosóra és elindult az étkezőkocsi felé. Ekkor kinyílt az egyik fülke ajtaja és kilépett rajta — János.

Miska őszintén, nagyon megörült:

— Te is jössz? — kiáltotta. — Ez nagyszerű!

János gúnyosan nézett rá:

— Örülök, hogy neked nagyszerű, de mindenesetre én is jövök.

— Remek! — mondta Miska. — Legalább nem leszünk egyedül... Utálatos idegen városban egyedül lenni egy hétig.

— Egyedül?... Nóra is ott van... Én azonban mindenesetre sokáig leszek ott egyedül, legalább három hónapra megyek ki.

— Három... hónapra?...

— Igen.

— De hát hogy tudod ezt megcsinálni?

— A Zeneakadémián megkaptam az egyik ösztöndíjat.

— Nem is mondtad!

— Ez is olyan gyorsan jött — mondta János és megveregette Miska vállát. — Néha vannak csodálatos véletlenek!... Szóval, azóta határoztam, hogy megyek Berlinbe... vagy esetleg Münchenbe...

Miska sóhajtott egyet:

— Szóval, utána... De tudod azt, hogy nem ment férjhez még és talán nem is megy...

— Igen, beszéltem az anyjával... mert megkérdeztem a címét...

Miska nevetett:

— Persze, hogyne... Majd együtt megyünk! — jól hátbavágta Jánost. — Most pedig gyerünk vacsorázni!

Evés közben nem sokat beszéltek. Kis asztalnál ültek, szemben egymással. De azután megkóstoltak egy üveg vörösbort és akkor János beszédesebb lett. A terveiről beszélt. Elmondta, hogy operát akar írni és hogy befejezte a Röpülő-szimfóniát.

— Hát az mi lesz? — kérdezte Miska. — Erről is most hallok először!

— Igen, nem szóltam róla eddig senkinek — mondta vontatottan János. — Csak Kösslerrel beszéltem róla... neki tetszik — tette hozzá elégedetten. — Tudod, az volt az érzésem, hogy egy új Eroicát kellene írni... Igen, új hősköltemény születik most a levegőben... és új hősi ideál...

— Erre én is sokat gondoltam már — mondta a másik. — Milyen furcsa, hogy ennek a nagy emberi diadalnak még nincs költészete!

— Ezt éreztem én is, és azt hiszem, hogy mindazt, amit ez a diadal jelent, a zene jobban meg tudja közelíteni, mint akár a szó, akár az ecset, vagy a véső. Rettentő nagy munka volt és most, hogy kész vagyok vele, szinte csodálom, hogy ennyi idő elég volt rá... Igaz, hogy még sok simítani való van rajta... erre is jó lesz ez a három hónap.

— És Nóra? — kérdezte halkán Miska.

János arca elsötétült.

— Nem akarom látni!

— Hát akkor miért jöttél ki utána?

— Miért? Te utána jöttél ki?

Miska zavarba jött:

— Én?... Nem!... Dehogy... Hiszen mondtam, hogy hivatalos kiküldetésben jövök.

— Na látod!... Akkor miért kérdezed?

— De én... — nyögte ki nagynehezen Miska — én ügygondolom, hogy mégis csak fölkeresem... Tudod,

a kabátját is oda kell adnom... — tette hozzá mentegetődzve.

János elővette a tárcáját, kivett egy cigarettát, megtapogatta, az asztalhoz ütögette, azután rágyújtott — és sokáig belenézett a füstbe, amely az első pár szippantás után lassú, kék csavarodással szállt a kocsí teteje felé.

— Nem... — mondta halkan, szinte csak magának — nem akarom látni.

Behúnyta a szemét és arra a pillanatra gondolt, amikor Nóra megcsókolta.

— Így jobb és szebb — befejezetlenül.

— A szimfóniád is szebb volna befejezetlenül? — kérdezte a másik.

— Az más! Azt be kellett fejezni, mert érdemes volt folytatni.

— És ezt?

— Ezt nem... ez már csak zuhanhat, lefelé... egyre jobban lefelé.

— Miért? Lehet, hogy csak pletyka az egész! Talán csak fölhasználja azt az embert.

János a fejét rázta.

— Az lehet. De ez nem változtat az én helyzetemen és — a tiédén sem. Ő túl van rajtunk... és azt hiszem, nem is voltunk neki soha egy percig sem fontosak.

Miskának fájt, amit a másik mondott. Érezte, hogy ebben lehet valami és félt, hogy Jánosnak keservesen igaza van, de mégis... valami csüggedhetetlen reménykedéssel úgy gondolta, hogy esetleg egyetlen pillanat, egy szó... egy kézfogás visszafordíthat mindent. A torka elszorult:

— Én nem tudok belenyugodni! — vágta oda dacosan. Közben elfelejtkezett róla, hogy odahaza Budapesten már napok voltak, amikor ez a leány nem is jutott az eszébe. Csakhogy most minden perccel, amivel közelebb értek hozzá és minden elsuhanó órházzal, amely azt jelezte, hogy megint nagyot fogyott a távolság közöt-

tük, az a bizonytalan és fájó érzés, amit azelőtt mindig érzett Nóra jelenlétében, egyre jobban birtokába vette a fiút.

— Mindenesetre azt gondolom, — mondta csöndesen — hogy beszélnem kell vele. Meg kell kérdeznem... — az asztalra ütött dühösen: — Lehetetlen, hogy minden hazugság lett volna... hogy mindent csak a pillanat számára talált volna ki... és semmit sem élt volna át mindabból, amit mondott...

— Hallgass csak! — fogta meg a karját János. — Milyen különös ütemmel rohan ez a vonat... milyen furcsa, milyen rendkívüli dalt muzsikál!

— Nem hallok semmi különöset. Úgy zakatol, mint máskor.

János a mutatóujjával csöndet intett és elmerülten figyelt. Azután hirtelen előkapta a ceruzáját, az étlap szélére írt valamit... Letépte és zsebrete.

— Mi az? Eszedbe jutott valami, amit elfelejtettél?

— Igen... valami, amit kifelejtettem... Pedig ez kell az egészhez.

— Micsoda?

— A különbség.

— Miféle különbség?

— Hallottad már, hogy zörög a motor? Hogy ropog, hogy pattog, hogy sivít? Hogy zúg fel aztán dörögve?... Hallod? Gondolj csak vissza, amikor a motor felharsan, az olyan, mint valami nekiszárnyalás!... Ebben itt mindig van valami döcögés, ringatás, valami, ami a földhöz tartozik.

Miskát ez nem érdekelte. Visszatért oda, ahol abba hagyta:

— Igen... feltétlenül beszélnem kell vele! És annyival inkább, ha te ennyire túl vagy az egész dolgon.

— Micsoda dolgon?

— Ezen a te... dolgodon... Nórával!

János vállat vont:

— Nekem semmi komoly dolgom nincs vele... — a szemét körüljártatta a kocsi tetejének színes plakátjain.
— Apró kis játék volt az egész... kölcsönösen... Sokkal okosabb volna, ha te is így fognád föl az egészet.

— Lehetetlen! — haragosan megrázta a fejét. — Lehetetlen!... Te játszhattál, te mindig is ilyen voltál... Én nem. Én, ha egyszer...

— Nana, fiacskám!... Elég régóta ismerlek... Sumsum komolyabb volt és mégis...

— Az más! Akkor gyerek voltam!

— Most is az vagy... nagy gyerek! Egy nő elindul a világhír felé, vagy a mérhetetlen gazdagság felé, — és te beleakadsz egy szalagjába, ami már félig leoldódott a hajából, hogy visszatartsd, sőt, hogy magadnál tartsd!

— Nem! Annak nem akarok eléje állni, hogy a művészet útján menjen, mert ott egy nap még utólérhetem valamikor. De ha eladja magát a gazdagságnak, akkor mindennek vége. Neki is és nekem is.

— Sem neki, sem neked! — és hozzátette:

— Először is ő bizonyára nagyon boldog lesz, mert üres és felszínes, hitvány és hazug — az asztal lapján fekvő keze ökölbe szorult. — Igen, hazug, hamis, gyaláztos, lélekrabló, álmogyilkos... — János egészen kikelt magából és Miska csodálkozva nézett rá:

— És te?... Az előbb még olyan fölényesen beszélte róla! Most olyan szenvedélyes a hangod és úgy forog a szemed, mint egy Othellóé.

János hirtelen felugrott s csak úgy odavetette:

— Eh, számárság!... ideges vagyok, ez az egész!... Gyerünk aludni!

Elindult.

Miska nem ment utána.

Ottmaradt és egy új üveget bontatott a pincérrel. Teletöltötte a poharát és kiitta, azután megint — és még egyszer. A fülében hirtelen valami zsongás támadt, mintha messze, nagyon messze ismerős dallamot játszanának. Mi is ez? Igen... persze... Manon... A Massenet zenéje. Egyszerre kigyulladt az emlékezetében a fény. Egy operaelőadásra kellett gondolnia. Valamikor régen Párizsban.

Régen? Nem is olyan régen. Négy évvel ezelőtt... Azóta megváltozott a világ...

Akkor is fájt valami nagyon benne. Egy asszony... szőke asszony, aki akkor Jánossal... Aznap levelet kapott hazulról s abban valaki talán szándékos gonoszsággal megírta, hogy Anna és János... Mennyire tele volt akkor bánattal, amíg Manont hallgatta s amikor este hazafelé ballagott a Rue Saint Jacques öreg házai között, hirtelen meg kellett állnia. Nekidőlt egy hirdetésoszlopnak és... igen... elkezdett sírni... sírni, mint egy kisgyerek, akinek elvették és összetörték a játékszerét.

Manon!... Igen, ez a sorsuk, elmennek! Hiába minden. Igaza van Jánosnak, nem lehet visszatartani... Még ha tényleg énekesnő lenne, akkor talán... akkor maradhatna köztük valami örök feszültség, valami elszakíthatatlan titkos lánc. De ez nagyobb veszedelem, márványos palota Münchenben, az estélyiruhák, a bundák, a nyakékek és a diadémek... Ettől... ettől hiába próbálja visszafogni...

A vonat zakatolva, sebesen ringatta. Maga sem tudta, hogyan, kivette a zsebéből a kis füzetét s egy üres lapra írni kezdte:

— *Menj hát, Manon!... Ha hív a szív, az álnok,
Gonosz kerítő, — bűnre biztató...*

Mire kiitta az üveget, a vers is kész volt... Még egyszer végigfutotta s ahol a vonat rázása miatt elhajolt egy-

egy betű, kijavította, azután összecsukta a füzetet és zsebre tette. Fölállt és amíg visszament a hálókocsiba, — kissé dülöngélő járással — magában mégegyszer ismételte az utolsó két sort:

-- *Magadtól akkor kérdezd meg, ki ő? ...*
S halk bánattal sóhajtsd el: Des Grieux! ...

8

Különös szövegkönyv

MÁSNAP — még a vonaton — Miska megmutatta a verset a barátjának.

— Csinos... — mondta János. — Kár, hogy te anyyira ragaszkodol a zárt formákhoz.

— Kell! — mondta a másik.

— Ugyan, miért kellene? Nézd meg a modern franciákat, az angolokat, az amerikaiakat...

— Az más, azok költők!

— És te?... — nevetett János. — Te nem akarsz költő lenni?

— Nem. Én író akarok lenni.

— Hát akkor meg különösképpen...

— Tévedsz! A próza zártabb forma.

— Micsoda buta beszéd! Ezt nem értem.

— Igen, sokan nem értik... Azt hiszem, nálunk aligha van valaki, aki erre gondol... de én így érzem.

— És ezért az érzéseidet aláveted a formáknak, a lényegét a keretnek?

— Nem. Csak arra kényszerítem magamat, hogy zárt formában tudjam kifejezni, amit akarok.

János elgondolkozott:

— Lehet, hogy igazad van — mondta aztán. — És mit akarsz kezdeni Nórával? Te azt írod, hogy menjen a... Te sem látogatsz meg?

— Én igen... Mondom, velem van a kabátja. Meg azután egyszer akarok vele keményen, őszintén beszélni.

A másik a fejét rázta.

— Nem lehet. Hiábavaló próbálkozás. Két perc alatt zavarba hoz, megtéveszt, becsap és leigáz... Ezért nem akarom látni! El fogom kerülni!

De nem kerülte el.

Amikor megérkeztek és a friedrichstrassei állomáson leszálltak, egy közeli kisebb szállóba mentek, amelyet Tuky, Miska orvosbarátja ajánlott még régebben, amikor hívta ki Berlinbe Miskát. Ahogy átöltöztek és újra lementek az utcára, János azt indítványozta, hogy valamelyik sarkon egy Aschinger-büffében vacsorázzanak meg. Miska azonban a fejét rázta:

— Nem! — mondta. — Az nem jó! A Kaiserhofba megyünk!

— Meg vagy örülve! Az nagyon drága!

— Én újságíró vagyok, nekem az a drága, ha olyan helyen vacsorázom, ahol senkit sem látok és semmit nem tapasztalok... Mondják, hogy a Kaiserhofban most nagy az élet.

— Ez számárság! — mondta János. — Elköltünk egy csomó pénzt, látunk egy sereg idegen arcot...

— De azt is fogod látni, hogy milyen itt az élet.

— Azt látod az automatabüffében is, sőt talán hívebben!

— Az nem érdekli az én lapom olvasóit! — olyan fölényel beszélt, mintha már tíz éve volna összeköttetésben ezzel az olvasóközönséggel. — Azok csak arra kíváncsiak, hogy mi habzik a társadalom tetején. A multkor próbáltam írni egy riportot a nyomortanyákról, — a Krampusz majdnem kirúgott vele. Dani bácsi pedig figyelmeztetett, hogy bárókon alul ne érdeklődjem az emberek dolgai iránt, mert nem az a fontos, hogy engem mi vonz, hanem hogy a Wesselényi-utcai fűszeres felesége miről szeret olvasni.

— Hát ez így van? — kérdezte János rosszalón.

Miska vállat vont:

— Körülbelül így.

— Csakhogy nekem ez drága, barátom...

— Várj, az itálra most én hívlak meg!

Bementek hát a Kaiserhofba és a nagy étterem egyik kisebb asztalánál ültek le. János körülnézett és elsápadt. Olyan fehér lett, hogy Miska azt hitte, rosszul van.

— Mi bajod?... Mi van veled?... — kérdezte ijedten.

— Semmi... — volt a válasz. — Csak óvatosan fordulj meg és nézz a balsarokba!

Miska megtette, azután hirtelen visszafordult. Az ő arcszíne is megváltozott, de ő elpirult a fejebúbjáig.

— Nóra... Nóra... — dadogta halkan.

— Igen, Nóra — felelte János. — Estélyiruhában, szmókingos urak, fényes katonatisztek és ékszeres dámák között... Nem baj, így legalább úgy tehetünk, hogy nem vesszük észre.

De másképp történt. Pár perc múlva a pincér keskeny számológépcédulát hozott Miskának. Csak ennyi állt rajta ismerős, vékony, hosszú írással: „Vacsora után jöjjenek át az asztalunkhoz. Nagyon örülök és várom magukat... N.”

Miska szótlánul átnyújtotta a cédulát. János zavartan nézett vissza:

— Akkor először most oda kellene köszönni. Nem? mondta azután, de most már az ő arca is piros volt.

— Lehet! — Miska hátrafordult és merev fejbólintással odaköszönt. János is meghajtotta magát, de mosolyogva.

A leány öntudatos fejbiccentéssel és nevető tekintettel köszönt vissza.

Amikor később átmentek az asztalához, először Miskának nyújtott kezet, de azután mintha a Jánosét hosszasan szorította volna meg. Nóra bemutatta őket a

társaságnak és mosolyogva fordult oda az egyik idősebb úrhoz:

— Kedves főintendáns úr, ez az én két nagytehetségű szerzőm, akiről már annyit beszéltem magának.

— Áh, igen... persze... hogyné...

A két fiú egymásra bámult és zavartan hajlongott amíg a többiek helyet csináltak nekik. Nóra Miskát jobbra ültette maga mellé, Jánost pedig balra, a főintendáns után.

— Nem is képzelem, kedves főintendáns úr, milyen csodálatos ez az opera... valami egészen új zene, szöveg, színpadi beállítás, minden...

— Nagyon érdekes lehet, ha maga ennyire rajong érte — bókkolt az idegen hatalmasság, de ő maga nem mutatott valami különös érdeklődést. Csöndesen szívta a cigarettáját és nagyokat hörpintett a pezsgőből, ami előtte gyöngyözött.

— Cirkusz a címe, — folytatta Nóra — de nem afféle Bajazzo-dolog... valami egészen más. Hatalmas ókori cirkuszból van szó, a keresztényüldözés korából... Tudja, Horváth barátom, nagyszerű ismerője a klasszikus kornak, ő pedig — rámutatott Jánosra — két évig tanulmányozta az ókori zenét, mielőtt hozzákezdett a munkájához. Azt hiszem, az első felvonással már teljesen kész van. Igen?...

János zavartan hümmögött.

— Nem egészen... azaz, hogy megvolt, de teljesen átdolgoztam. Miska fontos változásokat csinált az egész beállításon s így az első felvonás szinte teljesen átfőrmálódik.

Nóra összezsápta a kezét:

— Ne beszéljen! És erről egy szót sem szólt, nem is írt róla! Ez igazán nem szép, kedves Mihály!

Miska úgy bámult rá, mint borjú az új kapura. A lélekzete elállt ettől a vakmerőségtől. De Jánosra is dühös

volt, mert érezte, hogy oly ügyesen ráfordította a dolgot, hogy ha kell, ő hazudják helyette.

— És mondja, mi a változás? — kérdezte Nóra.

Erre Miska arcátlanul beszélni kezdett:

— Elejtettem azt, hogy a dolog mindjárt az ókorban kezdődjék. Ellenkezőleg, egy amerikai óriáscirkuszban indul a cselekmény, afféle Barnumnál. A cirkusz sztárja egy texasi leány, akinek gyönyörű hangja van, de ugyanakkor félelmes amazon. Vad és fékezhetetlen, mint akármelyik cowboy. Kegyetlen és vérszomjas, mint egy tigris, hamis és gonosz, mint egy kígyó. A társulatban van X. zenebohóc, aki voltaképpen híres, komoly zeneszerző volna, ha lehetne s van ott Y. zsonglőr is, aki titokban regényeket ír. A leány mind a kettőt bolondítja, de voltaképpen már kivetette hálóját egy idősebb, kövér marhakereskedőre, aki belebolondul és megkéri a kezét. Az első felvonás azzal a heves, kettős féltékenységi jelenettel kezdődik, ahogy a bohóc és a zsonglőr felelősségre vonják a leányt:

— Te kígyó! — kiáltja feléje a titkos zeneszerző.

— Te vadmacska! — ordítja oda neki a zsonglőr.

A leány azonban fölényesen áll közöttük, elénekel egy dalt, amelyről mind a kettő azt hiszi, hogy neki szól, mert mind a kettőnek van ezzel a dallal és a leánnyal egy-egy emléke.

— Itt némi szerzőjogi bonyodalom van, — folytatta Miska — mert felfogásunk szerint valami híres idegen dalt kell itt énekelni, de viszont kérdés, hogy annak a szerzője beleegyezik-e egy ilyen nyilvános színpadi idézésbe? A dolog különösen azért nehéz, mert olyan valakire gondoltunk, akivel igazán nehéz beszélni. Úgy gondoljuk, hogy ez a dal csak a „Traum durch die Dämmerung“ lehet. Már pedig Strauss...

Nóra idegesen nevetett:

— Mindenesetre furcsa gondolat — és aztán mi történik?

— Közbelép a marhakereskedő, — mondta tovább Miska — de a zsonglőr féltékenységében ráveti magát, amire az védekezik, revolvert ránt és megsebesíti a heves fiatalembert. A bohóc a védelmére kel, amire jön az igazgató és mikor megtudja a dolgokat, mind a hármukat kidobja. A marhakereskedőt letartóztatják s ők hárman elindulnak a csillagos éjszakába, hogy tovább vándoroljanak.

— Különös történet! — rázta fejét a főintendáns. Nóra pedig most azt kérdezte:

— De hiszen a zsonglőr megsebesült!

— Nem baj! Olyan férfi, aki már nagyobb sebeket is elbírt. A leány azonban egyszerre jelentéktelenné válik, biztonsága elvész, ügyetlen és elfogódott lesz a vándorút bizonytalanságától. Most szeretné, ha valamelyik férfi belekapaszkodhatnék, de azok némán és hallgatva állnak mellette s amikor megpróbálna újra énekelni, a bohóc kiveszi a harmonikáját és rákezd egy másik dalra, a zsonglőr pedig könyvet vesz elő és olvasni kezd. Az első felvonás így végződik.

János konokul lehajtottá fejét és mereven nézte az asztalt.

A főintendáns zavartan dűnnyögött valamit.

Nóra pedig idegesen felkacagott:

— Na, azért én nem féltem azt a leányt. De a régi környezet, az ókori idő szebb keret volt és több alkalmat adott volna arra, hogy egy igazi költő és egy igazi muzsikusz valami nagyot alkosson... Ez nekem így, bevalom, nem tetszik.

Miska bólintott:

— Azt gondoltam. De nekünk most az a fontos, hogy Monostory Elzának tetszik és így tetszik... János végre is elsősorban neki írja a szerepet.

Nóra dühösen dobolt az ujjaival széke karfáján, azután hirtelen felugrott:

— Talán menjünk át a bárba!

A társaság felállt és egy magas, merevkarú fiatal-ember odalépett Nórához:

— Mi baja van, kedveském? Nagyon idegesnek látszik . . .

— Semmi, semmi . . . kicsit fáj a fejem — otthagytta és Miskához lépett:

— A librettó gyönyörű, kedves Miska! Nem is tudtam, hogy ilyent is tud írni. Holnap félegykor várom — nálunk.

Miska tűnődve nézett rá:

— Akkor aligha érek rá. Hanem ha magának jó délután ötkor . . .

— Akkor is jöhet. Várom! — elfordult és odament Jánoshoz.

— Nem akar eljönni hozzám egyszer?

— Most itt az első napokban nagyon sok a dolgom . . . Talán később. Majd jelentkezem.

Nóra csodálkozva nézett rá:

— Ejnye! . . . — mondta félhangosan, de a többit elnyelte.

A bárban csak rövid ideig maradtak. Nóra két idegen úr között ült le, az egyikről, a merevkarúról kiderült, hogy ő a bizonyos Ottó sörgyáros; csendes, de nagyon rokonszenves ember volt. Keveset beszélt, a megjegyzései azonban mindig talpraesetten hangzottak s volt bennük valami gúnyos, de nem bántó fölényesség. Nóra elcsendesedve hallgatta a másik úr hosszú politikai fejtegetését, csak néha, lopva vetett egy-egy pillantást hol Jánosra, hol Miskára.

Miska láthatólag egészen elmerült a főintendánssal való beszélgetésben, megmondta, hogy magyar újságíró, amire a főintendáns elmesélte, hogy Budapesten van egy régi újságíró ismerőse, akit ő kitűnő embernek tart s akitnek a Neue Deutsche Rundschau két év előtt remek tanulmánya jelent meg a német operaházakról. Miska megkérdezte, hogy ki az, amire a főintendáns — Gazsi

bácsi nevét mondta. Miskának jólesett, hogy öreg barátjáról ilyen hízelgő nyilatkozatot hall, nyomban meg is mondta, hogy egy szerkesztőségben dolgozik vele és gyakran ír mellette zenekritikákat. A főintendáns erre elbeszélte, hogy Gazsi bácsi nemcsak kitűnően ír, hanem tökéletes zenei hallása van s nagy elméleti tudása. Mindjárt el is mesélt egy történetet róla, hogyan mondta meg egyszer Gazsi bácsi a bécsi operában, hogy az egyik másodhegedűs E-húrja hamis. Miska ösmerte ezt a vándoranekdótát, amelyet hol erre, hol arra fognak rá, de azért nem tiltakozott ellene, hogy ezúttal Gazsi bácsi hírneve nőtt vele. Erről eszébe jutott öreg anyai nagybátyja, a híres zongoraművész, aki Liszt kortársa volt és a legkerekesebb zongoratanárok egyike a régi Pesten. Nyomban el is mondta róla híres mondását a főintendánsnak. Egyszer tudniillik találkozott egy barátjával, akit régen nem látott. Amint együtt mentek az utcán, hirtelen megállt egy ház előtt és ezt mondta:

— Úgy örülök, hogy látlak... várj itt, kérlek, öt percet — én adok egy órát ebben a házban.

Erre megint a főintendánsnak volt egy története Joachimról, azután Miska mesélt valamit Erkel Sándorról, a nagyszerű dirigensről, később azt mondta el, hogy bukott meg Balling Budapesten. Ez különösen érdekelte a főintendánst, aki végül is meghívta Miskát másnap délután ötre magához teára s utána operába, ahol az Istenek alkonyát adják. Miska erre megkérdezte, elhozhatja-e zeneszerző barátját az előadásra, mire a főintendáns kijelentette, hogy természetesen, — de már a teára is jöjjön el.

A záróra közben hamarosan érkezett és a társaság feloszlott. Távozóban Nóra megkérdezte Miskát:

— Akkor holnap délután ötkor biztosan eljön, úgy-e?

— Nagyon sajnálom, kedves Nóra, de közben a program megváltozott, a főintendáns úrral van egy tár-

gyalásom ugyanakkor, utána az Operába megyünk Jánossal. De talán holnapután.

Maga sem értette azt a nyugalmat és biztonságot, ahogy Nórával beszélt, aki csodálkozva nézett vissza rá, azután megmondta a telefonszámát, hogy majd telefonálja meg, mikor lesz szíves ráérni, hogy eljöjjön hozzá.

Nóra mondta így, gúnyosan, de Miska nem mentette magát.

Úgy érezte, hogy a mai estén mérhetetlen távolságba került tőle ez a leány. Nem tudta volna határozottan megmondani magának, mi okozta ezt. Az a felvágás-e, ahogy bemutatta őket a főintendánsnak, vagy az a bizalmasság, amelyben Nóra az Ottó nevű idegennel láthatólag volt.

— A kabátját mindenesetre már holnap elküldöm — mondta Miska — és holnapután reggel okvetlen felhívom!

Nóra a rokonaival ment el, Miska még közölte Jánossal a főintendáns meghívását, aki nagy örömmel köszönte meg...

— Nekem ez nagyszerű lesz, — veregette meg később Miska vállát — legalább néha eljuthatok az Operába!

Amikor a férfiak elváltak a szálló előtt, Ottó velük jött. Átvágtak egy mellékutcán. Egy üzlet előtt hosszú sorban álltak az emberek. Miska, mint odahaza, itt is azt a baljós szomorúságot érezte, ami mindig elfogta az ácsorgás láttára. Ottó mintha megérezte volna, mire gondol, csak annyit mondott:

— Igen, ez nagy baj... — azután belekarolt Miskába és azt kérdezte:

— Mondják kérem, milyen ember ez a maguk pesti barátnője?

A két magyar összenézett. János felelt:

— Tehetséges, színes, érdekes egyéniség. Jó szív és sok képzelőtehetség. Könnyen befolyásolható, mégis erős akaratú. Mindenki érdekli, de különösebben senki sem.

Viszont mindent elkövet, hogy mindenkit magába bolondítson.

Ottó csöndesen mondta:

— Azt hiszem, ez sikerül is neki!... Én csak egyet szeretnék tudni: igaz ember-e?... Igen, hogy rá lehet-e építeni egy életet?

A fiúk nem feleltek.

— Talán nem tartják helyesnek, hogy az ember ilyent kérdez... de én az utolsó két évben annyi mindenben estem át, olyan különös szerencsének köszönhetem, hogy még élek. Épp ezért nem sokat törődöm a beidegzett szokásokkal, de mindig és mindenben akarom tudni az igazat és el akarok készülni rá.

Miska vállat vont és hosszabb hallgatás után mondta:

— Ha jó és erős kezekbe kerül, — akkor igen!

Ottó lassú pillantást vetett béna karjára.

— Jó és erős kéz... persze. Csak tudják, én azt hiszem, aki szeret, az tud jó lenni, de ritkán tud erős maradni... No, jóéjszakát.

Elbúcsúzott, de másnap délre meghívta őket a Kempinszkybe ebédre.

Miska és János csöndesen ballagtak haza.

Végre János szólalt meg:

— Hát ez fülig szerelmes, szegény.

— Ez az — mondta Miska elgondolkozva, azután hozzátette — és te?

János sokáig nem felelt. Csak amikor már majdnem szállójukhoz értek, akkor nyögött föl:

— Én?... Rettenetesen!

9

Váratlan látogatás

MÁSNAP reggel mind a ketten korán indultak neki a városnak. Miska egyik hivatalból a másikba ment, mindenütt udvariasan fogadták, a felvilágosításokat megadták, de érdekesebb és különösebb anyagot nem tudott összegyűjteni. Kedvetlenül ért a Kempinszkyhez, ahol a kapuban már várta Ottó.

— Jobb lesz, ha itt várjuk meg a barátját, — mondta — ott benn nehéz lenne megtalálni egymást.

János azonban csak nem jött. Végre is húszperces várakozás után bementek és az egyik alsóteremben foglaltak helyet. Majdnem kettő lett, mire János megérkezett.

Zavartan mentegetődzött, azután összevissza beszélt mindenféléről.

Miskának mindjárt gyanús volt János egész viselkedése, de a harmadik idegen előtt nem akarta szóvátenni.

Közömbös dolgokról beszélgettek, azaz inkább Miska tartott hosszú előadásokat, különösen Naumann könyvéről, a Mittel-Európáról beszélt sokat. Neki persze nem tetszett a könyv.

— Érdeklik a gazdasági dolgok? — kérdezte Ottó.

— Hogyne. Szeretnék is egy pár jó intervjút csinálni...

— No, akkor holnap délelőtt elviszem egy-két ember-

hez. Esetleg bemehetünk a birodalmi gyűlés karzatára is...

Abban egyeztek meg, hogy Miska másnap tizenegy órakor elmegy Ottó irodájába, amely a Potsdamer-Platzon van.

Mikor azonban ebéd után Miska és János ketten mentek a szállásukra és János csökönyösen hallgatott, a másik megkérdezte:

— Nóra miket beszélt? — Miska mérges volt... Tegnap éjszaka a Jánosból kitört önvallomás után nem beszéltek többet a dologról és most íme, János, ki a legszilárdabb elzárkózási szándékkal jött ide ki, — máris beadta a derekát!

— Semmit sem! — felelte János elboruló szemmel. — Reggel telefonált a szállóba, hogy félegykor vár a W.-áruház előtt... Én ott vártam félkettőig, — ő pedig nem jött... Ezt különben már Pesten is megcsinálta...

— Pesten?

— Igen... Például aznap délelőtt is, amikor este a sárgateremben... — elakadt. Rájött, hogy elszólta magát... Becsületesen elvörösödött.

— Hát ti már akkor ösmertétek egymást? — kérdezte halkán Miska és valami hidegséget érzett a szíve körül.

— Igen... azaz hogy... Tudod, kérlek, úgy van a dolog...

Miska rátette a kezét János karjára:

— Ne... Hagyd... Ne folytasd, János. Minek hazudnál?

Miskának eszébe jutott az az este: Nóra szavai, mikor ő bemutatta Jánost... először őt elküldte teáért, azután később, amikor olyan bolondítóan kedves lett Nóra, amikor minden pillantása csupa ígéret volt... akkor is hazudott!

Valami olyasfélét érzett, mintha hirtelen fölébredne és az álombeli virágos tavaszi rét helyett hirtelen sötét,

undok ködben találná magát... Valami kegyetlenül szorongatta a szívét, szeretett volna — nagyot ordítani!

De nem szólt egy szót sem, maga elé nézve, csöndesen ment.

Egyet azonban bizonyosan tudott: valami most kettészakadt. Közötte és Nora között nincs többé sem vonzás, sem varázslat.

Mindíg gyűlölte a hazugságot és most megérezte, hogy a hazugságot jobban tudja utálni, mint ahogy valakit szeretni tud.

János hosszú lépésekkel jött mellette.

Hazáig nem beszéltek többet.

A szállodában mind a kettőt merített papírú boríték várta. Nyomtatott meghívó volt benne aznap este tíz órára teára — Nóra rokonaihoz.

— Le kell mondani, — mondta Miska — az Istenek alkonya után már nem mehetünk oda.

— Elmehetünk, — felelte János — mert az esti lapban olvastam, hogy az Operában darabváltozás van, a tenorista megbetegedett. A Traviata megy helyette, annak ott hagyhatjuk az utolsó felvonását.

— Szóval, el akarsz menni?

János lesütötte a szemét:

— El!... — halkán mondta és fölszaladt a lépcsőn.

Miska erre fölhívta a meghívóra nyomott telefonszámot, hogy bejelentse, jönnek...

A telefonban Nóra jelentkezett.

— Remélem, jönnek? — kérdezte és nevetett. — Különben megkaptam a kabátot, köszönöm!... Igazán nagyon kedves magától, hogy legalább ezt...

Miska közbevágott:

— Ugyan, kérem... Igen, jövünk este. Pontosan kell venni a tíz órát?

— Teárról van szó, nem baj, ha egy félórát késnek. Itt azonban általában nem illik elkésni.

— Na, akkor itt magának nehéz dolga lehet... —
szökött ki a szó Miska szájából.

— Nem is képzeled, milyen pontos lettem itt. Korán kelek, félkilencor már...

— Öltözék? — kérdezte Miska.

— Szmóking is jó. De lesznek, akik csak sötét ruhát vesznek... Frakk eszükbe ne jusson!

Miskának hirtelen az a gondolata támadt, hogy sok minden másnak nem szabad az eszébe jutni, ha mégis elmegy. Semmi értelme az egésznek... Maga sem értette, miért van az, hogy az a hang, amelyik valamikor olyan édes és olyan fontos volt neki, most teljesen hidegen hagyja... Mintha vadidegennel beszélgetne.

— Hát akkor féltizenegyre ott leszünk, addig is adja át köszönetünket... Kezeit csókolom!... — már le is tette a kagylót.

Amikor kilépett a fülkéből, János már lent állt az előcsarnokban.

— Megtelefonáltam, hogy jövünk...

János dühösen kapta föl a fejét.

— Rám is bízhattad volna! De, persze, neked kellett Nórával beszélni!

Miska a fejét rázta:

— Nem. Neked most nem szabad vele beszélni.

— Miért?

— Nem érted? Ő lóvá tett, neked most haragudnod kell. Az, hogy én mind a kettőnk nevében beszéltem, mutatja, hogy te neheztelsz.

— Nem mutatja, mert mégis elmegyünk.

— Az más. Az a berlini családnak szól, akiket nem bántthatunk meg. Nyugodt lehetsz, az egész beszélgetés nem tartott három percig.

János vállat vont, aztán megkérdezte:

— Most mit csinálsz?

— Elmegyek az „8 Uhr Blatt“-hoz, ott van egy magyar ismerősöm! Ötkor ott leszek a főintendánsnál... És te?

— Én alszom egyet! — mondotta János.

Miska elment. János azonban nem ment föl a szobájába, hanem bement az olvasóterembe és ott a lapokat böngészte. Vagy egy negyedóraig lapozgatott bennük, akkor hirtelen fölugrott és elindult telefonálni.

Persze, ő is azt a számot hívta föl, ami a meghívón állt.

De a szobaleány jött a telefonhoz és közölte, hogy a kisasszony már elment.

— Butaság! — bosszankodott magában János. A híváskor bemondta a nevét, tehát Nórának meg fogják jelenteni. A haragtartásról tehát szó sincs, viszont mégsem beszélt vele, nem hallotta a hangját, nem tudott tőle semmit sem kérdezni. Pedig voltaképp arra akarta kérni, hogy találkozznak valahol.

Itt megállt a gondolatban:

— Hopp! Hátha Miska éppen azt beszélte meg Nórával. Mindenesetre furcsa, hogy Nóra már nincs otthon és Miska is elment.

— Nem, Miska ezt nem csinálta volna — gondolta magában. De azután megint felébredt a gyanúja. — Miért ne csinálta volna? Nem tartozik neki mindenről beszámolni. Különösen most, amikor az előbb elárulta, hogy annakidején Pesten ő már ismerte Nórát és nem szólt róla.

Mérgesen fölment a szobájába és ledobta magát a pamlagra. Aludni azonban nem tudott, csak forgolódott. Szidta magát, miért próbálta Nórát felhívni s folyton az járt a fejében, hogy a leány most valahol Miskával sétál. Ez ugyan nem volt valószínű, mert elég hideg volt. De hát mennyit sétált ő már fagyban, szélben, sárban!

Kopogtattak az ajtaján. A portásgyerek jött be és jelentette, hogy lenn egy hölgy várja.

János boldogan ugrott föl. Gyorsan rendbe szedte magát, megfésülködött, újrakötötte a nyakkendőjét és már rohant is.

Nóra eljött érte!... Hát akkor talán mégis...

Szinte futva érkezett az előcsarnokba, de a leányt sehol sem látta. A portás intett, hogy a kisszalomban várják. János két ugrással már ott is volt, de az ajtóban meghökkenve állt meg.

Nem Nóra ült ott, hanem a nagynénje.

— Engem méltóztatik keresni?... Itt vagyok! — dadogta János zavartan. — Miben lehetek szolgálatára?

— Üljön le, kérem — mondta az idős hölgy, akinek jóindulatú arca az ősz haj keretében kissé ünnepélyesen fordult a fiú felé.

János leült melléje és hallgatott.

— Arról van kérem szó, — kezdte a nagynéni — hogy én szeretnék magával komolyan beszélni... Igen, én attól félek, hogy a maga megjelenése is Berlinben zavarni fogja terveimet... azaz hogy a terveinket... hogy úgy mondjam, Nóra terveit is... Szóval, igen... az, hogy maga most itt van, ez esetleg megakaszt valamit... Nóra olyan szeszélyes lény, olyan hirtelen elhatározású...

— Kérem, én nem akarok semmit... — mondta kényszeredetten János.

Az asszony legyintett egyet a kezével:

— Hogy maga mit akar itt, az nem fontos! Arról van szó, hogy Nóra esetleg mást fog akarni, mint eddig.

— De én...

— Maga... maga, kedves uram, nem sokat számít. Mindíg az számít, hogy egy leánynak mi jut az eszébe... vagy mi jut újra az eszébe. Maga megjelent, tehát maga jut az eszébe. És közben tönkreteszi a szerencsáját.

János védekező mozdulatot tett, de a hölgy nem engedte szóhoz jutni:

— Azt hiszem, gondolja... sejtheti, miről van szó... Ismeri Ottót. Az uramnak távoli unokaöccse. Gazdag ember, nagyjövőjű és halálosan szerelmes Nórába. Ezt, remélem észrevette.

— Igen... azaz hogy...

— Nóra ide tényleg azért jött, hogy énekelni tanuljon. Én ezt ostobaságnak tartom, ezzel a kis cérnhanggal nem lehet sokat kezdeni. Nóra muzsikális, biztosan van színészi képessége is...

— Nahát, az van — gondolta János, de nem mondta. Ehelyett azt kérdezte:

— Legalább haladt itt valamit?

— Nézze, kérem, magának nem kell magyarázni, maga ért hozzá. Nórából lehet valami esetleg, valami tisztességes közepszerűség... Kérdés az, ennek föl szabad-e áldozni egy életet? Különösen olyan életet, amit Ottó biztosíthat számára. Nórának az öcsém határozottan rokonszenves. Becsüli, értékeli és egészen megbarátkozott a gondolattal, hogy hozzámegy. Lehet, hogy van valami titkos gondolata, hogy tovább tanul énekelni. Ez azonban csacsiság, mert ezt Ottó legfeljebb mint műkedvelést enged meg, másképp soha. Igen, de most jött maga, meg a barátja... Erre én rögtön veszélyt éreztem. Bevallom, először inkább a barátját tartottam veszedelmesnek... ne haragudjék... de ma reggel Nóra olyasvalamit mondott, amiből láttam, hogy mégis csak maga...

János nyelt egyet:

— Igen... és mit mondott, ha szabad kérdezniem?

— Először azt kérte, hogy hívjam meg magukat a mai teánkra. Hát hiszen ez természetes, végre jó pesti ismerősök, de aztán azt mondta nekem, milyen kár, hogy maga nem olyan gazdag, mint Ottó, milyen gyönyörűen tudnának maguk ketten együtt élni... Erre én azt kérdeztem: nem vagy szerelmes ebbe az úrba? Amire ő azt mondta: „Nem tudom. Már majdnem elfelejtettem, de most, hogy itt van, nem tudok arra gondolni, hogy Ottóhoz hozzámenjek...” Ezért jöttem el, hogy megmondjam magának és arra kérjem...

János fölállt:

— Nagyságos Asszonyom, én erről nem mondhatok semmit. Végre rólam is szó van, az én érzéseimről és az

én vágyaimról. Nem volt szándékomban eredetileg, hogy Nórát is megzavarjam. De a véletlen összehozott és most minden megy a maga útján. Én nem követelek és nem akarok semmit. De ha jön a sors, állok elébe. Otthon máris vagyok valaki, mindenesetre leszek. Talán nemcsak otthon. Lehet, hogy amit pillanatnyilag tudok nyújtani, az kevés. De amit a jövőben tudok adni, az Nóra számára több, mint minden. Vagyok annyira önző, hogy elsősorban magamra gondolok, de sokkal jobban szeretem Nórát, hogy ne gondoljak rá is. Az ön kedvéért azonban és Ottó kedvéért semmit sem tehetek. Majd meglátjuk, mi lesz?

A hölgy is felállt. Megbiccentette a fejét és elnevette magát:

— Magának voltaképp igaza van és én voltaképp bolond voltam, hogy iderohantam magához. Tudnia kell, hogy engem mindenki Emma die Plötzliche-nek nevez. Sokszor volt sikerem az életben. Most megbuktam. Hát csak jöjjön el este... lesz, ami lesz! Csak egyre kérem. Saját meggyőződése ellenére ne akarja elhitéteni Nórával, hogy világhírű énekesnő lehet belőle. Ez fegyver a maga kezében, de ha becsületes ember, akkor nem használja. Nóra az a lény, akit egy szerelmi csalódás nem vág földhöz. De ha művészi álmaiban csalódnék, az összetörné, — a szeme elhomályosodott — én pedig, ez az, amitől legjobban féltem. Ezért akarom elterelni a pályától, ezért akarok neki olyan életet biztosítani, ahol a fény, a jólét elkápráztatja addig, amíg megjön az első gyerek. A többi aztán majd megy magától. No hát, Isten áldja magát, kedves uram. Estére várjuk! — kedvesen bólintott feléje és kilebegett a kisszalonból.

János belsejében fölkavarva, szinte szédülten nézett utána és a gondolatai bolond táncot jártak Nóra körül.

— Lehet, hogy mégis szeret? — kérdezte magában.

De nem mert rá felelni. Azt, hogy nem, — nem bírta volna most elhitéteni magával. És azt, hogy igen, arra félt gondolni.

Bement a nagyszalonba, leült a zongorához.

Halkan elkezdte játszani Chopin H-moll szonátáját... azután hirtelen abbahagyta. Annak a kis dalnak verte ki kézzel a dallamát, amit Miska versére írt. A vers a bohóc-ról szólt, aki a műlovarnőbe szerelmes.

Hirtelen Miskára kellett gondolnia és a furcsa szöveg-könyvre.

— Nem is olyan ostobaság! — jutott hirtelen az eszébe. — Nem is olyan ostobaság!...

Lecsapta a zongora fedelét, mert a nagyóra félötöt ütött.

10

Az intendáns teája

ÖT ÓRAKOR mind a ketten ott voltak az Opera előtt. Azon kezdtek tanakodni, vajjon melyik kapun lehet bejutni és hogyan kerülnek a főintendáns elé? De akkor megállt egy autó és a főintendáns szállt ki belőle:

— Kedves uraim, meggondoltam, hozzám megyünk föl előbb... itt lakom a közelben.

Beültette őket a kocsiba, amely kisebb utcába kanyarodott be, onnan egy másikba, végül megállt egy kis palotaszzerű épület előtt. Hatalmas kovácsolt vaskapu nyílt meg előttük, gazdag márvány lépcsőház. Onnan tágas faburkolatos előcsarnokba jutottak, azután egy vajszínű rokokó szalonba, amelynek óriási ablakai voltak és búzakék, aranybrokátos bútorok álltak benne. Valamivel sötétebb, de szintén aranybrokátos dús függönyök, velencei kristálycsillárok és egy hatalmas fekete Ehrbar-zongora. Alig ültek le, ezüstsujtásos lakáj tolta be a guruló asztalt:

— Orosz teát akarnak, vagy ceylonit?

Miska és János csodálkozva néztek össze, a házigazda azonban elnevette magát:

— Hollandiában mindent meg lehet venni! — ezüst dobozt nyujtott feléjük, többféle egyiptomi cigaretta, nagy havanna-szivarok voltak benne különböző rekeszekben. A lakáj lapos kerek poharakba konyakot töltött.

János szivarra gyújtott és a karszékében hátradőlve, hosszú, lassú szippantásokkal szívta. Miskát valahogy zavarta a nagyszerű környezet. Arra gondolt, amit éjjel Ottóval láttak... A sorbanálló asszonyokra. De sok ideje nem volt a gondolkozásra, mert a főintendáns hozzá fordult:

— Mondja, kérem, ez a furcsa operaszöveg, amit elmondtak... azután hogy folytatódik?

Miska nevetett:

— Sehogy, titkos tanácsos úr — mondta, mert már tudta, hogy a főintendánsnak ez a magas címe van, sőt azt is, hogy szereti, ha így szólítják. — Az egészet ott láltam ki... Tudniillik kedves barátnőnk zavarba akart bennünket hozni... ő tudja, miért... Hiszen ő teljesen tisztában van vele, hogy mi nem írunk együtt operát. János barátom néhány versemet megzenésítette, ez az egész. János különben is szimfónikus darabokat ír, meg kamara-zenét. Az egész operaszöveg ostobaság! Bocsánatot kérünk érte!

A házigazda a fejét csóválta:

— Kissé nyers így, ahogy maga elmondja, de nem ostoba... sőt az az érzésem, hogy ki lehetne valamit alakítani belőle... Miért mondja, hogy butaság?

János közbeszólt:

— Igen, ma már én is gondoltam rá, hogy nem is olyan nagy butaság.

— A közös dalokra mindenesetre kíváncsi vagyok — mondta azután a házigazda. Hörpintett a konyakból és újra töltött magának. — Nem játszaná el őket?

János föllállt:

— Ha parancsolja! — ment a zongora felé.

A főintendáns fölugrott, odalépett a kerek zongoraszékhez és erősen megperdítette, hogy magasabban legyen az ülőkéje:

— Lovat hajtani és zongorázni, csak magas ülésről lehet! — mondta és nevetett hozzá. Azután fölkattantotta

a zongora tetejét s a jobbkezevel végigfutott a billentyűkön. Kemény ütemű, kürtjelhez hasonló dallam szállt a nyomában:

— Egy gyerekkori szerzeményem, mindig és mindeütt ezzel kezdem a játékot...

— Kabala?... No, halljuk! — rátámaszkodott a zongorára.

Miska közbeszólt:

— Ha megengedi, elmondom a dal szövegének tartalmát... Voltaképpen innen jutott eszembe az egész operaszöveg. A bohócról van szó, akin mindenki nevet, szerelmes a műlovarnőbe, akit viszont mindenki ünnepel. Az meg sem látja, de a bohóc tudja, hogy amikor jönnek a hideg téli esték, ő fogja húzni kordéját a nőnek s az sohasem fog rávetni egy tekintetet és nem fogja meglátni, hogy a bohóc szemei milyen jók, milyen búsak és milyen tüzesek.

János rákezdt és a szöveget halkán énekelte. Kellemes, meleg baritonhangja volt.

A házigazda csöndesen és figyelmesen hallgatta, azután megkérte, hogy játssza el újra...

János utána Miskának egy másik versére írt dalát játszta el, azt a pár rövid sort, amely az opálszemről szólt.

Miska rábámult Jánosra, nem is tudta, hogy János ezt a versét is megzenésítette... Hálásan megveregette a barátja vállát és halkán odasúgta:

— Köszönöm!

Azután elmondta a szöveget a főintendánsnak.

Az elrévedő szemmel nézett ki a nagy kristályablakon. Főlegyenessedett és halkán megszólalt:

— Ha nem csalódom, ezt a bűvös opálszemet én is ismerem... nem?... Bocsánat, ha túlbizalmaskodom! De az az érzésem, hogy az opálszemhez nemcsak a költőnek, hanem a szerzőnek is valami köze... Még egyszer kérem, ne haragudjanak, hogy ezt a megjegyzésemet... majd később megmagyarázom.

Miska zavartan köhécselt:

— Ó, kérem... de nem, szó sincs róla!

János nem felelt.

— Nem játszana valamelyik nagyobb művéből? A barátja mondja, hogy kamarazenét írt.

— Igen, télen be is mutatták egy szonátámat. Budapesten — mondta János és megmondta a híres vonós-négyes nevét.

— Ó, kitűnő művészek, többször hallottam őket — mondta a házigazda. — Akkor talán abból valamit! — leült egy karszékbe, Miska mellette egy másikba.

János elkezdte és közben azt mondta, hogy a bemutató óta kissé átdolgozott rajta egy pár részt.

A főintendáns összekulcsolta a kezét, két karját a térdére tette, előrehajolt és erősen figyelt.

Az első tétel közepe táján halkán megszólalt:

— Kitűnő! — azután fölkel, pár lépéssel odament az ablakhoz és a zongorának hátát fordítva, kinézett rajta. János játszott tovább. Amikor a harmadik tételt befejezte, a főintendáns hirtelen megfordult, odasietett Jánoshoz, két kezét a vállára tette, jól megrázta Jánost, odahajolt és jobbról-balról megcsókolta.

— Remek, kedves barátom, régen hatott rám valami így! — a hangja őszinte volt, szemében pedig könnyek csillogtak.

János zavartan fölállt:

— Nagyon köszönöm, titkos tanácsos úr, nagyon jólesik, amit mond.

A főintendáns nyersen rászólt:

— Miért nem ír operát?

— Most egy szimfóniát fejeztem be, az a címe: Repülő szimfónia.

— Nagyon érdekes! A repülésről?

— Hát igen, persze, programzene... Szeretném, ha azt mondhatnám rá, az új kor zenéje.

— Elhozta magával Berlinbe? — amikor látta, hogy János bólint: — Még holnap küldje el nekem!... Egyébként pedig megbízást adok magának s ha akarja, holnap mindjárt előleget is, mert az ilyet jobb kereskedelmileg is lekötöni, az új operájára. Remélem, gondol arra, hogy fog operát írni?

János elpirult:

— Hát bevallom...

— No és szövege van?

— Félig-meddig... Arany Jánosnak van egy híres balladája: Bor vitéz. Különös, furcsa, izgató vers... — pár szóval elmondta.

— Mikor kezd hozzá?

— Azért jöttem ki Berlinbe, hogy itt nyugodtan és csöndesen dolgozhassam.

— Helyes! — mondta a házigazda. — Közben majd szorgalmasan jár az Operába, tekintse magát egyszersmindenkorra vendégemnek. De jöjjön be próbákra is... Ejnye, nem volna kedve kis korrepetálásra? Azzal az ember maga is tanul...

— Kérem, természetesen... boldogan...

— Hát ezt majd holnap megbeszéliük. Jöjjön be tízre az irodámba. Most pedig hazaküldöm magukat az autómmal, hogy átöltözzenek. Tudtommal maguk is jönnek ma este Nóra kisasszonyékhoz. A koci visszahozza magukat az Operába, onnan pedig majd előadás után együtt megyünk. Esetleg az utolsó felvonást már ott is hagyhatjuk.

Miska most megszólalt:

— Mondja, kedves főintendáns úr, a mi szép magyar barátnőnket tehetségesnek tartja maga?

— Igen... de erről majd később beszélünk.

Elbúcsúztak. Miska és János hazament a szállására, de félhétkor már ott voltak az Operánál. Nem volt nehéz megtalálni a főintendánsi páholyt. Ott már várta őket

egy titkár. A titkos tanácsos úr elnézést kért, hogy ő csak később jön le.

A páholyban már volt egy idősebb úr. Annak bemutatkoztak. Épp úgy nem tudták azt, hogy az kicsoda, mint ahogy az nem tudta róluk. De azután elkezdődött a nyitány.

A nagy tapsra, ami felzúdult utána, Miska odahajolt Jánoshoz és a fülébe súgta:

— Te, nem is olyan verkli ez a Verdi!

János, mintha darázs csípte volna, visszafordult és mérgesen mondta:

— Hagyd már ezt a butaságot!... Egyáltalában ne szólj bele a zenébe a te botfüleddel!

Miska fölényesen felelt:

— Szív kell a muzsikához, fiam, nemcsak fül!

A főintendáns csak a második felvonás alatt jött be s amikor annak vége volt, odaszólt Jánosnak:

— Azt hiszem, talán mehetünk!... Ne várakoztassuk a háziakat.

— Miért siet ez úgy? — súgta oda halkan Miska Jánosnak.

Amikor benn ültek az autóban, előbb megbeszélték az előadást. János különösen a karmestert dicsérte. Azután az Opera épületéről beszéltek. A főintendáns szidta. Végül Miska újra előhozakodott:

— Mondja, titkos tanácsos úr, mi a véleménye Nóra kisasszony tehetségéről?

A főintendáns hátradúlt a kisülésen — mert udvariasságból azt foglalta el — és a fejét visszafordítva, száraz hangon ezt válaszolta:

— Én nagyon tehetségesnek tartom.

— És a hangja?

— Fejlődőképes.

— De gyöngé, nem? ...

— Az iskolája rossz... A mi módszerünkkel hamar sikert lehetne nála elérni.

— Azt hiszi, hogy vannak színészi képességei? — kérdezte Miska és a szeme gúnyosan odavillant János felé.

— Feltétlenül!

— Attól félek, — mondta Miska — hogy inkább az alakoskodáshoz ért, mint a színészséghez.

A főintendáns összehúzta a szemét s az arcán valami rosszalás kifejezése szállt át egy pillanatra:

— Nem! Én éppen azt hiszem, hogy rendkívülien őszinte, csak véghetetlenül csapongó, határozatlan s mindig a pillanat hatása alatt beszél és cselekszik. Éppen ezért, természetesen, ellentmondásokba kerül és hogy úgy mondjam — ellencselekvésekbe is. De ez nem fontos!

— De mi a fontos, tikos tanácsos úr?

— Az, hogy egyéniség... és pedig rendkívüli egyéniség.

— Mint nő, vagy mint művésznő?

— Elsősorban mint nő.

— De akkor...

— Az első, hogy női egyéniségének kell kibontakoznia és végleges irányt kell vennie az életének.

— Hogy gondolja ezt?

— Úgy, hogy azt hiszem, rövidesen döntenie kell róla, mit akar és merre megy?... Élhet nagyszabású, de polgári életet és élhet érdekes művészi pályát... Vagy élheti egyszerűen mind a kettőt.

— Hogy-hogy? Nem értem!

— Majd megmagyarázom rögtön. Nézze, kérem, kedves barátom! Nóra kisasszony férjhez mehet gazdag sörgyáros udvarlójához, Ottóhoz, akit ismernek s nagyszabású polgári életben lehet része. Gazdagság, fény, pompa, de... a többit hagyják el nem mondanom!

— Na és?

— Azután választhat mást. Férjhez mehet például — és János felé fordult — önhöz, kedves barátom... De legalább máris ön mellé állhat. Én az ön jövőjét biztosnak veszem. Ön feltétlenül nagy tehetség. Ezt különben ő is többször mondta nekem. Ebben az esetben élhet érdekes művészi környezetben nagy élményekkel, de... ugyebár, hosszú időre le kell mondani nemcsak a fényről és a pompáról, de esetleg még az egyszerű polgári jólétről is... Nem haragszik, ugye?

János lehajtotta a fejét:

— Sajnos, ez igaz! De hát ezt már neki kellene eldöntenie!

— Persze, csak ez a két eset van — szólt közbe Miska és folytatni akarta, de a főintendáns belevágott:

— Nem, kérem! Van egy harmadik is. Hogy olyan ember mellett él, aki vagyont, tekintélyt, előkelő életet tud adni neki, de ugyanakkor művészetet is, vagy legalább is legmagasabbrendű művészi környezetet. Igaz, hogy esetleg saját művészi pályája abbamarad, de ez abbamaradna Ottó mellett is.

— Ezt nehéz elképzelni! — mondta kételkedve Miska.

— Egyáltalában nem nehéz elképzelni és meg is fog történni. Sőt többet mondok, már meg is történt.

— Honnan tudja? — kérdezte János ijedt hangon.

— Ma délután vele voltam. Hosszabb sétát tettünk, alaposan kibeszéltük magunkat s így kétségen kívül tudom, mi az elhatározása...

Jánoson látszott, hogy valami rettenetes feszültséggel kínlódik. Az arca egészen elsápadt és a balkeze görcsösen fogta a kocsi bőrtámláját.

De Miskának is — furcsa dolog — sebesebben kezdett dobogni a szíve és száraz volt a torka, amíg kimondta:

— És mi ez az elhatározás... ha meg szabad kérdezni?

— Hogyne! Miért nem! Természetesen. Láthatták, hogy én már délután bizalmasan mertem szólni magukhoz.

— Szóval, mi fog történni? — kérdezte rekedten János.

A főintendáns nyugodtan ráigazította a szemét Jánosra és csöndesen, de nagyon határozottan ezt mondta:

— Én fogom feleségül venni!... Az eljegyzést ma vagy holnap nyilvánosságra hozzuk!

— De a nagynénje azt mondta... — nyögte János.

— A nagynéni nem tud semmit! Ahogy maga sem tudott semmit, kedves barátom... és ön sem — intett Miska felé — és ahogy... — elmosolyodott, egy kis védekező mozdulatot tett a két kezével: ... — Igen, ahogy én sem tudtam még ma reggel! De nyugodtak lehetnek, illetőleg nyugodtak lehetünk... Nóra tudta...

Már nem mondta, hogy kisasszony!

— De hogy, miért? — kérdezte Miska.

— Én ügyetlen voltam. Reggel elárultam, hogy féltekeny vagyok magukra és Ottóra... és mindenkire a világon... Egész éjjel nem aludtam. Korán reggel felhívtam Nórát és szemrehányást tettem neki maguk miatt, erre délutánra találkozót adott nekem... Hát szóval, ez történt, megkértem a kezét.

— És ő igent mondott! — fejezte be kissé gunyoros hangon Miska.

János egy szót sem szólt. Sokáig kinézett az ablakon. Azután hirtelen megfordult és azt mondta:

— Kérem, mindenestre gratulálok! Sok szerencsét és boldogságot kívánok... De holnap este Münchenbe utazom!

— Rosszul teszi! — mondta a főintendáns.

— Lehet, — felelte János — de nem tudom másképp csinálni!

Az autó hirtelen megállt.

— Itt vagyunk! — mondta a főintendáns s ahogy kiszálltak, a kapuban visszafordult:

— Amit mondtam, egyelőre csak az uraknak szólt, neki se mondják meg, hogy tudják. Azt hiszem, ő beszélni akart mind a kettőjünkkel.

— Jó! — mondta Miska.

János egy szót sem szólt, csak biccentett a fejével.

Őszinteség próbája

A HÁZIASSZONY nagy kedvességgel fogadta őket. A férje idősebb úr volt, szigorúarcú, kimért modorú ember, akiben húsz méterről meg lehetett ösmerni a magasállású porosz hivatalnokot. Minden vendégéhez volt egy kedves szava, de több azután nem is volt. Később elvonult a kártyaszobába, ahol hozzá hasonló szigorú és kimért urakkal whistet játszott...

Nóra is ott volt a vendégek fogadásánál, derűsen, elfogulatlanul üdvözölt mindenkit, Jánost és Miskát is, a főintendánssal azonban mintha egy pillantással tovább fogott volna kezét:

— Jó estét, Erich! — mondta. — Örülök, hogy látom!

— No, nekünk ma biztosan nem örül — hümmögte magában Miska, azután körülnézett. Azt kereste, nincs-e itt valami érdekesebb ember, híres politikus, vagy nagy művész, akit képről ismer. Szerencséje volt. A nagy tenorista, aki Budapesten is sokszor vendégszerepelt, ott állt az egyik sarokban, kezében hatalmas konyakos pohárral. Különböző korú hölgyek vették körül, ő pedig nem is titkolt fanyar unalommal hallgatta a fecsegésüket. Miska odavegyült közéjük, pár perc múlva már bele is szólt a társalgásukba. Azt kérdezte, mi az igaz abból a hírből,

hogy a művész és a Hofoper igazgatósága között bizonyos személyes harc tört volna ki.

— Ah, szó sincs róla, újsághazugság — felelte a hőstenor. — Az egészből csak annyi a való, hogy az igazgató valami megjegyzést tett Siegfriedemre, amire én azt mondtam, hogy ehhez ő nem ért. Erre dühösen ott-hagyta a színpadot, de más nem történt.

— Pesten mást beszélnek! — mondta erre Miska.

A tenorista felvetette a fejét:

— Mit mondanak? Tudja, Budapest nagyon érdekel! — odafordult a nőkhöz — Bocsássanak meg a hölgyek, egy kis beszélgetésem van magyar barátommal!

Karonfogta és átvitte egy másik sarokba, ott leült az egyik fotelba és rámutatott a mellette állóra:

— Nem nagyon érdekelnek, amiket Pesten mondanak, — nevetett — de még mindig jobban, mint a női zenehisztérikák, akik még a Hofoper igazgatójánál is kevesebbet értenek a zenéhez.

— Szóval, mégis csak haragszik arra az úrra! — csapott le Miska.

— Persze, hogy haragszom. És ha érdekli, meg is mondom, hogy miért?

— Vigyázzon, kedves művész úr, mert én újságíró vagyok!

— Nem baj, sőt annál jobb... Szeretném, ha Budapesten rokonszenvesen ítélnék meg a szerepemet ebben az ügyben. Már gondoltam is, hogy írok miatta az én régi pesti kritikus barátomnak, akinek különben ugyanez a véleménye a kitűnő igazgató úrról... Nem tudom, ismeri-e? „Der alte Gaschi bátsi“...

— Ön is ismeri? — kérdezte Miska csodálkozva.

— Hát hogyne, neki nagy tekintélye van nálunk...

Miska azon vette észre magát, hogy meg van hatva, valami kellemes melegséget érzett, pedig röstelkednie kellett volna, hogy Berlinbe kellett jönnie, hogy megtudja, milyen ismert nagy valaki az ő öreg barátja.

— Szóval, elmondom magának — kezdte a tenorista és hosszadalmasan kezdte magyarázni az ügyet. Miska körülnézett. Ideinti Jánost, gondolta, ez biztosan érdekelni fogja. Jobbra-balra kutatgatta szemével, végre fölfedezte Jánost a szembenlévő falnál állt, nagyon sápadt volt és mereven nézett a mennyezetre. Előtte Nóra. Erősen magyarázott valamit a fiúnak, aki háttal volt Miskának, aki így nem láthatta az arckifejezését. Egy-két izgatott mozdulatából azonban rögtön megállapította, hogy mentegetődzik.

Nóra tényleg azt tette.

Alig hagyta ott János a háziakat, Nóra utána ment:

— Szeretnék mondani magának valamit! — szólította meg nagyon csöndes hangon.

— Fölösleges, kedves Nóra, mit mondhat maga még nekem?

— Őszintén szeretnék beszélni...

— Azt is tud?

— Maga igazságtalan...

— Maga pedig... eh, hagyjuk ezt... kitűnő az új hajviselete!

— Kérem, hallgasson meg!

— Hallgatom — mondta János és fölnézett a mennyezetre. Nem is vette le onnan a tekintetét egy pillanatra sem, amíg Nóra lassan belekezdett a védőbeszédébe:

— Mindenekelőtt meg akarom mondani magának, hogy ma délután óta Erich menyasszonya vagyok...

— Gratulálok... kitűnő választás! — mondta szárazon János.

— Igen, én is azt hiszem, hogy jó választás... érzem magamról, olyan valaki vagyok, akinek állandó erős vezetés kell és bizonyos megszakíthatlan szellemi befolyásolás... ó, higgye el, én jól ismerem magamat... maguk... főképpen maga, bizonyosan nem a legjobbat gondolja rólam...

János bólintott, de nem nézett a leányra:

— Hát, nem a legjobbat...

— Nincs igazuk. Akármit tettem, mindig éreztem, amit tettem s ha kedves voltam, úgy gondoltam, ajándékot adok... Miért ne adhattam volna sok ajándékot és sokaknak.

— Na persze... minél többnek!

— Nem... mindig csak valakiknek... Magukkal kettőjükkel furcsán voltam.

— Na, de bocsánat, akkor hívjuk ide talán Miskát is!

— Nem, ő túlságosan fegyelmezetlen... de amit mondok, azt elsősorban magának kell tudni... Szóval magukkal úgy voltam, hogy mind a kettő tudott nekem valami érdekeset adni és valahányszor egyikükkel beszéltem, mindig azt éreztem: igen, ez az én emberem... de azután, ha a másikkal ültem le, akkor...

— Akkor rögtön ő volt a maga embere, persze! — mondta János gúnyosan.

A leány tágranyílt nagy szemével most megpróbálta magához húzni a fiú tekintetét, de az makacsul fölfelé nézett.

— Igen, ez volt a baj — mondta Nóra egyszerűen... — maguk mind a ketten egyforma erővel hatottak rám, de — csak amíg ott voltak, amíg beszéltek hozzám...! Ha elmentek, — nem jutottak az eszembe... Nem tudom, megérti-e, — ne haragudják meg emiatt, nem érdekeltek többé! Sem maga a zenéjével, sem Miska az írásával...

— Persze, hiszen más nem is volt!

János hangja fojtott volt és keserű:

— De úgy látszik, ott a vonaton... Bécs felé, akkor mégis, akkor eléggé érdekeltem — mondta rekedten. Érezte, hogy komiszságot mond, de kijött belőle:

— Aljas!

A leány megreszketett a durva szótól és pillanatra mintha el is akart volna menni, de azután mégis csak ott maradt és csendesen újra kezdte:

— Nem haragszom a gorombaságáért, pedig fáj. De elismerem, hogy bizonyos fokig joga van hozzá.

— Szép, hogy ezt elismeri! Egyébként: bocsánat!

— De szeretném, ha maga elismerné, hogy nem akartam rosszat... Mikor kijöttem ide, tele volt a fejem nagy álmokkal, vakmerő tervekkel... merész voltam, mert úgy éreztem, hogy ki tudom és ki fogom bontani a szárnyaimat. De itt, de itt rájöttem...

— Hogy nincsenek szárnyai?

— Vannak, de gyöngék. Ha erősebb volna az akarat bennem, a tehetségemből, az értékeimből tudnék csinálni valamit... Azt hiszem azonban, csak akaratos vagyok sokszor, de nincsen akaratom. Nincs kitartásom ahhoz a mindennapi kemény, négy-ötórai munkához, ami nélkül nem lehet igazán előre menni. Ezért kell valaki, aki mellett áll és mögöttem van, aki mindennap kényszeríteni tud, hogy dolgozzam és mindennap fel tudja kelteni a vágyakozásomat az érvényesülésre azzal az élettél, amivel körülvesz.

— A főintendáns úr majd megteszi mindezt!

— Megteszi, mert szeretem!

János most hirtelen a leányra fordította a tekintetét. Megdöbbent. Amit látott, az minden eddiginél jobban fájt neki. Nóra bátran, nyíltan nézett rá, a szemében volt valami furcsa meghatottság, az arcán egy kis szégyenkezés, amint mégegyszer mondta:

— Igen, szeretem!

János most érezte igazán először, hogy ez a csata végleg eldőlt.

Ez a leány most nem hazudott.

— Dehát hogy... hogyan történt ez az egész?...
— kérdezte csodálkozva.

— Magam sem tudom, — felelte Nóra egyszerűen — úgy jött egészen váratlanul. Amikor megismerkedtem vele, eleinte inkább stréberkedtem körülötte, hogy magamra vonjam a figyelmét, hogy jobban érdekeljem a

többi hasonlónál, akik mind a színpad felé törnek... Énekeltem neki, meghallgatott, azután sokszor beszélgett velem, egyre többet és többször, azután együtt voltam vele operában, párszor hangversenyen, kétszer, vagy háromszor múzeumban. Egyszer végre beengedett a próbára, akkor utána együtt ebédeltünk az Adlonban. Ekkor, ahogy elváltunk, egész délután hiányzott nekem. Azóta már csak elhitettem magammal, hogy csak a karrierem érdekében vagyok vele... Ma reggel felébredtem és tudtam, hogy szerelmes vagyok.

— Nekem a nagynénje azt mondta, hogy ma reggel...

Nóra csodálkozva nézett rá, de nem kérdezett semmit. Azt folytatta, amit kezdett:

— Igen, ma reggel pontosan tudtam, hogy szeretem... Akár hiszi, akár nem, ezt Miskának köszönhetem! Az a bolond szövegkönyv, amit nekünk este elmesélt, — én tudtam persze, hogy tréfál és csak zavarba akar hozni — azért egész este bántott. És éjszaka arról álmodtam. Tisztán láttam a jelenetet, ahogy a nő a két férfi között áll és mégis magára van hagyatva. És akkor álmomban megjelent a cirkuszigazgató. Odajött hozzám, megfogta a kezemet, szorítása forró volt és kényszerítő és ránéztem: Erich arcát láttam. Ez az arc pedig fölém hajolt és — ekkor fölébredtem! Reggel volt és a szobaleány felhúzta a redőnyt... én pedig éreztem, hogy Erich-hel fogok menni... Vele, akár akarja, akár nem.

Elnevette magát:

— De úgy látszik, hogy akarja... Nagyon gyűlöl? János meghajtotta a fejét:

— Holnap Münchenbe utazom — hirtelen fölkapta — Ott majd leülünk Ottóval az ő valamelyik sörházában, „*Bierwurst mit Salat*“-ot fogunk enni és minden harmadik maass sört magukra fogjuk üríteni.

— De én úgy tudom, hogy Erich azt akarta, hogy maga...

— A jövődöbelije igazi nagyúr és nagyon becsüle-

tes ember. Én egy szegény kis muzsikus vagyok, de szintén becsületes ember — tehát elmegyek!

Kezet nyújtott és meghajolt:

— Sok szerencsét, Nóra, remélem, pár év múlva majd újra látni fogom. Hiszem, hogy maga az lesz, aminek most készül és tudom, hogy én az leszek, amit maga rólam most még nem tudna hinni!

Nóra keze remegve simult bele egy pillanatra Jánoséba:

— Köszönöm, hogy mégis megértett... — súgta a leány, azután hirtelen elvette kezét és sietve átment a másik terembe.

János megkereste Miskát, aki még mindig a tenoristával ült és odament hozzájuk.

— Van valami? — kérdezte Miska.

— Nem, semmi... azt hiszem, Nóra veled is szeretne beszélni!

Miska lassan fújta a füstöt egy ménkü nagy havanna mögül, amelyet a házigazda az előbb nyomott a kezébe, amikor újabb barátságos körutat tett fagyos arcával a vendégek között:

— Ha akar, majd szól... — felelte csöndesen és nem mozdult. — Különben a művész úr most épp interjút ad nekem az új Strauss-opera előkészítéséről... nem érdekel?

— Ó, hogyne... természetesen — mondta János és leült melléjük — rendkívül érdekel!

Pontosan annyira érdekelte, mint például Libéria állam kormányzójának valami nyilatkozata... Csak egy dolog, egyetlenegy dolog érdekelte, — de az most már...

Hallgatta a másik kettő beszélgetését, egy-egy nevet, egy-két szakkifejezést még csak felfogott a füle, de különben tompán, értetlenül hulltak rá a szavak.

Egyszerre csak Nóra állt meg mellettük.

Nem szólt bele Miska és a tenorista társalgásába.

Nekitámaszkodott egy asztal sarkának és úgy tett, mintha nagyon érdekelné, amit a szőke óriás mond.

De az hamar befejezte:

— Azt hiszem, nem mondtam semmi olyant, amit rossznéven vehetnének tőlem, de ha gondolja, hogy igen, akkor azt hagyja ki! Azt azonban éreztetheti, hogy neheztelek a Hofoperra... na, igen és természetesen tegyen bele egy pár bókot a budapesti közönségnek, az mindig jól hat — nagyot kortyolt újra konyakos poharából. Amikor fölemelkedett, mintha kissé ingadozott volna:

— Bocsánat! — mondta széles karmozdulattal — még beszélni akarok itt valakivel...

Könnyedén meg akart hajolni, de megbotlott és János karszékének támlájába kellett kapaszkodnia, hogy el ne essék:

— No-no!... — dadogta és elnevette magát. — Nóra kisasszony most biztosan mulat rajtam... Dehát... — kis legyintést tett a balkezevel és most már nagyon meggondolt lépésekkel tovább ment.

Nóra lenéző mosollyal nézett utána:

— Szerencsétlen ember... tökéletesen agyon fogja inni magát... Bécsben is ez volt most a baja... Lohengrinben olyan részeg volt, hogy az utolsó felvonásban nem mert fölállni a hatyú mögötti kagylóra... úgy, hogy a szereplőknek kellett körülvenniök s úgy oldalgott ki mögöttük a színpadról. De ezt ne írja meg — mondta Miskának. — Itt is rengeteg baj van vele!

— Budapesten is — nevetett Miska... — de azért a cikk érdekes lesz...

— Erich azt mondta, hogy maga nagyon mulatságosan mesélte el multkor Balling budapesti kalandját... maguknál most Tangóért rajong mindenki...

Így mondta: maguknál... Miska a szemével odavágott János felé:

— Igen, nálunk most ő a favorit... — Miska nevetett.

— A Balling-eset jó régen volt — szólt közbe János.
— Ha jól emlékszem, tizenegyben. Dehát az reménytelen eset is volt.

— Gazsi bácsi azt mondja, hogy kiváló muzsikuss, de rossz diplomata. Már pedig az operák vezetésében...

— Operát úgy kell vezetni, mint Erich! — kiáltott fel hirtelen Nóra... a szeme, az arca csupa elragadtatás volt. — Erélyesen és fölényesen, kevés szóval és kemény kézzel. Erich azt mondja, a karmesternél a fő, hogy az első perctől kezdve magával ragadja a zenekart, mert ha egy félóra alatt nem tudja meghódítani, — sohasem lesz az ura!

— Ez igaz, — mondta János — az első félóra az igazán fontos! — és két dologra gondolt. Az egyik, hogy lám, Nóránál, úgy látszik, neki nem sikerült az első félóra. Azután hirtelen az jutott az eszébe, hogy ha egyszer majd ő odakerül egy nagy zenekar élére, fog-e sikerülni ez a bizonyos első félóra? ... Különös biztosságot érzett. És tudta, hogy — igen.

De Nóra ekkor már leült Miska mellé. János hát fölállt — és mintha cigarettát keresne, átment a másik sarokba, ahol kis asztal állt szivarokkal és cigarettás dobozokkal. Kivett belőlük egy osztrák Dritte Sortét. Lassan rágyújtott és csöndesen átlopózkodott a másik terembe.

Nóra Erichről beszélt, lelkesen magyarázta a főintendáns operai politikáját...

— Úgy-e, kedvesen fog írni róla? — kérdezte Miskától és könnyen rátette kezét a fiú karjára.

— A legjobbat fogom írni róla, mert nagyszerű embernek tartom! De úgy látom, maga is... — erősen ránézett a leányra.

— Maga tudja?

— Mit?

— Hogy Erich és én...

— Nem tudom, de látom...

— János nem szólt semmit? ...

— Hármában voltunk.

— Szóval és ... — elakadt.

— Maga?

— Igen és Erich.

— Na, ne mondja! — Miska hangja csodálkozó volt.

Mulatott azon, hogy most az egyszer ő csapja be Nórát ... Mintha egyszerre észbekapott volna, fölkiáltott:

— Nóra, csak nem? ...

— De igen, ő ...

— Örökbe fogadja magát?

Nóra elvörösödött és fölállt:

— Kit akar megsérteni ... engem vagy őt?

Miska nyugodt tekintettel nézett vissza rá:

— Miért? Senkit.

— Erich feleségül vesz engem! — mondta Nóra haragosan.

Miska összezsapta a kezét:

— Na, ne beszéljen. Óriási! És Ottó?

A leány idegesen rántott egyet a vállán.

— Ottó nagyon derék fiú, de ...

— És Pista is derék fiú?

— Micsoda Pista?

— Koronczy Pista.

— Ja — mondta Nóra és úgy nézett Miskára, mintha valakiről beszélne, akit tíz éve nem látott ... — Maga látta azóta?

— Tőle hallottam, hogy maga férjhez ment egy sörgyároshoz.

— Na, látja ... ilyen a pletyka. Egy szegény kisleány kijön Berlinbe és rögtön kisütik róla ...

— Szegény kisleány — csóválta a fejét Miska, azután hirtelen megkérdezte: — No és már elhitette a főintendánssal, hogy szereti?

— De kérem ... én ...

— Az magának olyan könnyen megy, Nóra, különö-

sen egy idősebb úrral... ránéz, kinyitja a száját egy kicsit, sóhajtott egyet... ráteszi a kezét a kezére... százat lehet tenni egy ellen, hogy az illető már kész is van!

— Szerettem volna nem így beszélni magával.

— Amit mi még mondhatunk egymásnak...

— Mindenesetre mondhatunk szépet és kedveset is.

— Azok után?...

— Azt hiszem, igen.

— Én nem hiszem.

— De lássa, János...

— Ó más... Én nem abból a fából vagyok faragva. Én nem tudok megbocsátani!

— Nem bocsánatot akarok kérni... mert az életemmel azt csinállok, ami nekem tetszik... csak szerettem volna, ha megért.

— De maga az én életemmel csinálta azt, ami magának tetszett... És ezért felelősséget kellene vállalnia... de azt maga sohasem fogja tudni. Mi az magának? Egy férfi szerencsétlen, egy másik kétségbe esik, a harmadik belepusztul... maga elmegy a negyedikkel... vagy, amint látjuk, az ötödikkel!

Nóra egész közel hajolt a fiúhoz és csöndesen mondta:

— Azzal megyek el, akit szeretek... Akit nagyon szeretek és akiről azt érzem, hogy rá tudom bízni az életemet. Maguk kedvesek voltak hozzám, de nagyon önzőn szerettek... Mindegyikük azt akarta, hogy én bolonduljak meg érte. Erich más...

— Én elismerem, hogy a főintendáns úr kiváló egyéniség... Csöppet sem csodálkozom rajta, ha egy nő — akár olyan fiatal lány, mint maga — beleszeret és meghódol neki... A dolognak ez a része rendben van.

— De akkor mi nincs rendben?

— Ahogy velünk elbánt!

— Ahá, a sértett félfihúság! Persze, magának nem az a fontos, hogy én boldog legyek, hanem az, hogy maga

akart boldog lenni... Nem gondolja, hogy ez egy kissé önző és semmiképpen sem nagylelkű álláspont?

— Nézze Nóra, én utálok a pózos dolgokat, az ilyen „*de azért legyünk jó barátok*” históriákat — ezekben nem hiszek! A főintendáns úrra nem haragudhatom, magára igen... és sohasem fogok kiengesztelődni.

— És János?... Őt is gyűlölte volna? Hiszen a legjobb barátja?

— Az. De azért már gyűöltem egyszer!

— Ne beszélj?!... Ezt nem is tudtam. Mikor? — szólalt meg mögöttük János hangja.

Miska nem jött zavarba:

— Elég régen... Öt évvel ezelőtt.

— De hiszen akkor Párizsban voltál!

— Azért mentem ki!... — Miska eldobta a cigarettáját s otthagytá Jánost és a leányt.

Azok elhülve néztek utána...

12

Bucsú Manontól

MISKÁNAK később sokszor jutott eszébe ez az éjszaka. Felindultan rohant el az estélyről, nem is búcsúzott senkitől és bár nem tudta, merre kell voltaképpen mennie, nekivágott a városnak. Pár perc alatt meglátta a Charlottenburger Chausséet. A Tiergarten tar fái között szinte rohant, amíg a csípős éjjeli levegő lassan le nem hűtötte. Meg is kellett állnia végre, mert szinte kifulladt a céltalan robogásban.

— Meg vagyok bolondulva! — dörmögte magában és megtörülte a homlokát, mert kiizzadt, mint valami gyors nyári sétában.

— Igen, tisztára örültség... mit akarok? — a harag hirtelen újra előntötte és dühösen markolta meg — a kezében levő esernyőt. Akkor döbbent rá, hogy kezében tart egy idegen holmit. Az esernyő tudniillik nem volt az övé. Az egyik inas nyomta a kezébe, amikor sebtiben fölkapta a kabátját. Egy pillanatig arra gondolt, hogy csak elcserélte, azután világosan tudta, hogy ő nem vitt magával esernyőt.

— Micsoda buta dolog... mit fognak róla gondolni? Az ernyőt tulajdonosa keresni fogja... mit csináljon? Ha vissza megy... hogy fogja megmagyarázni? Ha pedig holnap küldi el a szállodából — a titkostonácsoséknak csinál kellemetlenséget, akik körbe telefonálhatják

miatta a várost... Mérges habozás után mégis elhatározta, hogy vissza viszi. Csakhogy hirtelen már nem tudta, merről jött. Oda ment hát egy rendőrhöz, az útba is igazította, de hogy most már lassabban ment, jó negyedóra telt, amíg visszaért a házhoz. Ahogy odaért, éppen nyílt a kapu és Ottó lépett ki rajta.

— Hát magával mi van? — kérdezte csodálkozva, mikor felismerte Miskát.

Kényszeredetten elmondta neki esetét az esernyővel.

A másik nagy nevetésre fakadt:

— Nahát akkor mind a kettőnknek szerencsénk van!... Magának, mert nem kell már fölmennie, nekem pedig, mert megtaláltam az esernyőmet. Tudniillik az enyémet vitte el... Hazamegy? Elviszem a kocsimon...

Miska voltaképp egyedül szeretett volna lenni, de érezte, hogy most nem utasíthatja vissza Ottó meghívását.

A kocsi épp odagördült a kapu elé.

— Korán van még, — mondta Ottó a kocsiban — nem megyünk el valahová?

— Nem, nem! — szabadkozott Miska. — Nekem holnap még sok dolgom van és utazom is holnap.

— Kár, — mondta a másik — szerettem volna még beszélni magával, jöjjön el, félórára elmegyünk!

— Hová?

— Van itt egy éjjeli hely... egész rendes dolog...

Miska ráállt, önkínzó kíváncsisággal arra gondolt, hogy talán Ottótól valami érthető magyarázatot kap az egész dologra, ami történt...

— Nem tudok tisztába jönni ezzel a leánnyal — dúlt-fult magában. Pedig az volt az igazság, hogy önmagával nem volt tisztában. Az utolsó napokban már olyan nyugodtan, olyan hűvösen tudott szemben állni Nórával, szinte azt érezte, hogy teljesen megszűnt iránta az érdeklődése, de most, hogy a leány hirtelen mind a kettőjükön így túlادott — ez sértette a hiúságát és elindította benne azt a furcsa önkínzási érzést, ami külön-

ben az életben már annyiszor elfogta. Igaz, hogy ez eddig mindig azzal járt, hogy megvigasztalódott, most azonban azt érezte, hogy nagyon erős sebet kapott és nehezen fogja kiheverni. Amellett röstelkedett is János előtt, hogy elszólta magát s előhozta azt a régi dolgot...

Mert igen, az az eset akkor, Annával és Jánossal, az keservesen fájt... Akkoriban azt képzelte, hogy sohasem fog tudni megbocsátani Jánosnak s hogy egy életen át tartó lesz a haragjuk — amiről a másik nem is tudott...

A naplója jutott eszébe, amit akkoriban Párizsban írt. Eredetileg nem is annak szánta, ami lett belőle... csak afajta följegyzéseknek a napok eseményeiről, hogy megrögzítse a gyors benyomásait, a nagyvárosnak azt a különös sok apró hatását, amit az első napok után csodálkozva fedezett föl magában...

A napló! Hol is van? Ilyen hirtelen nem tudta volna megmondani magának, sőt azt sem tudta bizonyosan, hogy Pesten van-e, vagy kint hagyta falun? Hiszen amikor Párizsból megjött, a szüleihez utazott rögtön, a nyaralójukba.

— Min gondolkozik úgy? — kérdezte Ottó — vagy talán magának is van sok meggondolni valója a mai este után?

— Hát ahogy vesszük!

— Mert nekem van!

— Mindenesetre nagyon érdekes és furcsa...

— Furcsább, mint amilyen érdekes, bár most már elég tisztán látom a dolgot... én egyszerűen csak eszköz voltam... mindenesetre kár, hogy későn tudtam meg... És maga?... Ne tartsa különösnek, hogy megint bizalmas dolgokat kérdezek.

— Kérem... nem tesz semmit... Egyébként közöttem és Nóra között sohasem volt semmi, ami bizalmasabb lett volna... — tette hozzá és ehhez olyan arcot csinált, mintha tényleg igazat mondott volna.

— Na jó, erről majd még mondok valamit! — ne-

vetett Ottó és kinyitotta a kocsi ajtaját, mert megérkeztek.

Szokványos háborús mulató volt a helyiség, ahová beléptek, nagy zaj, zene, zsúfolásig — sok asztalnál nyitott pezsgősüveg, de sokan voltak, akik sört ittak. A közönség is vegyes volt, mindenféle férfi volt együtt. Sok csinos fiatal nő — társasági hölgy persze egy se ... Beültek egy félreeső páholyba ...

— Mit iszunk?

— Konyakot — mondta Miska, mert nem akart soká maradni.

— Jó. Van itt egy tűrhető német brandy ...

A pincér két nagy öblös poharat tett eléjük és mind-egyiket félig töltötte.

— Sok lesz! — szólt Miska ijedten.

— Nem baj! — intett a másik — van mire innunk! Miska nem felelt.

— Nézze, a családomban van egy furcsa hagyomány ... — mondta a német. — Ha a férfi csalódik, egy éjszaka ki kell dobnia magából a nőt! Ennek két módja van. Az ember vagy nekivág az erdőnek este és reggelig jár benne, amíg megvirrad és az ember összerogy a fáradtságtól, vagy nehéz itallal leissza magát a sárga földig, amíg öntudat nélkül el tud aludni. Egészséges ember mind a kettő után, ha jó kialussza magát, ismétlem, ha jól kialussza magát, tehát legalább huszonnégy óráig ágyban fekszik, — frissen és egészségesen ébred fel és mindent elfelejt — a nőt is!

— Nem hiszem, hogy a dolog ilyen egyszerű, — mosolygott savanyún Miska — de nekem nincs is időm, hogy egy napot aludjak.

Ottó már másodszor töltetett magának és rekedten válaszolt:

— Na igen, persze, maga ... az más. Maguk, déli emberek, biztosan másképp csinálják. De azért a kúra nem rossz és a jövőre nézve mindenesetre ajánlom ... Most

persze nem is kell magának, öreg fiú, mert hiszen azt mondta... különben ez nagyon rendes dolog, hogy ezt mondja... csak az a baj, én tudom, hogy nem igaz! Legalább is Nóra nekem azt állította, hogy maga fülig szerelmes beléje.

— Lehet, hogy ő azt hitte...

— Nem baj, semmiesetre sem volt szerelmesebb, mint én és semmiesetre sem dühösebb, mint én most.

— Azt már nem tudom!

— De igen. Mert maga legalább azt a szégyent nem érzi, hogy egyszerűen a vadászkutya szerepét játszotta, aki kiugratta a hatalmas vadat a bokorból... Azt, remélem, tudja, hogy Nóra egyenesen azzal a céllal jött ide ki, hogy elveteti magát Erich-hel...

Miska tiltakozott.

— De szó sincs róla, Nóra nem is ismerte a főintendánst.

Ottó kiitta a harmadik poharat és legyintett:

— Ugyan kérem, ezt csak mesélte!

— De nem, én egészen biztosan tudom, — erősködött Miska — előttem kért Budapesten egy ajánlólevelet egy barátomtól a főintendánshoz.

A másik a negyedik pohárral koccintott, de már Miska is a másodiknál tartott.

— Nyáron találkozott vele először Baden-Badenben. Igaz, hogy csak futólag ismerkedtek össze és Erich nem nagyon vette észre a fiatal idegen leányt, mert egy nagyon szép és nagyon ünnepelt hölgy társaságában volt... Nóra azonban elhatározta...

— Mit?

— Hogy a felesége lesz!... Mivel pedig Berlinben nem igen juthatott volna másképp hamar a közelébe, — és a bizalmába — hát kért egy jó ajánlólevelet, hogy mint leendő művésznő közelítse meg a nagyhatalmú főintendánst, akiről azonban pontosan tudta, hogy bejáratos az ő nagynénjéhez. A többi, már azt hiszem, tudja...

— És maga?

— Én, kedves pajtás, tavaly Budapesten voltam és mint szegről-végről rokon, látogatást tettem a szüleimnél. Egyszer-kétszer meghívtak... csodálja, hogy én belebolondultam?

— De a nővére azt mondta...

— Magának! — mondta Ottó és folytatta:

— Én visszamentem a harctérre, aztán megsebesültem, ezt ő valahogy megtudta és írt nekem a hadikórházba, ahol feküdtem... Tudja, rám nézve akkor véget is ért a háború és átvettem Münchenben újra az üzletet. A nyár végén éppen üzletileg voltam Budapesten, találkoztam velük, meghívtak, tovább maradtam egy pár nappal, azaz, hogy pontosan két héttel. Ezt a berlini rokonaink megtudták, persze, Nóra anyjának is tetszett a dolog... ezért azután boldogan engedte ki Nórát Berlinbe, mert azt hitte, hogy én, aki végre is... — szerény mozdulatot tett. — Itt azután eleinte úgy látszott, hogy megy a dolog... legalább is én úgy éreztem. Nóra ropant kedves volt hozzám. Nem tett ugyan semmi végleges ígéretet... a család azonban meg volt róla győződve, hogy rövidesen rendbe jövünk. Nekik eszük ágába se jutott, hogy Erich... ők csak egy valakitől féltek.

— Tőlem?

— Nem, nem magától — a barátjától! Úgy látszik, a családi hírszolgalat így jelentette. Ezért valósággal meg voltak rőkönyödve, amikor maguk megérkeztek. Bevallom, én magam is azt hittem... tudja, a barátja zeneszerző és a muzsika nagy kerítő.

— A pénz is az! — mondotta Miska és kihajtotta a harmadik poharát.

— Rám gondol ugye?... Lehet, hogy ha Erich nincs, akkor én, a gazdag ember győzők maguk ellen, azaz hogy János barátja ellen, így azonban az történt, hogy a pénz és a zene együtt dolgozott...

Miska a fejét rázta.

— Téved. Az a leány tényleg szerelmes, a zene csak az alkalmat, a gazdagság csak a lehetőséget adja neki ebben a dologban — de Nóra beleszeretett Erichbe!

A másik bólogtott és újra ivott:

— No igen, hiszen ezt mondtam én is, Erich az a különös és nagyszabású férfiegyéniség, aki általában minden nőre erősen hat, fölényes, erélyes, tudatos, de mindig jókedvű és sohasem unalmas... Persze, egy kicsit idős a leányhoz, de Nóra majd hozzá méltóságosodik... Maga ma tudta meg?

— Igen, most este.

— Nekem már tegnap este megmondta, hogy nem lesz a feleségem, mert valaki más... de azt nem akarta megmondani, hogy ki ez a más. Ma este azután a nagynéni mondta meg az egészet, kétségbeesett sírás között, mert vele tíz perccel előbb közölte Nóra, hogy az első vendég érkezett.

— És magának nem mondta?

— Nem. Láttam, magukkal beszélt külön-külön! Velem nem. Nekem csak annyit mondott: Isten vele, Ottó, a soha viszont nem látásra. Ebből azután értenem kellett... — egész közel hajolt Miskához. — Nagyon fáj?

— Fáj... — mondta csöndesen Miska és mereven nézte a poharát. Már kicsit kóválygott a feje. De azért, amit különben nem tett soha, újra töltetett és újra ivott. Azután hirtelen a páholy sarkába vágta a poharát.

— Elég volt! — mondta magyarul és felugrott — most pedig gyerünk!

A folyosón megbotlott és általában érezte, hogy az erős brandy nagyon a fejébe szállt.

Ottó láthatóan jobban bírta és haza is szállította Miskát.

— Ajánlom a kúrát: huszonnégy órás alvás!

Miska motyogott valamit, olyasfélét, hogy neki holnap utaznia kell, de azután a portástól átvette a szoba kulcsát és nem mondta, hogy mikor költsek fel.

Fölment a szobájába, ledőlt a pamlagjára és nyomban elaludt.

Nagy dörömbölésre ébredt.

Mérges volt, a halántéka nyilalt és kikiáltott, hogy hagyják aludni, miért zavarják éjszaka. Erre nyílt az ajtó, mert hiszen elfelejtette bezárni, kigyulladt a villany és János állt előtte:

— Éjszaka? Most ép déli egy óra van.

Miska rémülten ült föl. Egy óra? Hiszen neki a hadügyminisztériumban kellett volna lenni tizenegykor és délután utazni! Még a hálókocsijegyet is meg kell venni! A fájás megint erősen belenyilalt a fejébe és dühös volt a nagy világosságért.

— Oltsd el, kérlek... és hagyj aludni... Add ide azt a takarót...

János odaadta, Miska magára húzta, beleburkolódzott és már újra aludt.

János elnevette magát, vállat vont, eloltotta a villanyt és kiment a szobából.

Megint kopogtak. Miska kinyitotta a szemét és kiszólt:

— Bujj be!

— No, remélem, fölkelysz végre! — hallatszott János hangja és a szoba világos lett. Miskának az volt az első érzése — hogy nem fáj a feje!

Érdekes, milyen hamar elmúlt... — gondolta magában és már odanézett az ajtó felé, ahol ketten álltak: János és Ottó... Ottó az ablakhoz ment, széthúzta a függönyt és kitárta a spalettát. A nappali világosság beáradt a szobába. Miska zavartan nézett körül.

— Izé... reggel van?

Ottó hangosan nevetett:

— Bravó, kedves pajtás, ezt jól csinálta!... Harminchat óra alvás — most már feltétlenül vége a szerelemnek, mi?

— Mi... micsoda... miről beszél?

— Arról, öregem, — felelt János — hogy egy egész napot aludtál!

— Én?

— Nem is a kínai császár...

Ottó a vállára tette a kezét:

— Pontosan tegnapelőtt éjjél után tettem itt le magát a szálló előtt, vagy mondjuk egy órakor és most mindjárt déli egy óra lesz... maga tehát pontosan harminchat órát aludt.

— Lehetetlen.

— Csak azért költöttünk fel, mert az újságodtól ke-restek, hogy tegnap délben nem telefonáltál! — szólt János.

Miska fölpattant a pamlagról... lehányta magáról a ruhát, a mosdóhoz rohant és fejét a csap alá tartotta. Pillanatra visszafordult:

— Lent várjatok meg, öt perc múlva jövök.

— És a szerelem és a bánat? — kérdezte visszafordulva Ottó.

Miska nem is felelt. Tíz perc múlva tényleg lent volt és berohant a telefonfülkébe.

Sokára jött vissza.

— Fogadni mernék, hogy tudom, kivel beszélt!...
— veregette meg a vállát Ottó.

— A hadügyminisztériummal beszéltem — válaszolt szárazon Miska, az újságíróknak azon az oktató hangján, amely miatt nem szeretik őket. — Most pedig menjünk enni, mert rettentő éhes vagyok.

Akkor a portás odalépett hozzá és átadott egy borítékot. Miska szórakozottan vette át, de mikor ránézett, megdöbbent: Nóra írása volt. Gyorsan a zsebébe csúsz-tatta és a fiúk után ment, akik már kiléptek a szálló ka-puján... A sarkon Miska nagy csomó újságot vett és a különben elég sovány ebéd alatt gyorsan végigforgatta a lapokat.

— Most visszamegyek és telefonálok Budapestre. Üzensz valamit? — kérdezte Jánostól.

— Anyámnak telefonálják meg, hogy jól vagyok. Mikor utazol? Mi holnap reggel Ottóval együtt megyünk Münchenbe...

— Én ma este...

Megbeszélték, hogy ötkor találkoznak a szállóban.

Miska útközben bement a Mitropához. Szerencsére még volt egyetlen hálólhely, azt megvette, azután sietett a szállóba, mert háromra már előbb elrendezte a telefont Budapesttel. Félnégykor tényleg jött a hívás és Miska hosszú tudósítást adott le egyik jegyzetéből, amit tegnapelőtt csinált a porosz miniszterelnökségen. Eredetileg otthon akarta földolgozni, de mert tudta, hogy nagyon jó anyag, így próbálta kibékíteni Krampuszt az egynapos mulasztásért. A telefonba azt mondta be, hogy tegnap délután fontos interjú ügyében kellett várnia a hadügyben. Azután fölment a szobájába, becsomagolt és a poggyászát este hét órára kiküldette a pályaudvarra. Ötre megjött János Ottóval, aki azóta láthatólag újra erősen a pohár fenekére nézett, de most jókedvű volt és régi történeteket mesélt el sorra — délbajor tájszólásban. Miska és János a felét se értették, de nagyokat nevettek hozzá, mert Ottó előadásmódja rendkívül mulatságos volt. Azután beültek egy sörcsarnokba — persze Ottó cégének berlini kimérésébe. Ott a sörgyárosnak valami üzleti megbeszélni valója volt, és ezért pár percre magukra hagyta őket. János szólalt meg:

— Hallottad, hogy Nóra tegnap elutazott?

Miskának ekkor eszébe jutott a levél, amely a télikabátja zsebében volt. Mi lehet benne? Hosszú, részletes, újabb mentegetődzés? Vagy talán rövid, erélyes elszakadás? Estleg valami rejtélyes továbbbolondítás a jövőre nézve? Nem fontos... Igen, pontosan érezte, hogy — nem fontos!

— Ejnye, — gondolta magában — úgylátszik Ottó családi kúrája tényleg nagyon jó.

— Hová? — kérdezte azután Jánostól.

— Garmisch-Partenkirchenbe ment... Erich a hét végén utazik utána.

— Te azért mész Münchenbe?

— Nem, — felelte halkán János — csak Ottó kedvéért, akit nagyon megszerettem. Szegény fiúnak kell most valaki!

— És neked?

— Én magamban szoktam az ilyesmit elintézni!... Hanem, te, várj csak. Micsoda marhaságot beszéltél el a multkor este? Úgylátszik már akkor be voltál csípve... hogy te — gyűlöltél engem?

— Akkor még nem voltam becsípve, de amit mondtam, az igaz volt.

János megdöbbenve nézett rá:

— Igaz? Nem értem, soha egy percig sem mutattad. Amikor Párizsból hazajöttünk, utána nyáron együtt voltunk.

— Mégis igaz volt — felelte tompán Miska.

— Anna miatt?

— Anna miatt!

— Szép volt!

— Gyönyörű volt!

— Okos volt...

— Művelt volt...

— És jó volt...

— Olyan jó volt, hogy az már majdnem rosszság...

— De — János akart még mondani valamit, Ottó azonban visszatért és új történetbe kezdett egy parasztról, egy tehénről meg a városi kisasszonyról.

Miska és János között külön többé nem esett szó.

Pár perccel hét előtt fölkászolódtak és Ottó kiröpítette őket a pályaudvarra. Miskának le kellett bélyegeztetni a jegyeit. Megkereste a poggyászát s átadta a háló-

kocsi-kalauznak a jegyeivel együtt. Azután bementek a vasúti vendéglőbe, ahol Miska úgyahogy megvacsorázott. Öt perccel a vonatindulás előtt kimentek a hálókocsihoz és össze-visszabeszéltek — össze-vissza dolgokról. A hálókocsi-kalauz azután intett Miska felé.

— Nagyon köszönöm a kitűnő tanácsot, a kúra valóban remek! — mondta Ottónak Miska és megrázta a kezét. — Neked is melegen ajánlom! — szólt oda Jánosnak.

Az szelíden nézett vissza rá:

— Nekem van egy másik módszerem... én majd kizenélem magamból! — nevetett. — De azért azt mégsem hiszem el, hogy gyűlöltél valaha!

Miska kinyújtotta a kezét és melegen megrázta Jánosét:

— Most már mindig és elválaszthatatlanul a barátod leszek, — mondta komolyan — de akkor, igenis gyűlöltelek! És hogy elhidd, otthon majd kikeresem a régi párizsi naplómát és elküldöm neked. Mi lesz a címed? ... Garmisch-Partenkirchen?

János elnevette magát, de neheztelően nézett a barátjára:

— Jövő csütörtöktől kezdve Drezda, postlagernd. A szállásomat majd később megírom. A naplót pedig várom.

— Megkapod! — Miska azzal már fel is ugrott a kocsiba; egy perc múlva becsapódtak az ajtók és a vonat megindult.

Miska elhelyezkedett a fülkéjében. Amikor fölakasztotta télikabátját, eszébe jutott a levél. Kihúzta a zsebből s azután átment az étkezőkocsiba. Leült, — a rendelést a hálókocsi-kalauz már az előbb elintézte, várta az újabb vacsorát és hozatott egy üveg Johannisbergert. A pincér kibontotta az üveget és óvatosan töltött belőle. Miska fölemelte a poharat, amelyen párát vert ki a hideg és

egyszerre kiitta az egészet. Azután elővette a levelet és kibontotta a borítékot.

Nem volt izgatott, de roppantul kíváncsi volt, mit írhatott neki — mindezek után — Nóra? Ez volt a levél:

Kedves Horváth!

Tudom, hogy magának milyen kitűnő összeköttetései vannak a sajtóban, ezért arra kérem, közöltesse le eljegyzési jelentésünket. Ide mellékelem, amint láthatja, egész rövid. De nagyon kedves lesz magától, ha a maga lapjában, esetleg másutt is, talán a társasági lapban, külön ír róla néhány kedves sort.

Szívélyesen üdvözli régi barátsággal **NÓRA**

A levél mellett három sor gépírás volt: szabályos eljegyzési jelentés...

Miska lassan összehajtogatta:

— Meglesz, — mondta magában és csodálkozva állapította meg, hogy valami rendkívül nagy megkönnyebbülést érez. Hirtelen fölszabadulást, mint aki hosszú kényszerű fogságból egyszerre — kikerül a szabad mezőre!...

Újra fölemelte a poharát a fény felé, gyönyörködve nézte a bor tiszta színét, azután még egy kissé fölemelte a poharat és magában köszöntött valamire. Mire? Nem is tudta... A sok bizonytalanságra, a sok titkos új kérdésre, a sok várakozásra, ami felé most ez a vonat röpíti...

Az eljegyzési hír harmadnap megjelent a lapjában és negyednap az összes reggeli lapokban. Az ő lapjában kéthasábosan ezzel a címmel: „*Magyar énekesnőt vesz el a berlini opera főintendánsa*“. A társasági lapban is írt cikket róla, ott ez volt a cím: „*Amíg egy pesti kislány eljut odáig!*“. Azután a híres szépirodalmi lapban megjelent a verse, amit a vonaton írt. Ott ez volt a címe: „*Búcsú Manontól*“.

Ezért kapott negyven koronát, de eszébe jutott Romby Dini intése és a felét, húsz koronát, betette takarékbába. A takarékkönyvet pedig elzárta. Azután nem találta meg többé, csak húsz év múlva...

A naplót azonban megtalálta, a könyvvállványa egyik fiókjában volt, mindenféle régi párizsi kacat között. Gondosan becsomagolta és még aznap elküldte Jánosnak Drezdába — postlagernd.

Azután megpróbálta, — hogy elfelejtse Nórárt.

HARMADIK RÉSZ

NYÁRI HEGEDŰ

APRÓ, fehér bárányokat terel az égen a komor, sötét felhő, amelyik az elébb kelt fel a Hármashatárhegy mögött és sietve lódult meg a meleg délután utolsó perceiben, hogy még alkonyat előttre felhívja társait a város fölé s gyors záporral végigöntse a déli rekkenő forróságtól még szinte gőzölgő utcákat. A nap még végignéz a tájon s piros, aranyos szalagokkal pántlikázza a dél felé siető fehér felhő-nyáját, amely valósággal menekül az északról gyorsan már innen is, onnan is előtörő s egymással mindjobban összeolvadó sötét felhősereg előtt. Nagy fehér hajó úszik lefelé az elszürkülő Dunán, amely a Ferenc József-híd alatt lassan himbál két kopott halászcsonakot. Az egyiken merítő háló. Hol elmerül a vízben, hol felemelkedik. A másikról szikár öregember veti be lassú, íves mozdulattal a maga hálóját, amely majd egész fekete az öregségtől. Négy uszályt keservesen húzó kis csavargózós döfködi magát előre felfelé a víz ellen. Lent az összekötő vasúti hídon lomha tehervonat gördül át. Mozdonya olyan hangosan és gögösen zakatol, mintha valami villámvonatot röpítene, pedig már a kelenföldi töltésen is megáll s csak percek múlva indul el újra kényelmes cammogással. A Gellérthegy lankáiról szényellatot visz a Sashegy felé a szél, amely hirtelen ugrott elő a Pest mögötti síkságról és bevágatott a városba, füstöt, kormot s az utca porát nekiszórva a házak átforrósodott falainak.

Most már bizonyosan vihar lesz. A fiákerlovak nyugtalanul hegyezik a füleiket az utcasarkokon s óvatos öregurak lehúzzák esernyőjükről a selyemtököket. Egy régi-módi budai villa nyitott ablakából hegedű szól. Bús hangja, ahogy a csöndes szonáta remegő dallamát zengeti, messze hallszik el s valahol, az egyik kopott, zöld padon, ábrándos fiatal pár figyel fel rá. Abbahagyják a beszédet és a fiú a kezével átkulcsolja a leányét. Lehet, hogy ez a hegedülő perc mind a kettőjük számára roppantul fontos. Most válnak el, vagy talán most találkoznak igazán. A lány és édes hang hirtelen átforrósodik, harsányan gyors ütemre vált át, azután mintha sírna és jajgatna... meg elakad, majd újra kezdi, most már valósággal sikoltozik, hogy egyetlen lecsattanó hanggal rövid szünetet tartson. Azután megint visszahozza a régi lány és édes dallam új változatát.

De ezt már nem hallani, mert lassú morajlás dörög át az égen és hirtelen csattanással jaj, a város felett tombol a vihar. Zúgó áradattal indul meg a zápor s úgy veri végig a háztetőket, hogy a gyorsan megtelő csatornákból, mint megannyi vízesés, dől az eső. Egyetlen perc alatt feketén csillog a járda és sárga folyócskák rohannak az úttest megázott kövei között. Az eső olyan gyors és olyan sűrű, hogy a házak elmerülnek benne és bizonytalan körvonalakkal imbolyognak az utcák menekülő alakjai. Robogó villamosokon jobbról-balról ömlik le a víz. Egy konflis horkanó lóva megtorpan a tócsák között. Az égen meg — hol itt, hol ott — cikcakkoznak vörösen a villámok. Rettentő csattanások és félelmes dörgések dübörögnek utánuk... De lám, az ég északi felén, ott, ahol előbb a nagy fekete felhők a magasságnak rohantak, mintha világoszöld fény derengene hirtelen elé! Máris szakadozik ketté a Jánoshegy fölött a felhők fekete gomolyaga. Az eső is meglassúdik. A mennybolt dörgései már messziről hangzanak s egyre jobban halkulnak. Fönt is, a Vár fölött, szakadozik már széjjel a felhőlovasok rohama. Öt perc sem

telik belé s fekete vágtájuk már dél felé lohol valahol a Szigetség fölött. A háztetők lucskos fényességgel ragyognak abban az utolsó pár sugárban, amit még az aludni térő nap végigsiklat a város fölött. A pesti oldal északi csücskétől vékony, remegő szivárvány ível át a hegyek felé.

Különös csöndben oldódik fel a vihar elhalkult hangversenye, s a régi villa ablakából, amelynek üvegtábláit újra kinyitották, megint a hegedű szava zeng elő... Lassan... halk, föl és lehullámzó lebegéssel száll el a frissen esőszagú kert fölött, mint valami csöndes repülésű, szomorú, fáradt, nagy madár... Nyár van. Csönd. Hegedűszó... Valahol két szív felel egymásnak, egymásra borul, vagy szétszakad talán, egy szív, két szív, három szív, ötven szív, száz szív... ki tudja? ... Ki érti mit énekel a nyárban a hegedű? Kit köszönt és kitől búcsúzik? Már nem is fontos... Már nincs is... csak volt, de régen, milyen régen!...

Amikor fiatal emberek — még ráérték naplót írni...

ÍGY kezdődik a napló:

Párizs, 1913 május 10.

PÁRIZSBAN nincs olyan tavasz, mint nálunk. Legalább is az idén, — máris nyár van. Nem fülledt, nem perzselő, nem izzasztó nyár. Szelíd, enyhe, meleg fuvalom és egy kicsit erős Szajna-szag. Csavargó fehér felhők az égen és csavargó, kopott alakok a Boul Mich-en. A Luxembourg kertje tele van virággal. A kis tóban kis-fiúk kis vitorlásokat úsztatnak a kis szellőben, amely dél-utánonként végigfut a Quartier-n... A nappal lármás, de az este olyan, mintha valami édes és halk hegedű szólna. Hogy is hallottam gyerekkoromban... nádi-hegedű... vagy mondjuk csak: nyári hegedű! Mintha valami óriási tücsök ülne a Butte Chaumont tetején és olyan erősen cirpelne a maga furcsa hegedűjén, hogy a Parc Monceau-ban is hallja az ember szíve. Az emberé, aki idemenekült ebbe a gyönyörű kicsi kertbe, a szörnyű nagy bánata elől... A mult héten a Loire mellett bejártam a régi várakat és kastélyokat s részeg voltam valami új örömtől, attól a furcsa felfedezéstől, mikor az ember megtalálja az igazi Franciaországot... De akkor történt, hogy hazajöttem és levelet találtam a fényűzőn Grand Hotelnek nevezett szurtos kis fogadó portásfülkéjében... Névtelen levél volt és azt adta tudtomul, hogy Anna minden szabad idejét Jánossal tölti...

Aznap este a Manont hallgattam meg, a Massenet operáját...

Anna... Ó! Anna.

Hiszen ezért jöttem el Budapestről...

Minek írom ezeket? Világéletemben sohasem írtam naplót... Világéletemben?... Ez máris igazi napló-nagyzolás... Mi volt az én életem eddig? Iskola, pár év egyetem, kamasz-szerelmek és ábrándozások, Nóra — és — Anna... Ez bizony még nem a világ. De mennyire nem az! Ezt itt érzi az ember legjobban, a világ közepén, ahol önmaga eltűnik és semmivé lesz, mint egy kicsi hangya. Az is végzi a maga dolgát szorgosan és pontosan, de aki fölülről nézi, nem érti, mit akar ez a semmi kis állat a nagy mindenségben? Miért képzeli olyan rettentő fontosnak, hogy meg tudja mozdítani s valahogy magával tudja cibálni az apró kenyérmorzsát? Igen, ez borzasztó, hogy mennyire megsemmisítő az emberre ez a nagy város. Ezt különösen ma reggel óta érzem, hogy egyedül maradtam. Az első tíz nap a látványok és benyomások, az újdonságok és a hagyományok olyan zuhataga ömlött rám, hogy szinte eszmélni sem tudtam tőle. Nagybátyám, aki kihozott ide — ő elég jól ismeri Párizst, sokszor járt itt és hosszabb időket is töltött Franciaországban, folyton a saját, véleményét és érzését közölte velem megható rajongással és szelíden oktató modorban...

Most ő is itthagzott s én olyan egyedül vagyok, mint a kiveret kiskutya a faluvégen. Ahogy reggel eljöttem a Gare de l'Estről s amint ballagtam végig a Boulevard Sébastopolon, az jutott az eszembe, hogy olyan rengeteg erdőt járok itt, amiben máris eltévedtem és soha... de sohasem fogok kiszabadulni belőle. Zsebemben a térképpel, minden utcasarkon megálltam és megnéztem, jól haladok-e a szállóm felé? Ez a hotel persze a Quartierben van, a Cluny-múzeum közelében. Mikor elértem a Szent Jakab-toronyhoz, szerettem volna visszafordulni és egyenesen hazaszaladni — Pestre, olyan kétségbeesetten el-

hagyottnak, olyan vigasztalanul árvának láttam magamat . . .

. . . Furcsa is ez, odahaza azt képzeltem, hogy egész jól tudok franciául. Itt alig értem, amit mondanak s ha beszélni akarok, mintha valami titokzatosan összeszorítaná a gégémet, csak kínos-keservesen tudok kimondani egy-két szót és akkor is hamarosan összezavarodom.

Tegnap például a Comédie Française igazgatójánál voltam, azaz administrateur-jénél, ahogy itt mondják. Jules Clartie végtelenül kedves, finom öregúr, apró ermetű. Szép, ideges, szinte nőies kicsi kezei vannak, — megöregedett kezek persze — az érelmeszesedés apróbb kis barna foltocskáival. De a szeme friss, az arca élénk s hegyes, őszes szakállában folytonosan hamis nevetés bujkál. Lehet, hogy csak rajtam nevetett, ami nem is csoda. Hallatlanul bután viselkedtem, azt hiszem. Mindenféle ajánlólevelekkel fölszerelve, már napokkal ezelőtt megpróbáltam bejutni hozzá, de előbb a portásnál kellett várni, azután pici szobába vezettek, ahol valami titkárféle fogadott. Átvette az írásaimat és azt mondta, hogy majd értesítenek. Biccintett a fejével és már el is voltam bocsátva. Azután háromsoros levelet kaptam, hogy az administrateur úr ekkor és ekkor vár. Pontosan ott voltam, de eltelt egy jó félóra azzal, hogy kézről-kézre adtak, amíg végre az előszobájába kerültem. A sok ismeretlen ember, a furcsa, idegen hangok, a sok közömbös és majdnem barátságtalan pofa egyre nagyobb szorongással töltött el. Mire odajutottam, hogy kitárult előttem az ajtó, már úgy szorított a rekeszizmom fölfelé, mintha szigorlatozni mentem volna. Clartie fölnézett, ahogy az íróasztal mellett ült, azután fölkel, kezét nyújtott és helyet mutatott. Én előre elkészítettem magamban egy kis bemutatkozó formulát, ami úgy kezdődött volna, hogy „Bocsánatot kérek, amiért zavarom, de személyesen akartam előadni a kérésemet . . .” Arról volt tudniillik szó, hogy állandó szabadjegyet szeretnék a Théâtre Français-ba. Ezt úgy hív-

ják, hogy „inscrit“. Tudniillik az ember nevét beírják egy nagy könyvbe s ha este odajön a színházba, az előcsarnokban jelentkezni kell egy frakkos úrnál, aki kis asztal mellett ül, zölpszőnyeges apró dobogón s mikor az ember megmondja a nevét, benéz a könyvbe: ha ott ez a név megvan, akkor egy cédulára ráfirkant valamit, amivel be lehet menni a nézőtérre és a jegyszedő leülteti az embert. Tegnap este már ki is próbáltam. De baj volt, mert mikor rámutattak, hogy itt a hely, nem láttam semmit; a darab már megkezdődött, a nézőtéren sötét volt és minden helyen ültek. Végre egy úr megbökött, hogy üljek le. Maga mellé mutatott; megijedtem, hogy le kell ülnöm a földre, — de az úr akkor végre megszánt, oldalt lenyúlt és fölhattantott egy keskeny és rövid deszkát a zártszék oldalán s intett, hogy arra üljek le. Szörnyen kényelmetlen volt, de hát az előadás azonban nagyon érdekelt, bár alig értettem belőle egy szót. De remek színészeket láttam és egy aranyos öreg színésznőt... Az „Ahol unatkoznak“-ot játszották.

Hol is hagytam el?... Igen... Szóval beléptem Clartiehoz és leültem az egyik karszékbe. Mondom, azt akartam mondani, hogy „Bocsásson meg...“ — de ez jött ki a torkomon:

— Je vous pardonne, monsieur... (En megbocsátok Önnek, uram!)

Vidám szemével rámkacsintott:

— Ez roppant kedves magától, — felelte — csak nem tudom, hogy én mit vétettem?

Persze nagyon elszégyeltem magamat és nehéz dadogással előadtam a kérésemet, amire ő felvette az íróasztalról a kérvényemet, amit az ajánlólevelek mellé tettem. Piros ceruzával valami titokzatos jelet firkált rá s miután aláírta, átadta nekem.

— Ez rendben van — mondta — és most beszéljen nekem magáról, hogy kicsoda és mit akar itt Párizsban?

Halkan, kedvesen és nagyon lassan beszélt hozzám. Olyan volt, mint egy jóakaratú francia tanár, valahogy meg is jött a bátorságom és a végén egész tisztességesen ki tudtam már fejezni magamat. Ő mindenféle általános-ságokat mondott s azt ajánlta, hogy különösen a klasz-szikus tragédiákat nézzem szorgalmasan. Az a legjobb nyelvtanulás, mondta, mert a mai vígjátékokban oly gyors a színészek beszéde, hogy azt bizony idegennek ne-héz fölfogni. Még figyelmembe ajánlotta a színház folyo-sóit. A régi híres színészek képeit, szobrait, emléktárgyait tartják ott. Azt is mondta, hogyha akarom, majd bemu-tatnak a színészeknek és színésznőknek. Én azonban ettől féltem és azt feleltem, hogy majd később. Azután eljöt-tem, csak az volt a baj, hogy nem tudtam, mit kell csi-nálni tovább. A titkár azonban nyomban kivette kezem-ből a kérvényt, elővett egy könyvet, abba pontosan beírta a nevemet, a lakcímemet és azt mondta, hogyha este jövök a színházba, jelentkezzem a „controle“-nál.

Pár perc múlva már kint álltam az Avenue de l'Opéra-n s visszamentem a nagybátyámhoz, aki ott lakott egy fényes szállóban. Ekkor tudtam meg, hogy a bácsi ma már elutazik. Korán reggel elmentem érte, kikísértem a pályaudvarra s amikor a budapesti közvetlen kocsijában elbúcsúztam tőle, bizony majdnem elsírtam magamat, mert tudtam, hogy itt maradtam szál-egyedül Párizsban, ahol szállodácskám patronján és Jules Clar-tien kívül egy élő lelket nem ismertem.

Valakinek valahogyan csak ki kell fejeznem azt, amit gondolok, érzek, amit láttam és amit megcsodáltam... Ezért fanyalodtam rá erre a naplóra... Pedig idejét mult és szörnyen ostoba dolognak tartom. Az ember nem is lehet tökéletesen őszinte benne, hátha valaki megtalálja és elolvassa. Mesterséges, pózos dolgokat pedig semmi értelme sincs leírni... Sokkal jobb volna levelet írni. Levelet kellene írni haza... De kinek?

... Anna ... igen, hiába, le kell írni ezt a nevet, le

kell írni, mert neki úgy sem lehet írni! Különösen az után, amit a komisz kis névtelen levél közölt...

Tehát — mégis! Hiába tagadta mindig és János is hiába tett úgy állandóan, mintha előtte közömbös valaki lenne Anna... Hát miről lehet írni? Miről lehet másról, mint erről, erről a szörnyű, cudar csalásról, amit ők ketten...

Ó, ha csak Párizsról volna szó! Azt megírhatnám haza az apámnak vagy az anyámnak... igen... de hát erről nem írhatok nekik. Milyen furcsa is az, hogy az ember arról, ami legjobban égeti, éppen azoknak nem tud szólni, akik mégis csak a legközelebb vannak hozzá. De ebben, ebben a dologban talán a legtávolabb... Anyáék sohasem szerették Annát. Az ő gondolkozásuk szigorú, egyszerű, meg sem értik azt, hogy egy asszony...

Egyszer próbáltam nekik beszélni Annáról komolyan, hogy kissé értsék meg, igen, a helyzetet és az életét, meg akartam magyarázni a férje komizását, aki elvette a pénzéért és — a pénzt másokra költötte el... azután otthagyták s akkor valahol csavargott a világban. Annának pedig dolgozni kellett, hogy megélhessen... De anyám elhúzta a száját és csak annyit mondott:

— Festi a haját... Az arcán is van festék... Nekem ugyan beszélhetsz róla!

Apám pedig megveregette a vállamat és azt mondta:

— Nagy csacsi vagy te, buksikám, hiszen ez az asszony egyidős veled, talán még öregebb is nálad... Nem okos dolog belebonyolódni ilyen dologba... nem való ez becsületes, rendes úriembernek...

— De apám! — dadogtam én zavartan. — Mit képzelsz, Anna tisztességes asszony, köztünk igazán csak barátság van!

Apám összehúzta a szemöldökét:

— Nem érdekel... ne beszélj róla! Te tudod, hogy férfi vagy, úr és kötelességeid vannak... De nem szeret-

ném, ha kötelezettségeid támadnának! — felkelt és lassú, nagy lépésekkel kiballagott a kertbe.

Ez falun történt, tavaly, vénasszonyok nyara idején, egy verőfényes délelőttön, ahogy ott ültünk a reggeliző asztalnál.

Anyám nem szólt egy szót sem többet. Fölállt, tett-vett, rakosgatott, elment és visszajött. Megint fordult egyet s pár perc múlva újra előjött. Végül kimondta, amit addig visszatartott:

— Furesa hölgy lehet bizony a te Annád, fiacskám! A multkor láttam a hajón. Keresztbetett lábakkal ült, cigarettázott és egy Bourget-regényt olvasott. Biztos, ő is valami ilyen regényhőssé szeretne lenni. Vagy talán még amolyanabb...

Én elvörösödtem.

— De mama! Hogy lehet ilyet mondani egy szerencsétlen úriasszonyról! — tiltakoztam hevesen.

Anyám vállat rántott:

— Szerencsétlen asszony... meg nem értett nő... persze... Lenne csak négy gyereke, nem érne rá ilyen butaságokra! Dehát, ti fiatal emberek!... — legyintett egyet és otthagzott.

Mit írhatnék nekik Annáról? Legfeljebb azt felelnék: úgy-e, megmondtuk!... De nem is mondhatnám meg, hogy mondhatnám meg azt, ami eddig köztünk történt! Még itt, most a naplóban is... azaz a naplóban sem... igen, félek leírni...

Pedig azóta sok történt... De mennyi! Karácsony után Anna özvegy lett. A férjét elgázolta valami teherautó Nizzában, közvetlenül azután, hogy kijött a Casinóból degeszre hízott pénztárcával. Körülbelül ötvenezer frankot nyert s a zsebében megtalálták egy távírat fogalmazványát, amit Annának akart küldeni, hogy nagy vagyont nyert össze s most megy vissza újra hozzá... Nem sok idő múlva Anna tényleg meg is kapta a pénzt, valami negyvenkétezer frankot. Ki sem kellett érte utaz-

nia... A mi ügyvédi irodánk intézte el az egészet, levelezéssel, átutalással... Anna tehát szabad lett, sőt polgári értelemben gazdag...

Gazdag? Milyen hamar gazdag ember valaki Budapesten! Milyen szegény lenne az itt, aki otthon gazdag! Azt mondják, hogy egy híres, előkelő magyar mágnásnábob itt Párizsban és Londonban minden évben szórja a pénzt. De multkor is Enghienben, a milliomosok klubjában, egy angol lord azt mondta róla: mit akar ez a magyar gróf, hogy úgy él, mint egy gazdag ember! Hiszen voltaképpen szegény!... Mert mit számított annak, hogy a magyar úrnak odahaza hatvanezer holdja volt. Neki sokkal kevesebb földje van, az igaz, de London kellős közepében.

Mi mindent összefirkálok itt? Fölöslegesen és értelmetlenül! Hiába, nem értek a naplóíráshoz, nincs benne gyakorlatom. Azt hiszem, tehetségem sincs hozzá...

Anna hogy nevetne, ha tudná! Nem szereti az érzélgösségeket és kerüli a megihatottságokat... Pedig belül milyen jó!

Amikor az a kilakoltatás volt, akkor láttam, milyen furcsa nagy ellentét van Anna külső megnyilatkozásai és belső embersége között... Igen, meg kell róla mondani a jót is, akármilyen gonoszságot tett is most velem, akár-hogy megcsúfolt is, akármennyire ki is játszott, kegyetlen és komisz volt hozzám, — azért ő mégis jó... nagyon jó, csak velem nem az... Most már nem az!...

De amikor ez a kilakoltatási eset volt, akkor még nagyon jó volt hozzám. Jaj, de keserves este volt az. Sohasem fogom elfelejteni... Nem is lehet, hiszen az okozta a nagy fordulatát az életemnek... Igen, az öregek még nem is tudják, de én már tisztában vagyok vele: sohasem leszek ügyvéd...

Leírom, hogyan történt? Hát ha már naplót vezetek, akkor talán ez ne maradjon ki belőle. Valamikor még, ha majd évek múlva belenézek, amikor talán már

az egész emlék elmosódott bennem, — legalább világosan és élesen megtalálom itt...

Ez történt:

Akkoriban már elvégeztem a jogot. Előbb egy fiatal ügyvéd ismerősömnél patvaristáskodtam pár hónapig, akkor egy idősebb, tekintélyes ügyvéd — apám barátja hívott az irodájába. Beszegődtem hozzá. Igen jó dolgom volt, szép fizetésem s ami fontosabb, sok szép jogi munkám. A főnököm valahol a Duna mentén nagyobb parcel-lázást csinált s ehhez egy mérnököt alkalmazott. Idősebb, nagyon rokonszenves, szelíd arcú, igazán megbízható külsejű ember volt — közben a legnagyobb svihák és szélhámós, akit el lehetett képzelni. Rettenetesen becsapta a főnökömet, aki teljesen megbízott benne és mindent ráhagyott. Egész szép villát épített magának a megbízója pénzéből s közben még mindenféle suskusokat csinált. Amikor azután kiderültek a dolgok, kisült, hogy több mint tizenötezer koronával tartozik a főnökömnek. Ezt bekebeleztük a házra és telekre, amelyre különben egy árva fityinget sem fizetett. Azt ígérte, hogy valami közeli örökségből rövidesen megfizeti. De teltek a hónapok, sőt teltek az évek. A mérnök ott lakott a házban, zavartalanul; nem fizetett s még hozzá állandóan szemtelenkedett. A főnök megúnta, végrehajtást vezetett ellene. Amikor odakerültem, akkor már le volt bonyolítva az árverés is, jogerős is volt, a mérnök azonban nem akart kimenni a házból. Megindítottuk a kilakoltatást, de hónapokon át különböző fondorlatokkal mindig megakadályozta a végrehajtását, hol vétívek tűntek el, hol valami más hiba volt, az ügyet másik jelölt intézte. A főnök azonban a legújabb trükk után dühösen elvette tőle és rámbízta. Én aztán nekiálltam a dolognak, kiutaztam az illetékes járásbíróságra. Háromszor is mindent ellenőriztem és végül egy novemberi napon kiszálltam a végrehajtóval és fogatosítottam a kilakoltatást. (A főnököm előzetesen megmondta, hogy ha a kilakoltatás be van fejezve, akkor

megengedhetem, hogy a bútorokat egy melléképületbe lehet helyezni.) A mérnök eleinte fölényesen fogadott, mert azt hitte, megint lesz valami formahiba, vagy valami más akadályt lehet az utolsó percben kitalálni. Én azonban dühös voltam és kemény, amire látta, hogy vége van az ügynek, megadta magát. Csöndesen leült egy karszékbe és azt mondta:

— Hát akkor tessék elkezdni!

Előjött a felesége, elnehezedett, ápolatlan, öreg asszony. Nyűtt és piszkos szoknyájába két csöppség gyerek kapaszkodott. Egy fiú, meg egy leány. A fiú ötéves lehetett, a leány négy vagy annyi se. Az öregasszony sírni kezdett, a két szurtos kis kölyök, bár nem tudta, miről van szó, nagy bögésbe fogott. Látták az idegen embereket, két csendőr is jött velünk, a gyerekek nagyon meg lehettek ijedve és egyre jobban visítottak. A magunkkal hozott munkások hozzáfogtak a kirakodáshoz, egymásután hurcolták ki az udvarra a bútordarabokat. Hideg volt, fújt a szél és közben megeredt az eső. Egyik munkás fölkelte a mérnököt a karszékről és azt is kivitte az udvarra. A megtört öregember utána csoszogott, leült az esőben, a sivár kavicsos udvaron. Mellette állt remegve a felesége. A két gyerek most már a férfihez ment oda, lábába kapaszkodtak és sírtak. Kimondhatatlan az, hogy mit éreztem. Tudtam, hogy minden jog, igazság, még a méltányosság is mellettünk van és mégis... Ez az ember nagy zsivány volt. Sikkasztott, csalt. De rettenetesen nyomorult volt ebben a percben. A felesége voltaképp részese lehetett az ő ügyeinek, de most csak egy kilakoltatott, szerencsétlen vénasszony volt. És a gyerekek... A végrehajtóval egymásra néztünk — és folytattuk az eljárást. Egy óra múlva az utolsó törött bögrét is kivitték a lakásból. A végrehajtó lezárta a házat és átadta nekem a kulcsokat. Aláírtam a jegyzőkönyvet, a mérnök is aláírt. Akkor félrehívtam a telep gondnokot, megmondtam neki a főnököm üzenetét, hogy a bútorokat helyezze el a

melléképületben az eső elől. Aznap még volt pénz nálam, külön munkáért kaptam. Negyven koronát odaadtam a gondnoknak, hogy — ha elmentem — adja oda ezeknek az embereknek. Azután kirohantam a vasúti állomásra és hazajöttem Budapestre. Másnap reggel bejelentettem a főnökömnek, hogy kilépek az irodából.

— Miért? — kérdezte megütközve. — Láthatod, milyen nagy szükségem van rád!

— Nem nekem való — mondtam csöndesen... — Ez a tegnapi dolog... és elmondtam.

A főnököm szelíden hallgatott. Sokáig nem szólt, még azután sem, hogy én befejeztem. Azután a vállamra tette a kezét, ránéztem, láttam, hogy a szeme elhomályosul:

— Igazad van — köhintett egyet. — Már intézkedtem, hogy adjanak nekik ott valami lakást... De azért te, okosabb lesz, ha más után nézel. A jog, még ha igazság is, sokszor nagyon szigorú... Te pedig verseket írsz...

Aznap délután nagyon borongós hangulatban voltam — azt sem tudtam, hogy mihez kezdjek s főleg az apám mit fog hozzá szólni — fölmentem Annához... Elmondtam neki a dolgot. Űlt mellettem, nem mondott rá semmit.

Sokáig hallgattunk. Ránk sötétedett. Egyszer csak ráhajtotta a fejét a vállamra. Meleg és erős fehér karjával átölelte a nyakamat, magához húzott és megcsókolt... De pár pillanat múlva fölugrott, kirohant a szobából. Én vártam. De előbb a nagynénje jött vissza, aki vel együtt lakott. Fölgyújtotta a villanyt, csöngetett és teát hozatott. Anna is megjelent és nagyon sápadt volt. Hosszasan és szomorúan nézett rám... Azután azt mondta, hogy egy hétre elutazik vidékre s hogy majd ír vagy üzen, mikor jön vissza.

Én éreztem, hogy most el kell menni. Köszöntem. Búcsúzásra odaadta a kezét. Forró volt, de a szorítása nem volt sem melegebb, sem hosszabb, mint máskor. Csak

a szemével, igen, úgy éreztem, mégis símogatott. Elmentem.

Két hétig semmi életjelt nem adott magáról. Akkor pár sort küldött, hogy este jöjjen fel hozzá.

Nem tudtam pontos lenni, mert a hivatalban valami sürgős munkát bízta rám. (Közben tudniillik az apám szólt valakinek a városnál, mire kineveztek tanácsi segéd-fogalmazóvá.)

Hét óra is elmúlt, amire eljutottam Annához. És ekkor történt...

Eh! Késő van, abbahagyom...

IGEN, abba akartam hagyni, de egészen. Csak nem bírom, muszáj, hogy valahogyan leírjam, kifejezzem azt, ami bennem kavarg. Azt hallottam valamikor, legjobb, ha az ember kiírja magából a dolgokat. Majd megpróbálom.

Ott hagytam abba, hogy hét óra után érkeztem meg Annához. De előbb még meg kell írni, be kell vallani, mert különben a többit nem lehetne megérteni, hogy nem ez az esti csöndes csók volt az első, amit Annától kaptam.

Egyszer nyáron nagyobb társasággal hosszú sétát tettünk — holdvilágnál. Én nem Annával mentem. János és egy harmadik férfismerősünk voltak vele. Aznap este szép szőke asszony foglalkozott feltűnően velem s valóssággal maga mellé rendelt. Mulatságos, villódzó szemű nő volt, amellet élesnyelvű, hiú és hideg. Ma sem tudom, mit akart akkor este tőlem, de úgy tett, mintha valóban holdvilágos hangulat fogta volna el. Belém karolt és a csillagokról beszélt. Az is lehet, hogy csak Annát akarta bosszantani, akit gyűlölt. Hogy miért, azt sohasem tudtam meg, de azt láttam, hogy Anna sem szenvedhette. Amikor visszafelé fordultunk, valahogy úgy esett, hogy összeakadtunk Annáékkal. János nagy hévvel magyarázott valamit Wagnerről, a szőke asszony beleszólt, vitatkozni kezdtek. Anna csöndesen előrement és intett nekem. Szó nélkül ment mellettem. Szép, meleg, nyári csönd volt. Én is hallgattam. Egy nagy diófa előtt hirtelen megállt.

— Nézze, — mondta — mint valami óriási kupola! Tudja, mihez hasonlít? A Salutehoz Velencében. A levelek mintha ezüstből volnának!

Nagyon fehér augusztusi hold volt. Az egész világ ezüstben fürdött. Anna állt és nézte a lombkupolát. Hagyta, hogy az emberek elmenjenek mellettünk s csak akkor indult utánuk, amikor vagy hatvan-hetven lépésre voltak már. Így azután voltaképpen el is szakadtunk az egész társaságtól, amely lassan széteszlott. Anna rátért a mellékutra, amely ahhoz a villához vezetett, ahol lakott. Csöndesen belémkarolt s azután hirtelen elkezdett beszélni egy ismerős családról, akik most egy aranyos kis birtokot vásároltak túl a Dunán. Elmondta, milyen a házuk, meg a kertjük, a majorságuk. Fehér pulykákról beszélt és egy kékszemű borjúról, amelyik akkor született épp, amikor ő ott volt. Azután egy fiatal almásszürke lóról, amelyik a kezéből vette el a cukrot.

Én próbáltam neki magamról beszélni. Félénken valami bókfélét is mondtam... de mintha nem is hallotta volna. Tovább beszélt a barátai gazdaságáról, valami csodatehénről, amelyik nem tudom mennyi tejet adott naponkint. Mikor megérkeztünk a házhoz, ott hirtelen megállt. Kinyitotta a kapuját, azután gyorsan visszafordult, kezét nyújtott és azt mondta:

— Csodálatos, milyen szép éjszaka volt!... Kár, hogy maga ilyen...

— Milyen?

— Ilyen... gyáva!... — nevetett és el akart futni. De én utána kaptam, elfogtam és magamhoz rántottam. Odaborult és nem vette vissza a fejét, amikor magamhoz húztam.

Szédült, bolond csók volt... Meddig tartott, nem tudom. Csak éreztem, hogy Anna kibújt a karomból és láttam, ahogy fehér alakja eltűnik a ház sarka mögött. Soha többé erről a csókról és erről az estéről nem beszélt velem. Mikor másnap szólni akartam róla neki, idegesen

és idegenül nézett rám és nemet intett a fejével. Valóságos hallgatási pecsétet ütött rám a tekintetével.

Akkor azonban, amikor este hét óra után beléptem hozzá, maga hozta szóba. De egészen másképp, mint ahogy vártam. Az arca hideg volt, szinte ellenséges. Leültetett, megkínált cigarettával, az egyiptomi pléhskatulyát odaadta a kezembe és közben azt kérdezte:

— Igaz, hogy maga elmesélte valakinek azt az augusztusi csillagfényes éjszakát és azt, ami köztünk történt?

Nem volt igaz. Én azóta minden este és minden éjszaka és a napnak minden órájában gondoltam arra a pillanatra, de soha nem lettem volna képes rá, hogy szójak róla bárkinek is. Nem lovagi pózból, hanem valami kegyetlen önzésből, mert ez a titok, ez volt a legnagyobb örömem. De most föl voltam háborodva, hogy Anna ezt fölteszi rólam. A kezemben haragosan összeroppintottam a cigarettás dobozt és a pléh sarka megsértette a tenyeremet. Hirtelen átkötöttem a zsebkendőmmel és felálltam.

— Ha ezt el tudja hinni rólam, én nem maradok egy percig sem magánál tovább!

Előrehajolt és erősen a szemembe nézett. Visszanéztem elkeseredetten és mindenre elszánt haraggal.

Egy lépést tett felém és az arcomhoz hajolt. Nevetett és a szeme csillogott:

— Csacsi vagy! — mondta. — De azért szeretlek! Akkor lett az enyém.

Ekkor kezdődött nagy szerelmünk.

Bolond és szertelen volt ez a szerelem. Anna csupa jószág volt, de csupa szeszély. Néha napokra elbújt, máskor folyton velem volt és már reggel várt a Rákóczi-téren, hogy elkísérjen a hivatalba. De már kettőkor újra értem jött (közben háromszor-négyszer fölhívott telefonon), hogy kivigyem valahova Budára a hegyekbe, ahol néha ötig csatangoltunk ebéd nélkül, hogy azután valami szurtos kis kocsmában rántottát együnk és szalá-

mit. Ilyenkor lelkesedett, hogy ő ezeket a kis helyeket szereti. De másnap rámtelefonált, hogy kísérjem el az Operába és húzzak szmókingot, utána pedig divatos vendéglőbe mentünk. De akárhányszor mindjárt nekiindult és ki kellett menni vele a Margitszigetre, vagy föl a Várba a Bástyasétányra. Ilyenkor néha már hajnal volt, amikor hazakísértem. Általában sokat sétáltunk, még többet beszéltünk. Azok a napjai voltak ezek a szerelemnek, mikor az ember mindent akar tudni a másiktól és mindent el akar mondani magáról. Amikor jelentéktelen dolgokat órákig tud magyarázni és nagy fogadkozásokat szaval. Annának mindent el kellett mondanom, ami velem egész nap történt. Volt benne valami különös tehetség ahhoz, hogy az emberben elsimítsa a köznapi élet apró háborgásait és csodálatosan meg tudta találni a szót, a tekintetet, a mozdulatot, amivel esetleg a kínos sérelmet vagy a nagy fájdalmat, ami valahol érte az embert, egyszerre el tudta törölni... Csak később vettem észre, hogy sokkal többet beszéltet engem magamról, mint amennyit ő elárul magáról. Én néha türelmetlen voltam, ideges, ő csöndesen tűrte:

— Szegénykém... — mondta ilyenkor — milyen rosszak az emberek, hogy ilyen ideges vagy...

Máskor azonban — főképpen olyankor, amikor nagyon figyelmes, érzékenyült voltam, hirtelen megharagudott és otthagyt. Egyszer fenn voltunk a Svábhegyen. Késő volt és hideg este, mert már lehullott az első hó. A fogaskerekűn akartunk lejönni. Valami butaságon összeszólkoztunk. Talán azon... igen... hogy nekem nem tetszett a kalapja. Rám nézett haragosan, szinte gyűlölettel:

— Ha nem tetszem, — kiáltotta szenvedélyesen — akkor menj egyedül!... — megfordult és elkezdett rohanni lefelé az úton... Hiába kiáltottam utána, hogy álljon meg, jöjjön vissza... A hangomat elnyelte a sötétség, amelyben ő maga eltűnt. Futottam utána. Néha

láttam meglibenni sötét harangszoknyáját, de úgy szaladt, mint az őz. Gyermekkoromban én is jól futottam, akkoriban azonban már csak ritkán s hamar nyilalást éreztem az oldalamban, de azért csak rohantam. Kinyílt sötét felöltömben a fehér havon úgy nézhettem ki, mint valami alacsonyan repülő varjú. Rohantam, ahogy bírtam és mégsem tudtam utólélni. Lassabbra vettem hát az iramot, de még így is mentem vagy negyedórát, amikor az egyik fordulónál egy kövön a hóban sötét alakot láttam ülni. Mikor közelebb értem, akkor láttam, hogy Anna. Nyugodtan ült és cigarettázott. Egy közeli lámpa rávetette a fényét s láttam, hogy hajadonfőt ül. Mosolygott és csóválta a fejét:

— Drágám, miért szaladtál ennyire? Miért nem jöttél le a vasúton?

Megtorpantam előtte és mérgesen kiáltottam rá:

— Mit csinálsz itt? ... Hol a kalapod?

Nevetett és szégyenlősen mondta:

— Eldobtam ... csúnya kalap volt ... Neked nem tetszett! — fölállt, átkarolta a nyakamat és arcát az enyémhez szorította:

— Miért engedted el? ... Ne engedj el soha! — elhallgatott és megindult mellettem. Már a hegy alján jártunk, amikor folytatta:

— Mert egyszer elveszthetsz és sohasem találsz meg többé!

Most, úgy látszik — elvesztettem ...

Május 17.

MA ESTE az Opéra Comique-ban a Bohémeket hallgattam. Egy Párizsban élő magyar család hívott meg a páholyába. Gazdag emberek, káprázatosan gazdagok, saját palotájukban laknak, két autójuk is van. Az egyik nagy fekete Limousin. A multkor kivittek Fontainebleauban. Vagy hetven kilométerrel mentünk! Rémes volt, majd a nyavalya tört ki. De a legidősebb fiúnak szenvedélye az autózás, ő maga vezet... Opera után magukkal vittek a Café des Riches-be, ahol tüneményes menüt ettünk végig, remek borokkal. A végén persze pezsgő. Haza akartak hozni, de én szerettem volna a fejemet kiszellőztetni. Ezért inkább gyalog jöttem. Amikor áthaladtam a Citén, kisebb társaság jött szembe velem. Közöttük volt egy nő, aki megdöbbenően hasonlított Annára. Én egy pillanatra rámeredtem, ő visszanézett, de a társaság két lassan arra haladó taxiautót lefoglalt. Beszálltak s én elvesztettem szemem előtt az ismeretlent... Ahogy a Place St. Michelre értem s tovább mentem a Boul Mich-en, egy sereg diák jött az úton. Amikor megláttak engem, — aki természetesen klakkban-frakkban voltam — karban kiabálták felém:

— Voilà... Poire...

Annyit már tudok párizsiul, hogy a poire Budapesten körtét jelent, de itt körülbelül az a jelentése, hogy buta alak... Nagyot nevetve visszakiáltottam nekik:

— Igen, de bordói mártásban...

Most ők nevettek nagyot, az egyikük kedélyesen hátbavágott és magyarul szólt rám:

— No, te nagyfülű, hol csavarogtál?...

Akkor láttam, hogy egy régi egyetemi társam áll mellettem. Nagy Dodó, akit már Pesten is híres lumpnak ismertem. Karonfogott és otthagyt a többi. Addig erősködött, amíg leültünk az egyik kávéházba, onnan pedig átmentünk a híres sarok Boulangeriebe és friss brioche-t ettünk. Közben mindenféle pesti dolgot mesélt. Tudtam, hogy szegről-végről atyafia Jánosnak és megkérdeztem, mit tud róla, mert nekem régen nem írt.

— Nagyon benne van egy nőben — mondta. — Reggeltől estig az utcán szaladgál vele!

Száraz lett a torkom és egész testemben reszkettem, amíg odavetettem:

— Ne mond... Kiért bolondult meg ennyire?

— A nevét nem tudom, — mesélte Dodó — valami fiatal özvegyasszony...

Ez nekem épp elég volt. Gyorsan elbúcsúztam Dodótól, aki azonban megígértette velem, hogy eljövök holnap vele délután hat órára a Rue de la Paix-be, mert szerinte, ott tündéri szép midinetteket és masamódokat lehet látni...

Tőlem ugyan egy ezred gyönyörű midinette vonulhatott föl, de nem tudtam másképp lerázni, hát ráhagytam.

Most itt ülök szűk és kényelmetlen kis szobámban s mint egy gimnázista, írom a naplót, noha voltaképpen utálok. De végre is nem beszélhetek magamban egyedül, mint egy bolond... Írni, az más, ez csak félbolondság!

Szóval, tényleg igaz az egész!... János és Anna... János és Anna... Szeretném az ő nevét nagy-nagy piros betűkkel ideírni... Nem igaz, nem azt szeretném. Levelet szeretnék írni neki, hogy megkérdezzem... hogy... Ostobaság! Senni jogom sincs kérdéseket tenni és különben is megígérttem neki, hogy kéretlenül sosem avatkozom a

dolgaiba. Igaz, ugyanakkor mást is megíérttem. Hogy nem fogok érdeklődni, mi történt vele addig, amíg találkoztunk... Különös volt az Annában, hogy valósággal irtózott, ha a multról kellett beszélni... Sokáig azt hittem, hogy férjének keserű emléke, szerencsétlen házasságának boldogtalansága ennek az oka, de azután kiderült, hogy egészen más...

Anna néha egészen furcsán viselkedett... Egyszer együtt ültünk szobája sarkában s a tüzet néztük a nyitott kályhaajtón át. Semmi más fény nem volt a szobában s az utcai lámpák vetették a mennyezetre a függöny csipkéjének árnyékait. Valami nagyobb madár röpködött át az utcán a lámpák előtt — sok varjú fészkel a tér fáján, ahol Anna lakott. Ez a gyors, átsuhanó árnyék a szobában különös alakot öltött, amint átfutott a mennyezet fehérjén.

Anna fölsikoltott, mind a két karjával belém kapaszkodott, arcán szörnyű rémület volt, szeme kimeredt.

— Itt van... megint itt van... Mindíg utánam jön! — kiáltotta majdnem hörögve. Fejét belefúrta a kabátomba. Azután sírni kezdett, egész testét rázta a zokogás.

Meg voltam döbbenve s elrémültem — soha ilyenek nem láttam Annát. Csitítottam, símogattam, kértem, hogy nyugodjék meg.

Intett, hogy gyujtsam föl a villanyt. A világosság elöntötte a szobát. Anna élesen fölkapagott, odaszaladt hozzám és megfogta a kezemet.

— Semmi baj sincs!... Jaj de jó, nincs semmi baj!... Te vagy itt egyedül, csak te...

Kirohant és kabátban, kalapban jött vissza. Vele kellett mennem. Az első kis moziba becipelt. Valami hó-bortos amerikai burleszket adtak. Anna boldogan, fel-szabadultan nevetett. Azután megkért, hogy kísérjem haza... Másnap már korán reggel telefonált, hogy délután jöjjen fel hozzá.

Roppant fáradtnak látszott, amikor benyitottam a szobájába... Panaszkodott, hogy egész éjjel fájt a feje. Én éreztem, hogy valami titok szélén járok. Nem is a magam kíváncsiságára, hanem miatta szerettem volna tudni, miért volt tegnap este az a pár szörnyű pillanat, miért kellett azután elmennünk, miért fájt a feje?

— Most nem, — mondta — majd egyszer máskor... Most nagyon fáradt vagyok...

Ez a délután azonban mégis emlékezetes maradt nekem, később elmondta, hogy tegnap este, azután, hogy hazajött, Jánossal beszélt telefonon. János panaszkodott neki, hogy roppant ideges s nem tud előrejutni az operájával, amin már két hónap óta dolgozik. Anna azt is mondta, hogy meghívta Jánost teára. El is jön hétre... Engem bántott, hogy egy ilyen különös eset után Anna nem velem akar lenni bizalmas kettesben, hanem vendéget hív. De azért nem szóltam. Lassan besötétedett. Én fel akartam kattantani a villanyt, de Anna nem engedte.

— Várj! Talán mégis jobb, ha most elmondok neked valamit, — mondta halkán — mielőtt még János megérkeznék... Te tudod azt, hogy én egy ideig külföldön éltem. Svájcban voltam egy rokonomnál mint fiatal leány s tőle jártam intézetbe. Talán tizenkét éves voltam akkor és a házban lakott egy házaspár. Jó ismerősei voltak az én rokoni családomnak. Sokat voltunk együtt. Az asszony ideges, törékeny francia nő volt. Lyonból való. A férfi szikár, kisportolt svájci ember. Az asszony huszonöt-huszonnyolc éves lehetett, a férfi vagy tíz évvel öregebb. Egy idő múlva észrevettem, hogy Lothár — így hívták — határozottan érdeklődik irántam. Később ijedten láttam, hogy ezt a felesége, Claire, is észreveszi s hogy láthatóan nyugtalanítja... Ettől kezdve ritkán jöttem be, ha ott voltak. Lothár egyszer a lépcsőházban megfogott és megkérdezte, miért nem lehet sohasem látni engem? A vizsgákra hivatkoztam. Akkor velem jött és elkísért az intézetig, sőt azt is megkérdezte, meddig mara-

dok ott. Vesztemre megmondtam, hogy hétkor végződik az utolsó óráim. Amikor hazafelé jöttem, az egyik sarkon Lothár várt s minden bevezetés nélkül elkezdett beszélni, hogy szeret, feleségül akar venni, hogy a felesége nem érti meg, hogy ez részéről szerencsétlen érdekházasság volt... Én a leghatározottabban visszautasítottam és nagyon erélyesen megkértem, hogy nekem még csak ne is beszéljen többé erről a dologról...

Erre abbahagyta s arról a készülő erőműről kezdett beszélni, amelynek a munkálatain dolgozott, mert mérnök volt. Fölkísért egészen a lakásunk ajtajáig s amikor a szobalány ajtót nyitott, ő is bejött velem. Ebben nem volt semmi feltűnő, mert hiszen eleget jártak hozzánk és közvetlenül a szomszédságunkban laktak. Amikor bementem vele a szalonba, a szobalánytól megtudtam, hogy a nagynénémék elmentek és azt üzenték, ne várjam őket a vacsorával. Lothár erre leült s tovább beszélt az erőműről. Én mégis kényelmetlenül éreztem magamat s arról kezdtem beszélni, hogy ma még sok dolgom van — írásbeli feladatok, meg lecke könyv nélkül. Ő úgy tett, mintha nem hallaná, azután hirtelen arról kezdett beszélni, hogy — milyen gyönyörű a szemem. Visszautasítón néztem rá, mire ő hirtelen felugrott, odalépett az ajtóhoz, félig kinyitotta és kinézett rajta, azután becsukta és eloltotta a villanyt.

— Mit csinál? — kérdeztem én dühösen. De ő odalépett hozzám, két erős kezével megragadta a fejemet, magához húzott és megcsókolt. Én ellöktem. Erre ő erővel magához rántott, átölelt. Én sírni kezdtem, ő csitítva sugdosott — de nem eresztett el. Ebben a pillanatban kinyílt az ajtó és világos lett a szoba. Claire állt ott halál-sápadtan, reszkető keze még a villanykapcsolót fogta. Fölkialtott, nem is ez a jó szó: felvonyított, mint valami szegény kutya, amelyikbe belerúgtak. Azután odaugrott hozzám és belemarkolt a hajamba, meghúzta és a rémüllettől eltorzult arccal rámordított:

— Átkozott boszorkány!

Lothár ellökte. Az asszony megtántorodott, de megkapaszkodott egy széken.

— Jó, — nyögte rekedten — legyen, ahogy te akarod, Lothár... Én elmegyek!

Lassan kitámolygott a szobából. Hallottuk, ahogy becsapta maga után az ajtót...

Én ekkorra már kiszabadultam a férfi karjából. Haragosan és undorodva kiáltottam rá:

— Takarodjék!... Rögtön takarodjék!

Két lépést tett hátra és rámnevetett! Erős, piros szája kinyílt és kimutatta kemény, fehér fogsorát. Ijesztő volt, mint valami ragadozó.

— Igen, boszorkány vagy! — mondta és felkacagott. — De azért mégis az enyém leszel!

Megrázkódtam:

— Soha! Utálom!

Megint felém indult.

— Szeretni fogsz!... Én majd megmutatom, hogy...

Ebben a pillanatban éles csattanást hallottunk. Lothár elsápadt és kirohant a szobából.

Nem volt benne kétségem, a szomszédban a csattanás — pisztolynak a hangja volt.

Mire a férfi átért, már mindennek vége volt. A felesége halottan feküdt az ebédlőasztal előtt, amelyen cédula volt kúsza vonásokkal:

— *Átkozott boszorkány! Egész életedben kísérni foglak, mint az árnyék!...*

Anna megrázkódott, de azután folytatta:

Ennyi volt az egész. A férjének egy sor sem. Lothára a tragédia olyan borzasztóan hatott, hogy összeomlott. Ideglázba esett és hetekig beteg volt. Én harmadnap hazautaztam. Nagynéném egy szót sem szólt, de éreztette, hogy hibásnak tart... Két hónap múlva Lothár megjelent nálam Budapesten, s szabályosan megkért. Természetesen elutasítottam. Különben is akkor azt hit-

tem, hogy ez inkább korrektségi roham benne, mert jóvá akarja tenni a botrányt. Pesten ugyan nem igen tudtak a dologról. De, úgy gondoltam akkor, hogy azt érzi, jóvátétellel tartozik. Ez az ember azonban már nem volt a régi. Tétova, megrokkant, beesett arcú, fénytelen szemű, szomorú alak lett belőle, még a saját roncsának is rossz volt. Ezért én nem is beszéltem vele haraggal, inkább sajnálattal. Amikor látta, hogy minden kérés hiábavaló, fölállt s valami furcsa hangon így szólt hozzám:

— Vigyázzon a szépségére! Maga veszedelmet hoz az emberekre. Sohasem lesz boldog... Claire árnyéka kísérni fogja... Engem mindenesetre tönkre tett!...

Többször nem láttam. De azután hallottam, a végén ivásnak adta magát, sőt morfinista lett. Most valami szanatóriumban ápolják évek óta... Látod; azóta van, hogy nem bírom az árnyékokat! Mikor az a fekete, nagy árny végigsuhant a szobán, elfogott valami szörnyű reszketés... és... és... ez nemcsak tegnap volt, de sokszor van így... Igen, Miska, én néha attól félek, hogy ebből még valami szörnyű baj lesz... Gondolkoztam, hogy megmondjam-e Neked, mert féltem, hogy elijedsz tőlem. Pedig, hidd el, én Rád nem akarok veszedelmet hozni... Félsz?

Ráhajoltam a kezére. Ő a hajamat símogatta...

Mire János megérkezett, Anna megint a régi volt, mosolygó, szelíd, derűs és egy kicsit csipkelődő. Faggatni kezdte Jánost az operájáról... Az bevallotta, hogy nem tetszik a szövegkönyv, pedig híres és divatos író írta. Félóra múlva Anna úgy beszélt Jánossal, hogy én már szinte nem is voltam ott. Valósággal belevetette magát a zenébe. Úgy beszélgettek ketten előttem, mint a tanár a jó tanulóval a buta diák előtt. Ekkor éreztem először valami furcsa félelmet, hogy János — esetleg... Még hozzá az volt a bosszantó, hogy valahova hivatalos voltam vacsorára és el kellett mennem... Éjfél előtt felhívtam Annát, ő nagyon röviden és szórakozottan válaszolgatott, végül is elbúcsúzott és letette a kagylót.

Később megtudtam, hogy János éjjél utánig maradt nála. Állítólag eljátszotta neki az egész operáját, már azt, ami megvolt belőle. Ekkor gondoltam először arra a hihetetlen, gonosz föltevésre, hogy hűtlen is lehet hozzám...

Másnapra azonban — közben egy órát sétáltam Annával a budai Dunaparton — elhessegettem ezt a gondolatot. Ő nem hozta elő sem azt, amit előző nap mondott, sem azt, hogy János és közöttük mi történt azután, hogy elmentem. Csak annyit mondott, hogy János még túlságosan nyugtalan tehetség s amellett mégis — filiszter. Arról is beszélt, hogy Jánost lehúzza a kispolgári környezet, amelyben él s hogy minél hamarabb ki kellene szabadítania magát ebből. Legjobb volna, ha külföldre menne... Így csupa terv, csupa álom, de kevés munka és semmi cselekedet.

— Gyöngé ember alapjában! — mondta. A hangjában volt valami szánakozás.

Ha más mondja mindezt, felbőszültem volna. Én nagyon is hittem János tehetségében és jövőjében... De Anna... hogy ő mondta, ez most szinte jólesett... Legalább is megnyugtató volt. Abban kétségtelenül igaza van, hogy János életmódja kissé egyhangú és szürke.

— Valami nagy szenvedély kellene, hogy megrázza Jánost! — mosolygott rám Anna. — De azt hiszem, ő nem is ismeri a nagy szenvedélyt, vagy legalább is fél tőle és messze kerüli.

Akkor nem tűnt fel nekem Annának ez a mondása, de most hirtelen eszembe jut és sok mindent megértet velem... Lehet, hogy most már Annának sikerült Jánosban felkelteni a nagy szenvedélyt. De hogy valami erősebb munkára ösztökélné, abban kételkedem... Ellenkezőleg, magamról tudom, hogy Anna nem tűri azt, hogy versenyezni kelljen a férfi másik nagy szenvedélyével — a hivatással és a munkával... Egész különös tehetsége van hozzá, hogy ettől elvonja a férfit... Igen, ez most ju-

tott eszembe, hogy így egyedül élek és elég sokat dolgozom... Egész szépen haladok egy nemzetgazdasági tanulmányban, amiben az ár új elméletét fejtem ki. Közben írtam két elbeszélést és három verset... Egyik-másik már meg is jelent belőlük... Otthon pedig Annával annyit voltam együtt, hogy a rendes napi munkámon túl, sem időm nem volt másra, sem nem tudta más az érdeklődésemet lekötni. Az az igaz, hogy teljesen Anna rabja voltam... Voltam? Félek, hogy még mindig az vagyok...

Május 22

OLYAN történt, amit muszáj leírnom, már csak azért is, hogy tíz év múlva ki tudjam nevetni magamat érte, de azért is, hogy könnyebben kibírjam, hogy most nem akarok sírni miatta.

Annyira fájó keserűség ért, hogy szinte még mindig kábult vagyok tőle. És csak egyet tudok: gyűlölöm Jánost és sem fogok megbocsátani neki! Nem azért, mert önző és fontosabb volt számára a saját fellobbant szenvedélye, mint a hozzám való barátsága... Ezt még csak meg tudnám érteni. Komisz dolog, rút dolog, de férfidolog. Hanem azt, ahogy csinálta s hogy szinte nevetségessé tett engem, ez rettentően fáj és nem fogom tudni elfelejteni soha.

A dolog ott kezdődik, hogy Dodó, aki — amióta felfedezett — valósággal rámvetette magát, addig beszélt s addig rimánkodott, hogy három nappal ezelőtt megtettem a kedvéért és elmentem vele a Rue de la Paixba délután. Dodó tudniillik átköltözött az én szállodámba s minden este velem üldögélt valamelyik kis kávéház ke-
rek márványasztala mellett. Éz a fiú, úgy látszik, azzal a feltett szándékkal jött ide, hogy valami regényes, bohém szerelembe fog esni. A valóság azonban, hogy ez csak afféle műpróbálkozás, igazában megvan a maga regényes szerelme, amely egyelőre azzal a kínos helyzettel végződött, hogy a leány papája egyszerűen és őszintén megmondta Dodónak — eredj a fenébe. Így mondta, ezekkel

a szavakkal és Dodó hiába magyarázta neki, hogy ő ilyen, meg amolyan komoly ember lesz s hogy a két kezét ledolgozza Daisyért. A papa azt mondta, hogy ismerlek már téged, édes fiam, kutyából nem lesz szalonna és ha a fejed tetejére állsz, akkor sem adom hozzád Daisyt... Dodó szerint Daisy rettentően szenved és titokban egy barátnője útján édes üzeneteket küld neki; ő azonban leszámolt ezzel a dologgal, mert ha a leányban nincs erő, hogy szembeszálljon az apjával, akkor úgyis hiába és ő, már mint Dodó, olyan szerelemre vágyik, ahol a női önfeláldozást a szenvedély lángolása a paroxizmusba emeli... Én nem tudom, mit értett ez alatt, de így mondta és én csak ideírom. Dodó szerintem nagy számár és Daisy papájának teljesen igaza van, mert ez a derék ifjú aligha fog valaha megjavulni annyira, hogy ne költse a vagyonát, hanem keressen annyit, ami egy asszony eltartására elég... De ez az ő dolga. Most itt mindenesetre eléggé bőviben van a pénznek és esténként régi szerelme bánatában és új szerelme reményében alaposan leissza magát a Bar Pascal méregerős és méregdrága italaiból.

Mondom, engedtem hát a rábeszélésének és elmentem vele a Place Vendôme sarkára. Még annak a szerencsétlen ötletének is engedelmeskedtem, hogy menjünk zsaketban, cylinderben és fehér kamásniban. Ő még távcsötokot is akasztott a nyakába, hogy úgy lássék, mintha lőversenyről jönnénk. Dodó szerint úgy néztünk ki ketten a párizsi alkonyatban, mint egy szőke angol lord (ez lett volna ő) és barátja, valami hindu maharadzsa-fiú (ez lennék én)... Szerintem azonban úgy néztünk ki, mint két esetlen moziszínész, aki egy olyan nagy filmben statisztál, amelynek sem az elejét, sem a végét nem ismeri, csak azt az egy jelenetet, amelybe beállították. Ez a jelenet Dodó regényes képzeletében a nagy szerelem előjátéka lett volna. Itt kellett volna meglátni bennünket két gyönyörű párizsi midinette-nek, aki azután belénk bolondul

és pár hétig eljátssza velünk a Bohémek második felvonását... Dodó alapjában ügyes aszfaltbetyár, amihez én magam szerény és jámbor tulok vagyok. Viszont később csappant a csodálatom barátom fellépése iránt, mikor rájöttem, hogy a két tagadhatatlanul szép megjelenésű manequintól, akikkel ott megismerkedtünk, nem annyira egyéniségünknek, mint a külső eleganciánk által hazudott esetleges gazdagságnak tett engedmény volt, amikor megengedték, hogy Dodó bemutatkozzék nekik és engem pár perc múlva bemutasson. Az egyik túlvékony, nagy zöldszemű és bodros szőkehajú leány volt. Ehhez csatlakozott Dodó és reámhagyta a másikat, kinek majdnem fekete volt a haja s a szeme is sötét, de nagyon fehér arcború és igazi párizsi termetű teremtés volt. Amellett sokat és hangosan nevetett és erősen túlzó argotban beszélt. A két ifjú hölgy elvitt bennünket a Café Napolitaine-be. Ez afféle bohém-kávéház, sok író, újságíró, művész jár ide s Dodó nagyon büszke volt, amikor halkán odasúgta nekem magyarul:

— Ez remek hely, barátom. Itt mindjárt bekerülünk a bohém-világba!

Én kissé savanyúan vettem tudomásul az egészet, mert amíg én csak egy feketekávét ittam, a leányok elfogyasztottak két édeslikört és egy-egy erős északi pálinkát. Dodó kissé elszontyorodott, mikor megtudta, hogy a hölgyek ma este nem érnek rá, de azután megbeszélte velük a találkozást a következő estére. A szőke, akit különben Zozónak hívtak, azt kérte, hogy itt várjuk meg őket este hétkor, mert nem akarják, hogy társnőik lássák, hogy újra hozzájuk csatlakozunk.

— Milyen finomak! — áradozott Dodó, én pedig ráhagytam... Másnap tényleg pontosan ott voltak, Dodó is és Mariette is. Ez volt a feketének a neve. Megint lehajtottak néhány pohár itókat — ami, mellel szélva, elég drága mulatság volt s azután azt indítványozták,

hogyan elvisznek minket egy kiskocsmába, ahol nagyon jó dolgokat lehet enni.

— Hol van? — kérdeztem, mert féltem, hogy taxin kell menni és az sokba kerül.

— Ó, mindjárt itt van, kedvesem. Egy kisebb utcában. Nagyon aranyos kicsi hely. Majd meglátja, milyen kedves... Persze, egyszerű...

Ez megnyugtató és Dodóval összenézve, rájuk hagytuk, hogy vezessenek. A boulevardon mentünk egy darabig, aztán tényleg befordultunk egy mellékutcába, majd a másikba és két szűk kirakat között beléptünk a keskeny ajtón, ahonnan egyenesen lépcső vezetett az emeletre... Ez még nem volt gyanús, de mikor az emeleten csupa kisebb termet láttunk és ragyogó libériába öltözött pincéreket, kezdtem megijedni. Már van némi tapasztalatom, hogy néz ki az igazi kiskocsmák Párizsban. Nos, ez nem egészen annak tetszett... Bevezettek bennünket az egyik kis terembe, ott leültünk és elénk tették az étlapot... Csak egy pillantást vetettem rá és megdermedtem. Először azért, mert az étlapon nem voltak árak. Másodszor azért, mert fenn vékony csíkban nyomtatva egy címet láttam, amelyről már éppen eleget hallottam: Prunier... A leányok már rendelték is és Dodó lelkesen helyeselt nekik. Olyan dühös vagyok, hogy nem is tudok írni róla. Elég annyi, hogy a négy vacsoráért száznegyven frankot fizettünk, tehát körülbelül százharminc koronát... Ez alig volt valamivel kevesebb, mint városházi havi fizetésem. Magamban természetesen nyomban elhatároztam, hogy Dodó regényes szerelmében nem veszek tovább részt s amikor ők innen még valahova akartak menni, én elbúcsúztam, hogy ismerőseim vannak itt és azokhoz oda kell mennem.

Nem nagyon érték a hazugsághoz. Lehet, hogy ez meg is látszott rajtam. Mariette mindenesetre nagyon gúnyosan nézett végig, de azért megkérdezte, hogy holnap

lát-e. Amire én dadogtam valamit, olyasfélét, hogy majd Dodónak megmondom... Mindíg mondtam, hogy a hazugság magában hordja a büntetését és még soha nem bántam meg föllentést úgy, mint ezt és még sohasem fizetem úgy rá takarékosági rohamomra, mint amikor most megijedtem a nagy számlától... Én persze kénytelen voltam bemenni valamelyik másik terembe, amíg Dodó és a leányok elmentek. Valahogy egy sarokszobába nyitottam be és amikor megálltam az ajtóban, hirtelen meg kellett kapaszkodnom a félfájába.

Az egyik asztalnál ott ült a nő, akit a multkor éjszaka láttam a Citében s aki akkor megdöbbentően hasonlított Annára... Most már tudtam, hogy nem hasonlított... Ő maga volt... Rámnézett, de úgy tett, mintha nem ismerne meg. Megint nagyobb társaságban volt. Idősebb, őszes hajú, de nyilvánvalóan nagyon előkelő ember ült a balján, jobbról pedig különösen feltűnően öltözött fiatal férfi, akiről húsz lépésről ordított délamerikai volta. Volt velük még két nő és egy háttal ülő úr, meg két egészen fiatalember... Annán tüneményes fejdísz volt s merészen kivágott estélyiruha... Látszott, hogy valahova színházba készülnek. Tudom, meg kellett volna fordulnom és elmennem. Nem tettem. Kár volt. Leültem az egyik asztalhoz és vörösbort rendeltem, közben oldalról erősen figyeltem Annát.

Eleinte tartotta magát, hogy nem vesz észre, de azután láttam, hogy egyre szórakozottabban hallgatja a szomszédait. Idegesen dobog ujjaival az asztalon. Egyszer végre hirtelen felkapta pezsgőspoharát, a szájához vette és lehúnyt szemmel ivott belőle. Igen, de mielőtt a szemét lehúnyta, odavetett felém egy pillantást. Ebben a rövid tekintetben tilalom volt, hogy meg ne ismerjem. És valami féktelen kicsapó láng, hogy el ne felejtsem. Én csöndesen és lassan lehajtottam a fejemet. Kicsit fel-emeltem a poharat, mintha nézegetném a bor színét és úgy ittam belőle... A társaság azután felszedelődzködött

és amint kimentek, Anna hangosan odaszólt a délamerikainak:

— Elég közel van a páholyunk? Mert a Folies Bergèresben messzebbről nem lehet jól látni!

Megértettem, hogy utánuk kell mennem.

Ostobaság volt, de megtettem. Az utcán elfogtam egy üres autót és elvitettem magam. Igaz is, meg kell mondanom, hogy Dodó rábeszélésére szmókingban voltam . . . De nem vettem jegyet, csak promenoirt, ami azt jelenti, hogy a nyitott páholyok mögött a folyosón szabadon állhat, járhat és nézhet az ember. Megvártam, amíg az előadást megkezdték, akkor mentem be és lassan körüljártam a nézőteret. A baloldali 3-as és 4-es páholyban felfedeztem Annát és barátait . . . De most nem az amerikai ült mellette, hanem egy másik úr, aki hátat fordított a nézőtérnek. Mire átmentem az ő oldalukra s nem messze a páholytól megálltam mögöttük. Ekkor felállt az az úr, akit az előbb nem tudtam jól látni. Kijött a páholyból, egyenesen nekem tartott.

János volt!

Megdöbbenve néztem rá, ő azonban jókedvűen odalépett és megölelt:

— Na, csakhogy végre megtaláltunk! — nevetett és hátbavágott.

Én nem tudtam szóhoz jutni a csodálkozástól. Mikor ő észrevette a zavaromat, felhasználta arra, hogy a sajátját elrejtse:

— Már három napja itt vagyunk! — mondta könnyedén. — Telefonáltam is a hoteledbe, de azt mondták, hogy valahova elmentél vidékre.

Ez nyilvánvalóan nem volt igaz, mert itt voltam s ha valaki keresett volna, azt megjelentik. De az sem igaz, hogy három napja voltak itt, hiszen én öt nap előtt láttam Annát.

— Talán rossz hotelt hívtatok fel? Valami tévedés van, én itt és itt lakom . . . — megmondtam az utcát és

a telefonszámot is s azután azt mondtam Jánosnak, hogy én társasággal vagyok, őket pedig nem akarom zavarni, de ha akarnak, majd megtalálják. Otthagytam a nézőteret. Künn beültem egy taxiba, lerohantam és most itthon vagyok és — nem értem az egészet. Egy bizonyos. Anna és János... Ez most már tagadhatatlan. És mind a kettő rútol viselkedett velem. De János a nagyobb bűnös, mert végre is ő férfi... És barát... Vagy talán egyik sem?... Ördög bújjék ebbe a naplóba. Semmi értelme, hogy tovább írom. Nem is írom. Tiszta bolondság. Elég volt... És Annából is elég volt és Jánosból is és mindenből s mindenből ezen a világon... Jaj, de jó volna, ha most valami csoda történnék és ebben a pillanatban megszűnne minden, a világ is, Anna is, János is... és én is...

Május 25

MOST kezdem tudni, mi történt. Ezt a buta naplót is csak azért folytatom, hogy magam előtt összefoglaljam az egészet. Kezdem már megérteni, hogy az az összeveszés, ami Anna és közötttem április végén történt, az ő részéről tudatosan előidézett, szándékos szakítás volt... És még ő volt az, aki halálosan meg volt sértve, semmiképpen sem akart megbocsátani és minden felelősséget a közöttünk támadt válság miatt, — rám akart hárítani! . . . Én akkor már elhatároztam, hogy Annát, aki közben özvegyé lett, ha törik, ha szakad, feleségül veszem. Biztosra vettem, hogy az édesanyámat hamar meg fogja tudni hódítani s majd apám is belenyugszik az egészbe, ha látja, hogy Anna valóságos segítőtárs lesz számomra az életben és a munkában. Igen, ezt sokszor mondta Anna. Amikor egyszer felolvastam neki egy új novellámat, olyan lázas érdeklődéssel volt iránta, hogy el is hittem neki ezt az ígéretet... Csak azt nem vettem észre, hogy azután majdnem egy hónapig nem is jutottam hozzá éppen az Annával való folytonos együttlét és ezerféle bolondság miatt, amit kettesben elkövettünk — hogy egy órát tudtam volna nyugodtan tölteni az íróasztalomnál, vagy csak fél-órára lehettem volna úgy magamban, hogy összpontosítani tudjam egyetlen dologra idegzetemet és minden érdeklődésemet.

Annával úgy terveztük, hogy amint elmúlik a gyászév, megtartjuk az esküvőt és Budára költözünk. Már át

is jártunk sokszor, korán délutánonként és lakásokat néztünk. Találtunk is egy kisebb kertes villában csinos kis manzardlakást. Igaz ugyan, hogy az én fizetésem... De hát Anna azt mondta, hogy az első években majd az ő vagyonából pótoljuk a szükségeseket, meg azután vég-eredményben tudtam, hogy apámék sem fognak elhagyni. Szóval egy este éppen ennek az új lakásnak a berendezését tervezgettük, amikor megszólalt a telefon. János hívta fel Annát, bár tudta, hogy én ott vagyok s azt mondta, hogy egyik barátja nevében telefonál, akit különben mind a ketten ismertünk, hogy annál épp rögtönzött kis piknik van, jöjjünk el mi is, csak hozzunk magunkkal valami kis ételt meg italt. Én nem nagyon lelkesedtem az ötletért, mert akkor már szó volt róla, hogy tanulmányaim miatt ki kell jönnöm egy időre Párizsba és minden időmet szerettem volna Annával kettesben tölteni. Ő azonban láthatólag kedvet kapott a dologhoz és bájosan hozzám símulva kért, hogy tegyük meg a fiúk kedvéért és menjünk el. Azonnal kiszaladt a konyhába, szendvicseket csinált, — mindig volt nála mindenféle hideg felvágott, sajt, miegyéb — meg süteményt, gyümölcsöt csomagolt. Engem pedig leküldött a kávéházba, hogy vegyek egy üveg konyakot. Mire visszajöttem, ő már át is öltözött és megfésülködött. Halványzöld princeszruha volt rajta, könnyű kis barna tülkalap, amihez vastag, kockás, sárga-barna kabátot vett fel. Lementünk az utcára és az egyik sarkon beültünk egy fiakkerbe. Még csukott kocsis volt. Ahogy Anna mellettem ült s a fejét a vállamra hajtotta, azt mondta, hogy most már sajnálja, hogy meggyünk és legszívesebben visszafordulna. Én ennek persze megörültem és kértem is, hogy tegyünk így, de ő komolyan rámnézett és azt mondta:

— Nem... nem... most már, ha megígértük! De azért te légy kedves hozzám ott is! Ne hagyj egyedül!

— Én mindig kedves vagyok hozzád, — mondtam. — hiszen tudod, hogy...

— Nem, sokszor nem vagy az, hirtelen dühbe gurulsz és akkor nem is tudod, hogy milyen csunyákat mondasz!

— Ez azért van, drágám, mert te pontosan tudod, hogy mivel, mikor és milyen gyorsan tudsz dühbe hozni... Ismered a modern ágyúgolyó, a srapnell természetét? Azt pontosan be lehet állítani, hogy milyen messze, milyen magasságban robbanjon. Ezt úgy hívják, hogy tempírozás. Te pontosan ezt tudod tenni velem s amikor akarod, ezt vagy azt csinálod s már azt is tudod, hogy én erre hogy fogok felelni, felindulok-e tőle, vagy jókedvű leszek, hirtelen méregbe jövök, vagy kétségbeejtően elszomorodom!

— Csacsi vagy, — mondta — hogy ilyeneket képzelsz rólam! — könnyedén megcsókolta az arcomat és balkezét rátette a karomra.

A társaság, ahová érkeztünk, már igen magas hangulatban volt, könnyű, de könnyen fejbeszálló vörösbort ittak és kitörő örömmel üdvözöltek minket. A házigazdát Pistának hívták és még két másik fiú volt ott. Az egyik világoskék attilájú huszárönkéntes, a másik pápaszemes, csöndes és komoly fiú, később kiderült, hogy orvosnövendék. Egy házaspár volt még velük. A férfit ismertem, arról volt híres, hogy képtelen szabású, mintás angol ruhákban járt és nagy lóversenyjátékos volt. Felesége feketehajú, álmodozószemű asszony, akin az volt a feltűnő, hogy festi a száját, az arcát pedig nagyon fehérre púderezzi. Én leültem melléje, beszélgetni kezdtem vele. Nagyon értelmes asszony lehet, gondoltam magamban, amikor roppant figyelve kezdett hallgatni arra, amit mondtam. Bevallom, nagyon szeretek komoly témákról hosszasan beszélni és azt hiszem, tudok is. Már vagy egy óráig beszélgettünk az idegen asszonnyal, azaz hogy mondom, inkább én beszéltem, mikor hirtelen keresni kezdtem a szobában Annát, de seholsem láttam. Én közben már meglehetősen sokszor hörpintgettem a vörösbort s most va-

lami furcsa, izgatott érzésem támadt, hogy nem látom Annát. Elhallgattam, sőt az asszonyka kérdéseire szórakozottan felelgettem, a végén már nem is feleltem. Azután hirtelen felugrottam és átmentem a másik szobába. Anna ott sem volt. A harmadik szoba félhomályából azonban búgó nevetést hallottam s akkor már tudtam, hogy Anna ott van... De miért és kivel?... Bementem s ott láttam Annát, ahogy, — lehet, teljesen ártatlanul — de nekem mégis bosszantóan, igen, felháborítóan közel ült a huszár-önkénteshez, aki valami nagyon vidám dolgot sugdoshatott a fülébe, mert Anna egyre nevetett... De amikor én beléptem, furcsán megváltozott az arca, hidegen rám nézett és szinte rendreutasító tekintettel mért végig.

Elöntött a féltékenység és a harag. Most már tudom, hogy ez az egész pontosan kiszámított Anna-féle tempírozás volt, — ezen az estén össze akart veszni velem, mert már valami mást forgatott a fejében és János...

Elvesztettem a fejemet, odaálltam eléje és kemény hangon rászóltam:

— Azonnal keljen fel és menjen be a másik szobába! . . .

Felállt, tágranyitott szemekkel rámmeredt, aztán hirtelen elfordította fejét és átment a társasághoz. Az önkéntes zavartan kioldalgott a szobából, de mire én visszamentem a többiekhez, láttam, hogy alaposan szétrobbantottam a mulatságot. Anna sápadtan ült a házigazda és a fekete asszony közt. Aztán mind a kettő felállt és öltözködni kezdett. Búcsúztunk s a lépcsőházban János visszatartott:

— Mit csináltál?... Megörültél?

— Hagyj békében! — mondtam dühösen.

A kapuban elváltunk a többiektől, János és Anna meg én együtt mentünk a Belváros felé, végig az Üllői-úton... Végre jött egy üres fiakker s én odaszóltam Annának:

— Hazaviszem, kérem.

— Köszönöm, nem! — felelte hidegen. — Majd János lesz szíves és hazavisz...

A kocsi közben megállt, Anna kinyitotta az ajtót és anélkül, hogy visszanézett volna rám, eltűnt a kocsi belsejében. János zavart arccal fordult felém és beugrott utána a kocsiba. Az ajtót becsapták és a gumikerekű halk ügetéssel elindult és hamar eltűnt az éjszakában.

Másnap Anna korán reggel felhívott a lakásomon és arra kért, hogy ne jöjjek el ma hozzá és egyáltalában sokáig ne jöjjek el... Én ennek persze nem engedelmeskedtem, vettem egy csokor ibolyát és korán délután már becsengettem Annához... Kiüzent, hogy nagyon fáj a feje, nem fogadhat. Egész délután a városban kószáltam, szidtam magamat, rossz természetemet, az átkozott vörösbort és az egész ostoba, szerencsétlen ötletét Jánosnak, hogy hirtelen elrándigált erre a torz mulatságra.

Mikor besötétedett, hét óra után megint felmentem Annához. A szalónjában fogadott, helyet mutatott, azután ő is leült, szomorún rámnézett és azt kérdezte:

— És most mit gondol, mi lesz?...

Próbáltam védekezni, mentegetődztem, azt mondtam, hogy be voltam csípve és hogy az egész azért van, mert örültem szeretem és senkit sem bírok a közelében.

— Igen, — felelte csöndesen — de ha tegnap magától függött volna, megölt volna... Köszönöm, nekem ebből elég volt! Úgy látszik, mi nem vagyunk egymásnak valók, az egész csak szerencsétlen tévedés volt... Sokkal okosabb, ha ezt most belátjuk és békességben elválunk!

— Anna!... Mit beszélsz! Hogy tudsz ilyenre gondolni! Soha, soha nem tudnálak elhagyni és meg kell, hogy érts, meg kell, hogy bocsáss! Nem fog többé előfordulni!

Gúnyos arccal nézett rám és felnevetett:

— Így ötszáz évvel ezelőtt lehetett nőekkel bánni, barátom, nem ma... És különben is, miért tette az egészet? Nem érzi, milyen sértés, ha egy emberrel, akit aznap

ismertem meg, máris meggyanúsít? Mi lesz az életünk-ből? ... Hagyjuk ezt! ...

Felállt és kezet nyújtott.

Én a két kezemmel vállon ragadtam és megráztam:

— Anna! ... Ezt nem teheti velem. Hiszen szeretett ... Ó, hogy szerettük egymást!

Elhúzta magát:

— Szép kis szerelem, nem kérek belőle! ... Nem érti? — valami szörnyű haraggal és gyűlölettel nézett rám. — Nem akarom többé ... soha-soha többé!

A fejemet megint elborította a vér és rettentő izgal-mamban nem éreztem meg, hogy ez megint csak pontos számítás nála, olyant akar kiváltani, amit nem lehet jóvátenni ...

Elérte.

— Meg kell, hogy hallgasson! — kiáltottam rá.

— Nem és ezerszer nem! — sikította vissza felém. — Menjen! Egy percig se bírom itt tovább!

— De igenis meg fog hallgatni! — jajdultam fel magamon kívül.

— Eresszen, elmegyek!

— Itt maradsz! — ordítottam én teljesen kikelve magamból és a jobbkezemmel átfogtam a torkát, ellöktem és rátaszítottam a pamlagra.

A könnyek kicsordultak a szeméből és fuldokolva nyögte felém:

— Gyűlölöm, örökre gyűlölöm és soha az életben nem akarom látni többé! Menjen!

Legjobb szerettem volna megsemmisülve leborulni eléje és térdenállva bocsánatot kérni durvaságomért és fejvesztettségemért.

De csak álltam és néztem és görcsösen szorítottam a mellettem álló szék támláját.

— Anna! — kiáltottam feléje kétségbeesett hangon.

Ám ő elfordította a fejét, lassan felemelte a karját,

fehér kezének egy tiltó mozdulatával kiparancsolt a szobából.

Szédülten és tántorogva léptem ki az ajtón, ma sem tudom, hogy jutottam le a lépcsőkön, azután ki az utcára... Hangosan sírtam, magamban beszéltem össze-vissza, hol ő hozzám szólva, hol magamat átkozva!

Kevés ember járt az utcán, de elködösült szemeimmel is láttam, hogy többen rámbámulnak és utánam fordulnak . . .

Kirohantam a Dunához és a Ferenc József-rakparton letántorogtam a lépcsőkön, a víz szélén leültem s mereven néztem a rohanó, fekete Dunát... Nem tudom, meddig ültem ott, csak egyszerre hirtelen nagy fáradtságot éreztem, felkeltem és lassan elindultam hazafelé. Otthon úgy dültem le az ágyra, mint a kivágott fa és valami ólmos kábulatban feküdtem reggelig. Délben felhívott János, hogy estefelé eljönne hozzám, mert komoly beszélőnivalója van velem. Mondtam, hogy inkább találkozzunk valahol, vagy vacsorázzunk együtt...

— Nem, nem lehet, este később nem lehet... — felelte szakadozottan.

— Miért, meg vagy hívva valahová?

— Megígértem Annának, hogy ma este vele vacsorázom!

— Hát akkor holnap...

— Holnap is...

— Mi?... Holnap is Annával vacsorázol?

— Igen, — felelte halkán János — tudod, ő olyan kedves, hogy átnézi velem az operám egész első felvonását és...

— Szóval nála vacsorázol?

— Igen, — nyögte János — most három este egymásután... De kérlek, ne érts félre, ez tisztán zenei dolog . . .

— Igen, persze, — mondtam — tisztán zenei dolog

— és tudtam, éreztem, hogy egészen más, jaj, egészen más . . .

János még arra kért, hogy délután találkozzunk a Mátyás-pincében, ahol majd beülünk egy sarokba, mert nagyon komoly dolgot akar nekem mondani.

Azt feleltem, hogy jó és hat órakor tényleg ott is voltam a sörözőben, ahol János már várt.

Azzal kezdte, hogy nem akar beleavatkozni a dolgaimba, de mint barát, meg kell mondania, hogy tegnapelőtt lehetetlenül viselkedtem, mindenki meg volt botránkozva és legalább a háziúrtól kérjek telefonon elnézést és a többiek előtt is adjak valahogy elégtételt Annának, ezzel mégis csak tartozom neki a történetek után. Az önkéntes különben provokálni akart, ők azután lebeszélték róla, de szegény fiú mégis roppant kínosan érzi magát, hogy miatta egy nő és a többi, és a többi . . . Mindent helybenhagytam és megígértem. Tényleg még onnan felhívtam az álmodószemű asszonyt és megmagyaráztam neki, hogy be voltam csípve, roppant sajnálom, hogy neveletlen voltam egy olyan jó barátnőmmel, mint Anna. Csodálkozásomra az asszony azt felelte, hogyha túlkemény volt is viselkedésem, ő azért megérti, mert végre is, ha egy asszony, aki egy férfihez tartozik, egy vadidegennel bemegy a félhomályos szobába . . . És ő különben is szereti az erős, keményakaratú férfiakat s hogy mikor jövök be a Gerbeaudba? Én letettem a kagylót, miután megmondtam, hogy most elutazom Budapestről és majd jelentkezem. Azóta sem láttam. Felhívtam Pistát és otthon is találtam. Mentegetődzésemre hümmögött valamit a telefonba, olyasfélét, hogy ugyan kérlek, édes öregem, sose izgasd magad, más is volt már berúgva. Erre visszamentem Jánoshoz és kijelentettem, hogy a két fiatalurat sem fel nem hívom, sem nem írok nekik, de még csak nem is üzenek, ha nem tetszik, állok a rendelkezésükre. János erre morgott valamit, de aztán abbahagyta. Most azután én kérdeztem valamit:

— Mi van, kérlek, közted és Anna közt?

Zavartan válaszolt, hogy mit képelek, egyáltalában nincsen semmi, csak Anna ritka zenei képzettségű és csodálatosan muzikális lény, amellet nagyon sokat járt a világban, meg hogy egy nő bizonyos finomságokat jobban megérez s hamarabb észrevesz olyan hibákat, amikre a férfi nem talál rá és a zenében különben is kell valaki, akivel őszintén és bizalmasan ellenőriztesse a saját művét. Meg hogy Anna végtelenül jó lény és annyira részt tud venni önzetlenül és minden férfi-nő-kapcsolattól mentesen az ember munkájában, valósággal fel tudja őt lelkesíteni, hogy amióta ezt a tulajdonságot felfedezte Annában, azóta — igazán csak barátilag — annyira megszerette, hogy szüksége van erre a — amint mondta, hangsúlyozza — „kizárólag baráti kapcsolatra“, erre a segítő kézre, mert máris látja, hogy mennyit használt neki, illetőleg operájának, Annának ez a részvétele...

— Sokat dolgoztál az utolsó négy hét alatt, János? Sokat haladtál tovább? — kérdeztem nem minden gúny nélkül és elkeseredett bosszúsággal.

— No, kérlek, mostanában nem nagyon értem rá, de érzem, hogy mennyi új zenei gondolat forrong bennem és hogy milyen új távlatok nyílnak meg előttem!

— Szóval, nem dolgoztál semmit? — mondtam szárazan.

— Hát most újat nem, de Anna azt mondta, hogy nekem világot kellene látnom és hogy valami nagy szenvedély...

Felálltam és kezet nyujtottam:

— Hát sok szerencsét, János, a nagy szenvedélyhez!

Csodálkozva nézett rám, mialatt eleresztette a kezemet. Én megfordultam és otthagytam.

Másnap megkértem az apámat, hogy most szeretnék kimenni Párizsba, mert a nagybácsim is most megy ki május elején, — így legalább nem lennék egyedül. Apám azonnal ráállt, azt hiszem, nagyon megkönnyebbült, mert

örült, ha minél messzebb tud Annától. Szegény öreg, ha tudná . . .

De azért be kell vallanom magamnak, hogy amikor elmentem s pársoros levéllel és néhány szál virággal udvariasan elbúcsúztam Annától, — azt reméltem, hogy hirtelen elutazásomnak Annára valami rendkívüli hatása lesz. Hogy okvetlenül fog írni, talán még ki is jön utánam! Titokban még abban is reménykedtem, hogy ez az egész János-dolog talán tényleg nem más, mint magas zenei barátság, vagy esetleg éppen velem szemben holmi féltékenységi próbarobbantás. Az ember végtelenül ostoba tud lenni, ha szerelmes.

Anna azonban nem írt. Ahelyett jött az a bizonyos komisz kis levelőzlap róla és Jánosról és most itt lássam őket, amint a híres kacsát eszi a *Tours d'Argent*-ban, vagy estélyiruhában tűnnek fel a *Monico*-ban, esetleg a *Rat Mort*-ban, vagy apacsokat mennek nézni a *Lapin Agile*-be.

János a mulatói találkozás után másnap ebédidőben tényleg felhívott és arra kért, hogy este jöjjenek velük valahová vacsorázni. Engem azonban Dodó már kilenc becsületszóval lekötött, hogy kivételesen mégis csak menjek el vele és „*ezzel a két aranyos párizsi gyerekekkel*“, ahogy minapi új ismerőseinket nevezte, — moziba s utána egy igazán olcsó helyre. Különben nem tettem volna meg, de most azért is elmentem és Jánosnak megmondtam, hogy nem mehetek, mert a Bal Bulier-be megyek egy társasággal. Szerencsétlenségemre a két leány tényleg oda akart menni, mert mindenáron táncolni szerettek volna. Így történt, hogy amint az egyik erkélyasztalnál üldögéltünk négyen, — a bejáratnál megjelent Anna Jánossal és azzal az idősebb őszhajú úrral, aki a multkor mellette ült a Prunier-nél. Láttam, hogy észrevett, de úgy tett, hogy nem lehetett neki köszönni. Az ellenben világos volt, hogy a szemben levő erkélyre mentek fel és ott ültek le az egyik asztalnál, úgy, hogy ők minket és mi őket kitűnően láthattuk.

Feltűnt nekem, hogy János nagyon szótlan lett. Anna azonban vidáman beszélgetett az idegen úrral, aki roppant komolyan magyarázott neki valamit. Anna pedig lelkes arccal hallgatta, igen, olyan lelkes arccal hallgatta, mint mikor én kezdtem neki írói terveimről beszélni s mint amikor Jánost hallgatta, amikor először zongorázott neki az operájából. Mi Haut-Sauternes-t ittunk, ők azonban persze pezsgőt s az öregúr sokszor koccintott Annával. Ő pedig ilyenkor könnyű mozdulatot tett János felé, aki nagyon mérges pofával emelgette fel a maga poharát. Anna azután abba is hagyta ezt a figyelmességet János felé. Az én szomszédnőm azonban megkérdezte, hogy miért bámulom úgy a szembenlévő asztalt és hogy talán ismerem azt a szép nőt, aki azzal a vén hülyével flörtöl:

— Űgyes kis tyúk lehet! — mondta a szemével odavágva . . .

A szó és a hang mérhetetlenül felháborított. Igenis, ismerem a hölgyet, utasítottam rendre, igen előkelő dáma. — amire Marietta csak annyit felelt, hogy az lehet, de viszont ennek a vén embernek biztosan nagyon sok a pénze.

Elpirultam és elfordultam a leánytól s megint átnéztem Annáék asztalához.

Ő most hallgatva ült, de János eltűnt mellőlük, az öregúr pedig egészen közelhajolva, kissé ünnepélyes arccal beszélt Annához.

Jánost kezdtem keresgélni az emberek között, de sehol sem láttam. A tekintetem közben megint visszatévedt Annához, aki megint felemelte poharát és a koccintás módján — felém intett vele! Én is felvettem a poharamat és meghajolva köszöntem. Anna erre odahajolt szomszédjához, mondott neki valamit, azután megint felém fordult és a kezével kicsi, hívogató mozdulatot tett . . . Ez a kéz, ez a kéz, jaj nekem, ez a kéz! — idéztem magamban megváltoztatva Arany János legmelegebb, leg-

könnyesebb sorát. Azután bocsánatot kértem a társaságotól és átmentem Annához:

— Jó estét, Horváth, — mondta roppant elfogulatlanul és kedvesen mosolyogva — jöjjön, bemutatom magának a vőlegényemet!

Megfogódtam az asztalban, mert a terem forogni kezdett velem, a vendégek és a pincérek, a táncosnők, akik épp most álltak fel a kánkánhoz hosszúsleppes, bő fehér szoknyaikkban, — a zenekar és az egész terem... mint valami örült körhinta kavargása forgott gyorsan körülöttem.

Dadogtam valamit...

— Mit csinál mindig? Sokat dolgozik? — szólt melegen Anna.

— Sokat! — feleltem. — Azt hiszem, határozottan haladok!

— Ennek örülök, kedves Miska — mondta nagyon melegen — és remélem, hogy most már kibontja a szárnyait... Azt hiszem, ezek után János is... Tudja, hogy lesz szerződik korrepetitornak Operához? Ősszel alighanem fog egyszer dirigálni a szimfónikusok zenekarában.

— És maga?

Lehajtotta a fejét:

— Én Amerikába utazom...

— Sok szerencsét! — feleltem rekedten és felálltam.

— Nekem soha sincs szerencsém, Miska és attól félek, nem is lesz, s azoknak sem, akikkel vagyok. Engem el kell kerülni...

Ezt már magyarul mondta.

Én is magyarul válaszoltam:

— És ez az ember?

— Ó, ez szerencsés lesz... ezt nem szeretem!... — De akit szeretek, annak szenvedést okozok és bajt hozok rá! — a szeme elhomályosodott és elfordította a fejét.

Köszöntem és elmentem. A lépcső alján Jánossal találkoztam.

— Vártalak, — mondta csendesen — gyere velem.
Felmentem Dodóékhoz, odaadtam nekik a rámeső
összeget és otthagytam őket. Marietta megint gúnyosan
nézett rám, de úgy, hogy éreztem — végleg végzett velem.

János kint az utcán megkérdezte:

— Tudod már?

— Tudom!

Belém karolt:

— Akkor hát gyerünk!... — együtt jöttünk el, de
nem mondtunk többé semmit Annáról — soha!

— — — — —
A napló itt megszakadt.

NEGYEDIK RÉSZ

ŐSZI FUVOLA

A PARTI homokon sárga, meg piros leveleket sodor a szél. Olyik már egészen barnára száradt, de némelyikben még apró, zöld foltok az élet reményét mutatják hasztalan... Nincs kegyelem. Az ősz már rátette kezét a hegytetőkre, azután végigsimított vele a dombok lankáin s mire simogatása leért a mezőre, már csak csupa kopár tarló maradt utána. A víz szélén a fűzek még búsabban hajolnak meg s ágaikról apró, összekunkorodott, sárga csónakocskák hullanak a locsogó habokra, amiket az áradó Duna hosszú, lapos hullámokkal visz messze, messze el... A sürgönydrótok néha megzizzennek az esti borulásban s aki a fejét ráhajtja a távíróoszlopra s rányomja fülét a kopott, szürke fenyőre, csodálatos zúgást hall, mintha valami mesebeli zenekar zengene valahol... A falu templomtornyából fáradt ütésekkel kong az órák száma. Bágyadt hangját túlgágogják az alvégről a libák, ahogy a felvégieknek üzennek. A szőlők felől kereplők recsegése szól s nagy-néha a csősz puskája durrant közbe. Nagyon messziről, nagyon halkán vasút zakatolása hallszik ide, hosszú, szomorú füttyökkel meg-megszakítva. Az országút felől könnyű kocsi zörög s hirtelen egy autó dudája vonyít hármat, négyet s a berregő motor zúgása bög át a tájon. Utána csönd lesz, amíg nem a csorda hazafelé tart s egy-egy tehén nagyot bög a kapu előtt... Jön már a konda is és a kanász bele-belefúj a tülkbe. A régi hang ez, ami nem változott semmit húsz év óta, mint ahogy

nem változott száz, meg száz év óta... A pékház magas kéményének szélkakasa csikorog s a hosszú, kormos vascsövön fuvoláz a megerősödött szél.

Igen, az őszi fuvolája szól, s mindenünnen csak bús hangok nyárutáni hangversenye zendül körülötte... Észak felől ereszkedik a köd s a telihold hosszú, szürke felhők mögül kukucskál... Holnap, holnapután reggelre talán már dér lesz... Benn az erdőben bögnék a bikák s a tarlók felett már varjú károg... Valahol a magasban az esti sötétben láthatatlanul darvak kurrognak, meg vadlibák zúgnak el... Őszi koncert...

Igen, az őszi fuvolája szól mindenfelé. A fákról csomóstól zizegve szállnak alá a levelek s az ágak között pirosfejű, kékmellű cinkék csirregnek. Fentebb a kertek végén időnként öreg bagoly huhog nagyokat. Az est fuvallata, ahogy észak felől végigfut a falun, megzörgeti a zsálokot és viszi, emeli, ejti, szórja a hulló levelek zuhatagát... Dió koppan a köves udvaron, benn a házakban a kemencék forró, piros szájából az égő rőzse duruzsol. Kutya vinnyog fel valahol a holdra s álmából riadt ló nyerít ijedten a sötétből. Az úton, ha valaki jár, hangosan kopog a csizmasarka a köveken — de hát ki jár már ilyen sötétben...

Csak a szél sodorja a leveleket. Halk zizegésükkel még a csendből is alig hallszanak, de viszi őket a szél... hordja, ragadja, száguld vele, árkon át, bokron át, tarlókön, dombokon, vizeken, tájakon keresztül. Hol hull le a levél hol ér célt? Mit bánja azt a szél, mit törődik azzal az őszi.

Csak sodorja, sodorja a sok levelet...

*Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest, a „Hír” szerkesztősége.*

Frankfurt a/M., 1922. febr. 4.

Kedves Miskám!

Ne haragudj, hogy csak most jelentkezem, de képzelheted, mennyi dolgom volt itt, próbák, tárgyalások, meg a többi — hiszen tudod... A berlini szereplésemről, láttam, nagyon kedvesen emlékeztek meg... Honnan vettétek? Tényleg szép siker volt, de hát nagyszerű zenekar és csupa kedves, jóakarátú ember. Itt nem akarják megfojtani az embert. Otthon persze... A hangverseny itt Frankfurtban remekül sikerült. Még jobban ment, mint a berlini. A zongoraversenyt dirigáltam, tudod, azt, amelyiket abból a régi szonátából fejlesztettem ki, ismered, a tülökkel. Most utólag bevallom, igazad volt akkor a szonátával szemben, éretlen, elsietett dolog, sok fiatal fenegyerekeskedéssel. Ez a zongoraverseny azonban már egészen más, szeretném, ha hallottad volna... Érdekes, hogy a muzsikám mennyire megfogta a németeket, pedig tudod, nincs benne semmi cifrálkodó, cigányosan könnyű, mindig azt hittem, idegen számára nehéz lesz a megértése. Ebben tévedtem, úgylátszik, csak otthon nem igen akarják érteni. Itt azonban Bartók, meg Kodály már elvégezte az úttörést. A kritika nagyon jó volt. Küldök be-

lőle néhány szemelvényt is, helyezd el kérlek jól és ha lehet, feltűnően. Fontos okom van, hogy erről is tudomást vegyenek végre. Igazán hallatlan, ami a karmesteri szerződéseim körül történik. Szólhatnál a főszerkesztőnek, hogy nyomja meg valahol a gombot, nem tudom, ki az, aki az intrikát csinálja, de ha hazamegyek, leszámolok vele. Különben papírra vetettem egy kis beszámolót is, azt a színházi krónikában szintén leadhatnád, mint a frankfurti levelezőtök interjút. De ezt te már jobban tudod. Írjál minél előbb, semmit sem tudok rólad. Valaki itt Berlinben azt mesélte, hogy féligmeddig vőlegény vagy! Igaz? ... A címem huszadikáig Hotel Post. Ölel

J á n o s

Önagysága Tércey Magda úrleánynak

Balatonfüred

Budapest, 1922. febr. 10.

Kedves Maggi!

Csak azért írok, hogy kimentsem magam, amiért nem tudok hosszabban írni; rengeteg dolgom van ... Köszönöm, hogy olyan kedves és jó volt hozzám vasárnap ... sokat gondolok erre ... Bevalljam? Nem is tudok másra gondolni! Csak abban az egyben nem volt igaza, hogy túl sokat írunk János barátom külföldi sikereiről. Az ilyet nem lehet eléggé megbecsülni ... Nekünk magyaroknak a legkisebb térfoglalás is fontos. Én ugyan politikai újságíró vagyok, de mégis azt hiszem, a mai nagy nemzetgyűlési vitát, meg a kormány és az ellenzék választójogi alkudozását már rég el fogják felejtetni, amikor János zongoraversenye még mindig a leghíresebb virtuózok műsorán fog szerepelni. Azt olvasta, hogy a választójogi egyezkedés egyelőre megghiúsult? De ezzel nem akarom Magát

untatni... Ma sokat járt a fejemben, milyen kedvesen kérte, hogy meséljek valamit Magának. Tudja mit? Ha jó kislány lesz, írok Magának egy szép meséskönyvet. Különben elküldtem, postán, külön Magának János három új dalát... Remélem, ezek meg fogják győzni, hogy igazam van: ő a legkülönb magyar zeneköltő-tehetség! Ha néha gondol rám icurka-picurkát, írjon egy-két sort. Igaz híve

H o r v á t h M i s k a

Nagyságos Borony Sándor úrnak

A „Hír“ főszerkesztője

Budapest

Budapest, 1922. febr. 11.

Igen tisztelt barátom!

Örömmel értesítelek, hogy pártfogoltad érdekében alkalmam volt a kultuszminiszter úr Önagyméltóságával beszélni, aki a kérdést rokonszenvesen fogadta. Még a héten referáltatni fog magának. Sürgetni nem akartam, mert ezek a választójogi bonyodalmak a kormány minden idejét lefoglalják s azonkívül kissé ideges hangulatot is teremtettek. Mint miniszterviselt ember tudom, hogy ilyenkor okosabb egy kicsit várni. Most borús az ég — de majd csak kiderül! Remélem, jövő héten valamelyik este a pártklubban újra előhozhatom az ügyet a miniszternek.

Őszinte nagyrabecsüléssel

V á r h e g y e s s y

An Herrn Hwgb. Johann Ungi

Frankfurt a/Main. Hotel Post

febr. 14.

Kedves János!

Remélem, megkaptad a lapokat. Ide mellékelem Várhegyessy kegyelmes úr levelét másolatban, mert az eredetét a főszerkesztő nem adja ide. Az eredmény elég gyenge szerintem. De hát az a baj, hogy Várhegyessy régi ember, ahogy mondják, kijátszott kártya. Öreg úr, nagyon udvarias és szolgálatkész öreg úr, de mindenki tudja róla, hogy nem veszedelmes. Nyilvánvalóan a miniszter is! Igaz, hogy valamikor miniszter volt, de még a liberális békében és akkor is rövid ideig. A pártban nincs nagy befolyása. Ezen a vonalon tehát ne sokat reméljünk. Majd másképpen kell próbálkozni. Megkísérlem valamit kitalálni. A rólad szóló tudósításoknak nagy hatása volt, egy sereg ember pukkadt. Olyan is volt, aki örült, — kevés — például Gazsi bácsi. Intézkedtem, hogy három dalodat a lapoknak megküldjék, bár kiadód meg lehetősen ügyefogyott. Két újságban már volt róla pár jó sor, ezeket külön elküldtem.

Itt nincs semmi különös esemény, D'Albert második hangversenyének még nagyobb sikere volt, mint az elsőnek. Zsúfolt terem a Vigadóban, hódoló kritikák, Gazsi bácsi azonban elégedetlen volt. Az F-moll fantázia egyes részeit szerinte gyorsasági etüddé süllyesztette. Szép sikere van Kosáry Jánosnak. Debussy meglehetősen megbukott a híres kvartett előadásában. A közönség nem akarja érteni. A héten Dohnányi-, meg Csuka-hangverseny lesz és egy Händel-oratórium. Telmányi a hónap végén lép fel.

Amit a völgénységről hallottál, ostoba kacsa. Amiért az ember háromszor, vagy négyszer mutatkozik egy szép lány körül, rögtön ráfogják, hogy ... Dehát annyira még nem vagyunk. Az tény: van valaki, aki nagyon érdekel.

De ez még nem szerelem! Viszont egy esélyem minden-
esetre van: Te nem vagy Budapesten, s egyelőre nem is
leszel, te öreg paccer! Írjál mielőbb, ölel

M i s k a

Nagys. Horváth Mihály szerk. úrnak

Budapest, József-utca 26.

Tihany. Vasárnap

A jégvitorlás kirándulásról sokszor üdvözl

M.

Őnagys. Tércey Magda úrleánynak

Balatonfüred

Budapest, 1922. febr. 14.

Kedves Maggi!

Köszönöm a kártyát. Kivel voltak Tihanyban? ...
Gyönyörű lehet most odalent... Éppen ma olvasom,
hogy Európában „a hideg középpontja hazánkban van”.
Budapesten tegnap — 13 fok volt a hideg, Debrecenben
húsz. Hát odalent? Óriási nagy hó van itt. Más újság
nincs is, csak az, hogy a politikusok tovább harcolnak.
Én vasárnap délelőtt is munkában voltam, a Mátyás-
templomba mentem a lapom részéről, ahol az új Pápa
koronázása alkalmából ünnepi mise volt. Ott volt az
egész hivatalos világ, a Kormányzó úr is, a miniszterelnök
is, Prohászka püspök pontifikált... Este a pártklubba
kellett mennem, délután a filharmonikusoknál hallgattam
Dohnányi dirigálását, Haydn C-Dur szimfóniáját játsz-

ták, meg a Peer Gynt suitet — gyönyörű volt! Későn éjszaka kerültem haza, akkor írtam egy mesét... Mit is mondott Maga a multkor? Maga az én fizetésemből nem estélyi ruhát, hanem egy — cipőt sem tudna venni. Magának igaza volt, de akkor nekem nagyon fájt. Sőt vasárnap éjjel is fájt — és így született a mese. Itt van. Nem muszáj elolvasni, lehet jégvitorlázni is. Sok üdvözlettel híve

H. Mihály

MESE A CIPELLŐRŐL

Éjszaka gyakran fölriadok és nem tudok elaludni többé. A szívem sebesen kalapál és végtelen szomorúság fojtogat. Kiáltani szeretnék, de nem bírok. Magányosságom rámborul és velem virraszt. Ilyenkor a napkelte ébren talál...

Az első piros sugár, a rózsaujjú hajnal pajkos követe ott táncol az ágyamon. Ezeken a hajnalokon keres föl engem IKAM, a rőtfejű manó. Apró korom óta ismerjük egymást én és IKAM, a vigyorgó pofa. Akkora csak, mint a nagyujjam, de bölcs, mintha százéves lenne és pajkos, mint egy vásott iskolás fiú.

Amikor még csöppnyi gyerek voltam, azon nevetett, hogy eltörtem a tarka falovamat, vagy hogy a forró levessel megégettem a számát... Most már legtöbbször azon nevet, hogy — fáj a szívem...

... Mégis szeretem, mert furcsa meséket tud.

Évek óta látogat téli virradatokban és nyári hajnalokon. Talán szeret is engem, amennyire már szeretni tud egy ilyen ágrólszakadt kis manó.

Ahányszor jön, elmond egy mesét... A végén gúnyos fintorral meghajtja magát a takaróm csücskén és hipp-hopp, eltűnik megint... Néha hetekig sem látom, máskor minden szürkületben megjelenik. Különös kínzó lidérc, amit sehogy sem tudok elkergetni, de már nem is akarom.

Mert a meséi, azok tetszenek nekem. Nekem tetszenek! Hogy másnak is kedvére valók-e? ... Alig hiszem. De neked elmondom, igen elmondom neked Gyöngyvirág, hallgasd! Volt egyszer ... hol nem volt ...

— Emlékszel-e, — kérdezte egyszer IKAM — mikor láttál először?

— Hogyne emlékezni, — feleltem — harminc éve már idestova. A nagyapám bottartójába volt a faragott képmásod, amit egyszer váratlanul fölfedeztem. Akkor veled álmodtam ... És te mondtad: „IKAM a nevem!“ ... Másnap a faragott botra rámondtam, hogy IKAM! De senki sem értett, mert csak én tudtam, hogy ki vagy te!

— És most hogy vagy? — érdeklődött IKAM.

— Nem tudom, — mondtam — a szívem fáj, a szívem.

— A szíved? — kacagott IKAM ... Úgy nevetett, hogy a könnyei csorogtak.

— Nem, azaz, hogy ... Másról van itt szó, jó öreg IKAM, te gonosz te ... Az történt, hogy egy kis ezüst cipő belépett az életembe és ma éjjel táncolni láttam. Táncolt az ezüst cipő, de véletlenül — talán akaratlanul is rálépett valahogyan a lelkemre és egy kicsit ... igen, egy kicsit megrúgott ... Puhán, kedvesen, de mégis ... És most ezért nem tudok aludni ...

— Tudok egy történetet Hamupipőke ezüst cipőjéről — mondta elgondolkozva IKAM. Elhallgatott, aztán hirtelen rámmordult:

— Ne bólogass, ez nem az az eset, amit annyiszor hallottál. Ez más ... Ez így szól:

Nem igaz ám, hogy Hamupipőke cipellőjét a király lelte meg a bálon. Dehogya! A kis ezüst cipőt Bátor lovag látta meg a palota márvány lépcsőjének tarka szőnyegén. Ő találta meg, ő vette magához és nem a király. Úgy bizony!

Ez a Bátor lovag derék legény volt, sok volt az el-lensége, kevés a barátja, ami mindig a legbiztosabb jele

annak, hogy valaki — Valaki. Derék legény volt, mondom, de a kardján, az eszén és a szíven kívül más vagyona nem vala semmi. Bátor lovag azonban ezt nem bánta, mert tudta jól, hogy ebben a háromban több ígéret van a jövőre, mint sok ember arannyal teli kincses ládájában.

Bátor lovag már a bálon látta Hamupipóké. Táncolt is vele egy fordulót és ezt el nem tudta felejteni soha többé. Amikor megtalálta a kis ezüst cipőt, sietve utána ment a leánynak és utól is érte a nagy város egyik zengugos utcájában. Hamupipóke csak lassan tudott menni, mert a fél lábáról hiányzott a cipő. Bátor lovag megszólította:

— Itt van a cipellőd nálam, Hamupipóke!

Hamupipóke nagyon megörült:

— Köszönöm, hogy elhoztad, add ide, mert fázik a lábam. Add ide gyorsan!

De Bátor lovag a fejét rázta:

— Ezt a cipőt nem adom. Hanem adok helyette rendes köznapi bőrcipőt. Azt vedd föl.

— Miért? Énnekem az ezüst cipő kell! Hogy menjek a bálba anélkül? Hogy vegyem föl az arany ruhámat, a gyémánt hajékeimet, ha nincs többé meg az ezüst cipellőm? — csodálkozott Hamupipóke.

— Ne menj a bálba. Gyere velem! A bőrcipőhöz adok én neked valami mást.

— Mit? — kérdezte a leány.

— Egy cirógatást! — felelte Bátor.

Hamupipóke tágra nyitotta a szemét.

— Cirógatást?

— Igen! Egy cirogatást, egy simogatást minden este. Meglátod, jó lesz úgy!

De Hamupipóke nem hitt Bátor lovagnak. Visszavette az ezüst cipőjét s a férfi erre sarkonfordult és elment.

Hamupipóke azután este elment a bálba, fölvette az

ezüst cipőt, fölöltötte az arany ruhát, hajába tűzte a gyémántos éket és elment táncolni. Reggelig táncolt a királyi urakkal és nem gondolt Bátor lovagra.

Azután jött a reggel, a bálnak vége volt. És Hamupipőke is hazament. De mire dél lett, elkopott az ezüst cipellő. És mire leszállt a nap, elrongyolódott, elfoszlott az arany ruha. És mire megérkezett az este, kihúnyt a gyémántok csillogása s a drágakövek lepotyogtak és szétgurultak a sötétben.

Hamupipőke egyedül volt és fázott az éjszakában. Akkor eszébe jutott Bátor lovag. Most már szerette volna, ha megcsinálta volna a cserét — a bőrcipővel és — a símogatással. Megérezte, hogy van egy símogatás, ahogyan az asszonyt csak az ura tudja megsímogatni, ha — olyan ura van, aki tud símogatni. És Hamupipőke három nap, három éjjel várta vissza a lovagot, de mivel a lovag gögös ember volt és nem jött, hát — ő ment el utána.

Megtalálta. Leült melléje. A vállára hajtotta szőke fejét... És Bátor lovag megsímogatta. A nagy éjszaka rájuk borult. Sötét volt, hideg volt, de Hamupipőke szíve mégis boldogan dobogott. Az ezüst cipőre pedig sem akkor, sem máskor nem gondolt többé Hamupipőke.

Mert az asszony élhet ezüst cipő nélkül. Élhet arany ruha nélkül. Élhet gyémánt hajék nélkül.

De a párja simogatása nélkül — egyetlen asszony sem élhet.

An Herrn Hwgb. Redakteur M. Horváth

Budapest, Redaktion „A Hír“

Ungarn

Düsseldorf, febr. 21.

Édes Miskám!

Mindent megkaptam és mindent köszönök. Nagy újságot írhatok. Amint láthatod, Düsseldorfban vagyok.

Még pedig azért, mert leszerződtem egy évre az itteni operához karmesternek. Ez gyorsan ment. Az opera igazgatója hallott Frankfurtban dirigálni. Felkeresett a szállodában és kész szerződést tett elém. Otthoni viszonyokhoz képest nagy fizetést kapok és szép feladatokat. Talán megírnád, hogy karmesteri szerződésemmilyen szép magyar siker és adhatnál közbe egy vágást az Operának. Vagy talán jobb lenne, ha valamelyik más lapnál helyeznéd el, csináld úgy, ahogy legjobbnak látod.

Örülök, hogy a mátkasági hír nem igaz. Olvastam egy novellát az Új Lapokban, egész jó... Érdekes a kör interjú, amit a választójogról csináltál... Különben mi újság Pesten? Március végére, azt hiszem, hazamegyek egy-két hétre, mert azután legalább egy évig Düsseldorfban maradok. Itt különben elég unalmas az élet. Írjál! Címem: Düsseldorf, Hotel Adler. Azért azt a bizonyos kislányt szeretném látni. Ölel

J á n o s

Nagyságos Horváth Mihály úrnak

Budapest, VIII., József-utca 26.

Alsóvámos, február 22.

Csodálkozik, — kedves Miska — hogy írok Magának? ... Olvan régen nem hallottam semmit Maga felől, — de általában ide alig jön hír. Nagyon elszakadtam az egész világtól, amióta itt vagyunk. Eleinte nehéz volt megszokni, de most már nem is bánom. Apusnak mindenestre nagyon jót tesz. Persze viszonylag, mert komoly javulás nincs az állapotában. A jobb karját még mindig nem tudja mozdítani s a jobb lábán éppen, hogy megáll. Nagy baj, hogy szegény Mamus ezt nem érthette meg, ő bizonyosan jobban, tökéletesebben tudná ápolni Apust,

mint én... Itt is nagy hideg van. A legrosszabb, hogy olyan korán lesz sötét. Délelőtt meg nem igen lehetek kint, mert Apus körül vagyok elfoglalva... De estefelé nagyon kedves ám nálunk. Az ablak csupa jégvirág... Néha furcsa alakokat rajzolok bele, meg apró kilátólyukat kaparok rajta és kinézek a sötétedő udvarra. Minden fa csupa zuzmara s a nagy hárs a kapunál belemered a komor égbe. Ha az úton elfut egy autó, a reflektor fénycsóvjában úgy tündöklök, mint valami mesebeli üvegfa... A meséről jut eszembe, a társasági lapban olvastam remek elbeszélését a lovag meséjéről. Nagyon tetszett. Miért nem ír Maga többet? Regényt kellene Magának írni, vagy színdarabot. Maga túlságosan szerény, miért nem próbál merészebben valami nagyot? Kár, hogy most nem ülhetek Magával a mi rég pesti szalónunkban... úgy, mint valamikor régen, amikor még kislány voltam... Nagyon eljárt az idő, Miska... Milyen sok minden történt azóta, mennyi szomorúság, mennyi bánat, mennyi magányosság... Azért ne higgye, nem vagyok elkeseredve! Sőt, szeretek itt lent egyedül... Mondom, nagyon szépek nálunk az esték. Apus ilyenkor már ágyban van és olvasgat, nem szereti, ha zavarják. Én pedig a szobámban ülök és olvasok, néha zongorázom. Egy gitárom is van, — az öreg tanítónő megtanított játszani — de azért legfőbb örömöm mégis a könyv. Képzelve, Stendhalt olvasom... Apus morog, hogy nem lányoknak való. Istenem, végre is már nagykorú vagyok... kérem, ezt ne árulja el másnak, de Maga úgyis tudja! Csak az hiányzik, hogy valakivel kibeszélgessem magamat. A szobámban rózsaszín a régi nagy lámpaernyő és van egy kicsi, kékes fényű lámpám is... Öreg kályhámban lobog a tűz, a lángjától kivörösödik a rostély, a Mamus régi íróasztalánál ülök, — még Nagymamusé volt. Ott írom Magának ezt a levelet. Félhomályban ülök s úgy írok; ettől megjön a bátorságom, hogy azt írjam... ne gondoljon semmi különöset mögöttem, — csak azt, igen, csak azt akarom

megírni, szeretném, ha egyszer lejönné hozzánk! Egy-két napra... tágas, szép vendégszobánk van, sok könyv, nagy heverő... ha akar, vadászhat is... Nem sokat zavarnám Magát... dolgozhatna is nyugodtan... jól lehet írni ebben a nagy csendben. Csak este... este szeretnék beszélgetni Magával a régi időkről, meg mindenről... sok, sok mindenről... Jöjjön le egyszer szombaton, Miska. A gyors két óra alatt lehozza, tíz perc alatt a vasúttól itt van a szánkón. Apus is örülne Magának.

Igaz is, mit tud a régi barátainkról? Azt tudja, hogy a maga Sumsumjának most született a negyedik fia? Emlékszik a barátnőjére? Belgiumba ment férjhez. Ungi Jánossal még jóban van, úgy-e? Képzelve, én mindig csak a régi nevén ismertem és csak nemrég tudtam meg, hogy most ezt a művésznevet vette fel, pedig a Maga lapjában folyton olvasok róla. Szóval most Frankfurtban van? Szerettem volna neki gratulálni sikereihez. És Tuky mit csinál? Azt se láttam, mióta Berlinből hazajött. A Maga másik és főfő ideálja Münchenben él, azt tudja? A férje, mint régi régime-beli ember, elkerült a berlini operától, most csendesen éldegél. De azért hallom, nagy házat visznek, Nóra különben egyszer fellépett egy hangversenyen és nagy sikere volt. Berlinből azért mentek el, mert az ura gyűlölte a sok politikai izgalmat... Látja, ha messze vagyok is, azért sok mindenről tudok... Írjon egyszer, ha kedve van, de ha nem akar lejönni, azt ne írja meg! Mert várja Magát

I r m u s k a

U. i. A címünket tudja. Alsóvámos, Bonthos-tanya.

Önagysága Tércey Magda úrleánynak
Balatonfüred

Február 25.

Kedves Maggi!

Maguk ugyan jól ottragadtak a jég hátán. Az írással sem erőlteti meg Magát. Láttam egy fényképet Magukról a színházi újságban, gratulálok a fakutyaverseny első díjához. De talán esténként van ideje olvasni? Hogy legyen mit, itt küldök még egy mesét. Ha erre sem mondja még azt sem, hogy vakablak, fakutya legyek, ha mégegyet küldök.

Kezeit csókolja

M i s k a

MESE A TRUBADUR VERSÉRŐL

Nemrég, az első derengés idején jelent meg nálam IKAM.

— Hát te sohasem alszol? — kérdezte.

— De mindig álmodom — mondtam — és ébren a legszebbeket.

— Most is?

— Most is... most a legszebb versemről álmodom...

— Már megírtad?

— Úgy érzem, már az ajkamon van.

Ikam elgondolkozva nézett maga elé:

— El kell mondanom a mesét a trubadur legszebb énekéről... Íme:

Híres trubadur volt egykor Paulo... a másik nevére nem emlékszem, mert mint mondom, Paulo híres trubadur volt. Városról-városra, országról-országra járt és egyre énekelt. Csupa vers volt a lelke és úton-útfélen dalolt mindenkinek, akivel találkozott.

Az emberek szívesen hallgatták, de persze csak rövid

ideig. Megálltak, amíg elmondta egy versét, azután siettek tovább és Paulo úgy érezte, hogy őt tapsolják, de nem értik. Hogy is érthetnék meg a költőt a királyok és a kalmárok, a harcosok és adószedők. Erősen hitte, hogy egyszer találkoznia kell valakivel, aki nemcsak megérti, hanem meg is érzi az ő énekét és énekében az örök kapcsolatot, amely őt az örökkévalóság csodáihoz fűzte.

Ekkor tudta meg, hogy messze Keleten van egy távoli hercegkisasszony, aki úgy szereti a verset, mint más a virágot, vagy a borok mámorát. Azt mondták, hogy ez a hercegkisasszony kívülről tudja a világ minden dalát és senki nála jobban meg nem tudja érteni azt, amit a költők álmodnak. Paulo elhatározta, hogy megkeresi ezt a hercegkisasszonyt, akit különben Hajnalkának neveztek. És elhatározta, hogy neki fogja énekelni a legszebb énekét, mert azt még soha, senkinek el nem dalolta, csak magának néha az esti órák csendjében.

Paulo elindult és hónapokig ment a tengeren, hetekig a sivatagon át s egy napon megérkezett a királykisasszony városába. Bement a királyi palotába, ahol rögtön Hajnalka elé vezették. Mielőtt belépett a trónterembe, gyorsan elmondta magában még egyszer a legszebb énekét és boldog volt, mert tudta, hogy ez nemcsak az ő legszebb verse, hanem a világ leggyönyörűbb dala és boldog volt, hogy ezt most ő énekelheti el a versek hercegkisasszonyának. Azután belépett a trónterembe.

Aranyos trónon ült Hajnalka, körülötte az udvar fényes urai, pompázó hölgyei és nagy sereg költő, lantos, trubadur és igris. Ezek egy sorban ültek és gyűlölködve nézték Paulot. De a trubadur csak Hajnalkát látta, aki olyan gyönyörű volt valóban, mint a hajnal, olyan szőke, mint az érett búzavetés és olyan halvány, mint a drága elefántcsont.

— Énekelj! — mondta Hajnalka Paulonak.

A trubadur azonban így szólt:

— Ezek előtt nem! Csak neked!

A hercegisasszony erre mindenkit kiküldött a tereméből és egyedül maradt a költővel.

S Paulo állt és — nem tudott szólni!

— Lépj közelebb — mondta Hajnalka — és énekelj!

A hercegisasszony hangja édes volt, mint a mély hegedű s a keze — ötszirmú fehér virág — hívogatva intett Paulo felé.

A férfi állt és nem tudott szólni.

— No hát gyere ide — nevetett a hercegisasszony.

A férfi odalépett eléje és letérdelt a trón lépcsőjére. Fölemelte sötét szomorú szemét a hercegisasszonyra és érezte, hogy itt többé nem lehet énekelni, itt többé nem lehet verset mondani, itt többé nem szabad egy szót sem kimondani. Ráhajtotta homlokát Hajnalka fehér selymekkel borított térdeire.

És nem szólt egy szót sem.

A legszebb versét nem is énekelte el soha s a világ nem is ismerhette meg a legszebb éneket.

De a legszebb vers mégis ott muzsikált hangtalanul közöttük a szent és néma percben.

— Nem tudta elmondani! — kacagott IKAM.

— Én értem a jó trubadurt — feleltem — és én nem nevetek! Azt hiszem, senkinek meg nem adatott, hogy a legszebb versét el tudja énekelni. A legszebb vers ott muzsikál a vér csörgedezésében, ott dalol a lelkünk legtitkosabb zugában, de...

— Mondd azt fiam, hogy te nem tudod megírni! — nevetett most rajtam IKAM és egyetlen ugrással kirepült a nyitott ablakon.

An Herrn Hwgb. Kappelmeister Johann Ungi
Németország

Düsseldorf, Hotel Adler

Budapest, február 25.

Kedves János!

Boldogan gratulálok. Ó, te szerencsés ember, most végre igazán kibontod a szárnyaidat, ahogy valamikor Anna mondta... Róla jut eszembe, tudod-e, hogy Nóra Münchenben van és nagy házat visz? Sumsumnak pedig most született a negyedik fia. Emlékszel még a kis Bonthos Irmuskára? Az anyja halála után félévre az édesapját szél érte, majd az egész jobb oldala megbénult... Lementek falura, ahol kis birtokuk van, most ott élnek. Írt nekem szegényke és kérdezte a címedet. Majd megírom neki.

Ami azt a bizonyos kislányt illeti... Ez a személy-leírás: haja — szőke, szeme — kék, arca — szívformájú... szép, íves, piros szája van. Egész picikét pisze. Termete — magas. Lábai, kezei kicsinyek. Szeret sportolni, táncolni és öltözködni. Nagyon okos és remekül tud hallgatni. Lehet, hogy egy kicsit szerelmes vagyok beléje, de még nem veszélyes.

Szerződtetésed ügyét megírtam, de egy nagy reggeli lapban helyeztem el, ahol jó barátom a politikai rovatvezető. A politikában óriási kavarodás van itt, de ez téged nem érdekel. Hangversenyek nap-nap után. A főszerkesztőm megmutatta Várhegyessynek a rólad szóló cikket, amire őexcellenciája megjegyezte, hogy ezen nem csodálkozik, majd akkor fognak hazahozni, ha már Amerikában leszel és tízszer annyiba fogsz kerülni, mint amennyiért most eljöttél volna. Jó lenne, ha így lenne? Márciusi hazajöttödet nagyon várja öreg híved

M i s k a

U. i. Te is a külföldön járó magyarok hibájába esel, németül címzed nekem a leveleket. Címezd magyarul,

mert itt kézbesítik ki. A német postának elég, ha ráírod: Ungarn. A franciának, vagy az angolnak esetleg nem elég... Szervusz!

Nagyságos Horváth Mihály úrnak

Budapest, József-utca 26.

Február 26.

Kedves Miska!

Mind a két mese cuki! Csak anyu ráncolta a homlokát tőlük. Mert ő persze minden levelemet elolvassa. Azt hiszem, rosszul esett neki, hogy a multkor Maga egyszer valami célzást tett a korára. Tudja, hogy ő nem akar megöregedni. Erre jó lesz vigyázni! Különben holnapután Pesten leszek. Telefonáljon csütörtökön, — esetleg csinálhatunk este valamit.

Sok üdv!

M a g g i

Önagysága Tércey Magda úrleánynak

Budapest, Bajza-utca 50.

Február 28.

Kedves Maggi!

Örölnék, ha örölné ennek az azaleának. Hogy pedig legyen mitől este elaludnia, multkori levelére válaszul küldök egy kis mesét. Csütörtökön telefonon jelentkezem.

Híve

M i s k a

MESE A NŐK KORÁRÓL

— Min töröd a fejed, hogy nem tudsz aludni? — kérdezte Ikam újra egy hajnalon.

— Azon gondolkozom, hány éves is vagyok én? Néha azt hiszem, 24, néha azt érzem, hogy 50 ... És hogy hány éves valaki, akivel ma beszéltem? ...

— Nő? ... Ne kutasd az asszonyok korát! Annyi a különbség köztetek, amennyivel te okosabb és erősebb vagy s amennyivel ő tisztább és boldogabb ... A nők koráról halld ezt a kis mesét:

A fiatal kalandor vén lován poroszkált az országúton. Egyszerre észrevette, hogy a folyó hídjánál a dühös vámszedő nagyban veszekszik egy hintó utasaival. Ifjú kalandorunk megsarkantyúzta lovát és odarugtatott. A hintóban idősebb hölgy ült. Kendőzött arcán égett a harag. A vámszedő két ezüst tallért követelt és nem akarta másképp átengedni a hídon. Durván felelgetett az asszonyságnak, aki ájuldozott a méltatlankodástól. Az ifjú odaugratott közéjük és rászólt keményen a vámszedőre:

— Szemtelen fickó, hogy mersz ilyen hangon beszélni ezzel a tisztos, éltes hölgygel?

A nő szeme erre az ifjúra villant haraggal. A vámszedő pedig feltalálta magát és így dörmögött:

— Nem akarom bántani az ifjasszonyt, de a kötelesség — kötelesség!

A hölgy erre egy aranyat dobott oda a vámszedőnek s így szólt:

— Igaza van, barátom! — végigmérte dühösen az ijút s odaszólt neki:

— Neveletlen ember! — azzal elhajtatott ...

Ennyi a mese — szólt IKAM, ahogy bevégezte.

— Ezt miért mondtad el — kérdeztem kedvetlenül.

— Miért keresed mindig az okát annak, hogy valaki miért mit mond? — nevetett a kis manó. — Hát van, aki sohasem mond ok nélkül semmit és mindig csak az igazat mondja meg? — hahotázott IKAM és már táncolt is ki felé a szobából.

— Van: én! — feleltem, de csak magamnak.

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Budapest, „A Hír” szerkesztősége

Alsóvámos, február 28.

Kedves Miska!

Rosszul esik, hogy még nem felelt. Remélem, csak azért, mert még nem tudott biztos időpontot írni. Persze, maga most nagy munkában lehet, jönnek a választások. De kérem, írja meg nekem sürgősen János címét... Mégis — mikor jön? Itt nemsokára már lesz hóvirág.
Addig is üdvözli

I r m u s k a

Önagysága Bonthos Irmuska úrleány

Alsóvámos, Bonthos-tanya

Március 1.

Kedves Irmuska!

Bocsássa meg, hogy még nem feleltem első levelére. Igazán kedves volt, hogy gondolt rám, sajnos, én most még szombaton sem tudok elszabadulni. Itt most tényleg nagy az izgalom a politikában. Talán látta, hogy csináltam egy interjút a miniszterelnökkel: az eredeti választójogi javaslatot léptetik életbe! Megindul a nagy jelöltinfláció, minden nap húsz levelet és ötven telefon-üzenetet kapok, ki hol lép fel, kit hol óhajt az „Ó! Nép” megválasztani! Persze a fele sem igaz, most még az önjelöltek mozognak erősen. János címe: Düsseldorf, Hotel Adler, de csak március közepéig. Kedves uraatyjának jobbulást kívánva, kezeit csókolja régi híve

M i s k a

An Herrn Hwgb. Kappelmeister Johann Ungi
Düsseldorf, Hotel Adler

Március 3.

Kedves János!

Szeretném tudni a véleményedet: mit szólsz hozzá? Fellépek képviselőnek! Két olyan kerület is volna, ahol sok reménnyel indulhatnék. Várhegyessy meg a főszerkesztőm nagyon rábeszélnek. Csak az a baj, nincs pénzem, már pedig... De lehet, hogy apámtól kaphatok rá egy kis pénzt. Kérdés, érdemes-e kockáztatni?

Bonthos Irmuska újra kérte a címedet, megírtam. Majd kapsz tőle te is valami érzelgős levelet, biedermeieres otthon-hangulattal! Azt hiszem, szegénykéből unalmas kis kékharisnya lett. De ha még mindig olyan szép, mint régen, akkor nem értem, miért nem tud férjhez menni? Már 25 éves... A multkor különben kérdeztél valamit egy bizonyos kislányról, be kell vallanom, hogy — a dolog komolyodik! A mama is kezd félelmesen kedves lenni, mióta a képviselőjelöltség szóba került. Csütörtökön, tegnap, együtt voltam velük a Babavásárban. Gyönyörű volt!... Már tudniillik Ó! Szinte félek majd bemutatni téged. Mikor jössz? A feltett fontos kérdésre gyors választ kérek. Ölel

M i s k a

TÁVIRAT

Horváth Mihály

Düsseldorf, 19. 5. III.

Budapest, „A Hír” szerkesztőesége

Jeloeltséget feltétlenül vállalni. Március tizennegyedikén érkezem. Pannoniába szálllok.

U n g i

An Herrn Hwgb. Johann Ungi

Düsseldorf, Hotel Adler

Alsóvámos, március 5.

Csodálkozik, — kedves János — hogy írok Magának? ... Olyan régen nem hallottam semmit Maga felől, de általában ide alig jön hír. Nagyon elszakadtam az egész világtól, amióta itt vagyunk. Eleinte nehéz volt megszokni, de most már nem is bánom. Apusnak mindenestre nagyon jót tesz. Persze viszonylag, mert komoly javulás nincs az állapotában. A jobb karját még mindig nem tudja mozdítani s a jobb lábán éppen, hogy megáll. Nagy baj, hogy szegény Mamus ezt nem érhetette meg, ő bizonyosan jobban, tökéletesebben tudná ápolni Apust, mint én ... Itt nagy hideg van. A legrosszabb, hogy olyan korán lesz sötét. Délelőtt meg nem igen lehetek kint, mert Apus körül vagyok elfoglalva ... De estefelé nagyon kedves ám nálunk! Az ablak csupa jégvirág ... Néha furcsa alakokat rajzolok bele, meg apró kilátólyukakat kaparok rajta és kinézek a sötétedő udvarra. Minden fa csupa zuzmára s a nagy hárs a kapunál belemered a komor égbe. Ha az úton elfut egy autó, a reflektor fénycsóvájában úgy tündöklök, mint valami mesebeli üvegfa. A meséről jut eszembe, megvettem az új dalait. A Csipkerózsika dal nagyon tetszett. Miért nem dolgozik Maga többet? Szimfóniákat kellene írnia, vagy operát. Maga túlságosan szerény. Miért nem próbál merészebben — valami nagyot? Kár, hogy most nem ülhetek Magával a mi régi pesti szalonunkban, úgy mint valamikor régen — amikor még kislány voltam. Nagyon eljárt az idő, János. Milyen sok minden történt azóta, mennyi szomorúság, mennyi bánat, mennyi magányosság ... Azért ne higgye, nem vagyok elkeseredve! Sőt, szeretek itt lenni egyedül... Mondom, nagyon szépek nálunk az esték. Apus ilyenkor már ágyban van és olvasgat, nem szereti, ha zavarják.

Én pedig szobámban ülök és olvasok és még többször — zongorázom. Egy gitárom is van — az öreg tanítónő megtanított játszani, legfőbb örömöm a zene! Képzelve, egyre Bachot játszom... Apus morog, hogy lánynak nem ez való... Istenem, végre is már nagykorú vagyok... Kérem, ezt ne árulja el másnak, de Maga úgy is tudja. Csak az hiányzik, hogy valakivel kibeszélgessem magam. A szobámban rózsaszín a régi, nagy lámpaernyő és van egy kicsi, kékesfényű lámpám is. Öreg kályhámban lobog a tűz, a lángjától kivörösödik a rostély, a Mamus régi íróasztalánál ülök, még Nagymamusé volt. Itt írom Magának ezt a levelet. Félhomályban ülök s úgy írok. Ettől megjön a bátorságom, hogy azt írjam... ne gondoljon semmi különöset mögötte — csak azt, igen, csak azt akarom megírni, szeretném, ha egyszer lejönne hozzánk! Egy-két napra... tágas, szép vendégszobánk van, sok könyv, nagy heverő... ha akar, vadászhat is... Nem sokat zavarnám Magát... dolgozhatnék is nyugodtan. Jól lehet ülni a zongoránál ebben a nagy csöndben... Csak este... este szeretnék beszélgetni Magával a régi időről, meg mindenről... sok mindenről. Ha hazakerül, — olvastam az újságban — jöjjön le egyszer, János. A gyors két óra alatt lehozza, tíz perc alatt a vasúttól itt van a szánkón, Apus is örülne Magának.

Miskától tudtam meg a címét, sajnos, ő is nagyon elszakadt tőlünk, úgy látszik, politikai ambíciói vannak, már nem tud a régi barátokra gondolni. Ma olvastam, hogy valahol — képviselőjelölt. Értékes fiú, kár, hogy annyira kifelé él, azt hiszem, erősen törtet... Ugye, Magának nem ilyenek a vágyai?... Vagy igen? Én itt persze olyan kis körben élek, hogy nincs is más vágyam, mint egy kis kört betölteni. Igaz is, fő-fő ideáljukkal nem találkozott?... Most Münchenben él, sőt már fel is lépett egy hangversenyen. De nagy házat is tart, azt hiszem, ő is a nagy életet kergeti. Sajnálom... Félek, hogy majd Magát is elragadja egyszer az ár, vagy talán már

viszi is és nem is tud hazagondolni többé. Írjon egyszer, ha kedve van, de ha nem akar eljönni, ne írja meg! Mert várja Magát —

I r m u s k a

U. i. A címünket tudja? Alsóvámos. Bonthos-tanya, Somogy megye.

An Herrn Hwgb. Johann Ungi

Düsseldorf. Opernhaus

München, március 7-én.

Kedves Ungi!

Egy bécsi lapban olvastam, hogy Maga a Düsseldorfi operához szerződött, gratulálok. Az igazgató ugyan ostoba fráter, de vak tyúk is talál szemet. Erich mindig nagy jövőt jósolt Magának. De most azért írok, mert azt olvastam, hogy új dalai vannak, elküldhetné nekem. Őszszel Münchenben dirigálhatna, Erich szívesen közbenjár, neki itt változatlanul nagy a befolyása. Itt egyébként még egy régi barátja van, Ottó, ha még emlékszik rá. Különben — a sógorom, elvette a húgomat. Ők is itt élnek, és szintén nagyon szeretnék látni Magát. Ha egyszer átutazik Münchenen, okvetlenül nézzen el hozzánk. A világnk szemben van a híres Stuck-villával, könnyű megtalálni... Itt most nagy a nyugtalanság, de a zenei élet újra fellendült. Erich sok szíves üdvözetet küld. Én is a régi barátsággal vagyok

N ó r a

An Herrn Hwgb. Kapellmeister J. Ungi
Düsseldorf. Hotel Adler

Március 8.

Kedves János!

Köszönöm a gyors tanácsot. Megfogadtam. A pártunk programjával, mint hivatalos jelölt lépek fel Tamásiban. Várhegyessy ökegyelmessége remekül működött. Ez azonban kis zavart csinál, mert most le kell utazni a kerületbe és nem tudom, mikor kerülök vissza. Lehet, hogy 14-ikén már nem leszek Budapesten. Ha azt kérdezed, hogy csináltam, inkább azt mondom el, miért tettem? Apa tudniillik adott egész szép summa pénzt, nem is gondoltam, hogy az öreg ilyen könnyűkezű is tud lenni. De eladta az egyik szőlejét és valósággal rámtukmálta a pénzt. Nekem ugyan magamnak nem voltak ilyen vágyaim, dehát mit tagadjam: csak egy kislány van a világon! Ez pedig mindenáron azt akarja, hogy képviselő legyek. Azt mondja, hogy akkor majd megrohanjuk a mamát és nem mondhat megint nemet... Izé, mert tudod, Maggi megkérdezte már egyszer és akkor nagyon barátságtalan volt. De most már meg kell mondanom, kiről van szó. Tehát „Ő”: Tércey Magda, a papája malomtulajdonos és földbirtokos. A mamája valamikor balett-táncosnőnek készült, persze csak műkedvelő volt, azaz hogy egyszer-kétszer lépett csak fel... Szóval mindenáron valami arisztokratát, vagy legalább is polgári milliomos vőt akarna, de Maggi... ha megismered!... Te, bele ne szeress! Mert ezúttal komolyan lelőlek... Igaz is, az a kis kékharisnya írt Neked? Március 15—20. között, ha csak egy napra is, vissza rohanok Budapestre, addig is sokszor öllelek.

M i s k á d

Bonthos Irmuska önnagyságának

Ungarn

Alsóvámos. Bonthos-tanya

Düsseldorf, 7. III. 1922.

Kedves Irmuska!

Nem is tudom megmondani, mennyire örültem a levelének. Olyan árván, elhagyatottan élek idekint. Nem is képzelem, milyen jól esett ez a pár kedves, meleg szó. Miskától alig kapok levelet, úgy látom, tele van a politikával és szokása szerint, valami új szívrajongással... Március közepén megyek haza, s ahogy a legsürgősebbeket elintézttem, okvetlen eleget teszek a szíves meghívásuknak. Nem is tudtam, hogy Maga a komoly zenét is szereti, ez olyan ritka a mai jazzbandes világban. Írtam a kiadóm-nak, küldjék el a Maga címére az új szonátámat és a zongoradarabjaimat: a *Tavaszi Síp* kötetét.

Abban igaza van, hogy én bizony más vagyok, mint Miska, de nem lehet mindenki egyforma. Ő igazi politikai tehetség, mindig is az volt. Remélem, hogy most végre igazi teret kap. Ő hozzám igazán jó barát, megbecsülhetetlen. Csak persze, sokban nem értünk egyet, de ez nem baj. Majd megpróbálom, s őt is lehozom magammal. Félek ugyan, hogy ő már láncon van. Kérem, adja át tiszteletemet édesapjának, Magát nagyon sokszor igazán szívből üdvözlöm, régi tisztelője

U n g i J á n o s

An Herrn Hwgb. Johann Ungi

Düsseldorf. Hotel Adler

Alsóvámos, márc. 10.

Kedves János!

Remélem, ez a levelem — express küldöm — még eléri Magát. Nagyon, nagyon, nagyon megörültem a levelé-

nek. Annak is, hogy írt, annak is, amit írt, és legfőképpen, ahogy írt. Várom... A zongorát már át is vitettem a vendégszobába. Tegnap megkaptam a zongoradarabokat, a szonátát még nem. Végigjátszottam valamennyit — a Maga szobájában. Azt akarom, hogy a falak, a bútorok a könyvek, az egész szoba már valahogy ismerje Magát, mire ideér. Furcsa, ha azt írom, hogy a lelke már egy kicsit itt volt? Ez persze olyan ostoba, kislányos mondás, de én mégis érzem és így érzem... Elhiszi? Ha érkezik, elég, ha telefonon küld üzenetet — a számunk Felsővámos 18. Mert a posta odaát van. Fájdalom, Apus nincs jól, de Maga olyan régi barátunk, ugye, hogy megérti majd, ha napközben sokat kell vele lennem. Este majd Magával leszek... Az új zongoraversenyét — biztosan van saját Maga számára zongorakivonata, okvetlenül hozza le... Most itt vége a télnek, kezdődik az olvadás, mire Maga megjön, már friss, tavaszváró lesz az egész világ. Én is várom a tavaszt és Magát

I r m u s k a

U. i. Miskát hagyja. Egyedül jöjjön!

Magginek.

március 10.

Ne haragudjék, Maggi, hogy ezt a levelet titokban beletettem a moziban a táskájába. De csak Maga olvashatja el. Meg kell, hogy írjam Magának, milyen boldog vagyok! Legjobban szeretném kikiabálni a világnak azt, ami tegnap történt, amit Maga mondott, de a világon senki sem érdekel, csak Maga. Magának kell elmondanom... Amikor tegnap este a kezemhez nyúlt és lehúzta a régi gyűrűmet és a saját ujjára húzta fel... egyetlen szó nélkül, s azután a vállamra hajtotta a fejét, és csak annyit mondott, hogy: Örökre! — azt hittem, hogy meg kell halnom a váratlan boldogságtól... Nem tudtam felelni, mert azután megint tele lett a szoba, de a gyűrűt ma délben

már láttam a Maga ujján és éreztem, hogy — ez igazán örökre szól! Megpróbáltam ridegen gondolkozni: mi lesz, ha nem sikerül ez az egész jelöltség? De azután minden sötét gondolatot elkergettem magamból. Akármilyen lesz is, én mindent vállalok és tudom, hogy Maga is! Amikor hazamentem, az jutott eszembe, hogy most, most kellett volna elmondanom a világ legszebb meséjét. Mert ez a legszebb mese; az Árgyirus királyfié és Tündér Ilonáé... de persze nem úgy, ahogy az emberek tudják. Így azután leírtam és most itt van. Ez legyen sok, sok év után is még ennek a tegnapi gyönyörű percnak örökös visszhangja... Meghallgatja?... Ha tudná, hogy szeretem...

M i s k a

MESE ÁRGYRUS KIRÁLYFIRÓL

Már megint nem tudsz aludni? Miért hánykolódsz egész éjszaka? — kérdezte ma szürkületkor a rőtfejű IKAM... — Szerelmes vagy?

Nem feleltem.

— Szerelmes vagy? — kérdezte IKAM s mintha valami részvétféle lett volna apró, lidérc szemében.

— Nem tudom... talán, — sóhajtottam — lehet, hogy az leszek, vagy már az is vagyok. Én előttem még annyi nagy munka van — annyi óriási feladat... ha én most eltérek a céltól...

— Csak egy cél van, a boldogság. Te fiú, ismered Árgyirus királyfi meséjét?

— Hogyne... sokszor mesélte a nagymamám.

— Az más, az nem volt az igazi, majd én elmondom... — és elkezdte:

Azzal kezdem, hogy épp Árgyirus királyfi állt az örögségen, már tudniillik az öreg király aranyalmafája mellett. Tudod, százegy aranyalma termett azon a fán és hetedhét országról jöttek a népek a megbámulására. Egy-szer csak észrevették, hogy lopják ám az almát. Az egyik

gyönyörű aranygyümölcs eltűnt. Alabárdosokkal őriztették, hiába. Hajnalra mind kevesebb volt eggyel. Így történt ez kilencvenhét éjszakán át, a kilencvennyolcadikon már az egész testőrség ott strázsált. Hiába! Már csak három maradt. Akkor a király a legidősebb fiát rendelte ki. De elaludt az is, mint addig valamennyi őr és ellopták a kilencvenkilencediket is. Akkor a középső királyfi ment vártára. Reggelre alva találták őt is és eltűnt a századik aranyalma. Erre az öreg király előhívta legkisebb fiát is. Ez volt Árgyrus, ezt szerette legjobban. Hallgatag, szelíd, kissé szomorú embernek nőtt fel Árgyrus, pedig a karja erősen tudott ütni és a dárdája biztosan talált. Kiállott hát ő is őrnek, de éjfélre elaludt s reggel arra ébredt, hogy a fa ezüst levelei közül az utolsó aranyalmát is elvitte a titokzatos éjszakai tolvaj...

Hanem a királyfi apró lábnyomokat látott a keskeny ösvényén. A lábnyomok kivezettek, ki a nagy országútra.

— Utána! — kiáltotta Árgyrus. Elhatározta, hogy megkeresi a tolvajt, ha addig él is. Felkantározta fehér paripáját. Felöltötte sötét vértjét, felövezte derék kardját, kezébe kapta félelmetes lándzsáját és elindult.

De ahogy ment az úton, egyszerre érezte, hogy a rejtélyes tolvaj még valamit elvitt tőle. Csak azt nem tudta, hogy mit. Törte a fejét váltig, de nem találta ki. Valami hiányzott, ami tegnap még megvolt. De mi? Ha tudná!

Árgyrus lova sebesen ügetett a széles úton a messze kék hegyek felé. A királyfi sietett, mert érezte, hogy ott a hegyek mögött — ott van valahol a tolvaj. És ott kell lennie az aranyalmának is, meg annak a nem tudott valaminek is, amit még elvitt a tolvaj s ami úgy hiányzott neki.

Három nap, három éjjel ment Árgyrus és a negyedik napon egy nagy várhoz érkezett. Harminchárom tornya volt a várnak és minden tornyon kilencvenkilenc ablak. A királyfi felnézett a várra. És a harmincharmadik

torony kilencvenkilencedik ablakában megpillantotta Tündér Ilonát.

Szép volt-e Tündér Ilona? ... Olyan szép, olyan gyönyörű, hogy Árgyrus szeme káprázott, mintha a napba nézett volna. És a királyfi most már tudta, hogy ki volt a tolvaj. És azt is tudta, hogy mit vitt el tőle? A szívét!

Árgyrus felsóhajtott:

— Add vissza!...

Tündér Ilona lekacagott a magasból:

— Nem adom!...

És a harminchárom torony harmincháromszor verte vissza:

— Nem adom!... Nem adom!... Nem adom!...

Árgyrus erre megfújta a kürtjét. Harmincháromszor adta vissza a vár a kürtszót. A királyfi fogta a lándzsáját és nekirúgtatott a nagy tölgyfakapunak... A kapu recsegve kitárult és Árgyrus ott áll a küszöbön és szemben vele tündökölt egy gyémántfa s rajta mind a százegy ellopott aranyalma...

De a fa előtt rettenetes sárkány fenekedett Árgyrusra és bömbölve kérdezte:

— Mit akarsz?

— A szívemet! — kiáltotta a királyfi és a vár tornyai harmincháromszor zúgták rá:

— A szívemet!... A szívemet!... A szívemet!...

A sárkány tüzet fújt és kénköves lángot s úgy ordította:

— Azt nem kapod!... Az almákat a királynő visszaadja neked... Eredj velük vissza!

Árgyrus a fejét rázta:

— Nem kellenek — és a királyfi öklét Tündér Ilona felé emelte fenyegetően. — Azt add vissza, a szívemet!...

Tündér Ilona nevetett. Nevetését visszhangozta a vár, mintha csengő aranyak és ezüstök ércesője hullott volna alá.

Árgyrus nagy haragra lobbant, kihúzta a kardját és

megölte a sárkányt. És bement az első torony kapujába, leszúrta az őrét, átment a másik toronyba, annak az őrét is ledöfte és így ment előre elszántan, egyre vágva, vágva kapuról-kapura, amíg elérkezett a legnagyobb, a harmincharmadik toronyhoz.

Ott eldobta a kardját. Pusztá öklével betörte a torony ajtaját és felkiáltott a királynőhöz:

— Add vissza a szívemet!

És Tündér Ilona szava halkan hullott alá, mint a hó:

— Nem adom!...

A királyfi belépett a toronyba. Iszonyú magas csigalépcső meredt eléje. Kilencszázkilencvenkilenc foka volt ennek a lépcsőnek. Árgyus szaladt felfelé. A meredek lépcsőkön elfúlt a lélekzete. Ledobta a sisakját, elhajította a páncélját és rohant tovább — felfelé. De szörnyen magas volt a torony. A királyfi szédült, a térdai már reszkettek. A feje zúgott, de csak ment, ment felfelé. És a sötét toronyban is egyre azt hajtogatta, előbb hangosan, aztán dadogva:

— Add vissza a szívemet!... Add, add vissza... a... a... a szí... a szívemet!

Kifáradva felért az utolsó lépcsőfokra és aléltan rogyott le rá.

Akkor kinyílt egy kis aranyajtó s ott állt a királyfi előtt Tündér Ilona — földöntúli szépségének ragyogó pompájában. Ott állt és a keblén mint régi násfát, viselte Árgyus szívét. A királyfi szíve ott piroslott, ott égett, ott dobogott, ott fájt Tündér Ilona csodálatos keblén.

Árgyus felnézett rá. Azután lesütötte a szemét. Kitérta feléje két karját és alázatosan lehajtott fejjel úgy mondta:

— A szívemet!... királynő... ne add vissza!

— — — — —

IKAM, a rőt manó, befejezte a mesét. Rám fintorította vigyorgó pofáját és hozzátette:

— Mert erősek vagytok ti a verekedésben, de aláztosak, mihelyst elvesztitek a szíveteket...

— Köszönöm a bölcs tanulságot, — mondtam IKAM-nak — alig fogom hasznát venni...

— De a mesémet majd elmondhatod egyszer Valakinek, akiért talán érdemes lesz — verekedni is — és meg-alázkodni is, te gögös legény... — meghajolt és eltűnt a szürkületben.

Nagyságos Ungi János úrnak

Budapest. Pannónia-szálló

Március 13.

Édes Jánoskám!

Kimondhatatlanul dühös vagyok, hogy nem tudok Budapesten lenni, amikor megérkezel, de el kellett utaznom Tamásiba az öreg Várhegyessyvel. Este indulunk, remélem, három nap múlva újra itthon lehetek. A jelöltségem körül furcsa zavarok vannak. Először is a kormány még nem döntött az új kerületi beosztásról s az a félős, hogy éppen olyan községeket csatolnak el, ahol a mi pártunknak van befolyása. Amellett nagy baj, hogy a párt szétszakadt és egymás közt marakodik. Ez azért is rossz, mert a zalánkai gróf, akinek itt igen nagy a befolyása, úgy látszik, a másik résszel tart. Le kell tehát mennem, hogy körülnézzek. Csütörtökön délután telefonálj a szerkesztőségbe, remélem, már ott leszek... Ja igaz, úgy látszik, már nem állok nagyon messze a végénységtől. Szervusz és Isten hozott!

M i s k á d

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Budapest. A „Hír” szerkesztősége

Március 16.

Kedves Miskám!

Jelentem, hogy elutazom, még pedig Alsóvámosra. Azt hiszem, hétfőre visszajövök, lejöhetnél szombaton... Mióta az öregeim Gödöllőre mentek lakni, egész egyedül vagyok itt Pesten. Kedden, szerdán náluk voltam, volt nagy öröm és etetés... Tegnap, március tizenötödikén sokat gondoltam Rád. Emlékszel még rá, mikor Neked rohant a Rector Magnificus? Milyen nagy hős voltál akkor Sumsum előtt, hát még Irmuska előtt. Azután lám most mégis valami Maggi körül ugrálsz. Hát ijedj meg — ma délelőtt a Váci-utcán bemutatnak neki, aranyos kis teremtés. Csak nem tudom, hozzád való-e... Nekem valahogy idegen, túlságosan nagyvilági... Egy nyakigláb szőke gavallérral volt, akiről később nekem azt mondták, hogy valami gróf. Nem emlékszem a nevére, csak azt tudom, hogy valami — *felsennel* végződik. Nagyon elegáns ember s egy óriás fehér-piros autója van... Abba ültek be a Vörösmarty-téren ketten, úgy látszik, Pesten is új divatok járnak. Remélem, hogy odalent Alsóvámoson még egy régi módi kislányt találok. Te azt írod, hogy kékharisnya. Lehet, de jobb szeretem, mintha flirtkirálynő lenne. Tudod, hogy én mindig őszinte voltam és goromba, most se haragudj érte. Tércey Magda különben mondta, hogy sokat beszéltél neki rólam, ő viszont úgy szólt előttem rólad, mint nagyon kedves *barátról*. Azt is mondta, hogy cuki ember vagy. Remélem, ezt boldogan veszed tudomásul. De azért arra a grófra jó lesz vigyázni! Ölel

J á n o s

Tércey Magda önnagyságának

Budapest. Bajza-utca 50.

Tamási, március 16.

Kedves Maggi!

Jelentem, hogy az ügy jól áll. Voltam a zalánkai grófnál, kedves volt és mindent megígért. Most már csak az a fő, hogy el ne rontsák a kerületi beosztást. A szerkesztőségben mondták, hogy szombaton keresett telefonon. Vasárnap én hívtam fel, de a szobalány azt mondta, hogy Maguk mind elmentek kirándulni. Kár, hogy nem szólt, én is szabad voltam. Sajnos, most csak jövő hétfőn jöhetek meg, kedves volna, ha írna egy sort, a címem: Tamási, Várhegyessy-kastély.

Nagyon sokat gondolok Magára.

M i s k a

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Tamási. Várhegyessy-kastély

Március 18.

Kedves Mihály!

Nagyon örülök a jó híreknek. Higyje el, én is sokat gondolok Magára. Képzelteri, mennyire drukkolok a sikerért! Vasárnap Papa egy ismerőse vitt minket autón. Igen rokonszenves ember, valami Mondfelsen gróf és Papa vállalatánál most új igazgatósági tag... Igaz is, ma a Váci-utcában bemutatták nekem Ungi Jánost, a Maga zeneszerző barátját, ne haragudjék, fölényes és ellenszenves ember. A Tündér Ilona mese rém guszta. Remélem, hogy a szív ott is maradt nála? És nálam?... Biztos lehetek?

M.

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest. A „Hír” szerkesztősége

Alsóvámos, március 18.

Kedves Miska!

Nem szép, hogy nem jöttél le ide utánam, pedig bizonytalanba is kiküldték Eléd a kocsit az állomásra. Sőt, én is meg Irmuska is, kimentünk rajta, hogy fogadjunk. Te azonban úgy látszik, valahol nagyon el vagy foglalva, amihez sok szerencsét kívánunk. Itt most remek idő van, friss, tavaszi szelek fújnak, ragyog a nap, hát mit csináljunk, üdvözlünk Téged. Most már maradhatsz Magadnak — én csütörtökre megyek vissza.

J á n o s

Sok üdvözlettel

Irmuska

Nagyságos Ungi János úrnak
Alsóvámos. Bonthos-tanya leveleivel

Budapest, március 20.

Kedves János!

Megkaptam különös leveleidet, add át kérlek Irmuskának köszönetemet a szíves üdvözlésért. Hozzád azonban volna egy komoly szavam. Ne vedd rossznéven, de erélyesen vissza kell utasítanom azt a hangot, ahogy felületes, rövid megismerés után ítéletet mersz mondani egy hölgyről. Nem is beszélve róla, hogy az esetleg még az én jövődöbelim is lehet, amit már tudsz — az ilyen könnyelműen kimondott megszólás nem illik komoly férfihoz. Azt megszoktam, hogy velem sokszor goromba vagy, arról azonban szokj le, hogy Valakit, akiről tudod, hogy nekem mennyire fontos, röviden flirtkirálynőnek

nevezzél. Remélem, hogy aki annyira szereted az őszinte szót, ezt nem fogod most tőlem rossznéven venni.

Kívánok különben neked sok szerencsét, örülök, hogy olyan jól érzed magad a falusi hangulatban. Üdvözöl

M i s k a

An Fräulein Hwgb. Magda Tércey

Wien. Hotel Meissl und Schadn

Budapest, március 20.

Kedves,

bizony kínosan meg voltam lepve, amikor ma délelőtt telefonon beszélni akartam Magával s a mamája azt közölte, hogy Maga édesapjával Bécsbe utazott és ott marad a hét végéig. Egy szót sem írt erről a levelemben, amelynek különben nagyon, nagyon örültem. Különösen a végének! Nyugodt lehet, amit elvesztettem, az végképen Magánál van — feltéve, hogy kell is Magának.

De ugye nem tudta még az utazást, amikor írt? Itt most nagy harcban vagyok, egyesek megpróbáltak ellenem a pártban intrikálni. A kerület is kemény dió. Nagy küzdelem lesz, de remélem, bejövök. A pártban ma délután sikerült kiverelkedni a végleges hivatalos jelöltetést, ez most már rendben van. De a hét végén megint le kell mennem a kerületbe, így hétfő előtt aligha jelentkezhetem majd Magánál.

Annyit gondolok Magára és úgy szeretnék csendesesen Maga mellett ülni, mindent elmondani, ami bennem kavargog, lángol és világít — de egy levelet, ahogy illenék, nem tudok megírni. Annyira a szó mesterségében élek és mint író, annyira törekszem az egyszerűsége, a közvetlensége és arra, hogy minden közhelytől és frázistól mentes legyen minden, amit leírok — hogy amikor Magá-

nak küldök levelet, minden egyes szót ötször is megforgatok magamban... És minek írnék hosszú, szép levelet, amikor egy szóban úgyis benne van minden. Azt meg nem merem leírni, mert félek, mire megkapja, elhalványul, kihűl, fényét veszti s Maga nem tudja úgy olvasni — ahogy én írom.

Remélem, élvezzi Bécsset, bár én most már évek óta nem szeretem. Lelkét vesztette ez a város. Remélem azonban Maga jól mulat, majd sokat mesél róla. Szegénykém, mit csinál egyedül, amíg édesapja tárgyal, meghivatalos látogatásokat tesz. Ajánlom, menjen ki egyszer délelőtt Schönbrunnba, ott ilyenkor gyönyörű a park a tavaszelőtti földszagú zsendülésben, ahogy a fákon már lila fátyol lebeg, az örökzöldek pedig szinte harsognak a délelőtti napsütésben. Bécsben ne felejtсен el ibolyát vinni a reichstadti herceg koporsójára. Az ötórai teák az Imperialban hangulatosak és finomak. A képtárba is menjen el. És ne felejtсен el... izé... igen, rám is gondolni néha, aki most nagy verekedésben vagyok. De közben is egyre egy szó jár az eszemben... az a szó, hogy: örökre!... Örökre — a Maga

M i s k á j a

Igaz is, azért küldök egy mesét!

MESE A SÁRKÁNYRÓL

A rőtfejű ma korán érkezett. A villanylámpa ernyőjére ült és belekukkantott a könyvbe, amelyet olvastam.

— Miért olvasol ilyen komoly könyvet? — vigyorgott és elhúzta a száját.

— Tanulok, IKAM. Még sokat kell tanulnom, mert nagy út vár rám és sok harc.

— Harc, — IKAM felkacagott — no mesélek neked egy férfiról, meg a sárkányról.

Ezt mondta el:

„Volt egyszer egy kisfiú, túl az Óperenciákon. Amikor tizenöt éves lett, sötét, feneketlen barlanghoz vezette el az apja, a nagyszemű, melegszívű öreg király. A barlang komor mélyéből hörgő hang hallatszott és rútul villogó lángok lobbantak fel a feketeségben. A király elmondta a fiának, hogy ebben a barlangban lakik a legrettenetesebb sárkány, az ő kegyetlen ellenségük, aki el akarja rabolni az ő legdrágább kincsüket, a becsületüket. Ez a sárkány aranyat és ezüstöt evett. Csak azt falta egyre. A kisfiúnak megmagyarázta az apja, hogy ennek a sárkánynak sohasem szabad kijönnie a barlangból, mert ha egyszer kijön, akkor nekik végük van. És odaállította a kisfiút örnek, a barlang szájához.

Ez a kisfiú akkor erős fogadást tett, hogy ő a vad sárkányt nem fogja kiereszteni és majd, ha olyan erős lesz, hogy megvívhat vele, akkor le fogja vágni mind a száz fejét. Komoly, nagy férfi-elhatározás volt ez, olyan nagy és olyan férfi-dolog, amit csak egy kisfiú mer megfogadni. És attól kezdve hosszú éveken keresztül őrizte a kisfiú a százfejű sárkányt s ha ki akart jönni, visszakergette a maga kis parittyájával, amelyből az igazság kövei repültek a gonosz felé. Amikor megnőtt a királyfi, neki ment a sárkánynak s időről-időre levágta egy fejét. Egy napon azután úgy érezte, hogy most már elég erős. Bement a barlangba és birkózni kezdett a csúnya döggel. De a sárkány erősebb volt, leteperte őt, véresre karmolta, ruháját letépte, éles fogakkal megharapta. És a királyfinak menekülnie kellett.

A sárkány pedig egyre többet falt közben. A királynak egész kincstára kimerült. A királyfi is odaadta már neki mindazt, ami rajta aranyból és ezüstből volt, de a sárkány bömbölt:

— Az álmaidat akarom felfalni! Az életed kell nekem!

Akkor a királyfi leállt a folyóba és az iszapos habból aranyat mosott és a sárkánynak adta. És a tíz körmé-

vel vágta a földet az ezüst után és amit csak össze tudott kaparni, mind felette a sárkány. A királyfi nem is tudott aludni többet. Nem volt nyugalma többé, érezte, hogy így sohasem fog bírni a rettenetes hüllővel. Elhatározta tehát, hogy újra megbirkózik vele, megláncolja s levágja mind a még megmaradt fejét.

Irtózatoss viadal kezdődött. A sárkány tüzet okádott, harapott, tépett, gennyes vérében fetrengett. De hiába. Most már a királyfi erős volt és vasmarokkal leteperte, kemény láncsal megkötözte.

De amikor már azt hitte, hogy győzött, mert utolsó fejét is levágta: új, borzalmas feje nőtt a sárkánynak, dühödtebb, mint a többi száz, — rémes fogakkal, kénköves lángot lehellő szájjal. A királyfi fölemelte a kardját, hogy levágja a százegyedik legveszettebb fejet. Ebben a percben azonban beszakadt alatta a föld és ő lezuhant egy mély gödörbe, ahonnan már csak a feje látszott ki. A gödör akkora volt és olyan volt, mint a sír. Az oldalai pedig hirtelen megindulnak: a göröngyök zuhantak, csak egyre zuhantak a királyfira. A királyfi pedig érezte, hogy ez a halála. Érezte, hogy innen nincs menekvés, a gödör el fogja borítani őt nehéz földdel és fölötte kiszáguld a sárkány s el fogja rabolni az ő legdrágább kincsüket.

Vad fájdalmat érzett a királyfi és mégis már-már meg akarta adni magát a sorsának. Elkészült a halálra. Még átvillant az emlékezetén sok régi emlék, boldog gyermekévek, aztán a többi nehéz évek, az ifjúság, amelyet ő nem élhetett úgy, mint a többi, — a bánatok, amelyek őt jobban kínozták, mint mást, — a szépség tiszta mosolya egy régi görög szobor ajkán, — a bölcsesség szent íze, amit könyvek olvasásakor érzett, — rövid kalandok és hosszú szerelmek, — harapások és csókok... de lehúnyta szemét és mindezzel nem törődött többet.

— Meghalni jobb, mint elbukni! — gondolta és várta a halált.

De ekkor eszébe jutott egy arc, egy gyengéd haj-

korona székesége, egy szelíd kéz, amely egyszer a szívén pihent.

A királyfi felkapta a fejét, összeszorította a fogát, megfeszítette a karját, egy ugrással kint termett a veremből. Kapta a kardját és levágta a sárkány százegyedik fejét. A hüllő testét odaláncolta a barlang falához.

Kiment a barlangból, kiment a nagyfénybe, ahol vidám madarak kerengtek a tavaszi égen.

Kitárta a karját. Valaki felé, akinek most már meg kellett érkeznie.

— Zokon ne essék neked a szavam, IKAM, — de ezt a történetet én jobban ismerem, mint te...

IKAM ekkor egészen váratlanul olyan jósággal nézett rám, mint még soha. És csak ennyit mondott:

— Tudom.

Azután lassan és halkan kiballagott a szobából.

Nagyságos Ungi János úrnak

Budapest. Pannonia-szálló

Alsóvámos, március 22.

Maga még itt van — János, a vendégszobából hallom, ahogy zongorázik. A Chopin-szonáta furcsán zeng itt ebben a falusi házban. Egy képre emlékszem, ahol nyitott ablak mellett sápadtan ül Chopin a zongoránál. Kint tavasz van, de egy komor fekete alak kinyújtja a kezét a háta mögött feléje. Csontkéz. A halál leselkedik rá, de az ő arcán az édes dallam tündöklő visszfénye látszik. Bolondság, hogy ilyen sötét, gonosz kép jut az eszembe, mikor Maga csupa fiatalság, erő és lángolás. De engem a szomorúság fojtogat, mert Maga holnap már nem lesz itt és... — ezt itt nem tudom Magának szemtől-szembe megmondani, de holnap majd megkapja ezt a

levelemet, amelybe beleírom őszintén és szégyenkezés nélkül: szerelmes vagyok Beléd Janikám és Te olyan nagy csacsi vagy, hogy nem veszed észre! Most majd elutazol, ott kint néha eszedbe jutok, de most már fogod tudni, hogy szeretlek. Ki fogsz nevetni biztosan, talán örülni is fogsz, hogy nem vetted észre és így nem támadt semmi kötelezettséged. Ne is érezz semmi affélét, én majd elmerülök az emlékeidben és magam is itt elmerülök az enyéimben. Ennek a gyönyörű pár napnak az emlékeztében, amit sohasem fogok elfelejteni, a hangodat, az okos beszédedet, a gyönyörű muzsikádat, az egész erős, kemény, akaratos férfilényedet... És majd megpróbállak elfelejteni. Isten áldjon, remélem, hogy holnap reggel, amikor búcsúzunk, erős és jókedvű leszek. Kár, hogy nem csókolhatlak meg, — de most már mindegy. Isten Veled, drága Janikám, Te aranyos csacsi kisfiú...

I r m u s k a

Bonthos Irmuska úrleánynak

Alsóvámos. Bonthos-tanya

Budapest, március 23.

Édes Egyetlenem!

Dehogy utazom én el, szombaton visszamegyek Hozzád, mert megkérlek az édesapádtól. Ezt azonban még a leveled elolvasása előtt határoztam el, amíg a gyorsvonat Budapest felé robogott velem. Mikor az állomásnál kezet adtál és láttam, hogy a szemedet elfutja a könny, szerettelek volna ölbekapni és viasszaszaladni Hozzátok, de maflán álltam és még meg se csókoltalak! Rettentő rossz volt elszakadni Tőled, de most már nem is teszem soha többé. Előre megmondom, nem lesz hosszú mátkaság, csak apádról kell megfelelően gondoskodni. Én sohasem hit-

tem a hirtelen szerelemben, most meg kellett tanulnom, hogy ez igenis van. Sőt most már azt hiszem, az igazi nem is lehet másmilyen... Nagyon boldog vagyok.

Egy bosszúságom van: Miska komolyan haragszik rám. Eljött ugyan ebédelni velem ma délben. Nem beszélünk a leveléről, — olvastad — de éreztette, hogy neheztel. Én viszont nem kérdeztem semmit a Maggijéről, aki különben apjával Bécsben van, ami Miskát láthatóan idegesíti. Egyébként a választási ügye sincs egészen rendben, pénzre volna szüksége még, de az apja már csak keveset tud adni neki, valószínűleg adósságot kell csinálnia. Mindezt persze azért a leányért teszi, bár a politikai szereplés neki régi vágyálma, ha nem is beszél róla. Azt hiszem, igazad van a megítélésében. Azt ígérte, hogy holnap esetleg együtt leszünk, de azután telefonált, hogy elutazik a kerületébe.

A szombat délutáni gyorsal érkezem... Úgy-e, várni fogsz? A Te

J a n i k á d

Nagyságos Horváth Mihály úrnak

Budapest. József-utca 26.

Bécs, március 24.

Kedves Miska!

Köszönöm a levelét, a mese nagyon érdekes, de én nem egészen értem. Majd megmagyarázza, jó? De nem a jövő héten még, mert apa meghosszabbította az itt-tartózkodását. Valószínűleg április másodikán megyünk haza, — de hétfőtől kezdve valószínűleg Badenben leszünk. A címet majd megírom. Képzelem, mennyi dolga van. Mi lesz a választással? Itt azt olvastam, hogy májusban lesznek a választások. Hát csak jól vigyázzon! Sok-szor üdvözlí

M a g d a

*Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest. A „Hír“ szerkesztősége*

Alsóvámos, március 25.

Kedves Miskám!

Örömmel tudatom, hogy eljegyeztem Bonthos Irmát. Májusban esküszünk... persze, itt csendben, Bonthos bácsi nagyon boldog, azt mondta, mi csak utazzunk el nyugodtan, hozzá majd eljön az öreg nővére... így a legnehezebb kérdés is meg van oldva. Remélem, már nem haragszol rám! Szerdán Pesten leszek, mert a bécsi kiadómtól levelet kaptam, hogy sürgősen utazzam fel valami szerződési ügyben. Azt hiszem, a dalaim német kiadásáról van szó... Szerdán együtt ebédelhetnénk? Kettőkor a Pannoniában. Ha máshol akarsz, hagyj telefonüzenetet.

J á n o s

TÁVIRAT

*Budapest (március 27) délután 6.10. Ungi János úrnak
Alsó Vámos Bonthos tanya. Szívboel gratulálok mindket-
toetoeeknek stop Sok oeroemet nagy boldogságot kívánok
stop Lakodalmon ott leszek a régi barátsággal*

M i s k a

An Fräulein Hwgb. Magda Tércey

Baden bei Wien, Sanatorium Lakatos

Budapest, március 29.

Kedves Magda!

Nem tudom, miért tért vissza e rendes nevére, de ha így írta alá, én is így szólítom. Maga ugyan nem írta meg

a címét, de mamája felhívott valamiért, — apróhirdetést akart leadni — tőle tudtam meg. Jelentem, hogy a jelöltség igen jól áll. Egészséges vagyok. Sok dolgom van ... Mesélni egyelőre nincs kedvem. Sokszor üdvözli

H. Mihály

*Nagyságos Borony Sándor úrnak, „A Hír“ főszerkesztője
Budapest*

Tamási, március 29.

Igen tisztelt barátom!

Bocsáss meg, hogy zavarlak, de kedves barátunk, Horváth Mihály szerkesztő úr ügyében szeretnék bizalmasan figyelmeztetni. A helyzet az, hogy kilátásai a kerületben megromlottak. A zalánkai gróf ugyan jóakarátúan semleges lesz, de bizonyos okok miatt nem állhat ki mellettünk. Viszont az egységes pártnak is lesz, úgy látszik, jelöltje, helybeli ügyvéd, aki megyebizottsági tag és nagy befolyása van. Vasárnapi ülésünket a főbíró nem engedélyezte. Jó volna, ha a szerkesztő úr szólna valamelyik pártjabeli miniszternek. Reménység azért van. Én mindenestre mindent meg fogok tenni az érdekében, de azt már látom, hogy erős harc lesz. A jövő héten újra Pesten leszek. Régi nagyrabecsüléssel

Várhelyessy

*Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest, „A Hír“ szerkesztősége*

Március 31.

Igen Tisztelt Barátom!

A miniszter úr őexcellenciája megbízásából örömmel értesítelek, hogy a kegyelmes úr igen nyomatékosan fel-

hívta a belügyminiszter úr őexcellenciájának figyelmét jelöltségedre és arra, hogy olyan kerületről van szó, amely eddig is a párté volt. Őexcellenciája üzeni, hogy a belügyminiszter úr őkegyelmessége mindenben megnyugtatta. Szívélyesen üdvözöl

S e r g h y S á n d o r
min. titkár

An Herrn Hwgb. J. Ungi

Wien, Hotel Bristol

Budapest, március 31.

Kedves János!

Tegnap beszélgetésünkre visszatérek és egy baráti szívességet kérek Tőled. Ha véletlenül találkoznál Maggivel, — ő ugyan Badenben van, de napközben biztosan sokszor van Bécsben is — óvatosan tudakold meg, nem-e haragszik valamiért rám? Tegnap már elmondtam, miről van szó, de bevallom, roppant idegesít. Esetleg telefonálj neki a szanatóriumba, szóval valahogy rendezd meg a találkozást. Lehet, hogy ez ostobaság tőlem, de minek tagadjam előtted, — nagyon szerelmes vagyok!... Te most, boldog ember, persze nem igen tudod megérteni az én lelkiállapotomat! Csak nagyon óvatosan csináld, nem szeretném, ha ő tudná, hogy én kértelek meg erre. Nem is tudod, mennyire örülök, hogy Irmuskával ilyen gyorsan rendbe jöttetek. Már is tudom, hogy nagyon boldogok lesztek, mert Irmuska két tulajdonságát teljesen kielégítheti: az anyáskodást és a társadalmi ambíciót. Te azonban vigyázz, mert nagyon hamar papucs alá fogsz kerülni.

Barátságodat előre is köszönve, régi szeretettel ölel

M i s k a

Bonthos Irmuska önnagyságának

Ungarn, Alsóvámos, Bonthos-tanya

Bécs, április 2.

Édes Szívem!

Aranyos voltál, hogy ma reggel felhívtál telefonon. Én holnap már utazom haza, kitűnő szerződést kötöttem és nagyon érdekes ismeretségeket szereztem. Majd mindent elmesélek. Ma akartam írni hosszú levelet (azt meg kell szoknod, hogy rossz levélíró vagyok), de telefonba úgyis mindent megmondtam. Valamit azonban meg kell írnom, gondolkozzál rajta majd, hogy mit csináljak? Amikor Miskával csütörtökön együtt ebédeltem, el akartam oszlatni a neheztelését és barátilag melegen érdeklődtem az ő Maggije iránt... Hogy azóta sok jót hallottam róla tőled (ez ugyan nem igaz, de valahogy el kellett kezdenem), erre megoldódott a nyelve és bevallotta, hogy úgy érzi, valami zavar van köztük. A lány elutazott apjával Bécsbe, ő csak akkor tudta meg, amikor telefonálni próbált, hogy Maggi elutazott, amire írt neki, erre kapott választ, de a lány igen hűvösen írt, azt ígérte, hogy a badeni címüket majd megírja, de ezt sem tette meg, Miska véletlenül tudta csak meg az anyjától, ezért ő is neheztelő hangú levelet írt neki. Miska arról is panaszkodott, hogy a választással nehézségei vannak, de azért erősen remél. Úgy látszik, nagyon fontos Maggi miatt, akinek, mint bevallotta, — meséket is szokott küldeni a leveleiben! Mindíg mondtam, hogy Miska egy kicsit hódas! Beszéltem a fejével, megmondtam, hogy hagyja már abba ezt a buta regényességet, ami nem a mai világba való. Okosabb lenne, ha jól megtanulna táncolni. Miska dühös volt s azt mondta, hogy Magginek komoly irodalmi érzéke van. Hát lehet ezzel vitatkozni?

Itt azután Bécsben kaptam tőle egy levelet, arra kért, hogy okvetlenül találkozzam Maggivel és puhatólódzzam, mi a baj?

Én most már tudom, mi a baj, csak nem merem Miskának megírni. Majd a Te női eszedre bízom, mit találjunk ki... A baj egyszerű, gróf Mondfelsennek hívják, akiről már egyszer meséltem Neked és aki itt van Maggiékkel Bécsben. Úgy látom, a kislány roppant oda van az autótól és az előkelőségtől. Megtudtam, hogy a gróf hozta fel őket Bécsbe a kocsiján, óriási *Gräf und Stift*. Itt Bécsben is azzal karikáznak egész nap. Én magam nem akartam tolakodni, de tegnap este az Operában találkoztunk, oda mentem, beszélgettem velük, s az apa hívott, hogy menjek velük vacsorázni a Franziskanerhofba. Vacsora alatt azután, mivel a gróf meg az öreg nagy üzleti beszélgetésbe merültek, szóba hoztam Maggi előtt Miskát. Az eredmény lesújtó. Figyelj ide, a lány a következőket mondta: ő tényleg jó barátságban van Miskával, mert nagyon értelmes és érdekes ember, bevallja, hogy egy ideig nagyon tetszett neki, mert kitűnően tud beszélni... Így mondta: „Remek dumája van!” Nem tagadja, hogy egy kicsit flirtelt vele, de nem volt komoly szándéka, mert hiszen Miska existenciája bizonytalan és amit keres, az kettőjüknek egy hétre sem volna elég. Apja ugyan ad hozományt, a mamája azonban minden áron nagy pártit akar. Ő úgy van Miskával, hogy ha vele van, akkor nagy hatással van rá, de Miska újabban olyan gyerekes. Egyszer azt mondta neki Füreden, hogy meséljen neki, mert akart valami jó pesti pletykát hallani, Miska pedig erre gyerekmeséket küldött neki! Ez egy kicsit unalmas — mondta. Ha Miska képviselő lesz, akkor komolyan fogja venni az udvarlását, de egyelőre mindenestre szabad akar lenni. Azután elkezdett rajongani a grófért, akiről azt mondta, hogy remek ember, minden sportban nagyszerű s azonfelül tömérdeket keres... Már most mindezt nem írhatom meg Miskának, viszont hogy tagadjam le előtte?

Most látom, milyen hosszú levelet írtam mégis, — találj ki valami okosat!

Ja igaz, képzeld, kivel találkoztam? ... Nórával, itt van az urával együtt. Ők is ott voltak az Operában, elmondtam neki az eljegyzést, nagyon örült, sokszor csókoltat s okvetlenül számít arra, hogy ha kiutazunk, megállunk náluk Münchenben. Nem is volna rossz, jó összeköttetés, remélem, nem leszel féltékeny ... azt különben sem bírom. Ezer csók

J á n o s

*Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest, „A Hír” szerkesztősége*

Bécs, 1922, április 2.

Kedves Miskám!

Ide mellékelek egy kis kommunikét arról a szerződésről, amit a legnagyobb bécsi zeneműkiadó céggel kötöttem, kérlek, add le a lapokban. Megpróbáltam megbízásodban eljárni, de erről majd szóval. Azt biztosan tudod, hogy az a Mondfelsen gróf velük van Bécsben, illetőleg Badenben. Maggi kedvesen beszélt rólad és sokszor üdvözl. Itt különben most nagy a gyász — a rendes emberek közt. A város különben elég barátságtalan, nem a régi többé. Egy magyar lapban olvastam, hogy ellenjelölted van. Hát csak vigyázz! Igaz is, — ha legközelebb megint mesélni akarsz, mellékelek egyet, azt küldd el.

Szervusz!

J á n o s

MESE A KESZTYŰRŐL

Ferenc király udvarában ünnepi játékok voltak. Az arénában állatszélídítő mutatta be félelmes csodáit. Óriási oroszlán, vad tigris és két dühös leopárd ugrált a ketreccel körülzárt kör porondján. A rettenetes óriás

macskák mindenkit borzadással töltöttek el. És Kunigunda, a szép delnő így szólt Delorges lovaghoz:

— Ha úgy szeretsz, ahogy mondtad, hozd fel nekem ezt a kesztyűt! — azzal a kesztyűjét bedobta a vadállatok közé.

A lovag egy perc alatt ott állt már a bestiák között, hetyke kézzel felemelte a kesztyűt s már jött is vissza. De a szívében harag tombolt és elhatározta, hogy megszégyeníti Kunigundát és elhagyja örökre.

— Nem kell a kegyed! — fogja neki mondani. Büszkén állt meg a hölgy előtt, de mielőtt egy szót szólhatott volna, a delnő végignézte, átvette a kesztyűt s egy másik lovaggal elment, mondván:

— Azt a férfit, aki egy kesztyűért kockára teszi életét, nem lehet komolyan venni!...

Delorges lovag pedig ott állt, mintha kővé vált volna.

Nagyságos Ungi János úrnak

Alsóvámos, Bonthos-tanya

Tamási, április 5.

Kedves János!

Leveletem Bonthosékhoz írom Neked, remélem, elér, Te mondtad, hogy Bécs után rögtön odautazol. Leveledet késve kaptam, mert a szerkesztőségéből küldték utánam, ezért csak holnap jelenik meg a lapokban a közlemény rólad. De már telefonon elintéztem, tőlünk majd leadják a többi újságnak is. Különben gratulálok. Leveledben azonban kínos meglepetés volt számomra. Mit tagadjam előtted, a gróf úr bécsi jelenlétéről — én mit sem tudtam! Mindenesetre jó, hogy megírtad, úgy látszik, ez a fráter csinálja a zavart. Ez furesa ember, én csak óvni tudnám tőle Maggit, de így persze nem tehetem. Minden-

esetre egyelőre tartózkodó leszek. Különben a mesét köszönöm, nem küldöm el, de a tanulságot megtartom magamnak. Nagyon kérlek, az egész dologról ne beszélj Irmuska előtt, félttem előtte a tekintélyemet. Remélem, meghívtok vőfélynék. Ölel

M i s k a

U. i. Itt különben sok bajom van, a főbíró okoskodik, most meg a kispapok is külön jelöltet akarnak állítani, kezdem unni a dolgot. Szervusz!

Nagyságos Horváth Mihály úrnak

Budapest, József-utca 26.

Bécs, április 6.

Kedves Miska!

Hát Magával mi történt? Úgy látszik, a politika annyira elfoglalta, hogy velem már nem ér rá törődni, pedig, higgye el, már nagyon szeretnék beszélni Magával. Itt elég unalmasan élünk. Apa kihozta magával ezt a Mondfelsen grófot, ez is folyton a nyakamon lóg. Már unom. A multkori levele nagyon bántott, mi baja van? Mesét sem küldött. Csak jövő szerdán utazunk haza, addig kérem, írjon ...

M.

An Fräulein Hugb. Magda Tércsey

Baden bei Wien, Sanatorium Lakatos

Budapest, április 8.

Kedves Maggi!

Levelének nagyon, nagyon megörültem. Két napra felszaladtam Budapestre, a kerületben már nagy harc

van, de talán a végén mégis csak felülkerekedem. A programbeszédemre le fog jönni egy miniszter. A gróf úr bécsi útja mindenesetre nagyon érdekes... Talán nem is olyan unalmas. Mindenesetre jó mulatást kívánok. Sokszor üdvözli

M i h á l y

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Budapest, „A Hír” szerkesztősége

Alsóvámos, április 12.

Kedves Miska!

János nevében is köszönöm, hogy a lapokban közölte a hírt az ő bécsi szerződéséről. János nem tud írni, mert hajtás közben megrándította a jobb csuklóját. Üzeni, hogy jövő héten Budapesten lesz... Sajnos, a mi esküvőnk egész egyszerű lesz, nászmenet nélkül és így nem kérhetjük vőfélynék Magát, de ahogy átutazunk Budapesten, okvetlenül akarunk majd találkozni egyik nap! János már nem is megy Düsseldorfba addig, táviratilag kért és kapott szabadságot. Nászútra Grádóba megyünk és onnan Svájcra át Münchenbe, ahová Nóráék meghívtak. A viszontlátásig üdvözli János nevében is

B o n t h o s I r m u s k a

TÁVIRAT

Magyar Királyi Belügyminiszter Úr Oenagyméltósága,

Budapesten. Tamási/április 16. d. u. 5.32.

*Pártunk zaklatása ellen uennepélyesen tiltakozom
stop gyuelésuenk megtartását nem engedték meg stop*

joevoe vasárnapi gyűlésuenk azonnali engedélyezését
kérem stop

V á r h e g y e s s y p á r t e l n o e k

TÁVIRAT

Várhegyessy pártelnoek oeexcellenciájának Tamási.

Budapest/1922/április 17. /d. e. 11.10.

Sérelmezett uegyben vizsgálat folyamatban stop
vasárnapi gyűlés engedélyezése iránt intézkedés toertént
stop miniszter megbízásából Bartócz min. tan.

Nagyságos Borony Sándor úrnak

Budapest, „A Hír“ szerkesztősége

Tamási, április 20.

Kedves Főszerkesztő uram!

Nagyon megkérem, beszéljen a miniszterrel, hogy a
programmbeszédemre okvetlenül jöjjön le, ahogy meg-
ígérte... A párt ígért pénzt a választáshoz, de idáig egy
fillért sem kaptam. Kénytelen vagyok adósságot felvenni.
Itt küldök egy 30.000 koronás váltót, kérem, számítol-
tassa le valahol és a pénzt küldje el nekem ide Tamásiba.
Ne haragudják, hogy terhelem ezekkel a dolgokkal, de
tudom, hogy szeretettel van irántam, azért merem tenni.

Hálás híve

H o r v á t h M i h á l y

POSTKARTE

*Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Ungarn, Tamási, Várhegyessy-kastély*

Semmering, április 21.

Kedves Miska! — Remek kiránduláson vettünk részt, gyönyörű idő van, süt a nap, kék az ég és nefelejtse járunk. Sok, sok üdvözlét

M a g g i t ó l

T é r c e y

M o n d f e l s e n H u b e r t

M i z z i G r i m m

*Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Tamási, Várhegyessy-kastély*

Budapest, április 23.

Kedves Horváth!

A miniszterrel beszéltem, még nem adott végleges választ, csak annyit mondott, hogy ha csak teheti, okvetlen lemegy a programbeszédre. A politikában érthető idegesség van. A miniszterelnök végre hazaérkezett Génuból, nyilatkozott is a lapoknak, azt látta. Kedden írják ki a választásokat és megjelenik az új nemzetgyűlést összehívó kézirat. Most azután csak szorítsa, fiam!

A pénzt átutaltattam, ide mellékelem a bank elszámolását. Vigyázzon és legyen fukar, mert ha nem sikerül a választás, hogyan fogja tudni visszafizetni? Halásznak, vadásznak, madarásznak és képviselőjelöltnek nem illik szerencsét kívánni. A viszontlátásig üdvözli híve

B o r o n y

Tamási, április 26.

Kedves Maggi!

A lapomban olvastam, hogy papája visszaérkezett a hosszú bécsi tartózkodásból, felteszem, hogy Maga is vele jött. Még mindig Tamásiban vagyok, de hét végén felmegyek Pestre és ha megengedi, Magukhoz is felnézek. Járom a kerületet. Valószínűleg május 28-án lesz itt a választás, még nem hivatalos az értesülés, de majdnem biztos. A pártom bízik a győzelemben, hát én sem kételkedhetem. Tegnap este volt egy kis időm, írtam is egy mesét, el is küldöm. Remélem, ezt megérti majd! A ne-felejtset, — köszönöm! Híve

M i s k a

MESE A HÓFEHÉRKÉRŐL

— Szereted a tüzet? — kérdezte egy ködös hajnalon IKAM.

— A nagy tüzeket szeretem! Magam is lángolok sokszor és ha kell, akár el is égek! De megégetni nem engedem magamat!

— Érzed az örökkévalóságot és a végtelenséget?

— Mindig, mindenütt azt kerestem!

— Tudod-e, melyik az a tűz, ahol ez a kettő — tér és idő — egyszerre semmisül meg és egyszerre tárul fel? ... Nem, úgy-e? Ezért hallgasd meg Hófehérke meséjét:

Szó sincs róla, ez a mese megint másképp volt, mint ahogy az emberek tudják. Hófehérke nem az almától fulladt meg, amit gonosz mostohája hozott neki és nem attól kelt életre, hogy a temetésen elejtették a koporsóját s az almacsutka attól viasszaladt a torkából. Egészen másképpen volt az.

Hófehérke valóban megfulladt, de nem az almától, hanem azért, mert a törpék között élt és a törpék kis házaiban nem volt neki levegője. A törpék szerették, a törpék becézték, de nem engedték, hogy kimenjen a szabad erdőbe, hogy felmenjen a magas hegyekre, mert akkor meglátta volna, hogy vannak óriási tölgyfák és hogy vannak messze, messze láthatárok.

Hófehérke egy ideig élt a törpék között, de végül is megölte, megfojtotta a levegőtlenység, a kicsinyes, szűk kör, amelyből nem mozdulhatott ki.

A halálát a törpék megsiratták, azután koporsóba tették s kivitték az erdőbe egy nagy tisztásra, hogy ott elföldeljék. Temetés közben hirtelen mogorva kürtök riadtak végig az erdön s pár perc múlva megjelent a tisztáson egy fiatal férfi. Az erdők hercege volt, aki éppen arra vadászott.

Amikor meglátta a szomorú gyülekezetet, a sok apró törpét s az üvegekoporsót, odalépett ő is közéjük és szomorúan nézte a halott Hófehérekét.

Ez a herceg a világ leghallgatagabb embere volt, azt mondták róla, hogy azért, mert nem szeretett senkit, mások meg azt mondták, hogy azért, mert sokat szeretett.

Csak ő maga tudta, hogy azért, mert egyedül volt.

Nézte, nézte a herceg Hófehérekét, azután egy gyors mozdulattal a törpék nagy rémületére felnyitotta a koporsót, lehajolt Hófehérekéhez, két erős kezébe fogta gyönyörű arcát és erősen, forrón megcsókolta Hófehérke csodálatosan ívelt száját.

Hófehérke pedig abban a pillanathan felnyitotta a szemét, kiszállt a koporsóból s megállt a herceg előtti ijedt, boldog, csodálkozó szemmel.

— Él! Él! — kiáltották ámulva a törpék.

A herceg is szédülve nézett körül a tavaszi erdőben és érezte, hogy vége a szomorúságának:

— Él! — súgta halkan ő is.

A nagy tölgyfa tetején egy vidám rigó dalba kezdett:

— Ijuju, ijuju... iu... ijuju... iu, rá, rá!
De a herceg értette, mit jelent az a furcsa madárdal.
Azt jelentette:

— Az élet a szerelem... az élet a szerelem!...

— Mit szólsz ehhez? — mondta nevetve IKAM.

Egyideig hallgattam, azután azt mondtam:

— Nagy kérdés, hogy a herceg azután nem lesz-e mégis sokkal jobban egyedül, mint azelőtt.

— Miért felelsz ilyen cinikusan?

— Mert nem tudom, hátha Hófehérke megcsalja majd...

— Feltennéd Hófehérkéről?

— Én most már mindenkiről felteszem! — vágtam vissza.

— Az ördög bújjék beléd! — szólt dühösen a manó és bevágta az ajtót maga után, hogy csak úgy döngött.

*Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest, „A Hír” szerkesztősége*

Alsóvámos, április 27.

Kedves Miskám!

Pénteken és szombaton Pesten leszek, keress fel a Pannoniában. Meg kell valamit beszélni. Arról van szó, hogy Nóra férje, a titkos tanácsos úr, írt nekem egy nagyon kedves levelet és abban szóba hozta azt a bizonyos operaszöveget, amit te valamikor Berlinben hirtelen kitaláltál és ami neki úgy tetszett. De ha jól emlékszem, te később el is kezdted a megírását. Az első fél felvonást meg is mutattad. Aztán nem tudom, mit csináltál vele. De az nem baj, Erichnek van Münchenben kitűnő librettistája, akinek elmondta a dolgot és annak nagy kedve volna hozzá, hogy megcsinálja ezt az operaszöveget. A

második felvonás tényleg ókori cirkusz lenne, a harmadik középkori vásári játék, a negyedik felvonás pedig egy mai, modern operában játszanék. De nehogy szerzői bonyodalom legyen belőle, Erich kéri, hogy engedd át jogi nyilatkozatban is az ötletet és esetleg azt, ami már elkészült belőle. Ugye megteszed ezt nekem? Esetleg tudok neked valami kis percentet kiszorítani. Az ebédnél elmondom a bécsi tapasztalataimat is.

Szívből köszönt Irmuskával együtt öreg pajtásod

J á n o s

Nagyságos Ungi János úrnak

Budapest, Pannonia-szálló

Budapest, április 28.

Kedves János!

Leveledet megkaptam, de sajnós, nekem ma délben vissza kell mennem a kerületbe. Vasárnap lesz a programbeszédem, több képviselő is eljön és maga a miniszter is, tehát okvetlenül utaznom kell ma. Azt a bizonyos jogi nyilatkozatot irasd meg valami szerzői-jogos ügyvéddel, készséggel aláírom. Küldd el postán. Persze, sajnálom, hogy a munkám kárbavész, hiszen már másfél felvonással meg vagyok. De belátom, hogy ez így neked jobb lesz s én esetleg még sokáig nem is készülhetek el vele. Pedig kedves tervem volt, hogy majd együtt jelenünk meg a rivalda előtt. Sajnos, te meg én most már úgyis sok időre elválunk... Az a bizonyos dolog azt hiszem, elintéződött, illetőleg fent voltam Magginál és elmondta, hogy mit beszéltek. Kijelentette, hogy a grófról hallani sem akar, de a mamát még puhítani kell. Majd júniusban, amikor a nevenapja lesz, megrohanjuk, Maggi így mondta: „überrumpoljuk“. De azért persze, érde-

kelne, hogy te hogy látod a dolgot, mert én valahogy mégsem vagyok egészen megnyugodva. Mikor lesz az esküvő? Ölel

M i s k a

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Express

Tamási, Várhegyessy-kastély.

Budapest, április 28.

Tisztelt Barátom!

A miniszter úr Önagyméltóságának megbízásából sajnálattal kell közölnöm, hogy Önagyméltósága nem jelenhetik meg vasárnapi programmbeszédében, mivel a miniszterelnök úr Öexellenciáját kell elkísérnie. Reméli azonban, hogy a választási küzdelem során még módjában lesz Téged megfelelő formában támogatnia.

Őszinte nagyrabecsüléssel

S e r g h y S á n d o r
min. titkár

Nagyságos Borony Sándor főszerkesztő úrnak

Budapest, „A Hír” szerkesztősége

Tamási, április 30.

Kedves Főszerkesztő Uram!

A programmbeszéd szerencsére elég jól sikerült, a miniszter ugyan nem jöhetett le, de amint olvashatja, két régi képviselő is volt jelen. Az egyik ellenpárt ugyan megzavarta az ülést, de ezeket kituszkolták. Pénzem, saj-

nos, rohamosan fogy, holnap Budapesten leszek, egy hetet azt hiszem, fent is tölthetek. Azalatt munkámra számíthat. Így is restellem a sok elmaradást. Kérem, kedd reggelre hozzák ki jól a beszédemet. A tudósítást ide mellékelem. Hálás híve

H o r v á t h M i h á l y

Nagyságos Horváth Mihály úrnak

Budapest, „A Hír“ szerkesztősége

Budapest, május 2.

Kedves Miska!

Kétszer is kerestelek telefonon a szerkesztőségben, de azt mondták, hogy csak holnap este érkezel vissza. A jogi nyilatkozatot itt küldöm, küldd vissza Alsóvámosra, a magyar és a német példányt is alá kell írni. Utálom a pletykát, azt azonban meg kell írnom, hogy Maggi kisasszony aligha adta vissza Neked egész híven a beszélgetésünket. Különben ma délből láttam a Váci-utcában. A gróf a sarkon éppen virágot vett neki. Az esti lapokban olvastam, hogy programbeszédedet megzavarták, ne hagyd magad... Most már csak azért sem! Az esküvőm május 27-én lesz. Ölel

J á n o s

Őnagysága Bonthos Irmuska

Alsóvámos, Bonthos-tanya

Budapest, május 2.

Drága Szívem!

Ez a levelem talán későbbben ér oda, mint én magam. Miskával nem tudtam beszélni, de elküldtem neki a nyi-

latkozatot, nem kell félni, alá fogja írni. A percentről nem írt, erre tehát úgy látszik, nem tart számot. Így kellemebb is Nóráékkal szemben. Úgy látszik, megint összebékült Maggijével. A kerületben viszont a lapok szerint nehezen megy a dolga. Azt megírtam neki, hogy esküvőnk 27-én lesz. Nagyon sajnálom, hogy ő nem lehet ott, de hát ha Te nem akarod... Rengeteget gondolok Rád, alig várom, hogy újra lássalak. Ezerszer csókol

J á n o s o d

Nagyságos Ungi János úrnak

Alsóvámos, Bonthos-tanya

Budapest, május 4.

Kedves János!

Mellékelten visszaküldöm az aláírt nyilatkozat mindkét példányát, csinálj vele, amit akarsz. Nagyon kár, hogy az esküvőtök közvetlenül a választásom előtti napon lesz, de majd utána, ahogy Irmuska írta, találkozunk Pesten. Holnap megyek vissza a kerületbe és az egyes községekben tartok programbeszédet. A nyomás egyre erősebb velem szemben a másik jelölt javára. Hangulatilag is romlottak pártunk esélyei, a sok torzsalkodás, veszekedés megbosszulja magát. A harmadik jelölt, a kisgazda, nem lesz fontos, de a helybeli fiskális egyre jobban erősödik, persze a főbíró mellette van. Ma kaptuk a hírt, hogy május végén a bécsi opera vendégszerepel, Schalk is itt lesz, Jeritza és Piccaver, a műsort még nem tudjuk. Képzeld, a miniszter multkor érdeklődött utánad Várhegyessynél, de az öreg azt mondja, most okosabb várni. Gazsi bácsi szerint különben is rémes a helyzet az Operánál. Irmuskának sok üdvözet. Amit a multkor írtál Maggiról, szeget ütött a fejemben. A szeg egyelőre még

benne is van! A legnagyobb baj, hogy Maggi apja utazási hóbortban szenved, most jövő héten valami malomkongresszusra megy Berlinbe s oda is el akarja cipelni Maggit. Ámbár nem tudom, nem jobb-e, hogy most, amikor keveset vagyok Budapesten, ő is másutt lesz — mert az az undok alak folyton ott lebzsel náluk. Szervusz!

M i s k a

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Tamási

Alsóvámos, május 10.

Kedves Miska!

Az egyik lapban arról olvastam, hogy visszalépsz, remélem nem igaz? Képzeld, a kiadóm értesít, hogy a „Repülő szimfóniá“-mat ősszel játszani fogják a bécsi filharmonikusok. Ha van módod rá, add le valahol, de valamelyik németnyelvű lapban is. A héten felmegyek Pestre, valószínűleg pénteken, nézz be a Pannoniába.

J á n o s

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Budapest, József-utca 26.

Berlin, május 12.

Kedves Miska!

Már megérkeztünk. Roppant érdekes az élet itt. Gyönyörű idő van, ma este megyünk operába. Sok mindent láttam. Igaz, hogy visszalép a jelöltségtől? Remélem, nem.

Üdvözli

M.

Bonthos Irmuska önnagyságának

Alsóvámos, Bonthos-tanya

Budapest, május 13.

Drága Szívem!

Sajnos, egy-két napig itt kell maradnom, idejében útnak akarom indítani a bútorokat, meg az egyéb nagymálhát... Talán jó volna, ha jövő héten Te is feljönnél, végre, ha meg van is a kelengyéd, azért egy-két dologra még biztosan lesz szükséged... Miskával beszéltem, nem igaz, hogy visszalép, de elég pesszimisztikusan nézi már a dolgot. Félttem szegény fiút, ha nem sikerül neki, sok minden összedől. A Maggijével is úgy látszik, valami baj van — nem beszél róla. Itt tárgyalok a filharmonikusokkal, lehet, hogy ők is előadják a jövő télen a „Repülő szimfóniá“-t. Én azt a mult ősszel alaposan átdolgoztam, azt hiszem, most már tökéletes. Előkerestem a zongorakivonatát, majd leviszem és eljátszom Neked. Ha jössz, írd meg, mikor — hogy a pályaudvaron várjalak. Azt hiszem, Te megszállhatsz a nénédnél.

Sok, sok csók! Szerető

J á n o s o d

Nagyságos Borony Sándor főszerkesztő úrnak

Budapest, „A Hír“ szerkesztősége

Tamási, május 18.

Kedves Főszerkesztő Uram!

A dolgok egyre rosszabbul mennek, az ellenpárt lehetetlen dolgokat csinál. Mi semmi támogatást nem kapunk. Arra akarom kérni, ne beszéljen a miniszterrel, azt hiszem, ő kényes helyzetben van. A zalánkai gróf elutazott. A pénz fogytán fogy, Várhegyessy haláláig küzd,

de kétségbe van esve. Legjobb volna megszökni, melyhez hasonló jókat kívánok, hálás igaz híve

H o r v á t h M i s k a

An Fräulein Hwgb. Magda Tércey

Berlin, Hotel Bristol

Tamási, május 20.

Kedves Maggi!

Most jön a finish. Még egy hét. Azt sem tudom, hol a fejem. Remélem, jól mulat. A címét persze elfelejtette megírni, de azért megtudtam. Van itt egy földbirtokos, az nem tudom, miért, miért nem, írt innen a Maguk ifjú grófjának s engem kért meg, hogy sürgősen Budapesten át küldjem el a levelét. Bizonyosan egy hotelbe szálltak, vagy nem? Olvasott már csali mesét? Hát most azt küldök. Üdvözli híve

M i s k a

CSALI MESE

— Tudod-e, hogy sokat nem tudsz? — súgta egy másik hajnalon IKAM.

— Tudom... ne akard, hogy gondolkozzam, fáj a fejem... erős bort ittam az este... Te IKAM, ez a bor olyan erős volt, mint az asszonyok!

— Nem a borok az erősek, és nem az asszonyok, fiam, hanem...

— Hanem?

— Ti férfiak, ti vagytok gyengék. Hallottál már csali mesét? Nem? Nohát figyelj ide:

Palkó egy reggel korán ébredt, már dél volt. Kiment a sötét, sáros utcára és a porban rálépett egy nagy cethalra. A cethal hátán volt egy uborkafa, arra felmá-

szott és lenézte az embereket, akik felette álltak egy mély kút fenekén. Abban a kútban három színész nő beszélgett és egy negyediket dicsért. Arra ment egy pártvezér, aki nem akart miniszter lenni, egy újságíróval, aki mindig megírhatta az igazat. Találkozott egy bankárral, aki haldoklott az éhségtől és egy fiatal festővel, aki olyan képeket mázolt, amiket meg lehetett érteni. De jött egy tenorista és azt mondta, hogy ő nem tud énekelni és összepofozkodott egy polgárőrrel, mert az nem akarta neki elmondani a hadi élményeit. Palkó vett egy fejszét és leszúrta vele a bírót, aki nem csak a törvényszéken, de a pincérrel is igazságos tudott lenni az ebédnél. Aztán felugrott egy villamosra, amelyiken sok hely volt és szóbaállt az udvarias hivatalnokkal, aki éppen átvette a gazdag embertől alapítványnak azt a milliót, amiről az 1919 márciusában megfogadta, hogy lemond róla, ha még egyszer jó világ lesz. Palkó vett két krajcárért zsemlyét, háromért szalonnát és elment a színházba, ahol egy magyar író olyan darabját adták, amelyiknek jó volt a harmadik felvonása. Ott találta a művelt, jóakaratú és önzetlen kritikust, aki nem írt darabot, amint egy fiatal hölgyel beszélt, akinek semmi rossz gondolata sem volt a legjobb barátnéjáról. Erősen esett a hó, Palkó tehát kinyitotta a napernyőjét és élvezte a kánikulát. Hát egyszerre csak előtte állott a költő, aki megélt a verseiből. A kiadójával jött, aki kéretlenül mindent duplán fizetett meg. Akkor azonban szél támadt hirtelen és ledobta a pincérrel a cserepeket a hegy tetejére, ahol az óriás tó erősen hullámozott és egy keskeny sajka biztosan, csendesen ringott rajta. Abban ült az ifjú zeneszerző, akinek a műveiben dallam is volt, odajött hozzá egy asszony, aki sohasem hazudott...

Hanem itt azután már közbevágtam:

— Hallod-e, te IKAM... Miket hazudsz te itt összevissza... Mégis csak sok! Jó, hogy mesélsz, de ilyen valószínűtlen, értelmetlen dolgokat ne beszélj!

— Hát nem hiszed? — csodálkozott IKAM. — Nem hiszed, mert valószínűtlen, bolond, értelmetlen? ... Hm... De ha egy leány azt mondja neked, hogy szeret — azt elhiszed ugye? — nagyot vihogott, öt bukfencet vetett végig a takarómon és eltűnt.

LEVELEZŐ-LAP

Bpest, május 24.

Itt voltunk, folyton keres-
tünk. Nagyon drukkolunk ér-
ted! Sürgönyözd meg az ered-
ményt. Sok szerencsét, üdvö-
zöl *János és Irmuska*

Nagyságos

Horváth Mihály
úrnak

Tamási

TÁVIRAT

Nagyságos Ungi János és neje, Alsóvámos.

Tamási, május 27/dél e. 7. ó. Sok boldogságot, nagy sikereket és minden egyéb jót kíván régi hívetek Horváth Miska.

Nagyságos Borony Sándor úrnak

Budapest, „A Hír” szerkesztősége

Tamási, május 27.

Kedves Főszerkesztő Uram!

Itt már minden reményt fel kell adni. Holnap reggel kezdődik a kivégzés... Remek összmunka volt, mondha-

tom. Egy vigasztal, hogy Főszerkesztő Úr olyan szépen kitartott mellettem, mindig hálás leszek érte. A petíció már készül, én pedig kedd reggel ott leszek a munkában. A legfőbb baj, hogy a nagy kérdésben kitartottam, így hát a szabadon úszók mind összefogtak. A kispapjelölt ma délből visszalép, már megírta a levelét. Sajnáljon egy kicsit! Régi híve

H o r v á t h M i h á l y

TÁVIRAT

Nagyságos Ungi János úrnak, Budapest, Pannónia-szálló. Tamási, május 28. este 9. ó. Megbuktam háromszáznegyvennyolc szótoebbbséggel... stop remélem kedden találkozunk stop majd délből telefonálok Miskátok.

*Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest, „A Hír“ szerkesztősége*

Budapest, május 30.

Kedves Miskám!

Nagyon sajnáljuk, hogy már nem találkozhattunk, de sürgősen Bécsbe kellett már utaznunk, onnan Nóráékhoz megyünk, azután Düsseldorfba. Nyáron talán látunk. Addig is sok köszönet és ezer üdvözlét, Irmuska nevében is. A kéziratokat a cirkusz-operáról légy szíves küldd düsseldorfi címemre, egyelőre Hotel Adler. Ölel

J á n o s

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest, József-utca 26.

Budapest, június 5.

Kedves Miska!

Azt akarom, Maga tudja először! Örömmel tudatom, hogy gróf Mondfelsen Hubert nagyon boldog menyasszonya vagyok. Június 25-én lesz az esküvőnk. Régi barátsággal üdvözli

T é r c e y M a g d a

TÁVIRAT

Gróf Mondfelsen Hubertné öméltósága

Budapest, Hotel Ritz

Budapest, június 25/d. e. 9. ó. Legmelegebb szerencsekívánatait küldi Horváth Mihály.

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest, József-utca 26.

Budapest, július 20.

Nb. levelére válaszolva, van szerencsénk értesíteni, hogy július 22-én lejáró elfogadványát ötezer korona, valamint az új váltó kamatainak lefizetése mellett október 22-ig prolongáljuk.

Kiváló tisztelettel

Magyar Ipari és Vállalkozási Bank Rt.
Olvashatatlan aláírások

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak
Budapest, „A Hír” szerkesztősége

München, szeptember 17.

Kedves Miska!

Örömmel közlöm Veled, hogy remek meghívást kaptam Amerikába egy karmesteri turnéra. Münchenben vezényeltem tegnapelőtt, nagy siker, kritikákat mellékelem. Februárban indulok Hamburgból. Irmus persze nem jöhet velem. A babát márciusra várjuk. Az amerikai szerződés majdnem egy évre szól, úgyhogy májusban, júniusban Irmus gyerekekkel együtt utánam jön. Sajnálunk, hogy nyáron nem láthattunk. Választ Münchenbe, a Vier Jahreszeiten Hotelbe kérek. Üdvözl

J á n o s

An Herrn Hwgb. Kappellmeister Johann Ungi
München, Hotel Vier Jahreszeiten

Budapest, szeptember 23.

Kedves János!

Szívből gratulálok. Levelednek nagyon örültem. Cikkeket mellékelem. Azt hiszem, örülni fogsz, hogy a „Borvitéz” opéra szövegével elkészültem és már el is küldtem e levéllel együtt címedre. A baba érkezéséről értesítést várok, remélem, leány lesz, hiszen Te okos ember vagy. Nagyon okos ember! Én csak megvagyok, sok a dolgom, a rotációs gép felszívja az embert. Írói munkához alig jutok hozzá. A „Borvitéz”-t is ellopott óráimban írtam. Remélem, tetszeni fog. De ha nem, az sem baj. Isten áldjon!

M i s k a

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Budapest, József-utca 26.

Budapest, október 24.

Van szerencsénk értesíteni hogy további prolongációt nincs módunkban engedélyezni.

Kiváló tisztelettel

Magyar Ipari és Vállalkozási Bank Rt.

Olvashatatlan aláírások.

Nagyságos Borony Sándor főszerkesztő úrnak

Budapest, „A Hír” szerkesztősége

Dömös, október 19.

Főszerkesztő Uram!

A szívesen engedélyezett szabadságot itt töltöm egy barátom vadászházában. A vadakban nem sok kárt teszek, de reggeltől estig járom az erdőt. Igen kérem, legyen szíves intézkedni, hogy a kiadóhivatal utaljon át 25.000 Koronát a Magyar Ipari és Vállalkozási Banknak. A rosszban is van némi jó. Ez a szomorú koronaromlás lehetővé teszi, hogy kifizessem ezt a tartozást, csak kérem, engedélyezzen nekem megfelelő előleget. Előre is hálásan köszönöm. Igaz híve

H o r v á t h M i h á l y

An Herrn Hwgb. Johann Ungi

Düsseldorf, Opernhaus

München, 1922, november 20.

Kedves János!

Gratulálok a nagy bécsi sikerhez. A lapok gyönyörűen írtak. Elolvastam Horváth Mihály „Borvitéz”-ét, elmeséltem Erichnek, azt mondta, hogy elég jó szöveg lehet, de Maga csak a cirkusz-operával foglalkozzék. Meg kell írni a barátjának, hogy ezt talán adja oda valamelyik fiatalabb zeneszerzőnek. A történet Erich szerint túl romantikus, dehát persze, szegény Miska barátunk... Remélem, felesége jól van, sokszor üdvözljük őt is, Magát is. Régi barátsággal

Nóra

M. Horváth Esq.

Budapest, „A Hír”

Chicago, 1923 április 10.

Kedves Miska!

Newyorki, bostoni és chicagói hangversenyeimről itt küldöm a részletes beszámolókat, irass róla valamit, bár engem most már nem nagyon érdekel Budapest. Azt hiszem, hosszú időre leszerződöm itt. Irmuska is itt van már. Igazad volt, leány! Nóra a keresztmamája... Képzeld, New Yorkban találkoztam Annával, nagyon megöregedett, de még mindig szép. Van egy kölyök-fia és egy kislánya. A férje jóval fiatalabb, mint ő. Mert azóta egy másik férje van. Kedvesen beszélt rólad, azt kérdezte: „És a szegény jó Jenő mit csinál?” Nem volt rá időm, hogy megmondjam, hogy Téged még mindig Miskának hívnak. Igaz is, bocsásd meg, hogy a „Borvitéz”-t kísérő-

levél nélkül küldtem vissza, akartam írni, de azután valahogy kiesett az előjegyzésemből. Nem nekem való, talán valamelyik fiatal, új muzsikus megpróbálkozik vele. Én nagyon ügyesnek tartom. Irmus is üdvözl. Azután írjál!
J á n o s

TRANSATLANTIC-RADIO

Mr. John Ungi

Chicago, Operahouse

Budapest, április 25.

Gloria fortibus! Éljen Ungi Nóra! Ezer üdvözl.

H o r v á t h M i h á l y

Mr. M. Horváth

Budapest, „A Hír“

MRS. & MR. J. UNGI

p. r.

CHIKAGO

Nagyságos Horváth Mihály szerkesztő úrnak

Budapest, „A Hír“ szerkesztősége

Budapest, 1923 május 20.

Kedves Miskám!

A szanatóriumban kézbesítették nekem Ungi János levelét, aki San Franciscoból írt nekem. Arra kér, hogy

valami hollywoodi szerződéséről — három nagy filmet zenésít meg — adjam le a lapoknak az ő interjúját. Engem betegségem ágyhoz köt, légy olyan jó, csináld meg a dolgot helyettem, neki majd megírom, hogy én helyeztem el a lapokban, mert ő azt írta, hogy ne szóljak a dologról Neked. Júniusban Gasteinbe megyek három hétre, remélem, azután újra kezdhetem a munkát. Nem, mintha nagyon szeretném, amit most csinálnom kell, de már megszoktam. Ha egyszer Magadnak lesz lapod, akkor vigyél oda engem. Addig is öllelek szeretettel

G a z s i b á t y á d

U. i. Nekem különben a „Repülő szimfónia“ nem tetszett, túlságosan külsőséges, sokat harsog, keveset mond. A dallam száműzetése. Dehát Ungi már hazánk nagy fia, akit csak hódolat illet, nem bírálát.

Nagyságos Bognár Gáspár szerkesztő úrnak

Bad-Gastein, Sanatorium

Budapest, 1923 június 14.

Kedves Gazsi Bácsi!

Köszönöm az üzenetet, amit a főszerkesztő úr útján küldött, hogy az utolsó két cikkemet megdicsérte... Amint mondani szokás, feltűnést keltett, de hát kérdés: mit fog használni. Gazsi bátyámtól mindig jól esik az elismerés. Üzenetének arra a részére, miért nem dolgozom többet, mint író — nem tudok felelni... Valahogy azt hiszem, arra még ráérek. Lehet, addig halogatom az első könyvemet, mint a híres professzor, aki mindig azt mondta, hogy csak halála után szabad nagy művét nyilvánosságra

hozni s mikor temetése után keresni kezdték a kiadatlan könyvet, semmit sem találtak — csak egy beszáradt tintatartót és egy töröttvégű tollat. Amíg írjuk a nap krónikáját, — Maga ezt jobban tudja nálam, — elhasználjuk a szép mondatokat, a friss szóképeket, az új hasonlatokat és a harmatos jelzőket. Csináljuk ezt vagy harminc évig és akkor elérkezünk a jubileumhoz, ami egy vacsorából áll s esetleg egy aranyozott ezüst tollból. Remélem, János már megköszönte Magának, hogy az interjú megjelent. Az a baj, hogy most már nem kezdő, akit mindenki szívesen támogat, hanem dollártkereső, világhírű művész, akit ezért mindenki irigyel. Ő viszont valószínűleg nem sokat törődik ezzel. És igaza van! Semmit sem kell túlságosan a szívére vennie az embernek. Sem azt, hogy gyűlölik, sem azt, hogy nem szeretik többé!... Holnap lemegyek a Balaton mellé két hétre és horgászni fogok, azaz, tudom, inkább a vizet nézem majd, meg az égen a felhőket, a nádist hallgatom, meg a csillagokkal társalgok... Majd elmúlik ez a két hét, Gazsi bácsi... az évek is elmúlnak, új, meg új nyarak jönnek... telek, ősök, tavaszok és egyszerre csak észrevesszük, hogy — nem is éltünk! Magának már jó, túl van ezen, nekem még meg kell szokni a gondolatot. De majd csak beletörődöm... Általában mindig beletörődtem mindenbe. Gyógyulást, jó felfrissülést kívánok és ha ráér, írjon egyszer nekem Badacsonyra. Szívből köszönti régi híve

M i s k a

U. i. Nem tudom, látta-e a versemet az Új Lapokban? A végét ide írom, — a verseimnek üzenek:

*„S ha találkoztok a hír istenével
S megkérdi majd, hogy hát mi van velem, —
Hogy élek-é s hol élek elvonultan?
Mondjátok néki, — voltam és — elmúltam
S alázatosan, szépen — tisztelem!“ ...*

Vége

R É V A I
IRODALMI INTÉZET
ALAPÍTÁSI ÉV: 1869

Eötvös József
Jókai Mór
Eötvös Károly
Mikszáth Kálmán
Ambrus Zoltán
Rákosi Viktor
Móra Ferenc
Kosztolányi Dezső
Komáromi János
Bánffy Miklós
Makkai Sándor
Márai Sándor
Kós Károly
Nyirő József
Tamási Áron
és más neves írók kiadója

MAGYAR MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET
RÉVAI NAGY LEXIKONA
KLASSZIKUS REGÉNYTÁR
EGYETEMES TÖRTÉNET

www.books2ebooks.eu